

T.C.
Niğde Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Âşık Kırâç Ata'nın (Ekrem Kırâç) Hayatı Sanatı ve Şiirleri
Üzerine Bir İnceleme

Yüksek Lisans

Hazırlayan
Hüseyin Kürşat TÜRKAN

2011-Niğde

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN (EKREM KIRAÇ) HAYATI SANATI VE ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans

**Hazırlayan
Hüseyin Kürşat TÜRKAN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nedim BAKIRCI**

2011-NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr.Nedim BAKIRCI danışmanlığında Hüseyin Kürşat TÜRKAN tarafından hazırlanan “**Aşık Kırâç Ata'nın Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

30 / 06 / 2011

JÜRİ :

Danışman : Yrd.Doç.Dr.Nedim BAKIRCI

Üye : Doç.Dr.Bayram DURBİLMEZ

Üye : Yrd.Doç.Dr.Namık ASLAN

X.İ. Bekir
B. Durbilmez
Namık Aslan

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

/ /

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Köklü bir geçmişe sahip olan Âşıklık geleneği yaklaşık XV. yüzyılın sonlarından günümüze kadar nesilden nesile zenginleştirilerek getirilmiş kültürel bir faaliyetimizdir. Özellikle sözlü kültürel ortamlarda mesleğini icra etme fırsatı bulan âşıklar, bir yandan çağlarındaki tanık oldukları olayların bir habercisi konumundayken bir yandan da Türk dilinin zenginliklerini taşıyan kültür bekçileriydi.

Sözlü ve yazılı kültür geleneği içinde önemli bir yeri olduğuna inandığımız âşık tarzı kültür ve şiir geleneği üzerine çalışmayı seçmemizin en önemli nedeni, ozan-baksıdan âşığa gelene kadar bu etkileyici geleneğin temel yapı taşlarını ve canlılığını hâlâ koruyor olmasıdır.

Günümüzde önemli bir yere sahip olan Âşık tarzı kültür geleneğinin yoğun bir biçimde yaşatıldığı Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin Sergen köyünde doğup büyüyen Âşık Kırâç Ata, gerek akademisyenlik yönü ve gerekse de bu geleneğin unsurlarına bağlılığından dolayı çağımızın usta âşıkları arasında gösterilebilir. Kırâç Ata'nın bilhassa doğup büyüdüğü yerin dil, kültür, gelenek ve görenek özelliklerini de üzerinde bulundurduğu söylenebilir.

Bu çalışmamızda bir ilki gerçekleştirerek akademisyenlik yönü de bulunan Âşık Kırâç Ata'nın toplam 171 adet şiiri arasında atışma, deyişme, muamma ve serbest yazılan şiirleri haricinde kalan 139 adet şiiri hem yapısal hem de içerik bakımından incelenmiştir. Özellikle yapısal bakımdan incelenen şiirlerin özeti mahiyetinde bir tablo da hazırlanmıştır. Bu çalışmaların yanında Kırâç Ata'nın hayatı ve gelenek içerisindeki kazanımları titiz bir biçimde incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Âşık tarzı kültür geleneği, âşık, Âşık Kırâç Ata, şiir.

ABSTRACT

Love Tradition which has a radical past coming from the late XV. century to the present from generation to generation with enrichment is our cultural activity. Especially, lovers who had found opportunities to execute their professions, while they were at the position as a precursor for the events which they witnessed on one side, on the other hand they were keeper of culture which bears Turkish Languages wealthiness.

The most important reason that we choose ‘‘Lover Style Poetry Culture Tradition to work on, believing its importance in oral and written culture, is its still being preserved the vitality of this impressive tradition and is the basic building blocks from poet baksı to lover.

Bard Kır a  Ata who was born and raised in the Sergen village of Afşin city of Kahramanmaraş province where lover style culture tradition has been being perpetuated intensively and have important place at the present day, can be showed amongst our era’s master lovers because of his both an academician direction as well as his commitment to elements of this tradition. Kır a  Ata could be said he was born and raised, particularly being hold the language, culture, traditions and customs properties of the place where he lives.

In this study, by realizing the first; it has been investigated Bard Kır a  Ata’s 139 pieces of poems which are except from total 171 pieces of poems composed of cross talk, statement, mystery and free-metrically in terms of both structural and content. Especially, summary of the structural nature of the poems studied in particular regard has been prepared on a table. In addition to the achievements of these studies, Ata's life and his acquisitions in tradition has been investigated rigorously.

Key words: Cultural tradition of love-style, love,  şık Kır a  Ata, poetry.

ÖN SÖZ

Âşık edebiyatı, bu geleneğin vefakâr temsilcileri âşıklar tarafından XV. yüzyılın sonlarından günümüze kadar zenginleştirilerek getirilmiş, millî kültürümüzün ve güzel Türkçemizin tüm zenginliklerini içinde bulunduran önemli bir kültürel etkinliğimizdir.

Âşıklar tarafından yüzyıllar boyunca tüm içtenliğiyle icra edilmiş olan Âşık edebiyatı, şüphe yoktur ki Türk sözlü kültürünün ve Türk halk edebiyatının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Asil Türk milletinin geçirdiği tarihî ve coğrafi değişimler neticesinde farklı adlarla kurmuş oldukları devletlerin yaşam tarzları ve özellikle de göçebe hayattan yerleşik düzene geçiş süreçleri, onurlu ulusumuzun sosyo-kültürel bağlamda birçok değişimini de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin başında kuşkusuz ‘kam’dan, ‘ozana’a; ‘ozan’dan, ‘âşık’a değişim ve dönüşümü görebiliriz.

Âşık tarzı şiir geleneği Türk Edebiyatı içerisinde millî kültürümüze sahip çıkılması ve millî kültürümüzün yayılması bakımından çok farklı ve önemli bir yere sahiptir. Âşık tarzı kültür geleneğinin en önemli yapı taşlarından biri de şüphesiz ki nesilden nesile gerek sözlü gerekse de yazılı olarak aktarılıp bu geleneğin izlerinin günümüzde bile tüm canlılığı ve güzelliğiyle yaşatılıyor olmasıdır. Âşık tarzı şiir geleneğinin bu özelliği, onu yüzyıllar ötesinden bugüne; Orta Asya’dan Anadolu’nun en ücra noktalarına kadar tanınıp yayılmasına da olanak sağlamıştır.

Âşıklık geleneği içerisinde ilk temsilcilerinden başlayarak günümüze kadar pek çok âşık yetişmiştir. Bu âşıklar arasında saz çalıp irticalen şiir söyleyenlerin yanı sıra saz çalmayıp şiir söyleyenler de vardır. Saz çalıp irticalen şiir söyleyen âşıklarından biri de Ekrem Kırâç (Âşık Kırâç Ata) tır.

Âşık Kırâç Ata ile tanışmam 1998 yılının Eylül’üne isabet eder. Eylül 1998’de girmiş olduğum ÖSS ‘de Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazanmıştım. Üniversitenin ilk günlerinde derse gelen hocalardan kimi ben yardımcı doçentim, kimi doçentim, kimi profesörüm kimi de (ordinaryüs) öğretim görevlisiyim diyordu. Bunlar da kim derken bir anda bütün sınıfın dikkatini üzerinde toplayan ve bir baba şefkatiyle gayet ciddi olan bir hoca derse girdi. Ekrem Hocaydı o. Çok titizdi. Çok sevecendi; ama bir o kadar da dikkat edilmesi gereken bir hocaya benziyordu. Derken dersler hele de bu Osmanlıca bizi bunaltmaya başlarken bir gün elinde bağlamayla Ekrem Hocam derse girdi. Çok şaşırılmıştım doğrusu. Çalamaz diyordum içimden.

Bağlamayı tanıtmaya gelmiştir herhalde, diye düşündüm bir an. Yanılmıyorsam “Çarşambayı sel aldı.” türküsünü çaldı ilk olarak. Bağlamının ve hocanın sesi kulağımıza çarpınca gurbetten midir bilinmez Çarşamba yerine bizim sınıfı kızlı erkekli sel aldı. Herkes ağlıyordu. Bu kadar etkileneceğimizi düşünmemiştim. Tabi hep ağlamadık. Taşlamalarla da gülmüştük. Bakıyorum da gülüp ağladıklarımıza bir hayli zaman olmuş. Çok kez bırakmayı düşünmüştüm bu bölümü ve Denizli’yi; ama olmadı. Yapamadım. Bu kaçışımı önleyen ender insanlardan biri de artık bir baba olarak gördüğüm Ekrem Hocamdı. Bize evini az açmadı. Hele ramazanda oğlum siz gurbettesiniz, diyerek bizi iftar için eve götürmelerini... O, başkalarına hiç benzemiyordu. Giyinişi bile farklıydı. Erkeğe yakışır bir biçimde giyinir, konuşur, hareket ederdi. Hele üniversiteye geldiğinde Ekrem Hoca geliyor diye sınıfımızdan birçok öğrenci onu dikkatle izledi. Çünkü ben de dâhil birçok öğrenci arkadaşım onun gibi yürümek, konuşmak ve hareket etmek isterdik. Hocamızın bize neler kattığını yıllar sonra öğretmenliğe başlayınca daha iyi anladığımı söyleyebilirim. Ekrem Hocam ile ilgili söylemek istediğim o kadar çok şey var ki kelimeler kifayetsiz kalıyor bir zaman. Nutkum tutuluyor. Sözün kısası yüksek lisansıma başladığım ilk günlerden beri bir hayalim olan ve her yüksek lisans öğrencisine nasip olmayacak olan böyle bir çalışmanın bir neferi olduğum için çok mutluyum.

Çalışmamız Ön Söz’ün dışında Giriş, Dört bölüm, Sözlük, Şiir dizini, Kaynaklar ve Ekler’den oluşmaktadır.

Giriş kısmında Âşıklık geleneğinin Türk kültüründeki yeriyle Kahramanmaraş / Afşin ve Osmaniye âşıklık geleneği ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde Âşık Kırâç Ata’nın hayatı ve âşıklığı üzerinde durulmuştur. Âşık Kırâç Ata’nın hayatı ve âşıklığı ile ilgili bilgileri bizzat âşığımızdan dinleyerek aldığımız notlar çerçevesinde tüm detaylarıyla anlatılmaya çalışıldı.

İkinci bölümde Âşık Kırâç Ata’nın şiirlerinin (atışmalar, deyişmeler, muamamalar, serbest yazılan şiirler haricinde kalan tabloda da numaralandırılmış 139 adet şiirinde) şekil ve muhteva yapısı üzerinde duruldu. Kırâç Ata’nın şiirleri şekil bahsinde vezin, kafiye ve ayak açısından değerlendirildi. Âşık Kırâç Ata’nın şiirleri muhteva yapısı bakımından çeşitli başlıklar altında (millî konular, dinî konular, güncel konular, sosyal konular, halk kültürü vb.) incelendi.

Üçüncü bölümde ise Âşık Kırâç Ata'nın şiirlerini söz sanatları açısından ele alıp değerlendirdik. Kırâç Ata'nın şiirlerinde geçen teşbih, kinaye, teşhis ve intak, istifham, terdit, telmih, tezat vb. gibi sanatları örnekleriyle beraber ayrıntılı bir biçimde inceledik.

Dördüncü bölümde ise Âşık Kırâç Ata'nın toplam 171 adet şiiri arasında atışma, deyişme, muamma ve serbest yazılan şiirleri haricinde kalan 139 adet şiiri 7'li, 8'li, 11'li ve 12'li hece ölçüsüne bağlı kalınarak sıralanmıştır. Hece ölçülerine göre yaptığımız sıralamayı da kendi içerisinde birinci dördlüğün son mısrasındaki ayak seslerinin sırasına bağlı kalınarak yapılmıştır.

Çalışmamızın sonunda okuyucuya kolaylık olması açısından şiirde geçen kelimelerden oluşan bir sözlük, şiirler dizini ve Âşık Kırâç Ata'nın fotoğrafları bulunmaktadır.

Böyle geniş çaplı bir çalışmanın hazırlanmasında, özellikle akademik disiplinimin oluşmasında ve halk edebiyatı alanında ufku açan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nedim BAKIRCI'ya, eserin tashihinde yardımlarını gördüğüm öğretmen arkadaşlarım Ahu Deniz ULUDAĞ ve Alaeddin TEMİZKAN'a, öğrencilerim Emine OĞUZ ve Raciye KİMYON'a; ağabeylerim Alpaslan TÜRKAN ve Hakan Fatih TÜRKAN'a, çalışmamda uygun ortamı ve sevgisini eksik etmeyen annem Suna TÜRKAN'a, çalışmam sırasında sabrını bir hayli zorladığım lisanstan hocam Ekrem KIRAÇ'a (Âşık Kırâç Ata) ve onun mesai arkadaşı lisanstan hocam Yrd. Doç. Dr. Nergis BİRAY'a ve son olarak Ekrem KIRAÇ hocamın eşi Fatma Yıldız KIRAÇ hanımefendiye göstermiş olduğu misafirperverlikten ve sabırlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Hüseyin Kürşat TÜRKAN
İskenderun 2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	4
ABSTRACT	5
ÖN SÖZ.....	6
GİRİŞ	19
1. ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ.....	19
2. KAHRAMANMARAŞ AFŞİN VE OSMANİYE ÂŞIKLIK GELENEĞİ.....	26
BİRİNCİ BÖLÜM.....	40
KIRAÇ ATA’NIN HAYATI VE ÂŞIKLIĞI.....	40
1. KIRAÇ ATA’NIN HAYATI ETRAFINDA.....	40
1.1. Kırâç Ata’nın Soyu.....	40
1.2. Kırâç Ata’nın Babası	40
1.3. Kırâç Ata’nın Annesi.....	40
1.4. Kırâç Ata’nın Doğumu	41
1.5. Kırâç Ata’nın Öğrenim Durumu	42
1.6. Kırâç Ata’nın Askerliği	47
1.7. Kırâç Ata’nın Evliliği	48
1.8. Kırâç Ata’nın Çocukları	49
1.9. Kırâç Ata’nın İnşaat Ustalığı.....	49
1.10. Kırâç Ata’nın Öğretmenlik Hayatı ve İdareciliğı.....	50
1.11. Kırâç Ata’nın Akademik Hayatı.....	50
2. KIRAÇ ATA’NIN ÂŞIKLIĞI ETRAFINDA	54
2.1. Kırâç Ata’nın Âşıklığa Başlaması	54
2.2. Kırâç Ata’nın Kullandığı Mahlaslar	59
2.3. Kırâç Ata’nın Etkilendiğı Âşıklar	59
2.4. Kırâç Ata’nın Katıldığı Programlar ve Aldığı Ödüller.....	60
2.5. Kırâç Ata’nın Düzenlediğı Âşık Programları.....	60
2.6. Kırâç Ata’nın Masal, Fıkra ve Kıssa Anlatma Yönü	61
2.7. Kırâç Ata’nın Şiirlerinin Yayımlandığı Gazete ve Dergiler.....	62
İKİNCİ BÖLÜM	63
KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA YAPISI.....	63
1. KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL YAPISI	63

1.1. Vezin.....	63
1.2. Kafiye (<i>Uyak</i>)	66
1.2.1. Yarım Uyak	67
1.2.2. Tam Uyak	68
1.2.3. Zengin Uyak	70
1.2.4. Tunç Uyak	72
1.2.5. Cinas	73
1.3. Redif	74
1.4. Ayak	76
1.4.1. Tek ayak (Yineleme Ayak).....	77
1.4.2. Döner ayak (Yenileme ayak).....	79
2. ÂŞIK KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNİN BİÇİMSEL DAĞILIMI	82
3. KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR	87
3.1. Millî Konular	87
3.1.1. Türk Büyükleri	87
3.1.2. Türklük	88
3.1.3. Vatan.....	89
3.2. Dinî Konular	90
3.2.1. Hoca Ahmet Yesevî.....	90
3.2.2. Hz. Mevlâna	91
3.2.3. Yunus Emre	91
3.2.4. Alevîlik	91
3.3. Güncel Konular	92
3.3.1. Musul Kerkük.....	92
3.3.2. Bosna	93
3.3.3. BOP	93
3.3.4. Dünya Ticaret Merkezi.....	94
3.3.5. Avrupa Birliği.....	94
3.3.6. Özelleştirme.....	98
3.4. Tarihî Olaylar	98
3.4.1. Malazgirt Savaşı	98
3.4.2. Maraş’ın Kahramanlık Destanı.....	98

3.4.3. Antep'in Kurtuluşu	99
3.5. Gurbet	100
3.6. Terör	101
3.7. Toplumsal Eleştiri	102
3.7.1. Sonradan Görme	102
3.7.2. Açgözlülük	103
3.7.3. Rektörlük Seçimleri.....	103
3.7.4. İhtiras	103
3.7.5. Yozlaşma	104
3.7.6. Adam Kayırma	105
3.7.7. Vurdumduymazlık	105
3.7.8. Otlakçılık	105
3.7.9. Moda.....	108
3.7.10. Akılsız Dosttan Akıllı Düşman İyidir.....	108
3.7.11. Eğitimin Yozlaşması	109
3.7.12. Cimrilik.....	111
3.7.13. Cahillik	111
3.7.14. Edepsizlik	112
3.7.15. Dolmuşçular	112
3.7.16. Kpds.....	112
3.8. Halk Kültürü	115
3.8.1. Atasözleri.....	115
3.8.2. Deyimler	116
3.8.3. Destanlar	120
3.8.4. Halk Hikâyesi Kahramanları	120
3.8.5. Fıkra Kahramanları.....	121
3.8.6. Âşıklar	122
3.8.7. Gelenek ve Görenekler	123
3.8.8. Yemekler	124
3.8.9. Nevruz	124
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	126
1. KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİNDE EDEBÎ SANATLAR.....	126

1.1. Hüsnütalil	126
1.2. İrsalimesel.....	127
1.3. İstiare	130
1.4. İstifham.....	132
1.5. Kinaye.....	133
1.6. Mecazımürsel	135
1.7. Mübalâğa	136
1.8. Nida	137
1.9. Tariz.....	138
1.10. Tecahülüarif.....	139
1.11. Tekrir	141
1.12. Telmih.....	142
1.13. Tenasüp.....	144
1.14. Teşbih	147
1.15. Teşhis ve İntak.....	148
1.16. Tevriye.....	150
1.17. Tezat	151
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	153
ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİ	153
A. YEDİ HECELİ ŞİİRLER	153
1. TELEVİZYON KUŞLARI.....	153
2. VAR BABAM	155
3. HOCALAR.....	159
4. NEVRUZ GÜNÜ GELENDE	161
B. SEKİZ HECELİ ŞİİRLER	162
5.KINALAR YAK	162
6. HAYDİ KALIN SAĞLICAKLA	166
7. AVRUPA.....	168
8. NOKTA NOKTA	170
9. HİÇ	172
10. AKKULAK'A	174
11. AVRUPALI.....	175

12. UNVAN.....	178
13. BİLGİSAYARLARI.....	180
14. DEĞİL Mİ	182
15. KASIMLAR DESTANI.....	184
16. KÖYÜMÜZE BİRİ GELMİŞ	189
17. GÜZEL	191
18. ANAM.....	193
19. ŞU AVRUPA BİRLİĞİNE.....	195
20. SEVDİCEĞİM	198
21. DİNLE BENİ AĞAM BEYİM.....	199
22. BEN BU HUYU ÜZERİMDEN	201
23. ARKASINDAN.....	202
24. BÖYLE HÂLİ TALEBENİN.....	203
25. DİKSİYON DERSİ	206
26. MERHABALAR	208
27. SUYUMUZU KESME MUHTAR.....	210
28. TÜRKOĞLU	213
29. HER NİMETİN BİR KÜLFETİ.....	214
30. DEĞİLDİR	215
31. MİLLET	216
32. HOŞ GELDİNİZ	220
33. EY ÂŞIKLAR HOŞ GELDİNİZ.....	222
C. ON BİR HECELİ ŞİİRLER.....	224
34. YAKARCA DESTANI	224
35. NE FAYDA.....	228
36. SELAMI VAR HA	230
37. KARIŞMA.....	231
38. MODA BUYMUŞ DİYE	234
39. YAĞ ÇEKEN ALÇAK	236
40. İHTİRAS	237
41. SERGEN KÖYÜNDE.....	239
42. BAK HELE	241

43. ZAMANE DESTANI.....	243
44. N'OLUR BİZLERİ DE ALIN AB'YE.....	245
45. OTLAKÇI DESTANI.....	247
46. DEDİ	250
47. TÜREDİ	251
48. BENZEDİ.....	253
49. YUNUS EMRE ANADOLU LİSESİ	255
50. BİR ÂHU GÖZLÜYE	257
51. ÂŞIK GÜRKÂNI	258
52. BAK.....	259
53. BİR BAK	262
54. OLSA GEREK	264
55. BİLMENİZ GEREK.....	265
56. VEDA	267
57. YOK	269
58. KIZILCABÖLÜK	270
59. YOK GÜZEL	272
60. HOCAM	273
61. EDEM.....	275
62. İSTEMEM	276
63. CİCİM.....	277
64. MEHMEDİM	280
65. DESTUR.....	281
66. SEVDİĞİM.....	282
67. SAHTE FOLKLORCU	284
68. NEYİME BENİM.....	285
69. KALMADI BENİM	287
70. ÖĞRETMENİM	289
71. BEYİM	290
72. BİR HÖDÜĞE.....	292
73. KİRACI DESTANI	295
74. NEVRUZ GÜNÜMÜZ BİZİM	297

75. ŐIKÂYET EYLERİM	298
76. TAŞLARIM.....	299
77. OLMAK İSDİYOM	300
78. BİR OĞLAN	302
79. ZAMAN	304
80. BİR ZAMAN.....	305
81. PERİŞAN	308
82. BİRAZCIK UYKUM VAR.....	309
83. SAKIN.....	312
84. NEVRUZ GÜNÜ	313
85. DENİZLİ	314
86. BİZİM İÇİN.....	316
87. CİMRİ.....	318
88. NE BİLSİN	321
89. BİLMEZSİN	322
90. YAZIKLAR OLSUN	324
91. ÖLÜM VAR MI YOK MU	325
92. KONUŞSUN	326
93. BUGÜN	327
94. MEŞRU KILDILAR	329
95. ANLAR	330
96. BİZİM AYDINLAR.....	331
97. BİZİM DİYARDAN	333
98. YAZMIŞLAR.....	335
99. TUTAR	337
100. REKTÖRLÜK SEÇİMİ	339
101. KALMAMIŞ MİLLETİN TADI NEŞESİ	341
102. SÖZ AĞIZDA İKEN.....	343
103. GELDİK ERENLER	344
104. KPDS DESTANI.....	350
105. YETER	353
106. KEFE YAYLASI'NDA.....	355

107. BENZER.....	356
108. İNSAN, İNSAN OLSUN	357
109. KAŞINANA	358
110. BİR	359
111. ELİMİZDEDİR	361
112. AR.....	362
113. BİR YOBAZA.....	363
114. ATEŞLER DÜŞTÜĞÜ YERİ YAKIYOR.....	365
115. SANIYOR	368
116. GÜCÜMÜZE GİDİYOR.....	370
117. BORSA.....	372
118. BİRLİK BERABERLİK.....	374
119. NEHCÜ'L-FERÂDİS.....	375
120. BU MEMLEKET BİZİM Mİ	376
121. ALEVİ GARDAŞIM.....	379
122. ÂŞIĞA BİR DOKUN.....	381
123. DOLMUŞÇU DESTANI.....	383
124. KİTAP NİC'OLDU	386
125. NİC'OLDU	388
126. HU	389
127. GÖRDÜN MÜ.....	391
128. ANLAMAZ	393
129. ÇAĞDAŞ İNSANIZ.....	395
130. DERS ÜCRETLERİ	398
131. FRANSIZ	400
132. SEFA GELDİNİZ.....	402
Ç. ON İKİ HECELİ ŞİİRLER.....	403
133. NEVRUZ GELİNCE.....	403
D. MANİ DÖRTLÜKLERİYLE KURULMUŞ ŞİİRLER.....	404
134. ANKARA'DA AKŞAM	404
135. ALMILA.....	405
136. DALDARA DİYA DİYA.....	406

137. DENİZLİ'DEN KIZ ALDIK.....	407
138. ORMAN	409
139. UYGUR TÜRK'Ü	411
E. ATIŞMALAR.....	413
140. ÂŞIK SEFİL ALİ KARDEŞİME	413
141. SEFİL ALİ'NİN KIRAÇ ATA'YA CEVABI.....	415
142. HASAN KORKMAZ İLE	416
143. HİMMET BİRAY İLE	421
144. OLCAY KILIÇ İLE	423
145. MUAMMALI ATIŞMA I	428
146. MUAMMALI ATIŞMA II.....	430
147. DEYİŞME	431
148. OZAN NİHAT'A I.....	433
149. KASIMOĞLU EKREM'E I.....	435
150. OZAN NİHAT'A II.....	437
151. KASIMOĞLU EKREM'E II.....	439
152. OZAN NİHAT'A III	441
153. ENİŞTEMİZE.....	443
154. HANİFE GELİN'E.....	445
F. MUAMMALAR	447
155. MUAMMA I	447
156. MUAMMA II	448
157. MUAMMA III.....	449
158. MUAMMA IV.....	450
159. MUAMMA V	451
160. MUAMMA VI.....	452
G. SERBEST YA DA TEKERLEMELİ MANZUMELER.....	453
161. RÜYA.....	453
162. SANDIK	455
163. HENGÂME	456
164. VUSLATA YOL VAR.....	457
165. HOYRATLAR VE DÖRTLÜKLER	458

166. BEYİTLER.....	461
Ğ. HECELİ BEYİTLER HÂLİNDE YAZILANLAR.....	462
167. NALLARIMIZ AVRUPA.....	462
168. CİNLER.....	464
H. ARUZ ÖLÇÜSÜYLE YAZILANLAR.....	465
169. ÇAYHANE.....	465
170. MEHMET AKİF ERSOY'A	468
171. EYLEDİ.....	469
SONUÇ.....	470
SÖZLÜK.....	471
KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİNİN DİZİNİ.....	483
KAYNAKÇA	498
EKLER.....	501
1. ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN HAYATINDAN KESİTLER.....	501
2. ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN NÜKTEDANLIĞI VE DOSTLARININ ONUNLA İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ.....	509
ÖZ GEÇMİŞ.....	518

GİRİŞ

1. ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ

Âşık edebiyatının kökenlerini en eski halk şairleri olan Kam / Şamanlara kadar götürmek mümkündür. Kam, şaman, baksı, oyun, akın, ozan gibi adlar verilen gelenekli şiir temsilcileri, halk şairliği yanında, yüzyıllar boyunca toplumun değişen sosyal ihtiyaçlarına göre farklı işlevler de yüklenmişlerdir. Azabeycan. Anadolu ve Rumeli sahasında ozanlıktan âşıklığa geçişte de toplumun değişen sosyal ihtiyaçları etkili olmuştur (Durbilmez 2008: 15).

Kadim milletler içinde çok köklü bir tarih ve medeniyete sahip olan Türk milleti, evrensel medeniyete de çok büyük katkılar sağlamış olan, kültürünü çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırabilen nadir milletlerden birisidir. Bu sebeple, güzel sanatlardan hangisi söz konusu olursa olsun, onların evrensel ve genel geçer oluşum şartları, her zaman Türk kültürü için de geçerli olmuştur. Bu kültürel oluşum, hem kendine özgü hem de evrensel şartlara uygun bir gelişme göstermiştir. Âşıklık geleneği ve Türk halk şiirinin doğuşu ve gelişiminde de aynı özellikleri görmek mümkündür.

Güzel sanatların doğuşuyla ilgili görüş beyan eden bilim adamlarının hemen tamamı, güzel sanatların ve dolayısıyla onun dallarından olan şiir ve musikînin de dinden doğduğu görüşünde birleşmektedirler.

Bu konuyla ilgili olarak M. Fuad Köprülü (Köprülü 1989); güzel sanatlar ve onun bir şubesi olan şiirin de dinden doğduğunu ve uzun bir zaman dinî özelliğini koruduğunu belirtmektedir. Köprülü, Durkheim'in bu konudaki açıklamalarından da yararlanarak; insanlığın zihinsel faaliyetlerinin yavaş yavaş dinsel şekillerden dinsel olmayan şekillere geçerek bu dinsel törenlerin din dışı oyunlar hâline geldiğini, dolayısıyla itikatları doğuran faaliyet eserlerinin de sanatı vücuda getirdiğini dile getirmektedir. Sanatı din için haricî bir süs değil, her ne şekil ve mahiyette ve her ne derecede olursa olsun, bütün ayinlerde zorunlu olarak yer alması gereken bir unsur olarak kabul etmek gerektiğini söyleyen Köprülü, her dinde mutlaka şiirin yer aldığına da dikkat çekmektedir. Köprülü, Ribot'un görüşlerine de değinerek bedîî hissin ilk tezahürü olan dansın şiir ile musikînin tohumlarını taşıdığı; şiirin danstan ayrıldıktan sonra daha uzun bir müddet musikî ile birlikte ve mutlaka bir müzik aletinin eşliğinde terennüm edildiği, bu devirdeki şiirlerin anonim olarak yaşatıldığı, fakat toplumsal iş bölümü neticesinde mugannî-şair zümrelerinin teşekkül etmeye başladığı görüşüne

işaret eder. Sosyal bir yapıya ve belli bir medeniyete sahip Mısır, Hint, Yunan, Asur ve Geldaniler gibi eski kavimlerde musikînin önceleri nasıl bir dinsel mahiyette olduğunun artık iyice anlaşıldığını ifade eden Köprülü, Herbert Spencer'in eserini de kaynak göstererek, bu medeniyetlerin dinsel törenlerinde şair rahiplerin kutsî bir mahiyette ve müzik eşliğinde şiirler terennüm ettiklerini, zamanla da bu rahiplerle şairlerin birbirinden ayrıldıklarını belirtmektedir. Köprülü, benzer bir durumun Arap edebiyatının başlangıcında da görüldüğünü, ilk Arap şairlerinin ruhanî bir görev üstlendiklerini, onların okuduğu şiirlerin mensup oldukları kabileyi her türlü kötülükten koruyacağına inanıldığını, bu şairlerin ilhamlarını o kabilenin cininden aldığını ve şairin sihirle ilgili her şeyi bildiğini, kendi kabilesini düşmanların kötülüğünden şiirin sihirli gücüyle koruyarak yine aynı güçle düşman kabilelerini bozguna uğratan bir kahraman muamelesi gördüğünü, bu sebeple de Arapların eski sosyal hayatında şairin ve şiirin çok önemli bir yeri olduğunu dile getirmektedir. Köprülü, Arapçada “şair” kelimesinin “bilici”, “tanıyıcı” anlamına geldiğine de dikkat çekerek şairlerin eski Arap toplumunda ne kadar önemli bir dinî mevkîye sahip olduklarına işaret etmektedir. Türklerle ırk yakınlığı olan Fınovalıların da en eski edebiyatlarında benzer bir durumu görebileceğimizi belirten Köprülü, onların da sözlü millî edebiyatlarının uzun bir süre din ve sihir ile ilgili olarak geliştiğini, sosyal iş bölümünün ilkel zamanlarında rahiplik, büyücülük ve hikâyecilik görevlerini aynı kişinin yürüttüğünü, toplumsal yapının gelişmesiyle de şair, bakıcı ve hikâyeciliğin ayrı kişilerce yürütülmeye başlandığını; ancak bu görevlerin de zamanla yeni bir dinî mahiyet alarak yaşamaya devam ettiğini bildirmektedir (Köprülü 1989: 49-56).

Şamanların nitelikleriyle ilgili bilgi veren Mircea Eliade (Eliade 1999), şamanlığın alelâde bir büyücülük olmadığını, şamanın herhangi bir büyücü ya da sihirbazdan, hatta herhangi bir otacı (medicine-man) yahut vecde gelmiş (esrimiş) kişiden farklı bir nitelikte olduğuna dikkat çekerek şamanın da aslında bir sihirbaz ve bir otacı olduğunu, onun da hastaları iyileştirdiğini, ancak onun bunlardan başka bir ruhgüder (psychopompe) olduğunu; ayrıca rahip, mistik ve “ozan” da olabileceğini söyler. Eliade, şamanlığın bir esrime tekniği olduğunu, genellikle birtakım başka sihir ve din biçimleriyle bir arada bulunduğunu belirtir. Sihir ve sihirbazlara dünyanın hemen her yerinde rastlanabileceği, fakat şamanlığın ateşe egemen olma, sihirli uçuş gibi özel bir sihirsiz uzmanlık durumu gösterdiğini söyleyen Eliade, şamanın öteki nitelikleri

arasında bir de sihirbazlık olsa bile her sihirbazın şaman olarak nitelendirilemeyeceğine dikkat çekmektedir (Eliade 1999: 21-23). Eliade, şamanlık mesleğinin kutsal bir aktarımı olduğunu ve babadan oğla geçtiğini, kimi zaman da şaman olmanın kendiliğinden bir “iç çağrısı” ya da “seçilme” yoluyla gerçekleştiğini, bazen de kendi isteğiyle şaman olduğunu belirtmektedir. Fakat şamanlığı miras yoluyla yahut Tanrı'nın veya Tanrıların ya da ruhların çağrısına uyarak kazananların, diğer yollarla şaman olanlardan daha üstün tutulduğunu belirten Eliade, bir kişinin şaman olabilmesi için; 1. Esrime düzeyinde (Rüyalar, kendinden geçme vb.), 2. Gelenekler düzeyinde (Şamanlık teknikleri, ruhların adları ve işlevleri, klanın mitolojisi ve soyağacı, gizli dil vb.) olmak üzere iki yönlü bir eğitimden geçmesinin zorunlu olduğunu ifade eder. Eliade, şaman adaylarının bir usta çırak ilişkisi içinde bu eğitimi aldıklarını da belirtmektedir (Eliade 1999: 31-32).

Bu durum da bizim, hem Türk âşıklık geleneği içinde badeli Hak âşıklarının diğer âşıklara göre daha üstün tutulduğu gerçeği ve hem de usta çırak ilişkisiyle benzerlik kurmamızı sağlamaktadır.

Tarihî geçmişi çok eski çağlara uzanan Türklerin de tespit edilebilen en eski edebiyatlarına baktığımız zaman onlarda da benzerî bir gelişmenin yaşandığını görüyoruz. Eski Türk kültür hayatında da ilk şairler, dinsel törenleri yöneten ve uygulayan büyücü şairlerdir. Yakut Türklerinin “oyun”, Altay Türklerinin “kam”, Tunguz Türklerinin “şaman”, Moğolların “bo” ya da “bugue”; Kırgız Türklerinin “baksı”, “bakşı” ya da “bahşı”; Oğuz Türklerinin de “ozan” diye adlandırdıkları bu büyücü şairlerin sihirbazlık, müzisyenlik, dansçılık, hekimlik gibi birçok görevi vardı. Bunlar, dinsel törenleri yönetir, uygular; ruhsal güçlerle ya da Tanrı'yla iletişim kurar, insanların geleceği hakkında bilgi verir, hastaları iyileştirir, ölenlerin ruhlarına yön verir; hükümdarların alacakları kararlarda bile önemli rol oynarlardı (Köprülü 1989: 57-58).

Yine bu konuyla ilgili olarak M. Fuad Köprülü, eski Türk toplumunda bu insanların (ozan, kam, baksı) halk arasında önemli bir saygınlığının olduğunu; semadaki mabutlara kurban sunmak, ölünün ruhunu yerin dibine ya da semaya göndermek; fenalıklar, hastalık ve ölümler gibi kötü ruhlar tarafından gelen işleri önlemek; hasta iyileştirmek, ölen bazı önemli kişilerin hatıralarını yaşatmak gibi görevleri de yerine getirdiğini belirtmektedir. Köprülü, bu işler için yapılan ayinlerin (kuttören) bugün bir

kısının unutulduğunu, bir kısmının şekil değiştirdiğini ve bir kısmının da hâlâ Kırgız, Altay ve Kazak Türklerinde yaşatıldığını ifade etmektedir. Şaman ya da baksının bu ayinlerde transa geçerek şiirler okuduğunu bildiren Köprülü, bu şiirlerin şaman tarafından bir müzik aleti eşliğinde terennüm edildiği ve sihirli bir mahiyeti olduğuna inanılan bu güftelerin Türk şiirinin en eski biçimlerini oluşturduğunu belirtmektedir (Köprülü 1989: 58).

Abdulkadir İnan, “şaman” ya da “kam”ı; “Şaman dininin âyin ve törenlerini yapan, ruhlarla fani insanlar arasında aracılık eden adama umumiyetle Türk kavimlerinde kam denir.” şeklinde tanımlamaktadır. İnan, Kaşgarlı Mahmud’un eserindeki (Dîvânü Lûgâti’t-Türk, s. 157) bilgilere dayanarak kamların Müslüman Türkler arasında bile unutulmadığını ifade etmektedir. İnan, yine XI. yy.da Yusuf Has Hacib’in Kutadgu Bilig’de verdiği bilgilere istinaden Müslüman Türklerde XI. yy.da iş gören tabiplerle kamlar arasında rekabetin başladığını belirtmektedir (İnan 2000: 72).

Buradan da anlıyoruz ki, o dönem Türk toplumunda artık yeni dinin ve dolayısıyla da yeni bir medeniyet anlayışının gereklerine göre değişim ve gelişim gösteren toplum yapısı içinde yeni bir “iş bölümü” ve “görev dağılımı” da kendisini göstermeye başlamıştır.

Müslüman olan kamların da dinî-sihri görevlerine yeni İslâmî renkler katarak devam ettiklerini belirten İnan, onların yeni hayat şartlarına ve yeni dinin gereklerine uyma zorunluluğunu anlayarak şeytanları kaçırmak için muska yazmaya; eski şaman dualarına peygamberin, meleklerin, evliya ve şeyhlerin adlarını sokmaya başladıklarını; hatta Doğu Türkistan Müslüman kamlarının kendi mesleklerinin piri olarak Hazret-i Fâtıma’yı gösterdiklerini bildirmektedir (İnan 2000: 72-73). Abdulkadir İnan’ın şaman adayı hakkında verdiği şu bilgi de yine bize, İslâm tasavvufunda “el alma” esasının yanında, âşıklık geleneği içindeki “usta-çırak” bağlantısını da hatırlatmaktadır: “... şaman namzedi mesleğe girmeğe karar verirse, ihtiyar ve tecrübeli bir kamin terbiyesine verilir. İhtiyar şaman ona ruhların adlarını, okunacak duaları, silsilesindeki büyük kamların ve tanrıların şecerelerini, ayin ve törenlere ait kaideleri öğretir. Sonra genç kamin bütün yakınları toplanıp kam bakışı toy denilen ayini yaparlar. Bu ayin ihtiyar şamanın nezareti altında genç şaman tarafından yapılır.” (İnan 2000: 76). İnan, kamların gerek erkek gerekse kadın olsunlar, mensup oldukları boy, oymak ve köyün birer üyesi olarak yaşadıklarını; onların başka insanlardan üstünlüğünün ancak ayin sırasında ilâhî

âleme karıştıkları ekstaz hâline geldikleri anlarda olduğunu, ekstaz hâli geçtikten sonra diğer kişilerden farksız olduklarını belirtir. Kendisinin Tanrı tarafından kam olarak tayin edildiğine ve ruhların kendisinin hizmetinde olduğuna inanan kamın hayâli geniş, mistik, yaradılıştan zeki, tabiattaki bazı sırlara vakıf bir insan olduğunu belirten İnan; kam (şaman) olacak kişinin küçüklüğünden beri çok düşünceli olageldiğini, zaman zaman can sıkıntısı yaşayan biri olduğunu, onun doğuştan şair olup doğaçlama şiirler ve ilâhiler söylediğini ifade etmektedir (İnan 2000: 79).

Abdulkadir İnan'ın verdiği bu bilgilerden de “doğaçlama şiir söyleme” becerisinin, âşıklık geleneği içinde çok eski zamanlara dayandığını söylemek mümkündür.

Eski Türklerin şölen (şeylan), sığır (av) ve yuğ (yas) merasimlerinde kamların (ozan, baksı, şaman) şiirlerini “kopuz” adı verilen bir müzik aletiyle icra ettiklerini biliyoruz. M. Fuad Köprülü, en eski Türk “bahşi-ozan”larının sagular, destanlar okurken ya da ayin yaparken kullandıkları en eski müzik aletinin “kopuz” olduğunu belirtmektedir (Köprülü 2003: 96-98). Köprülü, Türk şiirinin ilk şekilleri olarak da “koşuk” ve “sagu”ları göstermektedir (Köprülü 2003: 103). Dîvânü Lûgâti't-Türk'teki manzumeler hakkında da bilgiler veren Köprülü, henüz İslâmiyet'ten önceki Türkler arasında güçlü bir şekilde yaşayan ve yalnızca eski geleneksel hayatı değil, günlük hayatı da dile getirdiği için yabancı dinlerin ve onlara ait “dinî edebiyat” verimlerinin yanında bütün gücüyle canlı kalan “halk edebiyatı”nın Müslüman Türkler arasında da önemini kaybetmediğini belirtmektedir (Köprülü 2003: 182). Köprülü, Dîvânü Lûgâti't-Türk'te birçok örnek manzumenin yer aldığını ve bu manzumelerin çok eski zamanlardan beri Türklerin sözlü kültürlerinde yaşatılageldiğini söylemektedir. Kaşgarlı Mahmud'un, Cücü (Çuçu) adlı bir Türk şairinden bahsetmesinin Türkler arasında bazı tanınmış şairlerin de varlığına işaret ettiğini belirten Köprülü; söz konusu manzumelerin de konuları bakımından mersiyeleler, cenk destanları, av şiirleri, aşk ve şarap şiirleri, hikmetler, darb-ı meseller ve ayrıca büyüklere sunulan “koşuk ve kasîde”ler şeklinde yer aldığını ifade etmektedir. Köprülü, bu şiirlerin görüş, duyuş ve anlatım tarzı bakımından yabancı din ve medeniyetlerin anlayışlarından tamamen bağımsız, orijinal ve tamamıyla Türk olduğunu söylemektedir (Köprülü 2003: 182-183).

Bilinen en eski Türk ozanlarıyla ilgili olarak Hikmet Dizdaroğlu: “Yakın zamanlara dek, İslâmlıktan önceki Türk şairlerinden sadece Çuçu'nun adını biliyorduk.

Turfan kazılarında ele geçen Mani metinlerinde, sekiz Türk şairinin daha adlarını öğrenmiş bulunuyoruz: Aprınçur Tigin, Kül Tarkan, Sungku Seli Tutung, Ki-Ki, Pratyaya-Şiri, Asıg Tutung, Çısuva Tutung, Kalım Keyşi” (Dizdaroğlu 1968: 192) bilgisini vererek Köprülü’nün; “Türkler arasında Çucu’dan başka tanınmış şairlerin de var olabileceği” tezini doğrulamaktadır.

İptidâî ve millî dinin (Gök Tanrı Dini) yaşatıldığı zamanlarda “bahşi-ozan”ların çok geniş bir nüfuza sahip olduğunu söyleyen Köprülü, eski Türk ordularında hükümdarların yanında mutlaka “ozan”ların bulunduğunu, onların kopuzlarıyla çalıp okudukları şiirlerin bütün bir milletin zevkini okşadığını belirtmektedir. Köprülü, onların yalnız yeni olaylar ve kahramanlık menkıbelerine ait şiirler yahut ölenlere mersiyeler tanzim etmekle kalmadıklarını, ayrıca “millî Türk destanı”ndan alınmış parçalar da terennüm ettiklerini söylemektedir. Bu ozanların İslâmiyet’in etkisinden sonra da silinip ortadan kalkmadıklarını; toplumsal iş bölümüyle birlikte büyük merkezlerde şairlik, bakıcılık, efsunculuk ve münecimliğin yavaş yavaş birbirinden ayrıldığını; hastaları hekimler ya da efsuncuların veya kökçülerin tedavi ettiğini; müzik aletlerini musikîşinasların çaldığını, şiir ve edebiyatla uğraşma işinin ise halk şairlerine yahut İslâm medreselerinde yetişen dânişmendlere düştüğünü; eski “bahşi-ozan”ların menkıbelerinin ise artık İslâm mutasavvıflarına isnat edilmeye başlandığını; fakat ozanların, ellerinde sazlarıyla yine birer Müslüman –hatta az çok mutasavvıf- halk şairi olarak kaldıklarını ifade etmektedir (Köprülü 2003: 95).

Bu görev dağılımıyla ilgili gelişmelerle birlikte hemen hemen 10.yy.dan başlayarak 15.yy.a kadar dinî ve sihrî görevlerinden sıyrılarak yalnızca saz şairliği yapan bu kültür temsilcileri daha çok “ozan” adıyla anılırken eski görevlerinden ayrılmamış olanlara da “şaman” ya da “baksı” denmeye devam edildi. 15.yy.dan itibaren de “ozan” adlandırmasının yerini “âşık” adı almaya başladı.

Âşıklık geleneğini değerlendiren M. Öcal Oğuz; kahramanlık destanları söyleyen “ozan”ın yerini, kendini ilâhî ve beşerî aşka adanmış ve kahramanlığın yerine “barışık olma”yı ön plâna çıkarmış “âşık”a bıraktığını söylemektedir (Oğuz 1994: 9). Oğuz, âşığın yaklaşık olarak beş yüz yıllık bir olgunlaşma döneminden sonra zirveye ulaşan Türk-İslâm medeniyetinin sanatkârı olarak 20.yy.a kadar edebiyatımızın büyük ölçüde temsilciliğini yapmış olduğunu belirtmektedir (Oğuz 1994: 10). Oğuz, “âşık” için; “... âşık teriminin saz çalan, usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişen, belli bir meslekî

zümreyi meydana getiren, irticali olan, atışma yapabilen ve bade içtiğini söyleyen veya en azından bunların büyük çoğunluğunu bünyelerinde toplayan şairleri içine alması gerektiğini söyleyebiliriz.” demektedir (Oğuz 1994: 21). Oğuz, ayrıca son yıllarda çeşitli kuruluşlarca düzenlenen şenlik, bayram, festival, yarışma gibi organizasyonlara “âşık” unvanıyla katılan, ancak âşıklığın yukarıda belirtilen özelliklerine sahip olmayan şairlerin varlığı göz önüne alınarak, “halk şairi” teriminin kullanılmasının kaçınılmaz hâle geldiğini belirtmektedir. Oğuz, bazı araştırmacıların ise “halk şairi” teriminin “âşık”tan farklı bir şair tipinin adı olması gerektiği konusunda görüş belirttiklerini söylemektedir (Oğuz 1994: 22). Günümüzde halk şiiri tarzında eser veren ve icrada bulunan şairleri iki gruba ayıran Oğuz, birinci grubu “Hak âşığı”, “badeli âşık”, “meydan şairi”, “saz şairi”, “çöğür şairi” gibi adlarla da anılan “âşık; ikinci grubu ise “kalem şairi” ve “halk şairi” olarak adlandırılan ve saz çalmayan şairler şeklinde değerlendirmektedir (Oğuz 1994: 24). Bununla birlikte Oğuz; “Halk edebiyatının manzum eserlerini yaratan şairlerin irticalî şiirler söyleyip söylememesi, saz çalıp çalmaması, bade içip içmemesi, aşiret veya köy çevresinde yetişip yetişmemesi, medresede tahsil görüp görmemesi gibi özellikleri bakımından alt gruplar hâlinde ayrı ayrı değerlendirileceğini de göz önünde tutarak ve saz şiirini yaratana “saz şairi”, tekke şiirini yaratana “tekke şairi”, dîvan şiirini yaratana “dîvan şairi” denilmesindeki doğallıktan hareketle halk şiirini yaratanlara da “halk şairi” denilmesi; aynı kültür tabanına, aynı zevk ve duyuşa yaslanan “âşık”, “saz şairi”, “tekke şairi”, “kalem şairi” diye adlar alan bu şairlerin ortak özelliklerinin görülmesini ve değerlendirilmesini sağlayacaktır.” görüşünü de dile getirmektedir (Oğuz 1994: 29).

Eski çağlardan beri Türk kültür hayatı içinde bir “kültür taşıyıcılığı” veya “kültür temsilciliği” görevini üstlenmiş olan âşıklarımızın değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmuş kıstasların başında saz çalıp çalmama ölçüsü gelmektedir. Bununla birlikte, her saz çalan kimsenin de âşık sayılmayacağı bilinen bir gerçektir. Âşık, bir saz şairidir. Yani o, sazı eşliğinde yalnızca “usta malı” deyişler söyleyen bir sanatçı değil; aynı zamanda âşıklık ve halk şiiri tarzında şiir söyleme geleneğinin bilincinde olarak, güfte oluşturarak bunu bir beste ile icra edebilen halk sanatkârıdır. Âşığın “sazlı-sözlü” icrasından kastedilen şey, onun halk geleneğindeki ezgi anlayışına (makam) uygun beste ile halk şiiri kurallarına uygun güfteyi vücuda getirip sazıyla sözüyle icra etmesidir. Bu kabiliyete sahip olan âşık, hem bu yolla eserler verirken hem

de “usta malı” eserleri icra edebilir. Âşığın doğaçlama şiir söyleyebilmesi, yine doğaçlama atışma yapabilmesi ya da badeli âşık (Hak âşığı) olması, onun âşıklık niteliğini daha da güçlendiren özelliklerdir.

Buradan hareketle Kırac Ata'nın badeli bir âşık olmadığını kendisinden edindiğimiz bilgilere dayanarak söyleyebiliriz. Sazı ve sözüyle âşıklık geleneğinin bir temsilcisi olan Kırac Ata, gerek usta malı gerekse de kendi deyişleriyle bu geleneğin güçlü bir temsilcisi olarak sanatını farklı kültürel ortamlarda icra etmiştir. Karacaoğlan, Köroğlu, Dadaloğlu gibi ustalardan etkilenmekle beraber birçok âşığı da etkilemiş ve mahlas verdiği kişiler de olmuştur. Âşıklık geleneğinin kültürel yapısına hâkim olan Kırac Ata, bu geleneği günümüzde de canlı tutmaya çalışan ender insanlardan biridir.

2. KAHRAMANMARAŞ AFŞİN VE OSMANİYE ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Kahramanmaraş ve Osmaniye bölgeleri de âşıklık geleneğinin canlı olarak yaşatıldığı bölgelerdendir.

Kahramanmaraş'ta bu gelenek içerisinde eser veren birçok şair yetişmiştir. Her ne kadar Karacaoğlan'ın doğduğu yer genel ifadeyle Çukurova-Toroslar (Sakaoğlu 2004: 128) olarak gösteriliyorsa da Karacaoğlan'ın Kahramanmaraşlı (Sakaoğlu 2004: 123) ve Elbistanlı (Sakaoğlu 2004: 122) olduğu da kaynaklarda belirtilmektedir. Karaca Oğlan'ın yanı sıra Âşık Derdiçok, Âşık Mahrumî, Yazıcıoğlu Osman Ağa, Âşık Maksudî, Âşık Yener, Abdurrahim Karakoç, Mahsunî Şerif, Hilmi Şahballı gibi pek çok şair yetişmiştir.

Osmaniye, son kırk yıl öncesine kadar dışa kapalı bir yapıya sahip olduğu için âşıklık geleneğinin korunduğu bir yöre olmuştur. Doğulu âşıklarda olduğu gibi usta-çırak ilişkisi ve gezici âşıklık geleneği olmaması nedeniyle âşıklar dar çevrede tanınmıştır. Bu da âşıkların birbirlerini tanıyıp bilgi, kültür alışverişini engelleyerek geleneğin köklenip yaygınlaşmasını önlemiştir.

Osmaniyeli âşıklar, Karacaoğlan, Dadaloğlu türküleri dinleyerek, eski âşıklara ait usta malı türküleri çıkararak geleneği öğrenmişlerdir. Ayrıca yörede yaygın olarak anlatılan Karacaoğlan, Dadaloğlu, Gündeşlioğlu, İlbeylioğlu, Deliboran, Kerem ile Aslı, Ferhad ile Şirin, Köroğlu vb. üzerine anlatılan türkülü halk hikâyeleri âşıklığa hevesli gençleri âşıklığa hazırlayan etkenlerden biri olmuştur.

1950’li yıllarda gezginci âşık olarak Çukurova’ya gelen ve Çukurova’yı köy köy gezen Âşık Hüseyin, Âşık Veysel ve Âşık Ali İzzet Doğu Anadolu âşıklık geleneğini Çukurova âşıklarına tanıtarak Çukurova âşıklık geleneğine katkıda bulunmuşlardır (Artun 2003).

Osmaniye’de de bu geleneğe bağlı olarak yetişmiş birçok âşık vardır. Bunlar arasında Karacaoğlan (Sakaoğlu 2004: 122), Âşık Mustafa, Âşık Güllü Mehmet, Kır İsmail, Âşık Mahmut, Âşık Mustafa Köse, Âşık Köroğlu (Mehmet Demirci) (Görkem 2000: 32-36), Yusuf Sıra (Durbilmez 1999: 258-272), Dursun Yeşiloğlu, Âşık Durmuş, Karayığit Osman, Âşık Kiki, Âşık Mehmet Ova, Âşık Mulla, Âşık Davut, Âşık Kemal Kurt gibi pek çok âşık yetişmiştir.

Âşık Kıracı Ata da bu iki bölgede devam eden âşıklık geleneği içerisinde yetiştiğinden dolayı bu konu ile ilgili âşığımıza çeşitli sorular yönelttik. Âşığımızın sorulan sorulara verdiği cevapların bu bölgelerdeki âşıklık geleneğinin tarihi seyrini ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünüp Âşık Kıracı Ata’nın cevaplarını aşağıya alıyoruz.

Yetiştirdiğiniz yörede usta çırak ilişkisi var mıydı? Bugün bu gelenek hâlâ yaşıyor mu?

Yetiştirdiğim yöre derken ben özellikle iki yer düşünüyorum: Birincisi; sahip olduğum bilgi, birikim ve kültürün temelini oluşturan, yani hangi çevreye girsem gireyim asıl bilgi ve kültürümün daima temelini teşkil etmiş olan Afşin ve Sergen’dir. İkinci çevre ise, çocukluk ve gençlik yıllarımda geçtiği Osmaniye’dir. Bu yörelerdeki usta çırak ilişkisine gelince; tabii ki siz âşıklık geleneği içindeki usta çırak ilişkisini soruyorsunuz, bu anlamda bir kültür alışverişinin belirgin ve yaygın bir şekilde yaşatıldığını söylemek zor. Doğrudan ustasının önünde diz kırıp usta âşıktan el alan çıraklardan ya da çırak yetiştiren ustalardan söz edebilmem için bu nitelikteki bir kültürel alışverişten haberdar olmam gerekir. 1978 yılına kadar böyle bir faaliyete şahit olmadım. O yıldan sonra da zaten Osmaniye toprağından ayağımız kesildi. Afşin’e ise, ortaokul yıllarımda yazları giderdik. Sergen’de amca çocuklarını başıma toplar, onlara Abdurrahim Karakoç’tan şiirler okurdum. Karakoç’un şiir kitabından çok etkilenmiştim. Takip edebildiğimiz kadarıyla da gerek Afşin gerekse Osmaniye’de usta çırak ilişkisinin daha çok dolaylı olarak yaşatıldığını görüyoruz. Yeni yetişenlerden

çoğu, usta âşıkları kendilerine örnek alarak yetişmektedirler. Meselâ, benim doğrudan ders aldığım bir ustam olmamıştır. Yöremizin âşıklarından Karacaoğlan ile Dadaloğlu'nu örnek almışım, bana doğrudan ustalık eden bir saz şairi olmamıştır. Sazı da uzun yıllar içinde tamamen kendime özgü bir üslupla çalmayı öğrenmişimdir. Aynı şekilde, Afşin yöresinin âşıklarından Âşık Derdiçok da doğuştan şiir söyleme yeteneğine sahiptir. Herhangi bir usta çırak ilişkisiyle yetişmemiştir. Mahsuni Şerif de şiir söyleme kabiliyetine sahiptir, ancak ona saz öğretene Âşık Mahrumî adında bir ustası vardır. Yazıcıoğlu Osman Ağa, Âşık Maksudî (Osman Dağlı), Âşık Yener (Yol ver dağlar yol ver bana türküsünün sahibi), gibi âşıkların da doğrudan bir usta çırak ilişkisiyle yetiştiğini sanmıyorum. Ancak bu âşıklar birçok hevesliyi etkilemişlerdir. Bunların yetiştirdiği çıraklar varsa ben bilmiyorum. Ancak şundan eminim ki, Kahramanmaraş ve Osmaniye, hatta Çukurovalı âşıkların hemen hemen tamamı mutlaka Karacaoğlan ve Dadaloğlu'ndan etkilenerek; Âşık Kerem, Koroğlu, İlbeylioğlu, Gündeşlioğlu ya da Deliboran gibi hayatları halk hikâyesi haline getirilmiş kişilerle ilgili deyiş ve türküleri dinleyerek âşıklığa heves duymuşlardır.

Yetiştirdiğiniz yörede eskiden atışma yapılır mıydı? Atışmanın yapıp yapılmamasını neye bağlıyorsunuz?

Âşıklar yârenlik etmeyi, Türk kültürünün bir gereği olarak çok severler. Yâren: Çok sevgili arkadaş, dost demektir. İşte bu arkadaşlarla, dostlarla hoş muhabbet etmeye, onlarla şakalaşmaya da “yârenlik etme” denir. Âşıkların sanatı nedir? En yalın hâliyle; sazı ve sözü bir arada kullanarak müzik icra etmektir. Bir araya gelen âşıkların bu sazlı sözlü yârenlik etme faaliyetlerinin en güzel bölümü “atışma”dır. Âşıklar karşılıklı ve doğaçlama olarak atışırken hem son derece zor olan bir sanatı icra etmekte, hem de bu karşılıklı takılmalarla, şakalaşmalarla o mecliste bulunanları eğlendirmektedirler. Bu faaliyet hüner gerektirdiği için de âşıklar bu atışma yoluyla aynı zamanda bir hüner gösterme yarışına da girmiş olurlar. Burada seyirci talebi de çok önemlidir. Seyircilerin fasıllarda en çok sevdikleri ve sabırsızlıkla bekledikleri bölüm, bu atışma bölümüdür.

Afşin'de olsun, Osmaniye'de olsun âşıkların atıştığını duyardık. E, bu atışmalar nasıl bir ortamda olurdu dersiniz; ya bir âşıklar gecesi düzenlenir, ya da herhangi bir programa âşıklar davet edilir, orada atışmalar da olurdu. Böylesi programları tabii ki Osmaniye'de gördük. Afşin'deyken çok küçük olduğum için böyle faaliyetlerden

haberimin olması imkânsızdı. Ancak, Afşinli âşık ve halk şairlerinin hem kendi aralarında hem de Elbistanlı ve diğer şairlerle atışma yaptıklarını bugün internet ortamında görmek mümkün. Afşinli âşıkların atışmalarını, Elbistanlı âşıklar ve halk şairlerinin birbirlerini topluca ziyaret etmelerini internet ortamında okuyabiliyoruz. Meselâ; Elbistanlı Arif Bilgin'in naklettiği hatıralardan hem Afşinli hem de Elbistanlı halk şairi ve âşıkların adlarını, kimin kimle hangi atışmayı yaptıklarını görebiliriz. Elbistanlı Ahmet Çıtak ile Afşinli Hayati Vasfi Taşyürek adlı âşıklarımızın 1957'de Elbistan'ın Sesi adlı gazetede yayımlanan atışmaları ünlüdür. Osmaniye'ye gelince; şimdi yılını hatırlamıyorum ama liseye gidiyordum, Arı Sineması'nda bir âşıklar gecesi düzenlenmişti. Oradaki dört âşık arasında geçen atışmanın ayağını hâlâ unutmam. Ayak: *"Yara geliyor yara"* idi. Şimdi âşıkların kimler olduğunu hatırlamıyorum ama bir tanesi diğerlerine; *"Hepiniz bana bozuk / para geliyor para"* demişti de çok hoşuma gitmişti. Osmaniye'de arada bir böyle programlar yapılırdı. Ayrıca Osmaniye'de, ben 1978'te üniversiteyi kazanıp gittikten sonra, emekli Albay Ahmet Neşet Dinçer'in, Osmaniye şairleri bir çatı altında toplamış olduğunu öğrendim. Bu şairler arasında rahmetli kardeşim Remzi Kıracı da vardı. Onun bir zamanlar bana anlattığına göre bu şairler bir araya toplanıp birbirlerine şiirlerini okurlarmış. Bu şairler arasında halk şiiri tarzında yazanlar da mevcuttu. Elbette bu bizim anladığımız manada bir atışma faaliyeti değil tabii. Şimdi 2005 Haziranında kurulan Osmaniye Ozanlar Şairler ve Yazarlar Derneği var. Biz memleketten uzakta olduğumuz için onların faaliyetlerini internette öğreniyoruz. Umuyorum ki bu gibi kuruluşlarımız âşıklarımıza atışma ortamı hazırlıyorlardır.

Karşılaştığımız, tanışıp görüşüğünüz âşık veya sanatçılar oldu mu? Nerede ve nasıl karşılaştığınızı anlatır mısınız?

Çukurova'nın meşhur bozlakçısı, saz ve ses sanatçısı Mahmut Taşkaya ile Osmaniye'de Zafer Sineması salonunda, program hazırlığı sırasında kuliste tanıştık. Aynı programda yer aldık. Ben lisede okuyordum. O programa çıktı, çalıp söylüyordu, biz de ağabeyim Celal ile birlikte "Köroğlu Kasap Oyunu" oynamak üzere hazırlanıyorduk. Ağabeyim Köroğlu oluyordu, ben de Bolu Beyi. Sahnede davul zurna eşliğinde kılıç tokuşturarak oynadığımız bir oyundu bu. Ben karanlık kuliste şalvarımı giymek için ayağımı şalvarın bir paçasına soktum, ayağım dar yerine takıldı kaldı; sonra

şalvarın öbür paçasını aradım, yok! Ulan şalvar tek paçalı olur mu diye iyice baktıydım sahnedeki sanatçının saz kılıfını şalvar diye giymeye çalışıyorum. Ona epey güldük.

Başka bir zaman, Neşet Ertaş'la tanıştık. Çocukluk arkadaşım Halil Erdem taksi şoförüydü; Adana'dan Osmaniye'ye sanatçı getirir götürürdü. Bir gün de Neşet Ertaş'ı getirmiş, bizi de Karaçay Barajı'ndaki gazinoya çağırmişti. Orada tanışmıştık. Yine benim lise yıllarımda oluyor. Liseye üç dört sene geç başladığımı da düşünürsek on dokuz yaşlarındayım. Orada otuz santim yüksekliğinde bir kürsüden sahne yapmışlardı, seyirciyle iç içe program yapılıyordu. Neşet Ertaş, kulis binasının dışında arka merdivenlere oturmuş, açık havada gayet kalın sarılmış bir sigara içiyordu. Sigarayı çekerken kulakları titriyordu. Halil, ne içtiğini sorunca; *"Köfte"* diyerek güldü. Daha sonra sahneye çıktı, çaldı söyledi; bir ara seyircilere; *"Cuvaranız yok mu yahu?"* dedi. Hemen üç dört kişi sigara koşturdular, Neşet Ertaş bütün paketlerden birer tane alarak birini bir kulak arkasına, diğerini diğer kulağının arkasına kısırdı; bir diğerini döş cebine koydu, birini de yaktılar, sahnede içti ve imalı bir şekilde dedi ki: *"Cuvaraların heç birini de geri çevirmedim, hepisini aldım; cingânım taman!"* dedi.

Halil bir gün yine arabasıyla bizim evin önünde durdu, beni çağırdı; *"Bil bakalım arabanın içinde kim var?"* dedi. Bir de baktım, Ali Ekber Çiçek! Gazinoya gidiyorlarmış, yolda Halil benim saz çalıp söylediğimi, hem benim hem de babamın Ali Ekber Çiçeği çok beğenerek dinlediğimizi söylemiş, o da; *"Haydi o delikanlıyı da yanımıza alalım."* demiş; böylece bize gelmişler. Ben, sanatçıya hoş geldiniz dedikten sonra hemen babamı çağırdım, Ali Ekber Çiçek, terli olduğunu söyleyerek arabadan inmedi, bunun için babamdan özür diledi; *"Biz sanatçılar için en tehlikeli şey, terleyip üşütmektir, dayıcığım kusura bakma, inemeyeceğim."* dedi ve arabanın penceresinden babama bir sigara uzattı. Karşılıklı hoş beş ettiler. Ali Bey bana; *"Sazını da al gel."* dedi. Hemen sazımı alıp geldim, birlikte yola koyulduk. Karaçay'daki gazinoya vardığımızda epey sohbet ettik. Daha doğrusu o konuştu, biz de saygıyla dinledik. *"Aldığımız nefes ciğerimize hava olarak girer, oradan kelâmullah olarak çıkar. Ben bu kelâmullah ile istersem bir ağaçla bile konuşurum."* Gibi tasavvuf kokan sözler söylemişti. Bir de, saz çalmayı geliştirebilmem için günde dört saat çalışmam gerektiğini söylemişti rahmetli. Biz sohbet ederken fırına etli patlıcan tavası atılmasını söylemişti. Tava pişti, geldi, yanında da mis gibi sıcak pide... Acımdan ölüyorum. O sırada iki tane genç daha gelip sanatçıyla tanıştılar ve onlar da sohbet dinliyorlardı. Ali

Bey onları da sofraya davet etti. Davet edilir edilmez gençlerden şişman olanı tavaya öyle bir saldırdı ki, hayret edersiniz! Adamcağız misafir gelmiş, yemek onun için hazırlanmış, insan ucundan kıyından yer. Bizim şişko öyle bir yumuldu ki, ben utandım, yemedim. Ali Bey; “*Sen neden yemiyorsun?*” dedi bana; “*Ben tokum.*” dedim. “*Öyleyse sana bir kola söyleyeyim de iç.*” dedi. Kola geldi ama aç karnına gitmiyor ki! Bu sırada o şişman çocuk fişılaya fişılaya, taze pideyle etli patlıcan tavasının dibini sıyırdı. Ben de onun bu hâline bakıp kendi kendime dedim ki: “*Ulan, şunun gibi böyle haysiyetsiz, şerefsiz karın doyuracağıma, böyle aç karnına asitli kola içerim daha iyi.*” dedim. Aç olduğumu hiç belli etmedim ama karnımın gurultusunu Ali Bey duymasa bari diye de epey endişelendim. Bereket versin o da anlamadı. Rahmetli, birinci tavanın kendisine kalmayacağını anladığında hemen ikinci bir tava ısmarladı; ikinci tava geldiğinde kimseyi davet etmedi. Çünkü o şişman çocuk misafirin doymasına fırsat vermedi ki. Adamcağız tek başına yedi, karnını doyurdu; tavanın yarısı arttı, baktı ki şişman çocuğun gözü hâlâ tepside, şöyle aşağılayarak tepsiyi onun önüne sürdü; “*Buyur ye.*” dedi. O, hemen aynı iştah ve açgözlülükle saldırdı, geriye ne kaldıysa silip süpürdü, tepsinin dibini iyice sıyırdı. Biz, hayretle birbirimize baktık. O, Ali Ekber Çiçek’in sofrasından midesini doldurup kalktı, biz ise rahmetlinin sohbetinden hissemizi alıp kalktık. Bir müddet sonra kır saçlı bir adam geldi, Ali Ekber Çiçek’e sarıldı, hoş geldin etti. Ben o adamı şahsen tanıyordum; Osmaniye’de kahvehaneleri dolaşır, elindeki aletle tansiyon ölçerdi. Biz onu “tansiyoncu” diye tanırdık. Adını şimdi hatırlamıyorum ama orada tanıştık, meğer o da halk şairiymiş. Ben de halk şiirimize çok hevesliyim ya, hemen yakınlık kurdum. Adamcağız dedi ki: “*Hani bir türkü var, falan sanatçı söylüyor;*

Yoksulluk başıma belâ

Gitsin diyom, gitmiyor ki

Beş nüfusa bir tek ekmek

Yetsin diyom, yetmiyor ki

İşte bunu, kahvede otururken bir gazetenin kenarına yazdığım. Ben gittikten sonra falanca kişi bunu almış, türkü yapmış, kendi şiiri diye de sahip çıkmış.” dedi. Neyse, Ali Ekber Çiçek programını yaptı, programdan sonra da Halil ile birlikte kendisini Adana’ya bırakıp geldik.

Erzurum'da üniversite birinci sınıftayken, yani 1978-79'da, Erzurum Radyosu sanatçılarından Kıyasettin Temelli'nin Türk Halk Müziği Korosu'na bağlamacı olarak katıldım. Kıyasettin Bey'in, Yoncalık Otobüs Durağı arkasında bir kahvehanesi vardı. Koro ve solo çalışmalarını bu kahvehanenin arka bölümünde yapardık. Biz bağlamacı olarak katılırdık. Kıyasettin Bey, çalışmaları bizzat yönetir, yapılan en ufak hatayı hemen fark eder ve anında düzeltirdi. Bağlamada yapılan yanlış ya da eksik figürleri bize tarif ederdi, ben hemen bunu kavrayıp onun tarif ettiği şekilde çaldığımda hemen; *"Hah, aferin! İşte böyle olacak."* diye takdir ederdi. Ama ne çare ki, fakültede dersler ağır, bir de kömür işletmelerinde işe girdim, çalışıyorum; Türk Halk Müziği çalışmalarını bırakmak zorunda kaldım. Bu çalışmalar sırasında solo söyleyenler arasında Burhan diye genç bir arkadaş vardı. Bir gün dediler ki: *"Yahu gördünüz mü? Burhan kaset çıkarmış, Çın Çın Plak'ın vitrininde fotoğrafı da var kaseti de satılıyor."* Dadaş Sineması'nın önünden geçerken baktık, Çın Çın Plak'ın hoparlöründen durmadan Burhan Çaçan'ın güzel sesi yükseliyor. *"Allah Allah, Burhan'ın sesi bu kadar güzel miydi yahu?"* diye şaşırdım. Kıyasettin Temelli'nin kahvesinde mikrofonsuz birkaç kere söylemişti, ama ben onun bu kadar güzel okuyabileceğinin farkına varamamışım demek ki. Yıllar sonra, 1984'te, ben Ankara Etemesgut Zırlı Birlikler'de Asteğmen olarak askerlik görevimi yaparken bizim alayın düzenlediği gecede Burhan Çaçan ile karşılaştık. Meğer o da askerlik görevini yapmaktaymış, sanatçı olarak bizim geceye çağırılmış. İlyas Salman gibi başka sanatçılar da vardı, ama ben tanışık olduğum Burhan Çaçan ile Ümit Besen'e kendimi hatırlatıp ayaküstü hâl hatır sordum. Ümit Besen de zaten Osmaniyeli, komşu mahallenin çocuğu. Ümit'in orkestrası vardı, düğünlerde şarkı söylerdi. Bir ara kayboldu, sonra sesi plaklardan, kasetlerden duyulmaya başladı.

Bir de Sivas/Divriği'de öğretmenlik görevimi yaparken Arif Sağ ile tanıştık. Yıl 1988. Bir gün İlçe Millî Eğitim Müdürü Erol Acar, okula telefon ederek beni yanına çağırdı. Meğer Divriği Belediyesi'nin düzenlediği âşıkklar şenliğinde Erol Bey'i de jüri üyeliğine yazmışlar. Onun da edebiyatçı olmasından dolayı böyle düşünmüşler, ama Erol Bey buna çok kızdı: *"Ben Millî Eğitim Müdürüyüm, ben protokolde oturacağım. İşte Ekrem Bey'i yazsınlar jüriye. Adam hem edebiyatçı hem de ozan..."* diye gürlüyordu. Sonra beni de yanına aldı, doğruca belediye başkanının odasına gittik. Orada da aynı şeyleri söyledi: *"Bakın, hocam zaten kendisi ozan, jüriye onu yazın, ben*

protokolü boş bırakmam.”dedi. Belediye başkanı hemen Erol Acar adını evraktan sildirtti. O zaman daktilo var tabi, daksil ile kazıyarak sildiler, yerine benim adımı yazdılar. Bu arada kahveler geldi, içiyoruz, Erol Acar belediye başkanına dedi ki: *“Jüride başka kimler var?”* O da işte falan filan var (O iki kişinin adlarını hatırlamıyorum da fotoğraf çekilmiştik orada varlar.), *“Bir de hoca var.”*dedi. Erol Acar: *“Hangi hoca?”*dedi. O da; *“Arif Sağ işte.”*deyince Erol Bey birden heyecanlandı; *“Hani nerede?”* diye sordu. Arif Sağ yandaki odadaymış. Erol Bey: *“Yahu beni jüriden çıkarmasanız da olur.”* diyecek oldu ama belediye başkanı gülerek; *“E, olur mu kâğıdı kaç kere sileceğiz, yazboz olmaz.”*dedi. Oradan şenlik meydanına hep beraber yürüdük. Ama yolda ilerlemek çok zordu, herkes Arif Sağ’a sarılıp onu öpmek istiyordu. İlla onun yanında yürümek istiyorlardı. E, bu sanatçıya duyulan sevgiden kaynaklanıyordu ama millet birbirini itip kakmaya başlamıştı. Ben bu durumu görünce çok rahatsız oldum ve hemen grubu terk ederek tek başıma yürüyüp meydandaki jüri masasına oturdum. O gün o şenlikte âşıklar birçok dalda yarıştılar, biz de değerlendirmemizi yaptık. Programın sonuna doğru da üstat sazını eline aldı, bize nefis bir konser verdi.

Yine Sivas Divriği’de görev yaparken oraya yeni atanan bir öğretmen geldi. Adı: Cafer Kelen. Osmaniye Düziçi’nden benim bir arkadaşım buna demiş ki: *“Divriği’de Ekrem Kıraç var, doğruca onun yanına git.”* Cafer Bey’le orada ahbap ve aile dostu olduk. Yıllar sonra Cafer Kelen güzel halk şiirleri yazmaya başlamış, bir de “Bizârî” mahlasını almış; benim çok sonradan haberim oldu. 2007 yazında ailecek Denizli’ye ziyaretimize geldiklerinde Cafer Bey şiirlerini bana gösterdi. İki defter dolusu, halk şiiri geleneğimize uygun çok güzel deyişler, taşlamalar... Şiirlerini Lisans tezi yaptırmak istediğimi söyleyince kabul etti ve ben de Osmaniyeli bir öğrencime (Davut Kadir Öz) Bizârî’yi tez konusu olarak verdim ve 2008 yılı itibariyle mezuniyet tezi olarak hazırlandı.

Denizli’de, 15 Temmuz 1994’ten beri de Denizlili Ozan Nihat ile tanışırız; işte biliyorsunuz onunla atışmalarımız da var. 15 Temmuz 1994’te, Ozan Nihat’ın oğlunun düğününe gelen âşıklardan rahmetli Âşık Reyhanî ve Kahramanmaraşlı Hilmi Şahballı ile tanıştık.

Ayrıca, fakültemize gelen âşıkları karşılama, onlara hoş geldiniz deyişi ve fasıl sırasında kendi deyişlerimden örnekler sunma işi de bana düşüyordu; bu vesileyle Âşık

Gürkânî, Âşık Burhanî, Âşık Ali Rıza Ezgi, Nevruz Ali gibi daha birçok âşıkla da tanışmış olduk.

Afşinli ve Osmaniyeli âşık ya da kalem şuarasından ilk aklınıza gelen isimler hangileridir?

Afşinli ve Osmaniyeli diye gruplandırmada bu sınırları aşan âşıklarımızı farklı bir şekilde değerlendirmek durumunda kalabiliriz. Şimdi “Karacaoğlan” dediğimizde onu ne Osmaniyeli ne de Afşin coğrafyasına sığdırabiliriz. Biz onun Osmaniyeli’nin Bahçe ilçesinden olduğunu biliyoruz. Tamam, ama Karacaoğlan bir o kadar da Kahramanmaraş yöresinin âşığıdır. Dadaloğlu dersiniz aynı şekilde; hem Çukurova’nın hem Kahramanmaraş yöresinin âşığıdır. Deliboran da her iki yörede ün salmış, Gündeşlioğlu ile Elbeylioğlu da...

Bu hususu belirttikten sonra, Afşin’den başlayacak olursak; en eskilerden, Afşin’in Tanır beldesinde yaşamış olan Yazıcıoğlu Osman Ağa’yı, yine Tanırlı Hayatî Vasfî Taşyürek’i, Âşık Hacı Yener’i, Hunulu Osman Dağlı’yı (Mahlası: Maksudî’dir.), Afşin Berçenekli Mahsunî Şerif’i sayabiliriz. Sonra; Mahsunî Şerif’in saz ustası Rahmi Kaya (Mahrumî); Derdiçok (Onun da adı: Ömer Lütfi Pişkin), Ferahî Sağ, İsa Binboğa (Meşhur Dirgen Ali’nin oğlu ya da torunu olacak. Ben onu Dirgen Ese olarak biliyordum, çok güzel bozlak okuduğunu ve iyi saz çaldığını duymuştum. Ayrıca, benim baba tarafımdan, akrabamız olurlar. Babam, dedem Memmetçe’den için “Dirgen Ali’nin dayısıdır. Ondan dolayı da Dirgen Aliler bizim yeğenimizdir.” derdi.). Bundan başka Âşık Meşgulî, Âşık Gülfanî, Âşık İrfânî, Kul Hasan, Giryanî (Erol Boyunduruk), Osman Konak, Arif Taşkale, Mesut Türkkahraman (Mesudî) gibi isimleri sıralayabiliriz. Adını şu an için hatırlayamadığım âşıklarımız ve halk şairlerimiz kusura bakmasınlar, hepsine saygı ve sevgimiz vardır. Bir de Abdurrahim Karakoç, Ahmet Çıtak gibi daha çok sayıda Elbistanlı halk şairlerimiz var ama “Afşin” diye sınırı çizince onları sayamadık. Aslında Afşin ile Elbistan aynı yöredir, ikisinin de birbirinden farkı yoktur ya, neyse.

Osmaniyeli âşık ve kalem şuarasına gelince; Karacaoğlan, Dadaloğlu, Deliboran ve Gündeşlioğlu’nu baştan belirttikten sonra şu isimleri sayabiliriz: Kadirli Abdulvahap Kocaman, Ahmet Vefa Aray, Kadirli Meşhur Âşık Feymanî (Osman Taşkaya), Feymanî’nin eşi ve Kozanlı Âşık Deli Hâzım’ın kızı Fatma Taşkaya, Düziçili

Karayığit Osman. Karayığit Osman'ın halk hikâyeciliği yönünün güçlü olduğunu tanıyanlar söyler. Osmaniye Kırmacılı köyünden Mehmet Avşar; sonra, eserlerini lisans tezi yaptırdığım sevgili dostum Cafer Kelen (Bizârî), varlığıyla gurur duyduğumuz Ayşe Çağlayan ve eşi Muzaffer Çağlayan, meşhur Âşık Halil Karabulut, Durdu Kozalak; sonra Bestami Yazgan, Albay Ahmet Neşet Dinçer, Abdullah Gizlice gibi şimdi burada saymadığım daha nice isimler...

Cumhuriyetten önce ve sonra bölgenizde kadın âşıklar var mıydı? Varsa, halkın bunlara bakışını değerlendirir misiniz?

Kadın âşıklarımızdan, Osmaniyeli değil ama Çukurova yöresinden bir “Adanalı Hasibe” adını biliyorum, bir de Afşinli olduğunu bildiğim “Kul Latife”yi duymuşum. Televizyondan görerek tanıdığım ve âşık olarak nitelendirebileceğimiz, hem sazıyla hem sözüyle, hatta doğaçlama atışma yapabilecek kadar usta olan, Osmaniye yöresinde bir kadın âşığımız var, o da Ayşe Çağlayan’dır. Hani şu meşhur: “*Ah sen bir başkasın bulgur pilavı*” şiirinin sahibi... Kendisi Kadirlilidir, 1939 doğumlu. Halk şairi Muzaffer Çağlayan’ın eşidir. Bir başka kadın âşığımız da Kozanlı Fatma Taşkaya’dır. Her ne kadar Kozan Adana’ya bağlı olsa da bir zamanlar Osmaniye’nin de Adana’ya bağlı olduğunu düşünürsek, kültürün de aynı kültür olduğunu bilirsek, mesele kalmıyor. Fatma Taşkaya, Âşık Deli Hâzım’ın kızıdır. Âşık Feymânî’nin de eşidir. Halkın, bu kadın âşıklarımıza bakışı son derece olumludur. Bir bayan olarak böyle bir geleneğin temsilciliğini yapmak hakikaten takdirle karşılanacak bir durumdur ve halkımız da onları hep takdir etmektedir. Ancak, daha çok bazı yaşlı insanlarımız saz çalmanın günah olduğunu düşündükleri için erkeği de bayanı da saz çaldığı için eleştirirler. Meselâ; ben bir gün (sene 1977 olabilir), Hatay’ın Dört Yol ilçesinin Kuzuculu beldesinde doksan yaşındaki Osman Güllülü’ye bir bozlak çalıp söylemiştim ve beğenip beğenmediğini sormuştum da, o da bana: “*Yavrum, senin bu on parmağının onu da kâfir olmasaydı sen bu sazı böyle çalamazdın.*” dedi. Eh varın gerisini siz hesap edin. Adam doğrudan bize kâfir diyemedi de, on parmağımızı kâfir etti. Kadın âşıklarımızı görse ne derdi acaba?

Yetiştığınız yöredeki âşıklar üzerinde Orta Asya dönemi âşıklık geleneğinin izleri var mıdır?

Eh, tabii şimdi bu geleneğin Orta Asya döneminden bahsedeceksek, artık buna âşıklık değil de “ozan-baksı” ya da “kam-baksı” geleneği dememiz gerekir. “Âşıklık geleneği” adlandırmasını ancak 15. yüzyıldan sonrası için yapabiliriz. Şimdi buna göre düşünecek olursak; en eski dönemlerde ozanların; “kam” veya “baksı”, “şaman”, “oyun”, “oylunçu” ya da “comokçu” denilen bu gelenek temsilcilerinin toplum içindeki görevlerini hesaba katmamız gerekir. Şair çalgıcılık görevlerinin yanı sıra, bunların dinî ve sihrî görevleri de vardı. Hatta bu dinî sihrî görevler onların aslî görevleriydi. İslâmiyet öncesi dönemden bahsediyoruz. Bunlar geleceğe bakma, bahta bakma görevinden tutun da hasta iyileştirme (Otacılık), yapılacak işler için uğurlu ya da uğursuz zamanları tespit etme, her türlü dinsel töreni yönetme, ölümlerin ruhlarını gökyüzüne ya da yerin dibine gönderme vs. gibi çok önemli görevleri yerine getiriyorlardı. Yani, o zamanlar ozanlık sadece çalgıcı şairlikten ibaret değildi; saz, davul ya da kemane bu dinî sihrî görevlerin icrası sırasında kullanılan birer enstrüman idi. Söz ve şiir de öyle... Tabii bu unsurlar birleşiyor; yani “ritm”, “dans”, “ezgi”, “söz” derken ortaya bir sanat çıkıyor: Şiir ve müziğin birlikte icrası. E, Türkler 9. ve 10. yüzyıllarda kitleler hâlinde Müslüman olmaya başlayınca bu geleneğin temsilcileri de bu yeni dinin gereklerine uyarak eski inanca ait birçok unsuru terk edip, birçoğunu da İslâmî renge büründürmek suretiyle kendilerine yeni bir rol belirlemeye başladılar. Bunlardan kimi destancı, kimi kıssahan, kimi Şehnâmehan gibi destancı rolüne bürünürken bir kısmı da zamanla gelişen yeni toplum düzeniyle birlikte toplumdaki görev dağılımına da uyarak daha çok “çalgıcı şair” görevini üstlenmeye başladılar. Bu şairlerden eski dinî sihrî görevlerinden sıyrılıp sadece saz ve söz sanatkârlığı yapanlara 10. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar sadece “ozan” adı verildi. Eski dinî ve sihrî görevlerini devam ettirenlere zaten bugün bile yine kam, baskı, bahşi, şaman denmeye devam edilmektedir. 15. yüzyıldan sonra da İslâm kültür ve medeniyetinin etkisiyle destancılık geleneğinden yavaş yavaş halk hikâyeciliği geleneğine yönelen bu halk sanatçılarına “âşık” denmeye başlandı. Yani, bugünkü âşıklar da aynı geleneği temsil eden kişilerdir. Gelenek kesilmemiştir, sadece muhtevası değişmiştir. Ama bugünkü âşıklar üzerinde “Orta Asya döneminin izlerini aramak” derken o dönemin dinî ve sihrî görevlerini kastediyorsak, tabii ki bu günkü âşıkların böyle bir görevi yok. Sadece Doğu Anadolu’da Kars yöresinde bazı saz şairlerinin hasta iyileştirdiğini, bunu yaparken de “çubuk çekme” dedikleri bir usulle büyüsel bir yola başvurduklarını bunu yaşayan bir

kişiden duydum. O da kim bilir hangi âşıktı? Çünkü o yöremizin ünlü âşıkları içinde böyle sihrî bir uygulama yapanı görmedik. Aynı şekilde bizim yöremizdeki âşıkların da saz şairliği dışında bir uygulama yaptıklarını ne gördük ne de duyduk. Zaten İslâm'a girmiş olan Türk boylarının genelinde iş bölümü, görev dağılımı tamamen ayrılmaya başlamış, müzisyeni ayrı, dansçısı ayrı, hekimi ayrı, eczacısı ayrı, din görevlisi ayrı konumlarda şekillenmiştir.

Yalnız burada eski dönemle ilgili olarak küçük, fakat son derece önemli bir benzerliğe de dikkatinizi çekmek isterim: Eski zamanlarda ozanlığı, baskılığı, şamanlığı sadece erkekler yapmazdı; bir o kadar da kadın şaman vardı. Bugün de aynı şekilde, bir kadının âşıklık geleneği içinde görev almasında bir sakınca yoktur; Ayşe Çağlayan örneğinde olduğu gibi. Tabi sadece Ayşe Çağlayan değil; 17 yüzyıldan bu yana yetişen kadın âşıklarımızdan en az yetmiş tanesinin adını sayabiliriz. 17. yüzyılda yetişmiş Güzide Ana'dan tutun da Serdari'nin kızı Ayşe Berk'e, Kasımpaşalı Şeref Bacı'ya, Konyalı Emine Hanım'a, Adanalı Hasibe Bacı'ya, Çankırlı Banu Hanım'a, Eğirdirli Âşık Döne'ye kadar; daha saymakla bitmez. Meselâ; Yeter Bibi var Kayserili. "Bibi" demek "hala" demektir. Eskişehirli Döne Sultan, Malatyalı Türkmen Kızı, Sarıcakız, İzmirli Remziye Bacı, Karşlı Sıtmalı Hörü, Âşık Şahsenem ve daha niceleri. Meselâ; Âşık Feymanî'nin eşi Fatma Taşkaya da kadın âşıklardandır. Bir de şöyle bir benzerlik kurabiliriz: Gök Tanrı inancı döneminde ve sonraki şamanist dönemde ozan, kam, baksı ya da diğer adıyla şaman olan kişilerde bir ruhanilik, Tanrı'ya yakınlık özelliği vardı; İslâmî dönemde de âşıkların bir bâde içme olayıyla kendilerini adeta ruhanileştirdiklerini görüyoruz. Bu sebeple, bâde içtiğini söyleyen âşıklara "bâdeli âşık" ya da "Hakk âşığı" denmektedir.

Bu konuyu çok daha geniş boyutlarda açıklayabilirim ama bu da çok zaman alır. Şimdilik bu kadar diyelim. Yoksa, bir "baksı" kelimesinden başlasam, onun Arapça "baht" kelimesiyle olan ilişkisi hakkında görüşümü açıklamaya ve Arapların da bu kelimeyi bizden almış olabileceği falan derken, konu çok uzar. Sadece şu kadarını söyleyeyim de bu konuyu burada bitirelim: Bizim fakülteye gelen bir Kazak bayanın adı "Bakıt" idi. Anlamını sorduğumuzda bu ismin "baht" anlamına geldiğini söyledi. İşte o zaman "baksı" yani "bakıcı" ile ilgiyi kurdum. Bir de bizim Afşin yöresinde "Bukalemun"un adı "Bahta bakan"dır. Onun üzerine bir örtü örterler, hayvan o

karanlıkta hangi renge bürünürse ona göre baht, talih yorumu yapılır. Bunlar hep bizde “baksı”nın anlamıyla bağlantı kurma fikrini uyandırmaktadır.

Doğu Anadolu’daki âşıklık geleneğiyle yörenizdeki âşıklık geleneğini karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Böyle bir karşılaştırma yapacak olursak, dikkate değer en önemli farklılığın “kendi yolunda çığır açan ustalar olması ve buna bağlı olarak da usta çırak ilişkisinin sürdürülmesi” olduğunu görürüz. Kars ve Erzurum yöresinde yetişen hemen her âşığın bağlı bulunduğu bir usta ve her ustanın da mutlaka çırakları vardır. Kars’ta bir Çıldırlı Âşık Şenlik, Erzurum’da bir Narmanlı Sümmanî vardır ki, onların açtığı çığırda çırak olarak yetişen âşıkların her biri bir büyük usta olmuş ve onlar da son derece güçlü âşıklar yetiştirmiştir. Karslı Gülistan Çobanoğlu, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova; Erzurumlu Emrah, Yaşar Reyhanî; Ercişli Emrah, Bayburtlu Celalî, Posoflu Zülalî, Kayserili Seyranî; Sivaslı Pir Sultan Abdal ve Âşık Veysel, Ruhsatî; Erzincanlı Davut Sularî... Şu anda aklıma gelen âşıkları söylüyorum; bunlar kendilerinden sonraki âşıkları büyük ölçüde etkileyen âşıklardır.

Doğu Anadolu’daki âşıklarımızın çoğunun halk hikâyeciliği ile iç içe olmaları da bir başka farklılıktır. Başta Çıldırlı Âşık Şenlik olmak üzere, birçoğunun halk hikâyesi tasnif ettiğini biliyoruz. Çukurovalı ve Kahramanmaraşlı âşıklardan da halk hikâyesi anlatan vardır, ancak halk hikâyesi tasnif etme işi Doğu Anadolu’da daha ağırlıklıdır. Bizim yöremizin âşıkları daha çok Karacaoğlan, Dadaloğlu, Deliboran, Gündeşlioğlu, İlbeylioğlu ya da Mahamihri gibi kahramanlar hakkındaki hikâyeleri anlatırlar. Oysa Doğu Anadolu’da, özellikle Erzurum ve Kars yöresinde âşık fasılları sırasında mutlaka bir halk hikâyesinden örnek verilir. Hele ramazan gecelerinde, üç beş gece süren müstakil hikâyeler anlatılır. Rahmetli Reyhanî’nin Erzurum’daki mekânında müstakil halk hikâyeleri anlattığını biliyoruz.

Bir de, Doğu Anadolu’nun özellikle Kars ve Erzurum yöresi âşıklarının Azerbaycan kültüründen etkilendiklerini görürüz. Bu da onların deyişlerine yansımaktadır. Hem söyleyiş hem saz hem de ezgi ve makamlarına kadar Azerî kültürünün etkisi vardır. En basit bir örnek; âşık fasıllarında “*sicilleme*” söylemek, Azerbaycan edebiyatından geçmiştir.

Ayrıca; Doğu Anadolu'daki âşık fasıllarının düzeni daha erken zamanlarda belirginleşmiş ve oturmuş olmasına karşılık, Çukurova ve Kahramanmaraş yöresinin âşıkları bu âşık fasıllarının düzenini yeni yeni oluşturmaya ve Doğu Anadolu'daki düzeni örnek almaya çalışmaktadırlar.

Bizim yöremizde saz şairinin daha az, kalem şuarasının daha çok olması; Doğu Anadolu'da ise saz şairi sayısının daha çok olması ve bâdeli âşıkların da bu bölgede daha çok sayıda bulunması gibi farklılıkları sayabiliriz.

Tabii ki “farklılık” deyince coğrafi ve tarihî etkenler, yaşayış şartları açısından da çok sayıda farklılık tespit edebiliriz, ama bunlar iyice ayrıntıya girer.

Yine, “farklılık” derken, bir Osmaniye vilayetiyle bir de Afşin ilçesini alıp koskoca Doğu Anadolu Bölgesinin karşısına koyduğumuzu da unutmayalım. Erzurum, Kars, Sivas, Van ve Erciş, Ağrı, Ardahan vs. koskoca bir bölge...

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRAÇ ATA’NIN HAYATI VE ÂŞIKLIĞI

1. KIRAÇ ATA’NIN HAYATI ETRAFINDA

1.1. Kırac Ata’nın Soyu

Kırac Ata’nın baba tarafı Malatya’nın Akçadağ ilçesine, anne tarafı ise Gaziantep’in İslahiye ilçesine dayanmaktadır. Kırac Ata’nın büyük dedesi olan Ala Kasım ile kardeşi Kara Üsün (Hüseyin) Malatya’nın Akçadağ ilçesinden göç ederek Sergen düzlüğüne yerleşmişlerdir. Çevre köylerden de kız alıp vererek çoğalan bu sülaleye “Kasımlar” ya da “Ala Kasımlar” adı verilmiştir. Ala Kasım’ın oğlu Mehmet (Memmetce), Mehmet’in oğlu Abdulcelil, onun da oğlu Ekrem (Kırac Ata) dir.

Âşık Kırac Ata bir dörtlükte soyu ile ilgili olarak şöyle der:

Dedem Memmetçe’dir Kasım’ın oğlu

Yemen gazisidir, yüreği dağlı

Açıktır sufrası, ekmeği yağlı

Avşun Topakdaş’ın Sergen köyünde (41)

1.2. Kırac Ata’nın Babası

Kırac Ata’nın babası Mehmet oğlu Abdulcelil Kırac’tır. 1918 yılında Kahramanmaraş ili, Afşin ilçesinin Topaktaş köyünün Sergen mezrasında dünyaya gelmiştir. Abdulcelil’in annesi ise, Kayseri’nin Koyunabdal köyünden Selver hanımdır. Abdulcelil, Sergen mezrasında hayvancılık ve tarımla uğraşırken bir yandan da ağabeyleri Hacı Hoca ve Ali Hoca ile birlikte dönüşümlü olarak köyün imamlığını da yapar. Abdulcelil, yeni harflerle okuma yazmayı askerde öğrenmiş olup okula hiç gitmemiştir. Memleketten göç edip Hatay’ın Erzin ilçesine yerleştikten sonra inşaat ustalığına başlayan Abdulcelil, artık bundan sonra bu meslek üzerine geçimini sağlamaya başlar. Abdulcelil, en son yerleştiği Osmaniye’de 1988 yılının Kasım ayında vefat eder.

1.3. Kırac Ata’nın Annesi

Kırac Ata’nın annesi, Gaziantep’in İslahiye ilçesinden Yusuf Ağa’nın (Güngör) kızı Sultan’dır. 1928 yılında dünyaya gelen Sultan, Abdulcelil’in ikinci eşidir. Abdulcelil, Sultan’ı kaçıırarak birinci eşinin üstüne kuma olarak getirir. Birinci hanım üç

çocuğunu da Sultan'a bırakıp babasının evine gidince Abdulcelil onu boşar. İlk hanımdan kalan Mehmet, Selvi ve Cuma'dan sonra Sultan'dan İzzet, Celal, Selver, Ekrem (Kıraç Ata), Remzi ve Doğan (İkizler), Fatma ve Menderes adlı çocuklar dünyaya gelir. Kıraç Ata bu durumu bir dörtlüğünde şöyle dile getirmiştir:

*İki evli imiş, babam evdeşten
En büyük üç kardeş, birinci eşten
Yedincisi idim on bir kardeşten
Ekmeği lokmaya böldük erenler (103)*

Ev hanımı olan Sultan'ın okuma yazması yoktur, ancak o, çok iyi bir masal anlatıcısıdır. Ekrem Kıraç (Kıraç Ata) da onun masallarını dinleyerek büyümüştür.

Âşık Kıraç Ata'nın annesi Sultan, 06.10.2010 tarihinde Osmaniye'de vefat etmiştir.

1.4. Kıraç Ata'nın Doğumu

Kıraç Ata 1958 yılında Mart ayının sonlarına doğru dünyaya gelmiş, ancak yıllar sonra nüfusa kaydedilirken 1957 olarak yazılmıştır. Asıl doğduğu yer Sergen olmasına rağmen yine nüfus kayıtlarında doğum yeri Hatay'ın Erzin ilçesi olarak geçmektedir. Hatta, nüfus cüzdanı yenileme işlemleri sırasında, nüfus memurunun marifetiyle, doğum yeri "Erzin" yerine "Dört Yol" ilçesi olarak yazılmıştır. Mahalle adı da "Kara Mustafalı" iken "Mustafalı" şeklinde değiştirilmiştir. Kıraç Ata bir dörtlüğünde şöyle der:

*Yıl elli sekizdi, Mart'ın sonları
Hesaplamamışlar o zamanları
"Elli yedi" yazmış nüfus bunları
Böyle bir yaş büyük olduk erenler (103)*

Bir başka dörtlükte de nüfus kayıtlarına uygun olarak doğumunu 1957 şeklinde dile getirir:

*Sene elli yedi Dünya'ya geldim
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde
Babam Abdulcelil aslımı bildim
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde (103)*

1.5. Kır a Ata'nın  ğrenim Durumu

Âşık Kır a Ata, Hatay ilinin Erzin ilçesinde 1963'te Hürriyet İlkokulunda  ğrenim hayatına başlamıştır. İkinci sınıfı bitirdikten sonra ailesiyle birlikte Aydın'ın Nazilli ilçesine göç eden Kır a Ata, 1965'te Recep Bey İlkokulunda  üncü sınıfı ve dördüncü sınıfın ilk yarısını okur; diğeri yarısını da Adana ilinin Kadirli ilçesinde tamamlar. İlkokul beşinci sınıfı da Osmaniye'de Yediocak İlkokulunda bitirir. Öğrenimine bir yıl ara veren Âşık Kır a Ata 1969'da Osmaniye Merkez Ortaokuluna kayıt yaptırıp 1971 yılında mezun olur. Bundan sonra da   yıl okula gönderilmeyen âşığımız bu süre zarfında babasının yanında inşaatlarda çalışır; 1975 yılında Osmaniye Lisesi'ne kayıt yaptırarak 1978 yılında mezun olur. Aynı yıl üniversiteyi kazanarak Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kayıt yaptıran Âşık Kır a Ata, 1982 yılında buradan mezun olur.

Askerlik görevinden sonra  ğretmenliği sırasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 1986'da yüksek lisansa başlayan âşığımız çeşitli nedenlerden dolayı bu eğitimini ancak 1996 yılının Nisan ayında tamamlar. Maceralı bir biçimde tamamladığı yüksek lisansı ile ilgili bir şiiri de şöyledir:

BİR ZAMAN (Yüksek Lisans Destanı)

*Bin dokuz yüz seksen altı yılında
Bu garip sınava girdi bir zaman
Yüksek lisans için Sivas ilinde
Epey kafasını yordu bir zaman*

*Bir yıl geçti yaza, göze eriştik
Aşıp engelleri düze eriştik
Dersleri başardık, teze eriştik
Felek ağlarını  rd  bir zaman*

*Tez hocası sanki birden bunadı
Öyle bir inat ki, katır inadı
iftmeyi tekme yi bizde sınıadı
Ne yazdıysam çizdi, yerdi bir zaman*

*Ne dediyse yaptık, kabul etmedi
Ettiğine akıl, fikir yetmedi
Vakit tamam oldu, tezim bitmedi
Gelmedi bu işin ardı bir zaman*

*Gidip makamına varayım dedim
Suçum nedir diye sorayım dedim
İnsanca hakkımı arayım dedim
Çemkirdi havladı, ürdü bir zaman*

*Sonra öğrendim ki suçumuz varmış
Dünya görüşünde kafamız darmış
Kendine dalkavuk, yağcı ararmış
Meğer buymuş onun derdi bir zaman*

*Kaydımız silindi, yollar tükendi
Gayrı tutunacak dallar tükendi
Mevsimler yetmedi, yıllar tükendi
Tez yerinde saydı, durdu bir zaman*

*Bir de baktım bizim dünkü oğlanlar
Dalkavukluk edip murat alanlar
Ağam paşam deyip doçent olanlar
Şişirip göğsünü gerdi bir zaman*

*Doksan beş yılında af ilan oldu
Kayıt yenilettik, taze can oldu
Mastır arkadaşım danışman oldu
Nerde kaldın diye sordu bir zaman*

*Bir ay inceledi tezi nihayet
On beş masal olmaz, dedi otuz et
Velhasıl görmedik, bir hüsn-i niyet
O da can evimden vurdu bir zaman*

*Denizli'den yol eyledik Sivas'ı
Gene bize yaramadı havası
Eski arkadaşın kibir davası
Büktü belimizi, kırdı bir zaman*

*Tez için giderim, benden bal ister
Tenekeyle olsun, gayet bol ister
Gönderdikçe doymaz, daha yal ister
Çam balı merakı sardı bir zaman*

*Derken en sonunda vakti yetirdik
Nisan doksan altı, tezi bitirdik
Savunmayı verdik, rahat oturduk
Yaşımız kemale erdi bir zaman*

*Kıraç Ata'm böyle dünyanın hâli
Başa gelenleri duysun ahâli
Yıllarımız gitti, kimin vebâli
Yüksek lisans on yıl sürdü bir zaman*

Kıraç Ata Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 18.08.1997'de doktora çalışmasına başlar. Ders dönemini başarıyla tamamlayan Kıraç Ata, yabancı dil sınavını aşamadığı için doktorasını tamamlayamamıştır. Âşığımız dil sınavını geçemediği için Kamu Personeli Dil Sınavı ile ilgili olarak KPDS Destanı'nı yazmıştır.

Âşık Kıraç Ata, doktora çalışması sırasında haksız yere bir hakarete uğraması üzerine gücenerek doktorasına bir yıl ara verir. Öğretim üyelerinin ısrarı üzerine çıkan aftan da yararlanarak tekrar doktorasına başlayan âşığımız bununla ilgili olarak da şu taşlamayı yazar:

BİR HÖDÜĞE (Doktora Destanı)

*Gerçek hocaları tenzih ederim
Meclisten dışarı sözümüz bizim
Onlar değil benim derdim, kederim
Namerdin elinden sızımız bizim*

*Eğri büğrü işe aklımız yetmez
Doğruluk hazine, tükenmez bitmez
Amma baş kaldırır, tahammül etmez
Haksızlığa karşı, özümüz bizim*

*Orman kaçkınları dön gel oldular
Bağrımıza batan çengel oldular
İstikbalimize engel oldular
Bu yüzden yokuştur düzümüz bizim*

*Her nasıl olmuşsa dunkofun biri
Profesör olmuş akıldan geri
Akli küçük amma gövdesi iri
Gölgesinde kaldı pozumuz bizim*

*Bilmediği zaman dersi, konuyu
Kafasına takar deli huniyi
Etrafa saldırır, adamın huyu
Vurdukça savruldu tozumuz bizim*

*Bir gün ava çıktı, rağbet etmedik
Kaçırıldığı tavşan, tüyü bitmedik
Önüne bir çuval kemik dökmedik
Bu yüzden hırlıyor tazımız bizim*

*Herif sınır koymuş, hanım dikilmiş
Herkes birer adım geri çekilmiş
Millet ardı sıra yola dökülmüş
Meğer fazla gelmiş hızımız bizim*

*Dur dediler bize, geçme hanımı
Şimdi ilim irfan, fen zamanı mı
Gölgeleme dedi benim şanı mı
Çok göründü ona, azımız bizim*

*Eyvallah diyenler geçip gittiler
El bağlayıp hürmet, kıyam ettiler
Bizi bir kenara çekip ittiler
Böyle mi yazılmış yazımız bizim*

*Tahammül edenler zehirli aşı
Taç edip koydular hayvanı başa
Ta'zîm eylediler, "Var ol, çok yaşa"
O tarakta yoktur bezimiz bizim*

*Öyle bir çemkirdi, eğleşemedik
İnsanca anlaşıp söyleşemedik
Fırsat vermedi ki, paylaşamadık
Ne çetin cevizmiş kozumuz bizim*

*Bulandırır temiz çağlayan suyu
Hırlamak sanatı, havlamak huyu
İhtirası derin, dipsiz bir kuyu
Düşünce kayboldu izimiz bizim*

Meğer öyle zormuş iti yallamak

*Ya da tepilmeden beygir nallamak
Büyük meziyetmiş fırsat kollamak
Bunları görmedi gözümüz bizim*

*Diz çok önümüze, dediler eğil
Bu senin yaptığın yiğitlik değil
Kul köle olmaya etmedim meyil
Kırsalar çökmez ki dizimiz bizim*

*Delinin hayrını istemem kalsın
Benden uzak olsun, Allah 'tan bulsun
Düşmanım da olsa, akıllı olsun
Hep savunduğumuz tezimiz bizim*

*Biz doğruyu seçtik, darda kalmadık
Kırk kapıya elli değnek çalmadık
Padişah kızını verdi almadık
Çok şükür kurudur tuzumuz bizim*

*İster fakir olsun isterse paşa
Gör ki neler gelir sağ olan başa
Üç gün yaşasan da bey gibi yaşa
Her zaman ak olsun yüzümüz bizim*

*Kıraç Ata'm der ki bizi bilsinler
Bilmeyenler varsa tedbir alsınlar
Top, tüfek ne varsa alıp gelsinler
Hepsini susturur sazımız bizim*

1.6. Kıraç Ata'nın Askerliği

Âşık Kıraç Ata askerliğini 1983-1984 yıllarında Ankara Etimesgut zırhlı birliklerde asteğmen olarak yapmıştır. Âşığımızın askerliğiyle ilgili de şöyle bir dörtlüğü vardır:

*Seksen üçte Denizli'den evlendik
Ankara'da aynı yıl asteğmendik
On altı ay sonra askerden döndük
Divriği'de karar kıldık erenler (103)*

1.7. Kıraç Ata'nın Evliliği

Âşık Kıraç Ata Erzurum Atatürk Üniversitesinde okurken, 1981'de bir aile ortamında tanıştığı ve Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyan Fatma Yıldız (Yıldırım) hanımla tanışır. Daha sonra 1982 yazında nişanlanıp 11.07.1983 tarihinde evlenirler.

Âşık Kıraç Ata Denizli'den evlenmesiyle ilgili olarak şaka yollu şu taşlamayı söyler:

DENİZLİ'DEN KIZ ALDIK

*Deñizli'den gız aldık
Aldık da burada galdık
Hee bi şeyle gözeli de
Dilden sınıfta galdık
Gom güdük oldu dilimiz
Gırlı da veedi belimiz
Allah sabılaa veesiñ
Nolcek bizim hâlimiz*

*Biri dedi "Gelivee"
Biri dedi "Gidivee"
Gurban olam Fatmana
Bi teecüme edivee
(Nakarar)*

*"Kakdırivee yane" deyon
Ne deyon annemeyon
Şu siziñ Deñizli'niñ
Dilini bilemeyon*

(Nakarat)

*Gılıçları çe'ce'lee
Cavırları dö'ce'lee
Efeler gubarıp da
Horoz gibi ötce'lee
(Nakarat)*

*Kıraç Ata'm gelipbaa
Tasasından ölüpbaa
Taselenme arkideş
Yârenneriñ dolupbaa
Böyle olsun dilimiz
Güzel bizim ilimiz
Bizim oğlan, bizim kız
Hepsi de birbirimiz*

1.8. Kıraç Ata'nın Çocukları

*Bir oğlum olmuştu Hakk'a emanet
Bir de kız gönderdi Mevlâ'm nihayet
Atanma beklerken çektik sefalet
Damla yağmur düşmez çöldük erenler (103)*

diyen âşığımızın ilk çocuğu olan Akın Kıraç 27 Nisan 1984'te; ikinci çocuğu olan Esmâ Kıraç ise 24 Ocak.1987'de dünyaya gelir. Biyoloji bölümünü bitiren Akın Kıraç Biyoloji alanında; İşletme bölümünden mezun olan Esmâ Kıraç ise İşletme alanında yüksek lisans yapmaktadırlar. Akın Kıraç, babası Âşık Kıraç Ata'dan etkilenererek saz çalmayı öğrenmiş ve "Ozan Manas" mahlasıyla çalıp söylemeye devam etmiştir.

1.9. Kıraç Ata'nın İnşaat Ustalığı

Âşık Kıraç Ata, ortaokul birinci sınıftan itibaren babasının yanında inşaat işlerinde çalışmaya başlar. İnşaat ustalığını (kalıpcılık, demircilik, sıva, boya) öğrenen Kıraç Ata, bu mesleğini üniversite öğrenciliği yıllarına kadar devam ettirmiştir. Emekli olduktan sonra evinin planını ve işçiliğini bizzat kendisi yapmıştır.

1.10. Kırac Ata'nın Öğretmenlik Hayatı ve İdareciliği

1982 yılında üniversiteyi bitiren Kırac Ata 12 Haziran 1985 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde Divriği Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak göreve başlamış; burada sırasıyla Müdür Yardımcılığı ve Müdür Baş Yardımcılığı görevlerini de ifa ettikten sonra 1988 yılı Kasım ayında eşiyile birlikte Hatay ili Antakya Merkez Lisesine atanmıştır. Burada da dört yıl süreyle görev yapan Kırac Ata Müdür Yardımcılığı ve Müdür Baş Yardımcılığı görevlerinin yanında Basın Denetleme Kurulu Üyeliği görevini de üç yıl süreyle yerine getirmiştir. 1992 yılında önce Denizli ili Sarayköy Lisesine oradan da Denizli Yunus Emre Anadolu Lisesine Edebiyat öğretmeni olarak atanan âşığımız burada da üç yıl süreyle Basın Denetleme Kurulu Üyeliği görevini yerine getirmiştir. Âşığımız öğretmenlik hayatını şöyle dile getirir:

*Sene seksen beşte erdik murada
Nihayet öğretmen olduk burada
Seksen sekiz bitti biz bu yörede
Kimsesiz gariban kulduk erenler*

*Sonra Antakya'ya tayin olunduk
Dört sene de bu diyarda bulunduk
Para pul yok hep esnafa yolunduk
Kalan tüyü de biz yolduk erenler*

*Osmaniye olmadıysa nidelim
Bari dedik Denizli'ye gidelim
Hiç olmazsa orda rahat edelim
Böyle düşünceye daldık erenler (103)*

1.11. Kırac Ata'nın Akademik Hayatı

Âşık Kırac Ata Denizli Yunus Emre Anadolu Lisesinde Edebiyat öğretmeni olarak görev yaptıktan sonra 02 Kasım 1995 yılı Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Bilimi Anabilim Dalında açılan öğretim görevliliği sınavını kazanarak akademik hayatına başlamıştır. Yarım kalan yüksek lisans çalışmasını 1996 yılının Nisan ayında tamamlayarak diplomasını alan Kırac Ata 1997

yılında da Doktora sınavını kazanarak akademik çalışmasını sürdürür; ancak ders dönemini başarıyla tamamlamasına rağmen yabancı dil barajını aşamadığı için bu çalışmasını tamamlayamaz.

Âşık Kırâç Ata akademik hayatıyla ilgili olarak şunları söylemektedir: “1995 yılında sınava girerek Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Bilimi Anabilim Dalında öğretim görevlisi olarak göreve başladım. Bu sırada yine af çıktı, doğruca Sivas’a Yüksek Lisans kaydı yaptırmaya gittim. Danışman hocam başka üniversiteye gitmiş, benimle birlikte Yüksek Lisansa başlayan arkadaşlarım Yardımcı Doçent olmuşlardı. İşte bunlardan birini, en yakın arkadaşımı, ağabey dediğim kişiyi danışman seçtim. Tezimi çoktan hazırlamıştım, ama emrivaki olmasın diye; “*Hocam buyurun inceleyin, eksik ve yanlışlarım neyse ben düzelteyim.*” dedim. Hoca, şimdi yazılıları okuyup bitirmesi gerektiğini, tezi kendisine bırakıp bir ay sonra telefon etmemi söyledi. Bu arada, yeni çıkan kitabından bir tane satın almam için beni kütüphaneye göndermeyi ve kitabı alıp geldikten sonra da kapısının önünde on dakika ayakta bekletmeyi ihmal etmedi. Bir ay sonra Denizli’den telefon açtım, hoca dedi ki; “*E, Ekrem sen on beş tane masal incelemişsin!*” Tezimin konusu “*Divriği Masalları*” idi. “*Evet hocam. Benimle birlikte “İlbeyli Masalları”nu çalışın Burhan Paçacıoğlu da aynı sayıdaki masalla bitirdi tezini.*” dedim. “*Olmaz... En az otuz masal olacak. Doktora için altmış, Yüksek Lisans için otuz olmalı.*” dedi. Şöyle ha, böyle ha derken, hoca ancak yirmi beş masala razı oldu. Bereket versin, elimde ses kaydı biraz bozuk diye teze almadığım masallar vardı, onlarla yirmi beş tamamlayıp tezi yeniden yazdık. O yedek masallar olmasaydı, yeniden Divriği’ye gidip masal derleyecektik. İyi ki zamanında fazladan derlemiştik. Denizli’den yol eyledik Sivas’ı, çam balıyla tatlandırıp ağzımızı, tezi de böylece bitirmiş olduk.

18 Ağustos 1997 tarihinde doktora sınavını kazanıp ders dönemini başarıyla tamamladım. Ancak, yabancı dil sınavlarında barajı aşamadığım için maalesef doktorayı tamamlayamadım. Pamukkale Üniversitesinde on dört yıl öğretim görevlisi olarak çalıştıktan sonra 2009’un Ağustos’unda emekliye ayrıldım. Şimdilik, birikimlerimi yazıya dökmekle meşgulüm.”

Âşık Kırâç Ata’nın yayımlanmış olan çeşitli yazı ve makalelerini de şu şekilde sıralamak mümkündür:

“*De ki*” (Şiir) **Yeni Düşünce Dergisi**, İstanbul 1983, S. 83, s. 45.

“TV-1 Deli Dumrul’u Yanlış Anlattı” (Eleştiri) **Türkiye Gazetesi**, 28 Temmuz 1992.

“Mitolojiden Yansıyanlar” **Güldeste** (Pamukkale Üniversitesi Eğt. Fak. Dergisi), Denizli 1994, S. 1, s.18-20.

“Türk Halk Şiirinde Ritm, Ezgi ve Ninni Söyleme Geleneğinin Rolü” **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Denizli 1997, S. 3, s. 38-40,

“Masallarda Rasyonalite Problemi” **Millî Folklor Dergisi**, Ankara 1997, S. 36, s. 45-48.

“Masallarda Küçük Kardeş Odaklanması” **Gâzi Eğitim Fakültesi Dergisi Dr. Himmet Biray Özel Sayısı**, Ankara 1999, s. 247-252.

“Birazcık Uykum var” (Şiir-Taşlama) **Hasat** (Aylık İlmî-Edebî Dergi), Denizli 2004, S. 2, s. 5.

“Manyak Seviyorum” (Eleştiri) **Hasat** (Aylık İlmî-Edebî Dergi), Denizli 2004, S. 2, s. 6-7.

“Kızılcaölük” (Şiir), **Harmanyeri** (Genç Kızılcaölüklü İşadamları Derneği Dergisi), Denizli 2006, S. 6, s. 21.

“Türk Halk Şiiri İcralarında Görülen Bazı Söz Yanlışları” **Millî Folklor Dergisi**, Ankara 2007, S. 74, s. 75-83.

Gireniz’den Bir Hoş Sedâ Mehmet Şakır (Akkulak), **Geçmişten Günümüze Denizli Yerel Tarih ve Kültür Dergisi**, Denizli 2008, S. 20, s. 14-17.

Denizli yerel basınından **Hizmet Gazetesi**’nde yayımlanan yazılar ve şiirler:

“Abartıyor muyuz?” (Sosyal Eleştiri) 13 Aralık 1993.

“Geriye Doğru İlerle” (Sosyal Eleştiri) 20 Aralık 1993.

“Keskin Karavanacılar” (Sosyal Eleştiri) 27 Aralık 1993.

“Acı” (Sosyal Eleştiri) 03 Ocak 1994.

“İlgisiz Bilgi” (Sosyal Eleştiri) 10 Ocak 1994.

“Keçiyi Sattım Sekize, Yağını Aldım Dokuza” (Sosyal Eleştiri) 31 Ocak 1994.

“Zeus’un Torunları” (Sosyal ve Kültürel Eleştiri) 02-03-04 Şubat 1994.

“Adam Sen de!” (Sosyal Eleştiri) 07 Şubat 1994.

“Kola Zekâyı Geliştirir mi?” (Sosyal Eleştiri) 15 Şubat 1994.

“Dilde Züppelik” (Sosyal ve Kültürel Eleştiri) 01 Mart 1994.

“Nallarımız Avrupa” (Sosyal Eleştiri) 04 Mart 1994.

“Atatürk ve Atatürkçülük” 08 Mart 1994.
“Hey Gidi Yeni Bayramlar!” 17 Mart 1994.
“Ozan Nihat’a Serzeniş”(Şiir-Taşlama) 19 Temmuz 1994.
“Yat Ula Zirto!” 29 Ağustos 1994.
“İlmî Buluşlar ve Biz” (Bilimsel Araştırma) 29 Ağustos 1994.
“Coğrafi Keşiflerin Gerçek Yüzü” 30-31 Ağustos 1994.
“Beyrûnî – Amerika’yı Kim Keşfetti?” 01 Eylül 1994.
“Bu Jeoloji Eseri Aristo’nun mu Yoksa İbni Sina’nın mı?” 02 Eylül 1994.
“Ozan Nihat’a” (Şiir-Taşlama) 02. Eylül 1994.
“Astronomi Çalışmaları” 03-05 Eylül 1994.
“Türk – İslâm Âlimlerinin Astronomi İlmine Katkıları” 06 Eylül 1994.
“Astronomi Çalışmalarında Türkler” 10 Eylül 1994.
“Dünya’nın Döndüğü Fikri Kime Aittir?” 12 Eylül 1994.
“Tıp İlmî ve Türk-İslâm Medeniyeti” 13 Eylül 1994.
“Eczacılığın Temelini Kuranlar Kim?” 14 Eylül 1994.
“Tedavi Şekilleri” 15 Eylül 1994.
“Tıpta İlk Keşifler” 16-17-19-20 Eylül 1994.
“Matematik” 21 Eylül 1994.
“Logaritmanın Keşfi” 22 Eylül 1994.
“Fizik İlmî” 24 Eylül 1994.
*“Gökten Bir Elma Düşmüş Newton’un Başına!”*26 Eylül 1994.
“Özgül Ağırlık Tespiti Arşimet’e mi Ait?” 27 Eylül 1994.
“İlk Uçuş-İlk Uçak” 28 Eylül 1994.
“Kimya” 29 Eylül 1994.
“Ozan Nihat’a” (Şiir-Taşlama) 21 Mart 1995.

Konferans:

Kıraç Ata, *“Nevruzun Türk Kültüründeki Yeri”* konulu konferansını iki ayrı yerde vermiştir. Birincisi 21 Mart 2006 tarihinde Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi konferans salonunda, ikincisini ise 25 Mart 2006 tarihinde Türk Ocakları Denizli Şubesinin konferans salonunda gerçekleştirmiştir.

Kıraç Ata’nın 1995-2009 yılları arasında Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde verdiği dersler de şunlardır:

Halk Bilimi I, II.
Mukayeseli Halk Bilimi
Türk Halk Edebiyatı Temel Bilgileri
Türk Halk Edebiyatı I, II, III, IV, V, VI.
Türk Halk Edebiyatı Metin İncelemesi I, II.
Türk Destanları
Türk Mitolojisi
Türk Halk Tiyatrosu
Masal Tahlili
Yazılı ve Sözlü Anlatım I, II.
Diksiyon
Seminer
Özel Öğretim Metotları
Bitirme Tezi I, II.
Edebî Bilgiler
Çocuk Edebiyatı
Türk Dili I, II.

2. KIRAÇ ATA’NIN ÂŞIKLIĞI ETRAFINDA

2.1. Kıracı Ata’nın Âşıklığa Başlaması

Kıracı Ata, Türk halk şiirinin doğaçlama olarak söylenebildiği, Türk halk müziğinin sevilerek dinlendiği bir kültür ortamında dünyaya gelmiştir. Doğaçlama kafiye oluşturma faaliyetini de ilk kez bu ortamda henüz iki yaşındayken gerçekleştiren Kıracı Ata, bu olayı şu şekilde anlatmaktadır:

“Şiire ve türküye karşı ilgim olduğunun ilk işaretini Sergen’de vermişim. Anamın ve diğer büyüklerimin anlattığına göre; ben evimizin yakınındaki tarlada oynarken etrafta kimsenin olmadığını görünce türkü söylemeye başlamışım. Demek ki bu türkü ta o zamanın türküsüyümüş:

Pencereye bir taş attım tık dedi

Bir kız çıktı annem evde yok dedi

Mehmet ağabeyim de gizlenmiş beni dinliyormuş. Ben eli kulağa atıp başlamışım bu türküyü söylemeye:

Eheeeey!

Pencereye bir daş attım tık dedi, tık dedi...

Tam o sırada ağabeyimin beni dinlediğini görünce hem utanmışım hem de beni gizlice dinlediğine kızarak: *Vallaha ula zık dedi, zık dedi* diyerek ilk kafiyeli ifadeyi kullanmışım. “Zık”ın anlamı: “Zıkkım” oluyor. Yani ağabeyime diyorum ki: *Zıkkım ettin türkümü. Şurada kimse yokken ne güzel türkü söyleyecektim vs...*”

Kıraç Ata iki yaşından sonra bu kültür ortamından ayrılmasına rağmen Türk halk şiiri ve müziği ile olan ilişkisini koparmaz. Hatay’ın Erzin ilçesine taşındıktan sonra radyodan dinlediği türkülerini öğrenen Kıraç Ata, bu türkülerini ezberleyerek söylemeye başlar. Kıraç Ata, ilkokul birinci sınıfa giderken mahallenin kadınları artık ona türkü söyleyip dinlemeyi sever hâle gelmişlerdir. Âşığımız bu durumu da şöyle anlatmaktadır:

“Bu sıralarda radyo dedikleri o harika şeyle tanıştım. Babam bunlardan bir tane almış, radyo dinlemek için gelen misafir sayısı artmıştı. Ben de radyodan öğrendiğim türkülerini söylüyordum. Mahallenin kadınları toplanıp: *Hadi bakalım Yıco, bize bir türkü söyle*, dedikleri zaman ben:

Bebeğin beşiği çamdan

Yuvarlandı düştü damdan

Bey babası gelir Şam’dan

Nenni bebek nenni bebek

türküsünü söylüyordum. Radyo, benim türkülere olan ilgimi iyice artırmıştı. Bu gün bile hâlâ Zekeriya Bozdağ, Nurettin Çamlıdağ, Hacer Buluş, Muazzez Türünk, Saniye Can, Osman Türen, Ahmet Sezgin, Nurten İnnap, Mürüvvet Kekilli gibi radyo sanatçılarını unutmadım. Şimdi bu sanatçılarımızın adını kaç kişi bilir ki?”

Kıraç Ata, âşıklığın temelini oluşturan en önemli uygulamalardan biri olan, doğaçlama manzume söyleme işine her zaman ilgi duyduğunu, hatta bunu her fırsatta uygulamaya çalıştığını, onun doğduğu kültür ortamının (Sergen) ve çevresinin bu sözlü kültürü yaşatan insanlarla dolu olduğunu da dile getirmektedir:

“Eee, bu kafiyeli söz söyleme isteği ileriki yıllarda da devam etti tabi. Meselâ, üniversitede okurken arkadaşların okudukları bir mısraya hemen bir mısra ile yakıştırma yapardım. Arkadaş (C.Vedat Uygur); *Ötme bülbül ötme yarem çok derin* dediğinde, ben de Erzurum’un o soğuşunda; *Üstüme su serpmeye hava çok serin* diye karşılık verince çok gülmüşlerdi. Doğaçlama şiir söyleme yeteneği nenemde (Babaannemde) varmış. Hemen her şeyi dörtlüklerle söylemiş nenem. Meselâ; bir gün eşeğin sırtına yarmayı yüklemiş,

yularından çekerek götürüyormuş; öbür eliyle de dananın boynuna taktığı ipi çekiyormuş. Yani, dananın boynunda da örme dediğimiz ip var... Nasıl olmuşsa hayvanlar ürküp nenemin elinden kurtulmuşlar. Eşek bir tarafa, dana bir tarafa kaçmış, nenem şaşırıp kalmış. Hangisinin peşinden koşsun? O sırada nenemin gözüne dedem ilişmiş. Bakmış ki, dedem damın duldasına çömelmiş sigara tütürüyor; bir yandan da nenemin bu hâline gülüyormuş. Bir hışımla gelip dedemin tepesine dikilmiş ve ellerini böğrüne koyarak demiş ki:

*“Eşek gétti yarmayınan
Dana gétti örmeyinen
Ne duruyoñ bre goca
Kârıñ olmaz durmayınan”*

Dedem öldükten sonra komşu kabileden (Karacalar) Hasan Ağa, dedemin tarlasının sınırını değiştirmiş, dedemin tarlasına göz koymuş. Nenem de karşı çıkınca Hasan Ağa neneme bir taş fırlatmış. Büyük amcalarım Hasan Ağa’dan çekinmişler, fakat babam altı yaşında bir çocuk olmasına rağmen Hasan Ağa’ya saldırıp onun göğsüne kafasıyla vurarak onu yere yıkmış. Nenem hem ağlamış hem söylemiş:

*“Sırtıma giyerim hırka
Ben gezerim korka korka
Hasan Ağa bir daş attı
Abdulcelil çıktı arka”*

Yani benim doğduğum çevrede böyle sözlü bir kültür geleneği var. Orada çoğu kişi duygulandığı zaman doğaçlama olarak manzum ifadeler kullanır, ağıtlar yakar, ibretlik sözler söyleyebilirler. Halk benzetme ve yakıştırmalarını çok iyi bilirler.”

Daha sonra Kırışç Ata ortaokul yıllarında saz çalmaya ilgi duyar. Bunu da kendisi şu şekilde anlatmaktadır: “İnşaatla çalışırken saza (Bağlama) merak saldım. Tahta üzerine naylon ip gererek saz yapmaya ve onu çalmaya uğraşıyordum. İnşaatla çalışırken babam beni saz alma sözüyle gayretlendiriyor, ama bir türlü bu söz yerine gelmiyordu. O gün için küçük sazlar yirmi beş liraydı. Bir gün, İzzet ağabeyim eve bir misafir getirdi. Adam âşık imiş; kocaman bir sazı vardı. Ben hevesli olduğum için önce bana verdiler; “*Hadi çal bakalım.*” dediler. E, ben tahtadan yaptığım perdesiz uydurma saza alışmıştım ve çat pat bir şeyler çalıyordum, ama gerçek sazı elime alınca hangi perdeye basacağımı şaşırđım. Ağabeyim âşığa dedi ki: “*Bu çalamaz, sen bana öğret.*”

Âşık, ağabeyime öğretmeye çalışırken ben dikkatlice bakıyordum. Nihayet ağabeyim de yapamadı, sazı duvara asıp çarşıya gittiler. Ben durur muyum? Onlar gider gitmez sazı aldım, o âşığın ağabeyime tarif ettiği gibi çalmaya başladım. Onlar gelinceye kadar birkaç türküyü çıkardım. Geldiklerinde de onlara çalıp gösterince âşıktan bir aferin aldım. Ama o âşık kimdi, nereliydi bilmiyorum? Adana’da okuyan ağabeyim Celal, bir saz satın almış, o da öğrenemeyince getirip eve bırakmıştı. O kadar çok sevindim ki, artık çalıp duruyor milletin kafasını şişiriyordum. Mahalleden arkadaşlarıma çalışıyordum: “*Başımızı ağrıtmı, git başka yerde çal.*” diyorlardı. Güzelce öğrendikten sonra da bu kez onlar istekte bulunuyor, fakat ben nazlanıyordum. Ağabeylerim ve benim saza ilgi duymamızı Nazilli’de yaşayan teyze çocuklarımız sağlamışlardı. Onlar halkevlerinde amatör saz ve kaval sanatçısıydılar. Yoksa bizim sülalede, özellikle baba tarafımda benim saz öğrettiklerim dışında, bildiğim kadarıyla saz çalan yoktur. Çoğu şiir ve türkü söyler, ama saz çalan yoktur. Babam kaval çalmasını bilirdi. Sülalede saz çalan bir amcaoğlu Sarı Mehmet var, bir de benim oğlum Akın (Ozan Manas); onlara da zaten ben öğrettim.”

Kıraç Ata, önceleri gençlik hevesiyle arabesk ve türkü karışımı parçalar söylemeye başlar ve bunları eş dost toplantılarında ya da okul mezuniyet gecelerinde icra eder. Ancak, özellikle üniversiteyi kazanıp da edebiyat derslerini bilinçli bir şekilde görmeye ve algılamaya başlayınca, saz çalma ve söyleme işini Türk halk müziği ve özellikle de âşık edebiyatı sahasında yoğunlaştırır. Âşığımız üniversite yıllarında Erzurum’un kültür ortamından da etkilenir. Erzurum Radyosu hocalarından Kıyasettin Temelli’nin saz ekibinde faaliyet gösterir. Daha sonra Erzurum’da hemen her yıl düzenlenen “Âşıklar Şöleni” faaliyetlerine seyirci olarak katılır ve âşık fasıllarının nasıl uygulandığını, yarışmaların ve atışmaların nasıl yapıldığını uygulamalı olarak görme imkânı bulur. Âşığımız atışma işini ilk kez Hasan Korkmaz, Himmet Biray, Olcay Kılıç gibi sınıf arkadaşlarıyla gerçekleştirmeye başlar (Bu atışmaların örneği, çalışmamızın atışmalar kısmında yer almaktadır.). Kıraç Ata, ders esnasında ya da teneffüslerde yaptıkları bu atışmaları şu şekilde anlatmaktadır:

“Ben çoğunlukla sınıfın orta sırasında otururdum, sınıfın dört bir yanından elden ele bana taşlama dörtlükleri gelirdi, ben de anında cevap yazar yine elden ele iletirdim. Bu, bizim için bir nevi uygulama olurdu ve atışma becerimizi geliştirirdi.”

Üniversite öğrenciliği yıllarında Halk Edebiyatı derslerinde âşıkların deyişlerini de ders uygulaması mahiyetinde icra eden Kırâç Ata, bu yıllarda daha çok usta malı deyişleri çalıp söylemektedir. Hem Doğu Linyitleri Kömür İşletmelerinde çalışıp hem de üniversite eğitimini sürdüren Kırâç Ata, zaman darlığı yüzünden bir âşığın yanında çırak olarak yetişebilme imkânına kavuşamamış ve hatta Kıyasettin Temelli'nin saz ekibinden bile ayrılmak zorunda kalmıştır. Âşığa, üniversite yıllarında, arkadaşları tarafından “Kırâç Ata” mahlası verilmiş, hocaları ve arkadaşları da onu bu mahlasla tanımışlardı. Âşığımız bu durumu da şu şekilde anlatmaktadır:

“Bir gün, Türk Halk Edebiyatı hocalarımızdan biri olan Ensar Aslan kendisinin de saz çaldığını belirttikten sonra aramızda saz çalan olup olmadığını sordu. Arkadaşlar da sınıfın âşığı var hocam dediler ve beni gösterdiler. Hoca da mahlasım olup olmadığını sordu; arkadaşlar da mahlasımın *Kırâç Ata* olduğunu söylediler. Hocanın isteği üzerine öbür hafta, sazı sınıfa getirip uygulama yapmaya başladım. Bir başka dönem dersimize giren Muhan Bali hocamızın dersinde de sazı sınıfa getirmiş, duvara dayamıştım; Muhan Bali hocam sazı yerde görür görmez hemen yerden alıp havaya kaldırdı ve sazın bir ekmek teknesi olduğunu, bu yüzden de âşıklar için kutsal olduğunu, onun yere konmasının doğru olmayacağını söyledi. Sazın yere konmayacağını da Muhan Bali hocamızdan öğrendik. Ancak âşıklık geleneğinin en geniş ve en ayrıntılı bilgilerini Saim Sakaoğlu hocamızdan öğrendik.”

Kırâç Ata, daha sonraki yıllarda, gezip gördüğü ya da görev yaptığı yörelerde âşıklık geleneği ile ilgili her şeyle ilgilenmiş, bu sahayla ilgili yeteneğini geliştirmek için her fırsatı değerlendirmeye çalışmış, zamanla da kendi deyişlerini oluşturmaya başlamıştır. Kendisine Karacaoğlan ve Dadaloğlu'nu manevî usta olarak örnek alan Kırâç Ata, tanıştığı usta âşıklar tarafından da her zaman takdirle karşılanmıştır. Meselâ; Kırâç Ata'nın Denizlili Ozan Nihat'a yazdığı “Kefe Yaylasında” adlı taşlama mahiyetindeki şiir, hem usta âşıklar hem de Almanya'daki gurbetçiler tarafından alkışlanmıştır. Kırâç Ata, bunu Ozan Nihat'ın anlatmasından şöyle nakletmektedir: “Ozan Nihat, benim kendisine yazdığım bu taşlamayı bir otobüs dolusu âşık ile Almanya turnesine giderken yolda okumuş. Âşıklar çok beğenmiş; hatta Âşık Ayşe Çağlayan ve eşi Muzaffer Çağlayan ile Ozan Arif de varmış. Ozan Arif: *'Nihat, sen bunun hikâyesini de anlatarak sahnede oku, gurbetçilerimiz buna bayılır.'* demiş, o da programlarında okuyunca büyük alkış almış. Ozan Nihat, dönüşünde bunu bana anlattı,

ben de memnun oldum tabi. Takdir edilmek çok güzel bir şey... Hele de usta âşıkların benim bir şiirimi beğenmesi, benim için şereftir.”

Kıraç Ata, üniversitede öğretim görevliliği boyunca da derslerinde âşıklık geleneğini öğrencilerine hem sazlı sözlü, yani uygulamalı olarak tanıtmış hem de fakülteye davet ettiği âşıkların fasıllarında hoşlama, selamlama mahiyetindeki kendi deyişlerini icra etmiş, onlara manzum olarak düzenlediği muammaları sormuş ve yine fasıl içinde kendi deyişlerini sunmuştur.

2.2. Kıraç Ata'nın Kullandığı Mahlaslar

Âşığımız ilk önce “Kıraç Ata” mahlasını kullanmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi ona bu mahlası üniversitede okurken sınıf arkadaşları vermiştir. Zaten sınıfta atışma yaptığı her arkadaşına da sınıfça verilen mahlaslar vardır. Bir Halk Edebiyatı dersinde de “Kıraç Ata” mahlası, sınıf arkadaşları tarafından ve ders hocasının bilgisi dâhilinde sabit hâle getirilmiş olur. Kıraç Ata, memuriyet hayatına başladıktan sonra bir ara “Kasımoğlu” mahlasını kullandıysa da eski arkadaşlarının ısrarı üzerine tekrar “Kıraç Ata” mahlasını kullanmaya başlamıştır. Bunu kendisi şu şekilde anlatmaktadır:

“Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazanmıştım (1978). Erzurum’da hemen her yıl âşıklar şenliği düzenleniyordu. Bu şenliklerde âşıkların atışmalarını ilgiyle dinliyor, okula gelince de arkadaşlarla atışma yapıyorduk. Halk edebiyatı derslerinde bazen sazımı getirip uygulama yapıyordum. Sonra, sınıf arkadaşlarım bana bir mahlas seçtiler. Soyadım da Kıraç olduğu için bana *Kıraç Ata* dediler (İleriki yıllarda bir ara, sülalemin adı olduğu için *Kasımoğlu* mahlasını kullandıysam da bana *Kıraç Ata* mahlasını veren eski dostlarımın sitem etmesi üzerine tekrar bu mahlası kullanmaya başladım.).”

Kıraç Ata, çok az sayıda yazdığı aruzlu şiirlerinde ise “İkramî” mahlasını kullanmıştır. Yozgatlı / Taşpınarlı Âşık İkramî’nin de bu mahlası kullandığı bilinmektedir (Durbilmez 1990: 28-29). Ancak onun asıl alanı hece ölçüsüyle oluşturulan âşık tarzı şiirlerdir ve mahlası da “Kıraç Ata”dır.

2.3. Kıraç Ata'nın Etkilendiği Âşıklar

“Benim doğrudan ders aldığım bir ustam olmamıştır. Yöremizin âşıklarından Karacaoğlan ile Dadaloğlu’nu örnek aldım...” diyen Kıraç Ata, kendisinin de belirttiği gibi, iki büyük âşığı manevî usta olarak seçmiştir. Karacaoğlan’ın duygulu yönüyle Dadaloğlu’nun yiğitlik yönü onu çok etkilemiştir. Kayserili Seyranî’nin taşlamalarını da

çok beğenen Kıraç Ata, ayrıca ortaokul yıllarında Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinden de çok etkilendiğini ifade etmektedir:

“Afşin'e ise, ortaokul yıllarında yazları giderdik. Sergen'de amca çocuklarını başıma toplar, onlara Abdurrahim Karakoç'tan şiirler okurdum. Karakoç'un şiir kitabından çok etkilenmişim.”

2.4. Kıraç Ata'nın Katıldığı Programlar ve Aldığı Ödüller

Kıraç Ata, üniversite son sınıftayken (1982) Yeni Düşünce Dergisinin düzenlediği şiir yarışmasına katılmış; Mehmet Kaplan (Jüri başkanı), Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bahattin Karakoç, Gültekin Samanoğlu ve Melin Haser'den oluşan jüriden “De ki” (Tezimizdeki adı: “Tutar”) adlı şiiri ile mansiyon ödülü kazanmıştır. Türkiye çapında düzenlenen bu şiir yarışmasında hiç kimse dereceye girememiş, sadece dört kişi mansiyon ödülüne lâyık görülmüştür. Bunlardan birisi de Kıraç Ata mahlasıyla katılan âşığımızdır. Yarışma sonucu ve söz konusu şiir, Yeni Düşünce Dergisi'nin 06.05.1983 tarihli 83. sayısında yayımlanmıştır. Âşığımız, jüri ile tanışmak ve kazandığı 25000 TL.lik ödülü de almak için İstanbul'da düzenlenen törene, yol parası bulamadığı için katılamamıştır. Kıraç Ata, böylesine seçkin bir jüriden mansiyon ödülü kazanmış olmanın kendisi için büyük bir onur olduğunu düşünmektedir.

Kıraç Ata, 1988 yılında Sivas ilinin Divriği ilçesinde, Divriği Belediye Başkanlığı'nın düzenlemiş olduğu Âşıklar Şöleni'ne jüri üyesi olarak katılmıştır. Jüri başkanlığını da Arif Sağ yapmıştır.

Kıraç Ata, lise öğretmenliği yıllarında da özellikle 1993 ve 1994 yıllarında Türk Eğitim Sendikası Denizli Şubesinin düzenlediği Öğretmenler Günü programlarına katılarak burada sazlı sözlü icralarda bulunmuştur.

2.5. Kıraç Ata'nın Düzenlediği Âşık Programları

Kıraç Ata, 1993, 1994 ve 1995 yıllarında Türk Eğitim Sendikası Denizli Şubesinin binasında ramazan gecelerinde çok sayıda Türk halk müziği programı ve âşık fasılları düzenlemiş, bu fasıllardan birine Ozan Nihat'ı da davet ederek birlikte fasıl yapmışlardır.

Öğretim görevliliği süresince de fırsat buldukça fakülteye âşıkları davet edip âşıklık geleneği ve icralarını öğrencilere uygulamalı olarak göstermeye çalışan Kıraç

Ata, bu faaliyetlerde kendisi de saz ve sözüyle deyişler icra etmiş, âşıklara ayak verip muammalar sormuştur (Bu deyişleri ve muammaları da tezimize almış bulunmaktayız.).

Denizlili Ozan Nihat'ı ilk kez 1996 yılında fakülteye davet eden Kırâç Ata, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün diğer sınıflarını da İnşaat Fakültesinin büyük bir dersliğinde toplayarak, Ozan Nihat ile sazlı sözlü bir uygulamalı ders gerçekleştirmiştir.

18.05.2001 tarihinde Fen Edebiyat Fakültesi konferans salonunda Ozan Naçarî ve beraberindeki âşıklarla birlikte aşık fasılları uygulaması yapan Kırâç Ata, 03.05.2002 tarihinde aynı salonda Âşık Ali Rıza Ezgi ve Âşık Nevruz Ali ile birlikte; 30.12.2004 tarihinde de Âşık Gürkânî ve Âşık Burhanî ile birlikte yine uygulamalı âşık fasılları düzenlemiştir.

Kırâç Ata, 21.03.2006 tarihinde Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi konferans salonunda, 25.03.2006 tarihinde de Türk Ocakları Denizli Şubesi konferans salonunda “*Nevruz’un Türk Kültüründeki Yeri*” konulu birer konferans vermiş, bu konferansları ise “nevruz” konulu kendi deyişlerini sunarak bitirmiştir (Nevruz konulu bu deyişler tezimize alınmıştır.).

2.6. Kırâç Ata'nın Masal, Fıkra ve Kıssa Anlatma Yönü

Her şeyden önce, Kırâç Ata'nın annesi Sultan Kırâç'ın tam bir “masal anası” olduğunu belirtmekte yarar vardır. Kırâç Ata ve kardeşleri annelerinden dinledikleri masallarla büyümüşlerdir. Kırâç Ata, annesinden öğrendiği ve derlediği bu masalları 2008 yılında bir öğrencisine lisans tezi olarak hazırlatmıştır (PAÜ. Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Ed. Bölümü *Sultan Kırâç'tan Masallar – İnceleme*, Hazırlayan: Serap Yaşar, Tez Yöneticisi: Öğr. Gör. Ekrem Kırâç, Haziran-2008, Denizli). Dolayısıyla, Kırâç Ata'nın, kardeşler içinde bu masallara en çok ilgi duyan insan olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki, bu masalları yıllar boyunca başta yeğenleri olmak üzere eş dost çevresinin çocuklarına da anlatarak onların eğitimine bir “masalcı” sıfatıyla katılan kişi de odur. Kırâç Ata, annesinden öğrendiği masalların yanına başka kaynaklardan öğrendiği masalları da katarak tam bir masalcı edasıyla, formelleri de yerli yerince kullanarak anlatma yeteneğine sahip bir âşığımızdır.

Âşığımız, hem âşıklık hem de hocalık sıfatının gereği olarak fıkra ve kıssa anlatımında da bilgi ve beceri sahibidir. Özellikle babası Abdulcelil Kırâç'tan kıssalar dinleyerek ders aldığı söyleyen Kırâç Ata'yı yakından tanıyanlar onun hoş sohbet bir insan olduğunu, söz konusu bir şeyi anlatırken mutlaka fıkra, kıssa ya da atasözleri veya

halk benzetmeleri ile konuyu hoş ve anlaşılır kıldığını söylerler (Bu konu ile ilgili olarak **Ekler** kısmına bakınız.)

Daha çok ciddi bir duruşu ve görünümü olan Kıraç Ata'nın aslında neşeli bir mizahî yönü de vardır. Bunu şiirlerinde açıkça görmek mümkündür. Mizahî yönü olan bir insanın halk fıkralarından uzak olması da düşünülemez. Lise ve üniversite yıllarından itibaren fıkra dinleme ve anlatma merakının olduğunu söyleyen Kıraç Ata, sırf bu sebepten üniversitedeki yurt odasının gece geç saatlere kadar fıkra ve saz söz meraklılarınca dolup taşıdığını söylemektedir. Lise ve üniversite hocalığı yıllarında da hem meslektaşları hem de öğrencileri için yararlı olabilecek fıkra ve kıssaları yeri geldiğinde anlatmayı ihmal etmeyen âşığımız, bu sebepten çevresi tarafından sohbeti ve sazı sözü aranan birisi hâline gelmiştir.

2.7. Kıraç Ata'nın Şiirlerinin Yayımlandığı Gazete ve Dergiler

Kıraç Ata, bu güne kadar şiirlerini herhangi bir yerde yayımlatmamıştır. Yalnızca bazı vesilelerle birkaç dergi ve gazeteye verdiği çok az sayıda şiiri vardır. Bunlar:

“*De ki (Tezimizdeki adı: Tutar)*”, **Yeni Düşünce Dergisi**, İstanbul, 1983, S.83., s.45.

“*Nallarımız Avrupa*” **Hizmet Gazetesi**, Denizli, 04.03.1994

“*Ozan Nihat'a Serzeniş I*” **Hizmet Gazetesi**, Denizli, 19.07.1994

“*Ozan Nihat'a II*”, **Hizmet Gazetesi**, Denizli, 02.09.1994

“*Ozan Nihat'a III.*” **Hizmet Gazetesi**, Denizli, 21.03.1995

“*Birazcık Uykum Var*” **Hasat (Aylık İlmî-Edebî Dergi)**, Denizli 2004, S. 2, s. 5.

“*Kızılcaölük*”, **Harmanyeri (Genç Kızılcaöüllü İşadamları Derneği Dergisi)**, Denizli 2006, S. 6, s. 21.

İKİNCİ BÖLÜM

KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA YAPISI

1. KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL YAPISI

1.1. Vezin

Kıraç Ata’nın şiirlerinin vezin yapısına geçmeden önce vezinle ilgili bilim adamlarının görüşlerine yer vermenin uygun olacağı kanaatindeyiz.

Âşık edebiyatında temel ölçü hiç şüphesiz hece ölçüsüdür. Bu edebiyatın temsilcileri genellikle hece ölçüsünü kullanmışlardır. Ancak medrese tahsili gören veya klasik edebiyatın etkisiyle aruz veznini kullanan âşıklarımız da vardır (Bakırcı 2010: 33).

“Türk halk şiirinin ölçüsü hece ölçüsüdür. Hece ölçüsü Türk dilinin yapısından doğmuştur. Heceleri açısından nitelik bakımından ayırım bulunmayan bir dile, Türkçeye en uygun kalıptır. Hece ölçüsünde esas dizelerdeki hece sayısının birbirine eşitliğidir. İlk dörtlüğün dizeleri kaç heceli ise, ondan sonraki dörtlüklerin hece sayısı da ona uymak zorundadır. Bu düzene uymayan heceler ölçüsü bozuk demektir.” (Dizdaroğlu 1969: 25–26).

Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lugat-it Türk adlı eserinden, hece ölçüsü ile söylenmiş en eski Türk şiirlerine ulaşabilmekteyiz. Kaşgarlı Mahmut’un pek çok Türk boyunu gezerek derlemeleriyle zenginleştirdiği bu sözlük, halkın sözlü belleğinde kalan İslamiyetten önceye ait manzum parçaları da içermekte, bu şekilde bizlere hece ölçüsünün İslamiyetten çok önce yerleştiğini ve İslamiyetten önceki pek çok eserin de aynı vezin kurallarına göre yazıldığını göstermektedir.

Hece ölçüsünün 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16’lı kalıpları vardır. Ancak bunlardan 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 heceli kalıplar yaygın olarak kullanılmaz; bilmece, manzum atasözleri ve türkülerde kullanılır. Halk şiirinde yaygın olarak kullanılan hece kalıpları ise 7, 8 ve 11’li ölçülerdir. “Hece ölçüsünde uyum sağlayan öğelerden biri de duraklardır. Dizelerin belli bölümlere ayrılması durguyu sağlar. Dizelerin sadece sayı bakımından eşitliği manzumeye uyum bakımından katkıda bulunmaz. Bundan ötürü beş hecelilerden başlayarak kullanılan bütün hece kalıplarında durgulara yer verilir. Böylece dizenin biteviliği giderilmiş, uyum sağlanmış olur.” (Dizdaroğlu 1969: 27).

Buradan hareketle Âşık Kırâç Ata'nın atışmaları ve deyişmeleri haricinde kalan tabloda da numaralandırılmış 139 adet şiirinin hece ölçüsüne göre dağılımı şu şekildedir:

a) 7 heceli şiirleri: 9 adet

b) 8 heceli şiirleri: 29 adet

c) 11 heceli şiirleri: 100 adet

ç) 12 heceli şiirleri: 1 adet

Toplam : 139 adet

Görüleceği üzere Âşık Kırâç Ata şiirlerinin büyük bir bölümünü 11'li hece ölçüsüyle yazarak geleneğin güçlü bir temsilcisi olduğunu da kanıtlamıştır.

Âşık Kırâç Ata'nın hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde hece sayısının birbirini tumadığı görülmemektedir. Âşığımızın bu yönü de onun âşıklık geleneğini profesyonelce icra ettiğinin bir göstergesidir.

Hece ölçüsünde ilk bakışta önemli olan iki ana özellik göze çarpar. Bunlardan birincisi; mısralardaki hece sayılarının birbirini tutması, ikincisi ise; mısralardaki duraklardır.

Âşık Kırâç Ata'nın 7'li hece ölçüsüyle yazdığı toplam 9 adet şiirinin 8 tanesinde $4+3=7$ durağını, 1 adet şiirinde ise $3+4=7$ durağını kullanmıştır.

Dört bir yanı / sardılar 4+3

Televizyon / kuşları 4+3

Hep ötüşüp / durdular 4+3

Televizyon / kuşları 4+3 (1)

Şu dağlar / ala dağlar 3+4

Yiğide / kal'a dağlar 3+4

Nevruz günü / gelende 4+3

Düşerim / yola dağlar 3+4 (4)

Âşık Kırâç Ata'nın 8'li hece ölçüsüyle yazdığı toplam 29 adet şiirinin tamamında $4+4=8$ durağını kullandığını tespit ettik.

Bir yolunu / bulamadım 4+4

Kazak erkek / olamadım 4+4

Evden izin / alamadım 4+4
Haydi kalın / sağlıcakla 4+4 (6)

Köyümüze / biri gelmiş 4+4
Şu akıldan / gücüğe bak 4+4
Koynunda da / kiri gelmiş 4+4
Yağlı vıcık / vıcığa bak 4+4 (16)

Âşık Kırâç Ata'nın 11'li hece ölçüsüyle yazdığı toplam 100 adet şiirinin 14 adetini 4+4+3=11; 86 adetinde ise 6+5=11 durağını kullandığını tespit ettik.

Peki şöylesine / ne dersin artık 6+5
Sanki it dalamış / üst baş hep yırtık 6+5
Paramparça kotla / geziyor sürtük 6+5
Kendinden habersiz / ota bak ota 6+5 (38)

Erdemsiz verilen / yemin misin sen 6+5
Soyundan sopundan / emin misin sen 6+5
Apo'nun dölünden / cenin misin sen 6+5
Babalık davası / dileseydin ya 6+5 (39)

Süleyman da / şu Dünya'dan / gideli 4+4+3
Nice sahte / Süleymanlar / türedi 4+4+3
Tacı tahtı / mührünü terk / edeli 4+4+3
Zalimlerden / ne fermanlar / türedi 4+4+3 (47)

Türkmen, Kazak / Kırgız, Oğuz / boyları 4+4+3
Şenleniyor / Nevruz günü / toyları 4+4+3
Nerde kaldı / Yörük, Avşar / beyleri 4+4+3
Koçyiğitler / birbirine / dayansın 4+4+3 (83)

Âşık Kırâç Ata'nın 12'li hece ölçüsüyle yazdığı 1 adet şiirinde de 7+5=12 durağını kullandığını tespit ettik.

<i>Bahar gelir gül açar / bahçeler bağlar</i>	7+5
<i>Barışa ve sevgiye / gönül verince</i>	7+5
<i>Önümüzde erisin / demirden dağlar</i>	7+5
<i>Yunus gibi aşk ile / sırra erince</i>	7+5 (133)

Âşık Kırâç Ata'nın hece ölçüsüne bağlı kalmadan yazmış olduğu şiirleri de vardır. Bunun yanında heceli ve serbest beyitler de yazmıştır. Ayrıca Kırâç Ata, aruz ölçüsünden de etkilenecek 169. Çayhane (*Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün / Fe û lün - Fe i lün*); 170. Mehmet Akif Ersoy'a (*Fâ i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe i lâ tün / Fe ilün*); 171. Eyledi (*Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün*) adlı şiirleri aruz kalıplarıyla yazmıştır.

1.2. Kafiye (Uyak)

Hece ve ölçüden başka, şiirde ahengi sağlayan bir diğer unsur da kafiyedir. Dize sonlarındaki ses benzerliklerine kafiye (uyak) denir. Kafiye sözcüğünün sözlükteki karşılığı “sonda, arkada gelen” dir (Köprülü 1989: 129).

Bilindiği üzere uyak, anlam ve biçim açısından farklı olmak kaydıyla mısraların sonlarındaki hecelerinin seslerinin birbirine benzemesi ile oluşur (Onay 1996: 21).

Kafiye esasında “sonda, arkada gelen” manasını ifade etmekle beraber, burada başta veya sonda mısraların ahengini temin eden ses benzerliği olarak kullanılmıştır (Arat 1991: 19). Edebiyat alanında ise manzum yazılan satırların ses bakımından sonlarının aynı olması, anlamındadır (Özdemir 2008: 95-96). Anlamca ayrı, sesçe bir olan sözcüklerin dize sonunda yer almasıdır uyak. Ancak uyak başlangıçta “manzum bir hikmet veya hicivli bir söz” karşılığı idi. Anlam değişikliğine uğrayarak beyit, şiir karşılığı olarak kullanılır olmuş, sonunda bugünkü anlamını kazanmıştır (Dizdaroğlu 1969: 31).

Bir şiirin en az iki dizesinde anlamca ayrı, sesçe birbirine uyan iki sözcük arasındaki ses benzerliğine dayanan ahenge kafiye denir. Birbirine benzeyen seslerin sayılarına göre; yarım, tam, zengin, tunç ve cinas olmak üzere beş çeşit kafiye türü vardır (Bekki 2008: 59).

Doğan Kaya'ya göre kafiye; “Şiirde ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için dizelerin başında, ortasında veya sonunda esas alınan belli seslerle tesis edilen ses benzerliğidir.” Âşık şiirinde, dörtlükte bulunduğu yerlere göre iki şekilde kafiye vardır.

1. İlk üç dizede oluşturulan kafiye: Buna yaygın olarak “kafiye” yahut “uyak” denilir.

2. Dörtlük sonlarında oluşturulan kafiye: Bu kafiyenin adı “ayak”tır. Kimileri ayak terimini “ana uyak” veya “ana kafiye” diye isimlendirmişlerdir (Kaya 2007: 394). Aynı zamanda halk şiirinde kafiye yerine ayak terimi kullanılır (Dizdaroğlu 1969: 32).

1.2.1. Yarım Uyak

Mısra sonlarındaki tek ses benzerliğine yarım kafiye adı verilir. Türk halk şiirinde en çok kullanılan kafiye çeşididir (Bakırcı 2010: 36-37). Kırâç Ata, şiirlerinin bir kısmında bu kafiye çeşidini kullanmıştır.

Sohbette sözümüz olsun

Gülmeye yüzümüz olsun

Çorbada tuzumuz olsun

Merhabalar merhabalar (26)

Yukarıdaki dörtlükte “söz, yüz, tuz” sözcüklerinde yer alan –z sesiyle yarım uyak yapılmıştır.

Bir yolunu bulamadım

Kazak erkek olamadım

Evden izin alamadım

Haydi kalın sağlıcakla (6)

Bu dörtlükte geçen “bul, ol, al” sözcüklerindeki –l sesi ile yarım uyak yapıldığı görülmektedir.

*Zalim karşısında korkup **sin**enler*

*Menfaat uğruna sözden **dön**enler*

*Baba parasıyla ata **bin**enler*

Eşşegin k.çında palana benzer (107)

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “sin, dön, bin” sözcüklerinde geçen –n sesiyle yarım uyak yapılmıştır.

Bol vakit öldürür, zarardan saymaz

Evdeki hesaplar çarşıya uymaz

Yenilen pehlivan güreşe doymaz

Kırk yıl kendisini yorsa çok mudur (117)

Yukarıdaki dörtlükte geçen “say, uy, doy” sözcüklerindeki –y sesi ile yarım uyak yapıldığı görülmektedir.

*Yardakçılar yol üstüne dikildi
Efendiye nice yağlar çekildi
Hak diyenin hemen dili söküldü
Dayısından arka bulan konuşsun (92)*

Burada da “dik, çek, sök” sözcüklerindeki – k sesiyle yarım uyak yapılmıştır.

*Mevsim bahar mıdır kış mıdır bilmem
Dağarcık dolu mu, boş mudur bilmem
Kündeye mi geldik, tuş mudur bilmem
Bir türlü farkına varamıyom ben (82)*

Bu dörtlükte geçen ”kış, boş, tuş” sözcüklerindeki – ş sesi ile yarım uyak yapıldığı görülmektedir.

*İzzet ikram bilmez, ne yer ne içer
Misafir uğramaz, uzaktan geçer
Yolcular eğlenmez, konan tez göçer
Boştur hamamları, hanı cimrinin (87)*

Yukarıdaki dörtlükte de “ iç, geç, göç” sözcüklerinin içinde yer alan –ç sesiyle yarım uyak yapılmıştır.

1.2.2. Tam Uyak

Ses benzerliği iki sese dayanan kafiye çeşidine tam kafiye denir (Kaya 2007: 396). Kırâç Ata'nın şiirlerinde en çok bu kafiye çeşidine rastlanmaktadır.

*Dar gelince Ergenekon otağı
Demir kapı eylediler o dağı
Kuşanınca oku yayı sadağı
Börteçine önde gider, yol tutar (99)*

Yukarıdaki dörtlükte “otağı, dağı, sadağı” sözcüklerindeki –ağ sesleri ile tam uyak yapılmıştır.

*Malazgirt'te bir gün davul vurulur
Bir bakarsın Viyana'da durulur
Ak otağlar dört bir yana kurulur
Saz çalınır, parmak oynar, tel tutar (99)*

Bu dörtlükteki “vurulur, durulur, kurulur” sözcüklerinde geçen –ur sesleri ile tam uyak yapılmıştır.

Yiğit olan yiğit eyler mi telaş
Sahip ık aslına, yıkılma gardaş
Bükülmeyen bilek, eğilmeyen baş
Belli ki emmimden, dayımdan gelir (113)

Yukarıdaki dörtlükte “telaş, gardaş, baş “ sözcüklerindeki –aş sesleriyle tam uyak yapıldığı görülmektedir.

Sen “elif”i görsen mertek sanırsın
“Dal”daki bülbülü ördek sanırsın
“B”ye “Bel” deyince kürek sanırsın
Hem “el”i hem “dil”i, “bel”i bilmezsin (89)

Bu dörtlükte de “mertek, ördek, kürek” sözcüklerindeki –ek sesleriyle tam uyak yapılmıştır.

Haysiyet giderse akıl yok olur
Kılavuz kargaysa burun bok olur
Sen eşek olursan vuran çok olur
Krtnden semerden palandan sakın (83)

Dörtlükte geçen “yok, bok, çok” sözcüklerindeki – ok sesleriyle tam uyak yapıldığı görülmektedir.

Celâl Bey şeker mi şeker
Soru sorar teker teker
Durmadan pantolu eker
Böyle hâli talebenin (24)

Bu dörtlükte de “şeker, teker, eker” sözcüklerindeki – er sesleri ile tam uyak yapılmıştır.

Millet millet olsa, sahip de sahip
Hiç böyle mi olur karşında rakip
Evlat atasını etmezse takip
Felaket dizginden boşananındır (109)

Yukarıdaki dörtlükte geçen “sahip, rakip, takip” sözcüklerindeki –ip sesleri tam uyak kullanılmıştır.

*Nerdeyse canımı kopardın **tenden***
*Daha ne istersin bilmem ki **benden***
*Ölmeden hayfımı alırım **senden***
Aha unutma sen bunu yakarca (34)

Dörtlükte yer alan “tenden, benden, senden” sözcüklerindeki – en sesleri ile yarım kafiye yapılmıştır.

1.2.3. Zengin Uyak

İkiden fazla ses benzerliği ile yapılan kafiye dir. Benzeşen seslerin ünlü veya ünsüz sıralanışının önemi yoktur (Özdemir 2008. 97; Bakırcı 2010: 38). Kır aç Ata da şiirlerinde zengin kafiye çeşidine yer vermiştir.

*Bir kuru ekmeğe yazdım **güfteyi***
*O kepçeyle yutar eti **köfteyi***
*Sen insaf dedikçe sallar **çifteyi***
Yedikçe arpayı yoldan azan var (101)

Bu dörtlükte de “güfteyi, köfteyi, çifteyi” sözcüklerindeki –fte sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

*Kır aç Ata'm köşe **bucak***
*Başına çökmeden **ocak***
Yarın erken kalkılacak
Haydi kalın sağlıcakla (6)

Dörtlükte yer alan “bucak, ocak, kalkılacak” sözcüklerindeki –cak sesleriyle zengin uyak yapıldığı görülmektedir.

*Türkiye'de yer **dar ise***
*Ya Hollywood ya **Paris'e***
*Biz de gelecek yer **var ise***
Tamam olsun Avrupalı (11)

Bu dörtlükte “dar ise, Paris'e, var ise” sözcüklerindeki – arise sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

*Baktın çoban şaşkın, dağılmış **sürü***
*Hemen öne çıkma bundan **ötürü***
*Ne arkaya saklan ne önden **yürü***
Anlamadan öne, sona karışma (37)

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “sürü, ötürü, yürü” sözcüklerindeki –ürü sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

*Bulandırır temiz çağlayan **suyu***

*Hırlamak sanatı, havlamak **huyu***

*İhtirası derin, dipsiz bir **kuyu***

Düşünce kayboldu izimiz bizim (72)

Dörtlükte yer alan “suyu, huyu, kuyu” sözcüklerindeki –uyu sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

Kıraç Ata'm vasiyeti

Bozmayasın has niyeti

Namushunun haysiyeti

Kuzgunlara leş değildir (30)

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “vasiyeti, niyeti, haysiyeti” sözcüklerindeki –iyet sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

*Kiralık da olsa gurbette ev **bark***

*Kimi Dolar ister, kimisi de **Mark***

*Meğer burada böyle döner imiş **çark***

Geçmedi paramız, pulumuz bizim (73)

Bu dörtlükte yer alan “bark, mark, çark” sözcüklerindeki –ark sesleriyle zengin uyak yapıldığı görülmektedir.

*Enflasyon elinden inleyen **garip***

*Soğan hastalanmış, ekmeğim **grip***

*Bir de kendisine zam süsü **verip***

Fakirin çarkına s..miş zamane (43)

Dörtlükte geçen “garip, grip, verip” sözcüklerindeki –rip sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

*Haşerat karşında hizaya **gire***

*Senden ders alsınlar bitinen **pire***

*Ateş parçası mı, köz müsün **bire***

Yaktın kaşındırdın teni yakarca (34)

Dörtlükte geçen “gire, pire, bire” sözcüklerindeki –ire sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

Kim ne satın almış, nerde, ne zaman

Kokusunu alsa, hâlimiz duman

Cebinden beş kuruş çıkmasın aman

Sonra beş yıl ağlar, yanar otlakçı (45)

Yukarıdaki dörtlükte de “zaman, duman, aman” sözcüklerindeki – man sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

Aslan diye ün vermişler çakala

Buyur kelin perçeminden yakala

Kaş yaparken göz çıkarır ukalâ

Kirpikten anlamaz, kaştan anlamaz (128)

Bu dörtlükte ise “çakala, yakala, ukalâ” sözcüklerindeki –kala sesleriyle zengin uyak yapıldığı görülmektedir.

Bilmem hangi semalara hasrettin

Viran yere cami dikip kasr ettin

Akşehir’de şirin dilli Nasrettin

Ekşisinden yoğurt çalsa bal tutar (99)

Yukarıdaki dörtlükte “ hasrettin, kasr ettin, Nasrettin” sözcüklerindeki –asrettin sesleriyle zengin uyak yapılmıştır.

1.2.4. Tunç Uyak

Zengin kafiye içerisinde değerlendirilen tunç kafiye, bir mısranın sonundaki kelimenin diğer mısraların sonlarındaki kelimelerin içerisinde geçmesiyle oluşan bir kafiye çeşididir. Zengin kafiyede olduğu gibi bu kafiyede de kelimenin üç veya daha fazla sestem oluşması gerekir. Bu kafiye çeşidi 1940’lı yılların ortalarından itibaren şiirde görülür (Alptekin 2002: 50).

Huylu da huyundan kalır mı ayrı

Namus hastalanmış, namuslu sayrı

Dürüstlüğün devri kapanmış gayrı

Artık bundan sonra hile düzen var (101)

Dörtlükte yer alan “ayrı, sayrı, gayrı” sözcüklerindeki –ayrı kelimesiyle tunç uyak yapılmıştır.

Meydanı boş buldum, yaptım bir sayı

Çiğnedim töreyi, anayasayı

Ben aldım kapından tahta masayı

Sahipsiz malı el yutar mı yutar (106)

Yukarıdaki dörtlükte “sayı, anayasayı, masayı” sözcüklerindeki –sayı kelimesiyle tunç uyak yapıldığı görülmektedir.

*Hata üç beş değil, kırk dokuz, **elli***

*Bildiğimiz yoldan saptık **temelli***

*Kıraç Ata'm böyle, bilenler **belli***

Hep bunlardan ibret alana benzer (107)

Bu dörtlükte de “elli, temelli, belli” sözcüklerindeki – elli kelimesiyle tunç uyak yapılmıştır.

*KPDS denen bu **sinsi illet***

*Zalime zevk verir, mazluma **zillet***

*Türkçeyi unutmuş, neylesin **millet***

“I dont know” deyince yermeyin beyler (104)

Dörtlükte yer alan “illet, zillet, millet” sözcüklerindeki – illet kelimesiyle tunç uyak yapılmıştır.

*Moda nerde ise, herkes o **yanda***

*Bir salgın hastalık, bayda **bayanda***

*Yakışan da giyer, yakışmayan **da***

*Bir eşşeğe bir de ata bak **ata** (38)*

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “yanda, bayanda, yakışmayan da” sözcüklerindeki –yanda kelimesiyle tunç uyak yapıldığı görülmektedir.

*Gece hiç uyumaz, gezinir **damda***

*Kuyruk acısı var çünkü **adamda***

*Elden gelse bizi sallar **idamda***

Şaka süsü verip kanar sanıyor (115)

Bu dörtlükte de “damda, adamda, idamda” sözcüklerindeki –damda kelimesiyle tunç uyak yapılmıştır.

1.2.5. Cinas

Yazılışları aynı, anlamları farklı olan kelimelerin meydana getirdiği kafiye çeşididir (Bakırcı 2010: 39).

*Söz ağızda iken saf bir **incidir***

Düşünmeden dersin taş olur gider

*Nice hatır yıkar, gönül **incidir***

Dostların gözünde yaş olur gider (102)

Yukarıdaki dörtlükte geçen “incidir” sözcüklerinde farklı anlamlar kastedilerek cinas yapılmıştır.

*Vatandaş tutarken daha **dün yası***

Bu gün gene soldu gönül aynası

*Neylesin garibim umut **dünyası***

Seçim meydanında esip tozan var (101)

Bu dörtlükte de “dünyası” sözcüğüne farklı anlamlar yüklenerek cinas yapılmıştır.

Bir söz ile insan ölür arından

*Dâr ağacı, urgan nedir, **ip nedir***

Ar namusu için Dünya varından

*Geçemeyen haysiyetsiz **ipnedir** (112)*

Dörtlükte yer alan “ipnedir” sözcüğüne farklı anlamlar yüklenerek cinas yapılmıştır.

*Ağlaşanlar bilir, **gülüşen değil***

*Bağların bülbülü, **gülü şen değil***

Ayrılık elinden gönül şen değil

Bir gün güldüğümün aslı yok güzel (59)

Yukarıdaki dörtlükte de “gülü şen değil” ifadesine farklı anlamlar yüklenerek cinas yapılmıştır.

1.3. Redif

Şiirde uyaktan sonra tekrarlanan aynı anlamdaki kelime veya ek olarak tanımlanan redif, âşık tarzı şiirde de anlamın kuvvetlendirilmesi, kafiyenin zenginleşmesi ve ahengin artması gibi işlevler taşımaktadır (Artun 2004: 96-97). Kıraç Ata, şiirlerinde redifleri kafiyeye ek olarak veya ayrı bir kelime olarak kullanmıştır.

*Her insan halktan doğ**maz mı***

*Birliğe rahmet yağ**maz mı***

*Ayrılanı kurt boğ**maz mı***

*Anlayan yok pek de**ğil mi** (14)*

Dörtlükte yer alan “–maz mı” eklerinde görev birliğiden dolayı bu ekler rediftir.

Eğri büğrü işe aklımız yetmez

Doğruluk hazine, tükenmez bitmez

Amma baş kaldırır, tahammül etmez

Haksızlığa karşı, özümüz bizim (72)

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “ – mez “ eklerinde görev birliği olduğundan bu ekleri redif olarak kabul ederiz.

“Türk” deyince zaten İslâm bilinir

Bizde Allah için mertçe ölünür

İş başa düşünce piçler bölünür

Nüfustan silersin, sayımdan gelir (113)

Bu dörtlükte koyulaştırılan eklerde görev birliği olduğundan rediftir.

Çok Proflar, Dekan gördük

Ta göklere çıkan gördük

Birçok ağaçkakan gördük

Doldurmuşlar her bir yanı (12)

Bu dörtlükte de “ gördük” kelimesiyle sözcük hâlinde redif kullanılmıştır.

Bin bir umut ile geldik buraya

Dedik ev tutalım, verin kiraya

Tabanımız şişti, geze araya

İki yana düştü kolumuz bizim (73)

Yukarıdaki dörtlükte “ – a, -e” yönelme hâl eki kullanılarak redif yapılmıştır.

Dondan dona girip türlü mal olmuş

Zalimin cebinde para pul olmuş

Zengine süt kaymak şeker bal olmuş

Züğürdün kanını içmiş zamane (43)

Dörtlükte koyulaştırılan yerlerde sözcük hâlinde redif yapılmıştır.

Sürü dağda gezer, çoban kaval yok

Sıçanlar diş biler, torba çuval yok

Çır çıplak gezene sorgu sual yok

Nenemin örtüsü dert oldu beyim (71)

Bu dörtlükte de “ yok “ kelimesiyle sözcük hâlinde redif kullanılmıştır.

*Baban mı öğretti, yoksa deden **mi***

*İhtisasın cilt **mi**, canlı beden **mi***

*Asabiyeden **mi**, cildiyeden **mi***

Kimden tahsil ettin feni yakarca (34)

Yukarıdaki dörtlükte soru edatı olan “ – mi “ ile redif yapılmıştır.

*Acil bir ihtiyaç alacak **olsan***

*Kullanmadan ister, yarına **kalsan***

*Söylemesi ayıp, don bile **alsan***

Senden önce giyer, dener otlakçı (45)

Bu dörtlükte “ –san” eklerinin görev birliğinden yararlanılarak redif yapılmıştır.

*Kim gördüyse sorar **verdin mi diye***

*Her dönem sınava **girdin mi diye***

*Hanya 'yı Konya 'yı **gördün mü diye***

*Deşip bağrımızı yarmayın **beyler** (104)*

Dörtlükte koyulaştırılarak verilen yerlerde görev birliği olduğundan rediftir.

*Herif bir şey derken sanki **öksürür***

*Konuşmayı bilmez, lâfi **tükürür***

*Hüner gösterirken, alttan **üfürür***

*Marifet gösteren **k.ça bak k.ça** (40)*

Yukarıdaki dörtlükte geniş zaman eki olan “ –ür” ile redif yapılmıştır.

*Yeter sorma hocam, **dilim tutulur***

*Her yanım felç olur **elim tutulur***

*Sorumluluk almam, **belim tutulur***

*Ağır yük sırtıma **saramıyom ben** (82)*

Dörtlükte yer alan “ –im tutulur” ifadesindeki unsurlarda görev birliği olduğundan rediftir.

1.4. Ayak

Âşık şiirinde genellikle ilk dörtlüğün ikinci dizesinde başlatılan bütün dörtlüklerin son dizelerinde yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyelerle vücuda getirilen yahut dizenin tamamında aynen tekrarlanan sözlerle oluşturulan ve dörtlüklerin mihengi durumunda olan kafiye denir (Kaya 1999: 338).

Âşıklık geleneğinde, ayak sözü ile dörtlüklerin son mısralarındaki kafiye kastedilir. Bu kafiye ise, genellikle ilk dörtlüğün ikinci mısraında başlatılır. Şiiri meydana getiren dörtlüklerin ilk üç mısraları kendi aralarında kafiyelenirler. Hâlbuki ayak, bunlardan bağımsız olarak dördüncü mısralar arasında bir kafiye bütünlüğünü arz etmek durumundadır. Bir başka deyişle, âşık şiirleri iki çeşit kafiye sistemi ile vücuda getirilir. Birincisi; dörtlüklerde, ilk üç mısraada oluşturulan kafiyeler; ikincisi ise, dörtlüklerin son mısraında ses birliği sağlama esasına dayalı olarak meydana getirilen kafiyeler. Bunlardan ilkinde kafiye veya uyak, ikincisine yani dörtlüklerin son mısralarında oluşturulan kafiyelere ise ayak denir (Kaya 2007: 116).

Âşık şiirinde ayaklar, belirli fonksiyonları icra ederler. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Şiirin şekillenmesinde belirleyicilik vasfı vardır.
2. Bünyesinde ortak sesler bulundurmalarından dolayı şiirde ahenk sağlarlar.
3. Gerek ait olduğu dörtlükteki mısralar arasında gerekse şiirin tamamında dörtlükler arasında ilişki sergileyerek anlam bütünlüğünün oluşmasına yardımcı olurlar.
4. Karşılaşmalarda âşıkların sanat güçlerini sergilemesinde etkin rol oynarlar.
5. Şiirin sazla söylendiğinde, işlenen konuyla bağlantılı olarak yeni ezgilerin ve tavırların oluşmasını sağlarlar (Kaya 2007: 117).

Ayaklar, kafiyelerin özelliğine göre tek ayak ve döner ayak diye ikiye; kafiye derecelerinin zorluğuna göre ise geniş ayak, dar ayak ve kapanık ayak olmak üzere üçe ayrılır (Kaya 1999: 340).

1.4.1. Tek ayak (Yineleme Ayak)

İlk dörtlüğün son mısralarındaki söz, diğer dörtlüklerin sonunda tekrarlanır (Kaya 2000: 396).

Halk şiirinde bütün dörtlüklerin sonunda aynen tekrarlanan ayaktır. M. Fahrettin Kırzioğlu tek ayağa, dörtlük sonlarında tekrar tekrar söylenmesinden dolayı “döndürme” de dendiğini belirtmektedir. Halk şiirinde tek ayak (yineleme ayak), şarkı nazım biçimindeki nakaratın karşılığıdır (Albayrak 2004: 491; Kaya 2007: 705).

Âşık Kıracı Ata'nın deyişme, atışma vs. haricinde kalan tabloda da yer alan 139 şiirinden 19 tanesini tek ayak kullanarak yazdığını tespit ettik. Tek ayağa örnek olması açısından âşığımızın birkaç şiirini burada vermek istiyoruz.

*Sözümüz hitama erdi
Haydi kalın sağlıcakla
Bu âşığın büyük derdi
Haydi kalın sağlıcakla*

*Nerde kaldın diyecekler
Mama istiyor bebekler
Bulaşıklar beni bekler
Haydi kalın sağlıcakla (6)*

*Hele baştan söyleyim de darılma
Yeter agam dergi mergi istemem
Satıversem diye boşa yorulma
Yeter paşam dergi mergi istemem*

*Maaş belli fazla gelmez gergiye
Yarisından çoğu gitti vergiye
Aboneyim zaten birkaç dergiye
Yeter babam dergi mergi istemem (62)*

*Başkasına değil şu insanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım
Nefsi için Hakk'ı unutanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım*

*Önce söylediği türlü yalanı
Garibin rızkına engel olanı
Koynumda beslenen sinsi yılanı
Şikâyet eylerim sana Allah'ım (75)*

1.4.2. Döner ayak (Yenileme ayak)

İlk dörtlükteki ayağa bağlı kalmak şartıyla ve değişik sözlerin kullanılmasıyla meydana getirilen ana kafiye'dir. Bir başka deyişle ana kafiye, şiirin bütün dörtlüklerinde düzenli olarak tekrarlanan kafiyelerdir (İlaydın 1964: 66).

İlk dörtlüklerdeki kafiye'ye bağlı kalmak şartıyla farklı kelimelerle meydana getirilen ayaktır. Yani şiirin bütün dörtlüklerinde düzenli olarak tekrarlanan ana kafiye'dir (Albayrak 2004: 141).

Döner ayak (yenileme ayak) dizelerini başında, ortasında ve sonunda bulunabilir, ama daha ziyade ortasındadır (Kaya 2007: 253).

Buradan hareketle Âşık Kırâç Ata'nın tabloda yer alan 139 şiirinden 114 tanesini de döner ayak (yenileme ayak) kullanarak yazdığını tespit ettik. Konumuza açıklık getirmesi bakımından âşığımızın birkaç şiirini burada örnek vermek istiyoruz.

Boş lâfları bol keseden

Atanların, nokta nokta

Sorumluyken yan gelip de

Yatanların, nokta nokta

Anlamadık, nasıl çile

Çekiyoruz bile bile

Her bir işe haram hile

Katanların, nokta nokta

Gidemezsem yaylağıma

Hem yoluma yolağıma

Diken olup ayağıma

Batanların, nokta nokta (8)

Yukarıdaki dörtlüklerde ayak “-t” sesi ile döndürülmüş ve dizelerin başında yer almıştır.

Hiç sormayın dostlar derdimiz çoktur

Ağlasak ne fayda, gülsek ne fayda

Rektör seçiminde hükmümüz yoktur

Olmasak ne fayda, olsak ne fayda

*Oyumuz yok diye ayrı tuttular
Şöyle bir kenara çekip attılar
Haysiyetimizi alıp sattılar
Arasak ne fayda, bulsak ne fayda*

*Mademki Öğretim Görevlisiniz
Bilim dünyasının bir üyesiniz
Bilmem ki Rektör'ün acep nesiniz
Bilmesek ne fayda, bilsek ne fayda*

*Görev aynı görev, işler aynı iş
Hangi âlim bizden çok iyi bilmiş
Amma ne fayda ki insanlık ölmüş
Yaşasak ne fayda, ölsek ne fayda (35)*

Bu dördlüklerde de ayak “-l” sesi ile döndürülmüş ve dizelerin ortasında yer almıştır.

*Söz ağızda iken saf bir incidir
Düşünmeden dersin taş olur gider
Nice hatır yıkar, gönül incidir
Dostların gözünde yaş olur gider*

*Bilmeden dökersen çöle yazıya
Azgın atlar gemi alır azıya
Fırsat vermesen de ite tazıya
Karganın ağızında leş olur gider*

*“Kırk düşün bir söyle” demiş erenler
İflah olmaz sırrı ele verenler
Lâf ile dağları yere serenler
Yıkılır hasmına tuş olur gider*

Kıraç Ata'm der ki gel beni dinle

Türkçeyi unutma yaşat kendinle

Türk'e türkü söyle kendi dilinle

Gün gelir Dünya'ya baş olur gider (102)

Yukarıdaki dörtlüklerde ayak “-ş” sesi ile yenilenmiş ve dizelerin ortasında yer almıştır.

2. ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİNİN BİÇİMSEL DAĞILIMI

Şiir No	Ölçü	Durak	Kafiye Düzeni 1 ve 2. dörtlük	Ayak	Dörtlük Sayısı	Mahlas	Yazılış Tarihi
1	7	4+3	aNaN/bbbN	Tek	12	Kıraç Ata'm	11/12/2009
2	7	4+3	abab/cccb	Döner	20	Kıraç Ata'm	04/07/2006
3	7	4+3	aaaN/bbbN	Tek	9	Kıraç Ata'm	2000 Denizli
4	7	3+4	aaxa/aaxa	Döner	7	Kıraç Ata'm	20/03/1996
5	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	21	Kıraç Ata'm	11/09/2006
6	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	7	Kıraç Ata'm	24/11/1994
7	8	4+4	ababN/cccbN	Döner	10	Kıraç Ata'm	2005 Denizli
8	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	11	Kıraç Ata'm	15/06/2006
9	8	4+4	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	2001 Denizli
10	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	6	Kıraç Ata	11/06/2009
11	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	15	Kıraç Ata'm	1995 Denizli
12	8	4+4	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	10/07/1997
13	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	8	Kıraç Ata'm	17/10/2007
14	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	8	Kıraç Ata'm	1996 Denizli
15	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	27	Kıraç Ata'm	1997 Denizli
16	8	4+4	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	12/07/2007
17	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	10	Kıraç Ata'm	27/04/2007
18	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	6	Kıraç Ata'm	05/12/2002
19	8	4+4	abab/cccb	Döner	15	Kıraç Ata'm	05/12/1995
20	8	4+4	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	10/10/1999
21	8	4+4	aaabb/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	1994 Denizli
22	8	4+4	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	13/05/2004
23	8	4+4	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	28/03/1980
24	8	4+4	aaaN/bbbN	Tek	17	Kıraç Ata'm	1981 Erzurum
25	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	7	Kıraç Ata'm	11/10/1997
26	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	7	Kıraç Ata'm	24/11/1994

27	8	4+4	ababN/cccbN	Döner	11	Kıraç Ata'm	17/10/2009
28	8	4+4	xaxa/bbba	Döner	5	Kıraç Ata'm	1997 Denizli
29	8	4+4	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	15/03/1998
30	8	4+4	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	1997 Denizli
31	8	4+4	abab/cccb	Döner	25	Kıraç Ata'm	20/07/1997
32	8	4+4	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	18/05/2001
33	8	4+4	aNaN/bbbN	Tek	7	Kıraç Ata'm	30/12/2004
34	11	6+5	abab/cccb	Döner	19	Kıraç Ata'm	30/06/1998
35	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	06/01/2006
36	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	1993 Denizli
37	11	6+5	abab/cccb	Döner	13	Kıraç Ata'm	1996 Denizli
38	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	09/06/2004
39	11	6+5	xaxa/bbba	Döner	6	Kıraç Ata'm	27/05/2005
40	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	11/11/2000
41	11	6+5	aNaN/bbbN	Tek	9	Kıraç Ata'm	1992 Denizli
42	11	4+4+3	xaxa/bbba	Döner	11	Kıraç Ata'm	10/03/1998
43	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	05/03/1998
44	11	6+5	aNaN/bbbN	Tek	12	Kıraç Ata'm	10/12/2004
45	11	6+5	abab/cccb	Döner	15	Kıraç Ata'm	1999 Denizli
46	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	5	Kasımoğlu	21/11/1997
47	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	20/05/2001
48	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	30/06/2006
49	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	1993 Denizli
50	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	29/11/1999
51	11	6+5	abab/cccb	Döner	3	Kıraç Ata'm	30/12/2004
52	11	6+5	abab/cccb	Döner	17	Kıraç Ata'm	24/04/1998
53	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	22/04/2006
54	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	20/10/1999
55	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	1996 Denizli
56	11	6+5	abab/cccb	Döner	10	Kıraç Ata	20/05/2006
57	11	4+4+3	aaab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1990 Antakya

58	11	6+5	abab/cccb	Döner	11	Yok	15/09/2006
59	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	2003 Denizli
60	11	6+5	xaxa/bbba	Döner	10	Kıraç Ata'm	09/01/2005
61	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	1997 Denizli
62	11	4+4+3	aNaN/bbbN	Tek	6	Kıraç Ata'm	10/04/2001
63	11	6+5	abab/cccb	Döner	13	Kıraç Ata'm	10/09/2007
64	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1986 Sivas
65	11	6+5	xaxa/bbba	Döner	5	Kıraç Ata'm	05/07/2000
66	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	29/10/2005
67	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	2008 Denizli
68	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	02/05/2006
69	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	04/05/2006
70	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1993 Denizli
71	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	20/04/1998
72	11	6+5	abab/cccb	Döner	18	Kıraç Ata'm	1996 Denizli
73	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	1998 Denizli
74	11	6+5	aaabN/cccbN	Döner	5	Kıraç Ata'm	21/03/1998
75	11	6+5	aNaN/bbbN	Tek	5	Kıraç Ata'm	24/01/2002
76	11	6+5	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	22/09/1999
77	11	6+5	aNaNb/cccbNb	Döner	8	Kıraç Ata'm	21/01/2002
78	11	6+5	xaxa/bbba	Döner	11	Kıraç Ata'm	03/02/2010
79	11	6+5	abab/cccb	Döner	2	Yok	21/12/1984
80	11	6+5	abab/cccb	Döner	14	Kıraç Ata'm	14/03/2002
81	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	10/06/1998
82	11	6+5	abab/cccb	Döner	13	Kıraç Ata'm	11/02/2002
83	11	6+5	abab/cccb	Döner	13	Kıraç Ata'm	11/02/2002
84	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	3	Kıraç Ata'm	21/03/1996
85	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	20/07/1994
86	11	6+5	abab/cccb	Döner	12	Kıraç Ata'm	25/05/2006
87	11	6+5	abab/cccb	Döner	17	Kıraç Ata'm	28/07/2002
88	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata	24/05/2006

89	11	6+5	abab/cccb	Döner	10	Kıraç Ata	16/06/2004
90	11	6+5	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	03/05/2006
91	11	6+5	aNaN/bbbN	Tek	5	Kıraç Ata'm	04/07/1996
92	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	6	Kıraç Ata'm	15/03/2001
93	11	6+5	abab/cccb	Döner	12	Kasımoğlu	15/05/1998
94	11	6+5	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	1998 Denizli
95	11	6+5	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	09/07/1986
96	11	6+5	abab/cccb	Döner	11	Kıraç Ata'm	05/04/1998
97	11	6+5	abab/cccb	Döner	10	Kıraç Ata'm	1994 Denizli
98	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	27/09/2005
99	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	11	Kıraç Ata'm	1982 Erzurum
100	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	2003 Denizli
101	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	1995 Denizli
102	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1987 Sivas
103	11	6+5	abab/cccb	Döner	32	Kıraç Ata'm	05/05/2010
104	11	6+5	abab/cccb	Döner	13	Kıraç Ata'm	12/11/1999
105	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	17/12/2007
106	11	6+5	abab/cccb	Tek	6	Kıraç Ata'm	11/10/1997
107	11	6+5	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	1998 Denizli
108	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1994 Denizli
109	11	6+5	xaxa/bbba	Döner	4	Kıraç Ata'm	1996 Denizli
110	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	03/09/2002
111	11	6+5	aaab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1982 Erzurum
112	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	10/08/2000
113	11	6+5	abab/cccb	Döner	11	Kıraç Ata'm	1997 Denizli
114	11	6+5	ababN/cccbN	Döner	12	Kıraç Ata'm	15/02/2010
115	11	6+5	abab/cccb	Döner	10	Kıraç Ata'm	12/06/2006
116	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	12	Kıraç Ata'm	09/05/2002
117	11	6+5	abab/cccb	Döner	8	Kıraç Ata'm	02/09/1998
118	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1995 Denizli
119	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	1996 Denizli

120	11	6+5	aNaN/bbbN	Tek	15	Kıraç Ata'm	2000 Denizli
121	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	12/04/2010
122	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	21/05/1997
123	11	6+5	abab/cccb	Döner	19	Kıraç Ata'm	07/04/2006
124	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	03/01/2006
125	11	6+5	abab/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	11/05/1998
126	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	20/12/2005
127	11	6+5	abab/cccb	Döner	9	Kıraç Ata'm	06/07/2006
128	11	6+5	abab/cccb	Döner	12	Kıraç Ata'm	28/10/2005
129	11	6+5	aaaN/bbbN	Tek	15	Kıraç Ata'm	1984 Ankara
130	11	6+5	abab/cccb	Döner	7	Kıraç Ata'm	12/10/2005
131	11	4+4+3	abab/cccb	Döner	10	Kıraç Ata	2003 Denizli
132	11	6+5	abab/cccb	Döner	5	Kıraç Ata'm	03/05/2002
133	12	7+5	ababN/cccb	Döner	4	Kıraç Ata'm	21/03/1997
134	7	4+3	xaxa/xbxb	Mani	3	Yok	07/10/1984
135	7	4+3	aaxaN/bbxbN	Mani	5	Kıraç Ata'm	1993 Denizli
136	11	6+5	aaxa/bbxb	Mani	9	Kıraç Ata'm	20/07/1994
137	7	4+3	aaxaN/bbxbN	Mani	7	Kıraç Ata'm	12/03/1995
138	7	4+3	aaxa/bbxb	Mani	7	Kıraç Ata'm	28/03/1995
139	7	4+3	xaxaN/bbxbN	Mani	8	Kıraç Ata'm	08/07/2007

3. KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR

3.1. Millî Konular

Âşık Kırâç Ata’nın şiirlerine baktığımızda ilk olarak onun millî konulardaki hassasiyeti göze çarpar. Asil Türk milletinin bir mensubu olmaktan ve bu kutsal topraklarda yaşamaktan gurur duyar. Bu onurlu gururunu da şiirlerinde haykırarak dile getirir.

Kırâç Ata aynı zamanda bir akademisyen gözüyle şanlı Türk tarihiyle de yakından ilgilenmiş, Türk tarihinde derin izler bırakmış olan olayları ve şahsiyetleri tüm incelikleri ve detaylarıyla şiirlerine konu etmiştir.

3.1.1. Türk Büyükleri

Köklü bir tarih bilincine sahip olan Kırâç Ata, tarihe karşı olan sevgi ve hassasiyetini her defasında gururla dile getirmeye çalışmıştır. Türk tarihiyle övünen Kırâç Ata özellikle şiirlerinde Türk büyüklerine yer vermekten ayrı bir haz almıştır. Bu tarih anlayışını aşağıdaki dörtlüğünde Bumin Kağan, İstemi Han, Kültigin, Ötüken ve Alp Er Tunga(Efrasiyap) gibi tarihî şahsiyet ve yerlere değinerek vurgulamıştır.

Bumin Kağan, İstemi Han, Kültigin

Ötüken’de tuğ kaldırır il tutar

“Alp Er Tunga”, Efrasiyap bildiğin

Lisanımız aynı lisan, dil tutar (99)

Hun Türklerinin kağanı ve bir destan kahramanı olan Oğuz Kağan, kaynaklarda 100 ile 116 yıl yaşadığı rivayet edilmektedir. Eski Türklerin veya Oğuzların tarihî fetihlerini destanî bir şekilde anlatan Oğuzname’ye göre ilk cihan hakimiyeti Oğuz Kağan tarafından kurulmuştur (Turan 1996: 75). Oğuz Kağan, kağanlığı sırasında birçok savaş yapmış, kendine asi olanları dize getirmiştir. Uçsuz bucaksız topraklara sahip olan Oğuz Kağan, yaşlılığında toprakları oğulları Bozoklar ve Üçoklar arasında taksim etmiştir.

Şairimiz, Oğuz Kağan’ı aşağıdaki mısralarda şöyle dile getirmiştir:

Bizler Uygur Türkiyüz

Oğuz Han’ın ırkıyız

*Ozanlar bizi söyler
Dillerinde türküyüz*

3.1.2. Türklük

Her Türk vatan evladı gibi Kırac Ata da Türk olmaktan gurur duyar. Türk olarak doğduğu için kendini şanslı sayar. Kırac Ata, aslının Türk olduğunu, Türk adının asalet, ahlâk ve fazileti temsil ettiğini, medeniyeti ve devlet geleneğini dünyaya öğretmenin Türkler olduğunu şu dizelerde ifade etmiştir:

*Kırac Ata'm der ki aslım bu millet
Aslım asaletim ahlak fazilet
Neymiş medeniyet, nasılmış devlet
Dünya'ya öğreten Türk'ü gördün mü (127)*

*Türk'ün aslı, özü benim
Asyalı Kafkaslı benim
Yine gönlü yaslı benim
Esareti gören benim
Bu zinciri kıran benim (21)*

Âşık Kırac Ata, yukarıdaki mısralarda Türk milletinin milliyetçi ruhuna atıfta bulunarak soyumuzun Orta Asya'ya dayandığını ve tarihî süreç içerisinde de kısa bir sürede Çin egemenliğine giren Türk ulusunun bu esareti bağımsızlık anlayışından kaynaklanan bir ruhla kabul etmeyerek özgürleştiğini ifade etmiştir.

*Kafkas'ta Kırım'da, Çeçenistan'da
Azer, Kırgız, Türkmen, Özbekistan'da
Özgürlük uğruna bugün her yanda
Harbe girenlerin selâmı var ha (36)*

Âşık Kırac Ata bu dörtlüğünde ise Türklerin çeşitli toprakları vatan tutmuş olduğunu, esaret altında yaşamayı kendine zul saydığını ve bağımsızlık için çekinmeden savaşa girip canını feda ettiğini yani söz konusu vatansa gerisinin teferruat olduğunu anlatmaktadır.

3.1.3. Vatan

Vatan, üzerinde yaşanan toprak parçası olarak düşünmüştür. Ancak Âşık Kırâç Ata sadece üzerinde yaşanan bir toprak parçası olarak düşünmemiştir. Onun için vatan sadece Misakımillî sınırları içerisinde olan yer değil; Adriyatik'ten Çin Seddine kadar olan coğrafyayı içine almaktadır. Bu düşünce de Kızılelma ve Turan ülküsüyle ilgilidir. Kızılelma ve Turan ülküsü Türklerin cihan hakimiyeti ile ilgilidir (Turan 1996: 39).

*Azer, Kazak, Kırgızları
Türkmen, Özbek Türk özleri
Titrer düşmanın dizleri
Bu fırtına, boran benim
Kızılelma, turan benim (21)*

Âşık Kırâç Ata bu dörtlükte Türk milletinin sadece Türkiye Türklerinden ibaret olmadığını çeşitli coğrafyada farklı adlarla anılan 300 milyondan fazla Türk ırkının olduğuna vurgu yapar. Ayrıca dağınık coğrafyada yaşayan Türk boylarının Kızılelma ideali çerçevesinde Türk birliğini sağlayabileceklerini ifade etmiştir.

Âşığımız, memlekette Türk olduğunu söylemenin suç olduğunu, nifak tohumu saçanların neslimizi bozduğunu, bu güzel yurttan yaşayanların içerisinde birçok ihanet şebekeleri olduğunu ve bu memleketin gerçekten bizim mi olduğunu şu mısralarda sorgular.

*Türk "Türk'üm" diyemez, melezler kızar
Frenk kırmaları neslimi bozar
Bu yüzden yurduma ihanet sızar
Essah bu memleket bizim mi gardaş (120)*

Ayrıca âşığımız, Türkü sevmenin suç sayıldığı ve hor görüldüğü bir zamanda yaşadığımızı belirtmiş ve Atatürk'ün bile Türkçü olduğunu söyleyerek sahte Atatürkçülere gönderme yapmıştır.

*Türk'ü sevmek suçtur, hor görülür Türk
Hâlbuki Türkçüydü Kemal Atatürk
Asıl Atatürkçü geçinenden ürk
Sahi bu memleket bizim mi gardaş (120)*

3.2. Dinî Konular

3.2.1. Hoca Ahmet Yesevî

Batı Türkistan'ın Sayram şehrinde doğmuş ve tasavvufî marifetleri Buhara muhitinde edinmiş bulunan Hoca Ahmed Yesevî, tarikat kurucusu, şair ve din büyüğü olarak Türk dünyasının manevî hayatını etkilemiş nâdir kişilerdendir. Bilhassa Sır-derya çevresinde, Taşkent dolaylarında, Seyhun ötelerindeki bozkırlarda yaşayan köylü ve göçebe Türklerin kendisine ve onun tasavvufî tarikatı Yesevîliğe olan tutkunluklarından ötürü, tarihî şahsiyeti efsaneler altında gizlendi, kimliği menkıbelere karıştı. Hazret-i Muhammed'e tutkunluğu dolayısıyla onun yaşadığı yıllardan fazla yaşamak istemediği söylenir. Peygamber, 63 yaşında vefat ettiğine göre, o da 63 yaşına gelince kendisine yer altında bir hücre kazdırmış, kalan ömrünü, günsüz güneşsiz bir biçimde orada tamamlamıştır. 120 yıl yaşadığı rivayet edilen Ahmed Yesevi'ye bugün de Türkistan'ın manevî büyüğü anlamına gelen Hazret-i Türkistan derler. Ayrıca Yesevî Hazretleri Pîr-i Türkistan diye anılır ki “Türk yurdunun ulusu” gibi bir manadadır (Öztuna 2000: 35). Yesevi'nin Türkistan'daki camii üzerinde şu ayet yazılıdır: "Gaybın anahtarı O'ndadır. O'ndan başka kimse bilmez."

Türk tasavvufunun kurucusu olan Ahmet Yesevî, kurduğu tarikat içerisinde bir çok mürit yetiştirmiştir. Bu müritler vasıtasıyla Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması hız kazanmıştır.

Kıraç Ata da Türk tasavvufu açısından son derece önemli olan Ahmet Yesevî Hazretlerini şiirlerinde dile getirmiştir.

Türkistan aşk ile sözü göndermiş

Ahmed Yesevi'nin özü göndermiş

Yün içine sarıp közü göndermiş

Sırta erenlerin selâmu var ha (36)

Âşık Kıraç Ata'nın bu şiirindeki son iki dizede yer alan “*Yün içine sarıp közü göndermiş / Sırta erenlerin selâmu var ha*” ifadesiyle de anlatmak istediği olay şudur:

Hoca Ahmed Yesevî'nin şöhret dairesi genişleyerek müridleri binlerle sayılacak derecede çoğalınca tabiatıyla muhalifleri, rakipleri de çoğalmıştı. Hatta bu münafıklar nihayet ağır bir iftiraya da cüret ettiler. Güya Hoca'nın meclisine örtüsüz kadınlar da devam ederek erkeklerle birlikte zikre karışmışlar. Horasan ve Maverâünnehir âlimleri bu olayın doğruluğunu araştırmak için müfettiş görevlendirirler. Yapılan tahkikat

neticesinde bunun bir iftiradan ibaret olduğu anlaşılır. Hoca Ahmet Yesevî de bu âlimlere bir ders vermek için bir hokkaya yün, içine de köz koyup onlara gönderir. Âlimler, hokkayı açıp baktıklarında közün yünü yakmadığını görürler ve Hoca'nın onlara vermek istediği dersi anlarlar: “Eğer, erkek kadın bir ehl-i hak meclisinde birleşerek beraber zikir ve ibadete devam etseler bile Hak Ta'ala onların kalplerindeki her türlü kin ve düşmanlığı yok etmeye muktedirdir (Köprülü 1991: 33-34).

3.2.2. Hz. Mevlâna

Horosan'ın Belh şehrinde 604 (1207)' te (Nahifi 2007: 23) dünyaya gelen, Türk tasavvufu içerisinde önemli bir yeri olan Mevlâna ve ölümünden sonra kurulan Mevlevilik bütün dünyada bilinmektedir. Onun “*Gel, gel, ne olursan ol yine gel / İster kafir, ister mecusi, ister puta tapan ol yine gel / Bizim dergâhımız, umitsizlik dergahı değildir / Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel...*” sözü herkes tarafından bilinmektedir. Bunu bilen âşığımız aşağıdaki dizelerde bu felsefeye yer vermiştir.:

*Belki bir gün yolun düşer Konya'ya
Her kim olursan ol, gel Mevlâna'ya (99)*

3.2.3. Yunus Emre

Hayatı hakkında kesin bilgilere sahip olmadığımız Yunus Emre (Işık 2006: 3944), Türk milletinin yetiştirdiği en büyük tasavvuf erlerinden olup Türk dili ve edebiyatı tarihinin en büyük şairlerinden biridir. Taptuk Emre'ye intisab eden Yunus Emre, kırk yıl Taptuk dergâhına odun taşır. Yunus Emre, kırkıncı yılın sonunda irşat görevini Taptuk Emre'den alır ve yollara düşer. O, tasavvuf ehli olmasına rağmen Türkçe düşünmüş, Türkçe sevinmiş ve şiirlerini Türkçe söylemiştir.

Âşık Kırâç Ata, Türk dili ve edebiyatı açısından son derece önemli olan Yunus Emre'yi dörtlüklerinde dile getirmiştir.

*Gazilerim, erenlerim bol deyu
Hak yolunda sararuban sol deyu
Bir ilâhî söyler Yunus “şol” deyu
Tapduk Emre dergâhında el tutar (99)*

3.2.4. Alevîlik

. Alevî, kelime olarak “Ali'ye ait veya Ali'ye bağlı olma” anlamına gelir (Saygı 2007: 109). Allah, Muhammed, Ali kutsallığını kalbinde taşıyan, Hz. Ali'nin

adaletinden ayrılmayan temelinde insan sevgisi bulunan her dine, mezhebe her inanca saygı duyan ve hoşgörü ile bakan, dil, din, ırk, renk, farkı gözetmeyen eline diline sahip olma ilkelerini şart koşan, aslı doğruluk ve dostluk, cevheri merhamet, görüşü eşitlik, hazinesi bilgi, meyvesi sevgi hamuru ile yoğrulmuş, kamil insanı yetiştirmeyi ön gören bir inanç sistemidir.

Âşık Kırâç Ata bu dörtlüğünde ise günümüzde bazı kirli eller tarafından bilinçli bir şekilde yapılmak istenen alevi ve Sünnî çatışmalarına dikkat çekerek bunun bir oyundan ibaret olduğuna vurgu yapmıştır.

*Alevî gardaşım, gayret edelim
Fitne fesatlara kanmadan gardaş
Gönülden muhabbet, sohbet edelim
Hiç bir kötülüğü anmadan gardaş (121)*

3.3. Güncel Konular

3.3.1. Musul Kerkük

Musul-Kerkük bölgesi, üzerinde bulunduğu coğrafyanın Anadolu ile Asya ve dolayısıyla Avrupa ile Asya arasında tarihî bir “yol” ve “geçiş mevki” özelliği taşıması, içinde yer aldığı “Mezopotamya” bölgesinin daha ilk çağlardan beri dünyanın en önemli kültür ve medeniyetlerinin doğup geliştiği ve yaşadığı çok önemli bir merkez olması ve sahip olduğu yer altı kaynaklarının zenginliği ile her zaman için ilgi odağı ve cazibe merkezi olmuştur. Bu eşsiz coğrafyada planı olan Avrupalı devletler Türkiye aleyhine haince planlar yaparak bölgedeki terör örgütlerini besleyip Türkmen halkının üzerine salmıştır. Bu durum sonucunda da bölgede ciddi bir huzursuzluk baş göstermiştir. Konuya dikkat çekmek isteyen âşığımız bu durumu dörtlüğünde dile getirmiştir.

*Bir de baktık olan oldu
Musul Kerkük itle doldu
Analar saçını yoldu
Kınalar yak Amerika (5)*

Âşık Kırâç Ata şu dörtlükte de ceddimizin toprağı olan Erbil ve Kerkük’teki günümüzü de son derece ilgilendiren önemli olaylara dikkat çekmek istemiştir. Hain dış güçlerin etkisiyle bölgedeki Türkmen halkın, yani soydaşlarımızın mezalime uğradığına vurgu yapıp bölgenin huzur ve asayişinin olmadığını ifade etmiştir.

*Kerkük'ten Erbil'e gör manzarayı
Ana bacı gardaş giymiş karayı
Doktorsuz ilaçsız onmaz yarayı
Kendi saranların selâmı var ha (36)*

3.3.2. Bosna

Bosna, kadim Türk yerleşim bölgesinden biridir. Bu sebeple Sırlar tarafından soykırıma uğramış ve Osmanlı Devleti ile arasındaki bağlar koparılmaya çalışılmıştır (Bosnavî 1979: 22). Amerika ve Avrupa bu katliamı yıllarca seyretmiştir. Bosnalıların uzun süren mücadeleleri sonucunda savaşın seyri değişmiş ve Bosnalılar Sırlara karşı taarruza geçince Amerika ve Avrupa her zamanki gibi ikiyüzlülüğünü göstererek savaşa müdahale etmişlerdir. Sonuçta Bosnalılar savaşı kazanıp bağımsız bir devlet kurmuşlardır.

Âşık Kırâç Ata da bu dörtlüğünde Bosna katliamına maruz kalan Müslümanların uğradığı mezalimlere dikkat çekerek bu duruma seyirci kalmadığını ispatlamıştır.

*Bosna unutmamış “Selâm et” diyor
“Tükenmek üzere metanet” diyor
“Yine sabrın sonu selâmet” diyor
Zulüm görenlerin selâmı var ha (36)*

3.3.3. BOP

Büyük Ortadoğu Projesi ile ABD'nin amacını Fransa Yeşiller grubunun önemli liderlerinden biri Yves Cochet;”İnsanî ve demokratik giysilere sokulan ABD'nin Büyük Orta Doğu Projesi, aslında bölgedeki tüm petrol musluklarına el koymaya yönelik bir girişimdir.” diyerek, petrol kadar enerjetik, kullanımı, stoklanması, nakliyesi kolay, kullanım alanları çeşitli bir başka sıvı keşfetmeye zaman kalmadığını, zaten bir başka evrensel enerji kaynağına ilişkin yatırımların da, on yıl içerisinde 100.000 milyar dolar civarında para gerektirdiğini; kısacası, dünyayı bekleyen bir krizin kaçınılmaz olduğunu dile getirmiştir. Ortadoğu tarihçileri de son yıllarda geleneksel modernleşmeci yaklaşımlardan uzak durmak için bilinçli bir çaba harcamaktadırlar (Pappe 2009: 1) Bop'un eşbaşkanı olarak seçilen kişinin de Türkiye başbakanı olmasını kabullenemeyen âşığımız bu durumu aşağıdaki dörtlüğünde dile getirmiştir.

Birine gösterdin sopa

*O da bizi tuttu topa
Eş başkan seçtirdin BOP'a
Kınalar yak Amerika (5)*

3.3.4. Dünya Ticaret Merkezi

Dünya Ticaret Merkezi olarak bilinen İkiz Kule saldırılarında Müslüman âleminin herhangi bir suçunun olmadığına inanan âşığımız, bu hain saldırıyı ABD'nin düzenlemiş olduğunu düşünerek bu durumu aşağıdaki dörtlükte şöyle dile getirmiştir.

*“İkiz Kule” deyip durdun
Onu da sen kendin vurdun
Yeni bir saltanat kurdun
Kınalar yak Amerika (5)*

3.3.5. Avrupa Birliği

Türkiye'nin batılılaşma sürecinde ve AB'ye üyeliginde (Bozdağlıoğlu 2007: 389) AB'yi haçlı zihniyeti olarak gören âşığımız, bu topluluğa katılmak isteyen zihniyetleri bu şiirinde (ters taşlama) eleştirmektedir. Çünkü herkes gibi âşığımız da bu topluluğa girdiğimizde bizi biz yapan kültürel, millî ve manevî değerlerimizin yozlaşacağını düşünmektedir. AB'ye girmemizle bizleri nelerin beklediğini ifade etmek isteyen âşığımızın Şu Avrupa Birliğine adlı şiirinin tamamını konunun hassasiyeti bakımından buraya almayı uygun görüyoruz.

*Şu Avrupa Birliği'ne
Girelim de kurtulalım(!)
Akıl ermez dirliğine
Erelim de kurtulalım(!)*

*Eksiniz ne, artınız ne
Elinizde kartınız ne
Deyin hele, şartınız ne
Soralım da kurtulalım*

*Başta şudur dedikleri:
“Doğurmayın bebekleri*

*İğdiş edin erkekleri”
Buralım da kurtulalım(!)*

*Nüfusunuz çok dediler
Hiç yerimiz yok dediler
Öldürmeye bak dediler
Vuralım da kurtulalım(!)*

*Mademki dar sizin saha
Çaresini bulduk aha
Birkaç milyon insan daha
Kıralım da kurtulalım(!)*

*Sevabından, helâlden geç
Ezanından, Bilâl'den geç
Bayrağından, hilâlden geç
Dürelim de kurtulalım(!)*

*Öz kültürü kaldır rafa
Çağdaş görün, bak etrafa
Kilisede aynı safa
Duralım da kurtulalım(!)*

*Çağdaşlığın tam zamanı
Bırak artık şu imanı
Memleketten Müslüman'ı
Sürelim de kurtulalım(!)*

*“Hani yok mu” dersin diye
Sakladılar yersin diye
Bize kemik versin diye
Ürelim de kurtulalım(!)*

*Bunlar davet eyler sizi
Bizde dümbük dizi dizi
Gönülsüz sattılar bizi
Varalım da kurtulalım(!)*

*Batılılar başım tacı
Hizmetini görür Bacı(!)
Kimin varsa ihtiyacı
Görelim de kurtulalım(!)*

*Baktılar ki millet gevşek
İster durur eşşoleşsek
Altınıza yorgan döşek
Serelim de kurtulalım(!)*

*Daha bilmem kaçınıza
Boyun eğdik haçınıza
Yüzümüzü k.çınıza
Sürelim de kurtulalım(!)*

*Namus dedik azarlandık
Üç kuruşa pazarlandık
Biz domaldık hazırlandık
Verelim de kurtulalım(!)*

*Kıraç Ata'm der azdılar
Sözü dilime dizdiler
Zorla ağzımı bozdular
Yerelim de kurtulalım (19)*

Âşık Kıraç Ata hiçbir şekilde girmek istemediği AB'ye girmek isteyen insanları yalaka ve dalkavuk olarak nitelendirip bu kişileri yermiştir.

El açıp sizlerden yardım dileriz

Bizler boynu bükük dilencileriz

K.çımızı bile yıkar sileriz

N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44)

Kıraç Ata dörtlüğünde AB'nin asil Türk milletiyle kukla gibi oynamaya çalıştığını ve haçlı zihniyeti olarak algıladığı bu topluluğun boş vaatlerle bizi kandırmaya çalışmasını hazmedemediğinden bu durumu eleştirmiştir.

Bunca yıl bekleyip yollara baktık

Bir ihtimal dendi, kınalar yaktık

Diz çöküp yalvardık, amuda kalktık

N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44)

Haçı göndere çek, hilâli indir(!)

İsyan edenleri yumrukla sindir

Kıbrıs'tan Kardak'a hepsi senindir(!)

N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44)

Âşık Kıraç Ata bu dörtlüğünde ise AB'ye girmekle milli benliğimizin ve toprak bütünlüğümüzün zarar göreceğine inandığı için bu topluluğa girmek isteyenleri alaycı bir dile yermek istemiştir.

B.kla doldurdunuz arka depoyu

Dalkavuklar hemen, öper p.poyu

Baş tacımız yaptık çoktan Apo'yu

N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44)

Kıraç Ata bu dörtlüğünde AB'nin bize dost olmadığını, bu zihniyetin asıl amacının toprağımızı parçalayıp cennet yurdumuzda kahpe terör örgütü aracılığıyla huzursuzluk çıkarmak istediğini ifade etmeye çalışmıştır.

Talimatlarınız her gün geliyor

Sorgu sual yok ki, kim inceliyor

Millet koyun olmuş mer mer meliyor

N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44)

Âşık Kıraç Ata dörtlüğünde AB'nin sözde vaatleriyle bizleri oyaladığını ve her geçen gün ülkemizi sıkıntıya sokmak amacıyla yeni isteklerde bulunduğunu ifade

etmiştir. Ayrıca bu tehlikeli talimatların gerek yöneticiler gerekse de onları destekleyen yandaşları tarafından bir koyun edasıyla sorgulanmadan yani devletin geleceğini düşünmeden kabul etmelerini eleştirmektedir.

3.3.6. Özelleştirme

Cumhuriyet tarihinin en büyük özelleştirmesinin yapıldığını söyleyip övünen (!) siyasilere inat Âşık Kırâç Ata dörtlüğünde yöneticiler tarafından yapılan özelleştirmelerin gizli güçlerin dayatmalarıyla olduğuna vurgu yaparak bu durumun bize zarar verdiğini gür bir sesle haykırmıştır.

*Özelleştirme mi, ciğer sökme mi
Eti Bank'a sille, tokat tekme mi
Yoksa ABD'ye peşkeş çekme mi
Bu kadar ucuz mu "bor" bizim için (86)*

3.4. Tarihî Olaylar

3.4.1. Malazgirt Savaşı

Malazgirt Muharebesi, 26 Ağustos 1071 tarihinde, Büyük Selçuklu Hükümdarı Alparslan ile Bizans İmparatoru IV. Romen Diyojen arasında gerçekleşen bir savaştır. Alp Arslan'ın zaferi ile sonuçlanan Malazgirt Muharebesi, "Türlere Anadolu'nun kapılarını açan temsili savaş" olarak bilinir (Afyoncu 2006: 7). Türk tarihinde bu denli önemli bir yere sahip olan bu savaşa Kırâç Ata aşağıdaki dörtlüğünde yer vererek tarih sevgisini ve anlayışını şu mısralarla ortaya koymuştur.

*Malazgirt'te bir gün davul vurulur
Bir bakarsın Viyana'da durulur
Ak otağlar dört bir yana kurulur
Saz çalınır, parmak oynar, tel tutar (99)*

3.4.2. Maraş'ın Kahramanlık Destanı

*Hatay, Urfa talan ettin hepsini
Antep, Maraş, Adana'yı, Mersin'i
Sütçü İmam vermedi mi dersini*

Tövbelere doymadın mı Fransız (131)

Âşık Kırâç Ata'nın bu dörütlüğünde geçen ve Türk tarihi açısından çok önemli bir kahraman olan Sütçü İmam 31 Ekim 1919'da düşmana ilk kurşunu atan kişidir. Bu kurşunla beraber Maraş'ta Kurtuluş hareketini başlatmıştır. Geçimini temin etmek için süt sattığından adı Sütçü İmam olarak anılmaktadır. Maraş'ta gerek Sütçü İmam'ın gerekse de millî kuvvetlerin Fransızlarla çarpışması sonucu her daim göğüs kabartıcı haberler (Toros 2001: 116) gelmiştir.

Âşık Kırâç Ata da dörütlüğünde bu kahraman Sütçü İmam'a yer vererek Türk direniş ruhunu adeta haykırmıştır.

3.4.3. Antep'in Kurtuluşu

İtleriniz yurdumuza dolunca

Sürü sürü geldi Antep yolunca

Her Antepli, bir Şahin Bey olunca

Zoru görüp tüymedin mi Fransız (131)

Asıl adı Mehmed Said olan Şahin Bey, 1890 yılında Antep'te doğdu. Kurtuluş Savaşı'nda Fransızlara karşı girişilen Antep direnişinde ünlendi. İlköğrenimini Antep'te gördü. Rüştüye'yi yarıda bırakarak derici amcasının yanında çalıştı. I. Dünya Savaşı sırasında Yemen'de savaştı. Ali Said Paşa'nın yanında gösterdiği yararlıktan ötürü erlikten subaylığa yükseltildi. Mondros Mütarekesi sonrasında Antep'e döndü ve Kilis'te askerlik şubesinde görevlendirildi. Antep'in 5 Kasım 1918'de Fransızlarca işgalinden sonra oluşturulan direniş örgütlenmesi sırasında Kilis Kuvayimillie komutanlığına getirildi. Kilis-Antep karayolunda oluşturduğu üç savunma hattıyla, uzun süre Fransız alayına karşı Kızılburun ve Kertil tepelerini iki gün savundu sonunda Bostancık yakınlarına çekildi. Bir yarma harekâtı düzenlemeye çalışırken 28 Mart 1920'de makineli tüfek ateşiyle öldürüldü. Adına ağıtlar yakılan Şahin Bey'in kahramanlıkları türkü ve uzun havalara da konu olmuştur. 17 Aralık 1918'de Antep'e giren İngiliz askerleri bölge halkına olumsuz girişimde bulunmadığından Antep'teki halk da İngilizlere karşı sert bir tutum (Kurtcephe 2006: 282) sergilememişlerdir.

Gerek Türk tarihi gerekse de Gaziantep için önemli isimlerden biri olan Şahin Bey'e Kırâç Ata yukarıdaki dörütlüğünde yer vererek tarih şuurunu da ortaya koymuştur.

3.5. Gurbet

Âşıklık geleneğinde işlenen konulardan biri de gurbettir. Âşıklarımız hayatını kazanmak için gurbete giden ve sıla hasretiyle yanıp tutuşan insanların duygularını dile getirmişlerdir. Kırâç Ata da bu düşünceyle hem kendi hayatından hem de sıla hasreti çekenlerin hayatından yola çıkarak gurbet kavramını şiirlerinde işlemiştir.

Sergen dedikleri bir dölek yazı

Kirmen mi eğirir gelini gızı

Burnumda tütersiñ hey Pölük Mazı

Neydim ataşına yansam külüm yok (57)

Yukarıdaki dörtlükte Âşığımız, doğduğu köy olan Sergen'e özlem duyduğunu ve köyünün burnunda tütüğünü ifade etmiştir.

Dumandır Çavundur dađınıñ başı

Şu sinemde yanan gürgen ataşı

Çoktan terk etmişim gavim gardaşı

Rüzgârınan gürlleyen bir dalım yok (57)

Âşık Kırâç Ata bu dörtlüğünde sıla özlemi çeken bir kişi olduğundan, doğup büyüdüğü coğrafyanın dağına bile özlem duymakta ve bu durumu "Dumandır Çavundur dađınıñ başı / Şu sinemde yanan gürgen ataşı" ifadesiyle dile getirmektedir.

Âşık Kırâç Ata, ömrünü gurbet ellerde tükettiğini, düğününü bile gurbette yad elinde yaptığını şu dizelerde dile getirmiştir:

Gurbet elde ömrümü pay eyledim

Yâd elinen düğünü toy eyledim

Nice emeklerimi zay eyledim

Boşa geçen günü sayar halım yok (57)

Âşık, sılaya o kadar hasrettir ki gözyaşları sel olup ırmağa dönüşmüştür.

Yol vermez gideyim şu yüce dağlar

Yurdundan ayrılan ah edip ağlar

Çaylar ırmak olur, kabarıp çağlar

Gözümün yaşından Kızılcaölük (58)

Hayat savaşında amansız bir mücadeleye giren âşığımız gurbete düşmüş, ne gurbet onu sevmiş ne de o gurbeti sevmiştir. Birbirlerini sevmemelerine rağmen gurbetten de kopamamıştır.

Biz gurbeti, gurbet bizi sevmemi
Meyveler yüksekte, dalın eğmedi
Yurda kavuşmaya elim değmedi
Ekmek savaşından Kızılcaölük (58)

3.6. Terör

Otuz yıldır terörle mücadele eden Türkiye, kırk bine yakın vatandaşını bu yolda kaybetmiştir. İçimizdeki işbirlikçilerin dış güçlerle omuz omuza vererek bu ülkeye ihanet etmeye devam etmelerini Âşık Kırâç Ata hazmedememiştir. Hatta bölücü başının krallar gibi bakılması onu derinden etkilemiştir. Bu sebeple şiirlerinde bu konuyu da dile getirmiştir.

AB'ye şımarıp bizlere üren
Çol çocuğu tutup ön safa süren
Hain pusularla asker öldüren
Mürde tahammülüm kalmadı benim (69)

Yukarıdaki dörtlükte Kırâç Ata, ABD ve AB'nin desteğiyle cana ve mala kasteden terör yandaşlarına artık bu milletin tahammülünün kalmadığını belirtmiştir.

Kırk bin vatan evlâdının katili olan bölücü başının beslenmesi de onu derinden üzmüş ve bu durumdan rahatsız olduğunu aşağıdaki dörtlükte ifade etmiştir.

Besleyin domuzu, siz harıl harıl
Ense kütük oldu, göbeği varil
Babası maymun da anası goril
Ferde tahammülüm kalmadı benim (69)

Hem siyasî hem de hukukî olarak Cumhuriyet tarihine kara leke olarak geçen Habur rezaleti hafızalara not edilmiştir. Bu rezalet hem şehit yakınlarını hem de bu terörle mücadele eden güvenlik güçlerimizi derinden üzmüştür. Âşık Kırâç Ata da aşağıdaki dizelerde bu olaydan üzüntü duyanların duygularına tercüman olmuştur:

Terörist sürüsü girdi Habur'dan
Asker alayından, baktı taburdan

*Gazilerim isyan etti ta burdan
Takma bacağını geri söküyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor (114)*

Âşığımız, terör örgütünün kimler tarafından desteklendiğini şu dizelerle dile getirir:

*En zayıf ânımda vurmaya bekler
Amerika, AB, sırtını pekler
Nankör şerefsizler, hain köpekler
Benim vergim ile kurşun sıkıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor (114)*

Âşık Kırâç Ata şu dörtlüğünde vatan ve bayrak uğruna canını korkmadan seve seve veren aziz şehitlerimizin yüreği yanık olan annelerinin feryatlarını, yöneticilerin göz ardı etmesinden yakınmaktadır.

*Tepegöz içtiği kana doymuyor
Devlet kızgın şişle gözün oymuyor
Şehit annesini kimse duymuyor
Sağır bizim için, kör bizim için (86)*

3.7. Toplumsal Eleştiri

3.7.1. Sonradan Görme

Günümüzde tedavisi olmayan tek hastalık sonradan görme hastalığıdır. Bu hastalık insanların geldikleri yerleri, gördüklerini, yaşadıklarını, çektiklerini, ne olduklarını, kim olduklarını, nereden gelip, nereye gittiğini bir anda unutturur. Yani kişiyi farklı bir kişiliğe sokar. Tabii ki; sonradan görme hastalığı aileden asil olan insanlara kolay bulaşmaz. Sonradan görenlerin en yakınları bile büyük değişimlerden dolayı hayrete düşerler, yıllardır tanıdığı bir kişiyi tanıyamayacak hale gelirler. Görenler çok değiştiğini söyleseler de sonradan görme hastalığı bünyeye göre bulaşıcı olabilir. Sonradan görme hastalığı sadece maddi olarak algılanmasın, manevi değerlerin de bir anda kişiye fazla gelmesiyle de bu virüs bulaşabilir. Sonradan görmek, kişileri "Küçük dağları ben yarattım", "Ali kıran baş kesen" moduna sokarak bardağı taşıyabilir. Âşığımız bu durumu da şu dizelerde dile getirmiştir.

Elin hizmetini tutar

*Köye gelmiş çalım satar
Akrabaya hava atar
Şu sevimsiz gıcığa bak (16)*

3.7.2. Açıgözlülük

Toplumumuzda birçok olumsuz vasıfları kişiliğinde barındıranların sayısı oldukça fazladır. Bu tür olumsuz sıfatlara sahip olanlar her zaman tenkit konusu olmuştur. Kıraç Ata da çevresinde bulunan olumsuz vasıfları olanları acımadan eleştirmiştir.

*Ekmek davasına bir işe girdik
Çok şükür birazcık rahata erdik
Lokmamızdan bölüp bu ite verdik
Nimetten anlamaz, aştan anlamaz (128)*

3.7.3. Rektörlük Seçimleri

*Oyumuz yok diye ayrı tuttular
Şöyle bir kenara çekip attılar
Haysiyetimizi alıp sattılar
Arasak ne fayda, bulsak ne fayda (35)*

Pamukkale Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak hizmet veren Âşık Kıraç Ata, özellikle rektörlük seçiminde kendilerinin oy hakkı olmadığından dolayı birileri tarafından saf dışı bırakılmalarını bir türlü hazmedememiştir. Akademisyen olan âşığımız rektörlük seçimlerinde oy hakkı olan öğretim üyelerine yağ çekmek adına takınılan tavırların yanında oy hakkı olmayan öğretim görevlilerinin göz ardı edilmesini adaletli bulmadığı için bu durumu yukarıdaki dörtlüğünde eleştirmiştir.

3.7.4. İhtiras

*İhtiras atına binmiş de gider
Gözü gönlü doymaz aç a bak aç a
Dalkavuk baş olmuş sultanlık eder
“Ben her şeyim” diyen hiçe bak hiçe (40)*

Şiddetli arzu, aşırı heves, istek, gözün ve gönlün doymaması anlamına gelen ve aynı zamanda günümüzde yaygın bir hastalık olarak görülen ihtirasın özelliklerini âşığımız yukarıdaki dörtlüğüyle gözler önüne sermiştir.

3.7.5. Yozlaşma

Günümüzde önemli bir sorun olarak algılanan yabancı kültüre özenmeyi ve tıpkı onlar gibi olmak istemeyi düşünen insanları âşığımız eleştirmek amacıyla aşağıdaki dörtlüğü yazmıştır. Ayrıca Âşık Kırâç Ata bu dörtlüğünde millî dilimize önem göstermediğimiz için de yakınmıştır.

*İngilizce çok muteber
Türkçe dersin, yok bir haber
İster çatla, ister geber
Herkes olmuş Amerikalı (11)*

*Milletin içinde bir nifak oldu
Kültür âdileşti, yoza benzedi
Birlik beraberlik un ufak oldu
Havaya savrulan toza benzedi (48)*

Âşık Kırâç Ata yukardaki dörtlüğünde günümüzde yaygın olarak görülen asimile olmaya dikkat çekerek gelenek, görenek ve âdetlerimizin bazı kirli ellerin de dayatmasıyla kaybolmaya yüz tuttuğunu anlatmaya çalışmıştır.

Kırâç Ata şu dörtlüğünde ise kültürel yozlaşmayla beraber ahlâk yapımızın derin yaralar aldığına dikkat çekerek bunun sonucunda gerek cinsiyette gerekse de toplum yapımızda kaygılandırıcı ve tehlikeli değişiklikler olduğuna değinmiştir.

*Ahlâkı namusu teptik tepeli
Cinsiyet bozuldu iki cepeli
Oğlanlar türedi saçlı küpeli
Oynatmalık oldu, kıza benzedi (48)*

Âşık Kırâç Ata kültürel yozlaşmanın bir ürünü olan dildeki yabancılaşmaya dikkat çekip özellikle ahlâk yapımızın dejenere olduğunu aşağıdaki dizelerde ifade etmiştir.

*Ahlâksız popçudan, topçudan bıktık
Yakalarsa cuk cuk, tutsaymış tık tık
Kör de tuttuğunu neylermiş artık
Haddini bilmeyen körü taşlarım (76)*

3.7.6. Adam Kayırma

Toplumun kanayan yaralarından birisi de adam kayırmadır. İnsanı insan olarak değil de sıfatlarına veya unvanlarına göre değerlendirilip kayırılması âşığımızı da rahatsız ettiği için aşağıdaki mısralarda bu konuyu eleştirmiştir.

Etiketden değer biçme
Unvan ile adam seçme
Her kadehten bâde içme
Sarhoş ederler adamı (12)

3.7.7. Vurdumduymazlık

Türk milletinin en önemli özelliğinden biri yardımseverliğidir. “Komşusu açken, tok yatan bizden değildir” düsturu gereği aç ve yoksulların her zaman yanında olmuş ve toplumsal dayanışmayı sağlamıştır. Ancak son yıllarda bu güzel hasletin yok olduğu âşığımızın gözünden kaçmamıştır.

Günümüz Türkiyesinde bolluk ve refah içinde yaşayan birilerinin kendinden başka hiç kimseyi düşünmeyerek etrafındaki aç ve yoksul insanların durumlarını göz ardı edip yaşaması âşığımızın eleştiri konusu olmuştur.

Ağlaşırken aç bebekler
İthal mama yer köpekler
Zil takip oynar göbekler
Nasıl olsa tok değil mi (14)

3.7.8. Otlakçılık

Başkalarının sırtından geçinmek manasına gelen otlakçılık Âşık Kırâç Ata'nın hiç hoşlanmadığı tavırlardan birisidir. Bu durumdan rahatsız olan Kırâç Ata, etrafındaki otlakçılardan da olsa gerek yine dillere destan olan “Otlakçı Destanı”nı kaleme almıştır. Otlakçı bir insanın tüm özelliklerini mizahî bir biçimde ele aldığından ötürü şiirin tamamını burada vermeyi uygun görmekteyiz.

Bilmem onda mıdır, bizde mi hata
Her gün sırtımıza biner otlakçı
Binen tez inermiş emanet ata
Ancak at ölünce iner otlakçı

*Neyin varsa sayar, not alır fişler
Takılır peşine dürtükler, şişler
Alır tepe tepe kullanır, işler
Sanki kendi malı sanır otlakçı*

*Kim ne satın almış, nerde, ne zaman
Kokusunu alsın, hâlimiz duman
Cebinden beş kuruş çıkmasın aman
Sonra beş yıl ağlar, yanar otlakçı*

*Acil bir ihtiyaç alacak olsan
Kullanmadan ister, yarına kalsan
Söylemesi ayıp, don bile alsan
Senden önce giyer, dener otlakçı*

*Sana gerekli mi, hiç sorulmadan
Her şeyini ister, ver darılmadan
Damla ter dökmeden, hiç yorulmadan
Her zaman hazır konar otlakçı*

*Kim ne yerse yesin, kendi yesin de
Kurbanlar keseyim, “doydum” desin de
Avanta verirken pek iyisin de
Bir kez “yok” deyince kınar otlakçı*

*Menfaati yoksa anmaz adını
Yem var ise kırar kör inadını
Duyusun kokusunu, alsın tadını
O zaman ismini anar otlakçı*

*Yularsız yayılır arpalık bolsa
Ne de memnun olur herkesi yolsa*

*Elindeki ekmek kendinin olsa
İlla çorbamıza banar otlakçı*

*Elden gelen ile kursağı toktur
Bir şey satın almaz, fiyatı çoktur
Kim bilir altında don bile yoktur
Kışın zemheride donar otlakçı*

*Fırsatını kollar aparmak için
Eli kolu kapar, bir parmak için
On kurşluk kemik koparmak için
On dokuz dombalak döner otlakçı*

*Elinde sineklik, zıplar havaya
Nice emek verir iş bu davaya
Sineği sıkıp da yağ çıkarmaya
Kârdayım diyerek kanar otlakçı*

*Tek dişli tarağa kafa yorarken
Son diş de kırıldı saçı tararken
Kılı kırk yararken, beleş ararken
Fazla düşünmekten bunar otlakçı*

*Her nereye baksam, yönüm döndürsem
Hep karşıma çıkar, “iti an” dersem
Rahat yemek için Ay’a göndersem
Ta ordan uzanır, süner otlakçı*

*Nereye bir adım atacak olsam
Yorulup sırt üstü yatacak olsam
Elimi cebime atacak olsam
Ta yanı başımda tüner otlakçı*

*Kıraç Ata'm evi barkı göçürsem
İster ki yedirsem, ver ha içirsem
Kafasına şöyle sazı geçirsem
Vallahi sabrımı sınar otlakçı (45)*

3.7.9. Moda

Moda genel kullanımıyla insanların, içinde bulunan belirli bir zaman periyodundaki, daha çok giyim ile ilgili tercihlerine referans eden populeritesi yükselen genel giyim tarzına verilen isimdir. Günümüzde tüketici toplumunun özenti merakı ,yaşam tarzlarında da modayı yakalama çabası yaratmıştır. Kişinin kendi olmasını bile engellemeye başlamıştır. Ozanımız bu kültürel yozlaşmayı dörtlüğünde şu şekilde dile getirmiştir.

*Moda buymuş diye terliyor davar
Yaz günü giydiği bota bak bota
Göğüs, baldır-bacak, ne ararsan var
Ne faydaki akılı kıta bak kıta (38)*

3.7.10. Akılsız Dosttan Akıllı Düşman İyidir

*Akılsız bir dosttan hayır gelir mi
Akıllıca düşman yeğ olsa gerek
Cahil olan insan kendin bilir mi
Kendini bilmeyen çiğ olsa gerek (54)*

Kıraç Ata bu dörtlüğünde kültürümüzde çok önemli bir yeri olan atasözüne dikkat çekmiştir. Akılsız kimse dostu için iyi niyet beslediği halde, yaptığı işin ne gibi sonuçlar doğuracağını bilmediği için insana zarar verebilir. Akılsızlık iyi niyetle de olsa kötü sonuçlar doğurabilir. Âşığımız aklın önemini vurgulamak amacıyla yukarıdaki dörtlüğünde ilgili atasözüne yer vermiştir.

*Kim olursa olsun, cahil olmaya
İnsan ârif ise, sırtını daya
Dost dediğin elbet sağlam bir kaya
Şöyle yaslanacak dağ olsa gerek (54)*

Âşık Kırâç Ata dörtlüğünde ârif olan insanın erdemlerine ve özelliklerine değinerek cahilliğin gvenilmeyecek bir yapısının bulunduğunu yukarıdaki dörtlüğünde ifade etmiştir.

3.7.11. Eğitimin Yozlaşması

Kırâç Ata günümüz eğitim sistemindeki düzensizliklerin öğrencilere sirayet etmesine dikkat çekmek istemiştir. Öğrencilerdeki yanlış tavırları belirleyip bunu yine dillere destan olan bir şiiriyle icra etmiştir. Öğrencilerin bu düzensizliklerini gerek yanlış tercihleri gerekse eğitim sisteminin getirilerini kabullenmeleri ile kendi kimliklerine uymayan bölümleri tercih etmeleri öğrencileri derse adapte edememeleri olarak algılayabiliriz. Çoğu zaman bu yanlış yönelim öğrencileri okulu bırakma noktasına kadar getirmektedir. Ozanımız da derse isteksiz gelen ve yanlış da olsa seğtikleri bölümde kalmayı tercih eden öğrencileri aşağıdaki şiirde dile getirmektedir. Konunun hassasiyeti bakımından şiirin tamamını burada vermeyi uygun olacağını düşünüyoruz.

*Birazcık uykum var, ses etme hocam
Kendimi derslere veremiyom ben
Bana gelecekten bahsetme hocam
Burnumun ucunu göremiyom ben*

*Erken uyanamam, bilmem nedense
Kaçmaz ya beklesin mektep medrese
Zaten devam için geldim bu derse
Her zaman vaktinde giremiyom ben*

*Bak getirme sakın yine gündeme
Bana tertip düzen intizam deme
Sarlanıp gelirim ulu gövdeme
Saçlarımı bile taramiyom ben*

*Seçtiğim bölümle hiçbir ilgim yok
Test usl geldim, öyle bilgim yok
Yazmışım silemem, zaten silgim yok*

Defter kalem kitap aramıyom ben

*Mevsim bahar mıdır kış mıdır bilmem
Dağarcık dolu mu, boş mudur bilmem
Kündeye mi geldik, tuş mudur bilmem
Bir türlü farkına varamıyom ben*

*Yeter sorma hocam, dilim tutulur
Her yanımla felç olur elim tutulur
Sorumluluk almam, belim tutulur
Ağır yük sırtıma saramıyom ben*

*Herkes "A"yı "B"yi tek tek seçiyor
Hemen bir solukta dersi içiyor
Millet sınavlardan nasıl geçiyor
Bu işin sırrına eremiyom ben*

*Hiç deneme hocam, beni sına
Çok geziyor diye sakın kınama
Bir gün maç bakarım, bir gün sinema
Arkadaşlarımı kıramıyom ben*

*Geniş zamanlarda dersi ekerim
Mazeret bulmaya çok ter dökerim
Sınavlarda güzel kopya çekerim
Kim demiş bir işe yaramıyom ben*

*Halk Bilimi falan beni sıkıyor
Kompozisyon desen, canım çıkıyor
Hele Osmanlıca, insan bıktırıyor
Hiçbirine kafa yoramıyom ben*

*Neyse olur gider, yoktur önemi
Bilmem yarına mı, öbür güne mi
Nedense her zaman sınav dönemi
Okey oynamadan duramıyom ben*

*Derken şansım öldü, talihim küstü
Bilmem zalım felek kimlerin dostu
Hemen mezun olup tez elden postu
Devlet kapısına seremiyom ben*

*Hizmet bekliyorken yurdun vatanın
Meğer hâli buymuş çalım satanın
Şimdi suçu var mı Kıraç Ata'nın
Haklıdır sözünü yeremiyom ben (82)*

3.7.12. Cimrilik

*İzzet ikram bilmez, ne yer ne içer
Misafir uğramaz, uzaktan geçer
Yolcular eğlenmez, konan tez göçer
Boştur hamamları, hanı cimrinin (87)*

Cimriliği hoş karşılamayan Âşık Kıraç Ata, bu huyun toplum tarafından da benimsenmediğini bildiğinden cimri olarak nitelendirilen insanların özelliklerini bu dörtlükte ele almıştır.

3.7.13. Cahillik

Anlamı bilgisizlik olan cehaleti hoş karşılamayan Âşık Kıraç Ata cahil insanların bir işi yapamadığına vurgu yaparak bu tip insanları eleştirmiştir.

*Tuvalete oturmayı bilmeyen
Nasihatı, lâfi, sözü ne bilsin
İş görüp de bir yerini silmeyen
Suyu, peçeteyi, bezi ne bilsin (88)*

3.7.14. Edepsizlik

Edeb, güzel terbiye, iyi huy demektir. Gerçek anlamda edeb, insanın bütün iyilikleri ve ahlâkî üstünlükleri kendinde toplamasıdır. Âşık Kırâç Ata da edepsiz insanların vasıflarını gözler önüne sermeye çalışmıştır

*Edebden bahseden edepsiz adam
Sen edeb erkânı, yolu bilmezsin
Herkeseye yön tayin eylersin madem
Pusulân yok sağı, solu bilmezsin (89)*

3.7.15. Dolmuşçular

Toplu taşımacılıkta şoförlerimizin yeri doldurulamaz. Ancak içlerinde çok nazik olanlarının yanı sıra kaba saba olanları da vardır. Âşık Kırâç Ata da şu mısralarda bu tür kaba davranışları olan Denizli'nin dolmuş şoförleri nezdinde böyle şoförlerin tavırlarına değinmiştir:

*Suçunu söylesek, üstüne almaz
Lâfını peş peşe dizer dolmuşçu
Hiçbir lâfın sözün altında kalmaz
Aman ha değmesin nazar dolmuşçu (123)*

3.7.16. Kpds

Milletleri millet yapan usurların başında dil gelir. Dil olmadan milletleşme süreci tamamlanamaz.

Dil milletlerin en aziz, en tılsımlı, en kıymetli servetleridir. Çünkü dillerin bir ses güzelliği ile dalgalanıp bir duyurma, anlatma ve inandırma gücüne ulaşmaları, kısa zamanda olmamıştır. Tükçe de bu uzun serüvenin sonucunda gelişmiş, güzelleşmiş ve yaygınlaşmıştır. Ona sahip çıkmak her Türk'ün asli görevidir. Zira dilini kaybeden bir millet yok olmaya veya diğer milletlerin egemenliği altında yaşamak zorunda kalır.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de son yirmi yıldır bir yabancı dil sevdası başlamıştır. Bilim dili Türkçe değil de İngilizce olarak kabul edilmiş, kendi dilimiz âdeta yok farzedilmiştir. İlim adamlarımız da bu dille bilim yapmaya zorlanmıştır. Kendi anadilinde bilim yapmak anlamsız, yabancı dille bilim yapmak önemli kılınmıştır. Bu amaçla da bilim adamlarımızın önüne KPDS ve ÜDS gibi çeşitli sınavlar konulmuş, bu sınavları geçenler bilim adamı sayılıp unvan verilmiş, geçemeyenler bilim

adamı sayılmamıştır. Bu durum hâlâ devam etmektedir. Alanında herkes tarafından takdir edilenler dili geçemediği için unvan açısından yerinde saydırılmıştır. Âşık Kırâç Ata da akademik hayatında bu ucube dil sınavlarına takılanlardan biri olmuştur. Bu sebeple ilim adamlarımıza dayatılan bu dil sınavları onun şiirlerinde eleştiri konusu olmuştur. “KPDS” adlı şiiri dil dayatmalarına karşı bir isyanın ifadesidir.

Kamu Personeli Dil Sınavında

*Millet neler çekmiş sormayın beyler
Zaten yem olmuşuz tavşan avında
N’olur üstümüze varmayın beyler*

*Kim gördüyse sorar verdin mi diye
Her dönem sınava girdin mi diye
Hanya ’yı Konya ’yı gördün mü diye
Deşip bağrımızı yarmayın beyler*

*KPDS denen bu sinsî illet
Zalime zevk verir, mazluma zillet
Türkçeyi unutmuş, neylesin millet
“I dont know” deyince yermeyin beyler*

*Sanmayın ki bizde anlayış kısa
Dilden âcizlenip girmedik yasa
Tercüme sorsalar, eylemem tasa
“Test”i başımıza sarmayın beyler*

*El bizi sanır ki, dil bilgisi yok
Bunun dil bilmekle bir ilgisi yok
Kimin bu sınavda yenilgisi yok
Hiç kimseyi cahil görmeyin beyler*

*Yurt dışında dört beş yıl kalmayınca
Ecnebi kültürü tam almayınca*

*Ruhunuza kadar el olmayınca
Sakın bu sınava girmeyin beyler*

*Şöyle bir kenara attım bilimi
Unuttum branşı, çektim elimi
Sürgüne gönderdim kendi dilimi
Bizi de peşinden sürmeyin beyler*

*Ömür gelmiş geçer, gençliğim kurur
KPDS hâlâ karşımda durur
Gürüz tepemizden gürzünen vurur
İnsaf edin siz de vurmayın beyler*

*Yabancı dil için ölmeli miyim
Ta ruhuna kadar bilmeli miyim
Türkçeyi gönlümden silmeli miyim
Buna sakın fırsat vermeyin beyler*

*Branş Halk Bilimi, bölüm Türk Dili
Gel yabancı dille doldur zembili
Biz papazı bulduk, yakın kandili
Karanlıkta fındık kırmayın beyler*

*Ne meyve devşirmek ne üzüm yemek
Sizin niyetiniz bağcıyı dövmek
Bu yüzden zay oldu verdiğim emek
Milleti boş yere yormayın beyler*

*Varsın giren girsin tazminat için
İsteyen kim ise, ayırın seçin
Top yekûn sınavdan artık vazgeçin
Aynı harca koyup karmayın beyler*

Kıraç atam der ki, Şu gördüğümü
Her gün dert dokuyup gam rdğm
KPDS denen Şu kr düğümü
Bir an önce çözün, durmayın beyler (104)

3.8. Halk Kültürü

3.8.1. Atasözleri

Türk kültür tarihindeki görünümleriyle atasözleri, atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını, genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak dstrleŐtiren, kültürel birliktelik ve sosyal olarak bir arada yaŐama ilkelerine dönüŐtüren ve kalıplaşmış Şekilleri bulunan, sosyal ve kültürel olarak benimsenmiŐ ve meŐruiyetleri tartıŐmasız kabul gören zl sözler Şeklinde (obanoğlu 2004: 15) tanımlanabilir.

Ömer Asım Aksoy'a göre atasözleri "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece ya da öğüt olarak dstrleŐtiren ve kalıplaşmış Şekilleri bulunan kamuca benimsenmiŐ öz sözler" (Aksoy 1965: 30) olarak kabul edilir.

Atasözleri uzun bir deneme ve tecrübenin sonucunda ortaya çıkmış kalıplaşmış ifadelerdir. Bu ifadeler zamanla atasözü Őeklini alarak kullanılır.

Atasözleri her zaman her yerde kullanılmaz. Atasözleri yeri geldiğinde kullanılırlar. Yani bir olayı, bir ifadeyi daha etkili kılmak için atasözlerine müracaat edilir.

Atasözlerinin ilk örneklerine Orhun Abideleri'nde rastlamaktayız. Ancak daha çok Kaşgarlı Mahmut'un 1074'te yazdığı Divan Lgati't-Türk adlı eserinde karşımıza çıkmaktadır. Divan'da yer alan atasözlerinin bir kısmı unutulmuŐ, bir kısmı hiç deđiŐmeden, bir kısmı da az deđiŐikliđe uğrayarak günümüze kadar gelebilmiŐtir.

Divan Şiiri tarzında en önemli atalar sözü kitabı Gvah'ye ait olan *Pendname* (M Hengirmen, **Gvh Pend-nme** Ankara 1983) adlı eserdir. Bunun yanı sıra Levn'nin yazmış olduğu *Atalar Sözü Destanı* nemlidir (Bakırcı 2010: 70-71).

Kıraç Ata, Şiirlerinde birçok atasözünü kullanarak dile hakimiyetini göstermesi açısından son derece önemlidir. Bunun yanı sıra sözü etkili kılmak için de sık sık atasözlerine müracaat etmiştir. Kıraç Ata'nın Şiirlerinde kullandığı atasözleri aşağıda sıralanmıştır:

Eşşek hoşaftan ne anlar (11)
Dip görünmez suya dalma (30)
Doğru dedik, dokuz köyden kovulduk (40)
Binen tez inermiş emanet ata (45)
Azıcık aşım la kaygısız başım (52)
Namaz mı dayanır abdestsiz kula (52)
Beylik parayınan satın alınmaz (54)
Düşmanım da olsa akıllı olsun (72)
Ateşler düştüğü yeri yakıyor (86)
El deliye hasret, biz akıllıya (96)
“Kırk düşün bir söyle” demiş erenler (102)
Bizden ne kaçarsın bırakmadan not
Sakınan göze çöp batar mı batar
Bakarsın yılanın sevmediği ot
Deligi ağzında biter mi biter (106)
At binenin kılıç kuşananındır (109)
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı (113)
Armut piş, ağzıma düş dedim durdum (117)
Yenilen pehlivan güreşe doymaz (117)
Kelin neresine vursan kanarmış (122)
Ayağını sıcak, başını serin (122)
Yenilen pehlivan güreşe doymaz (117)
Elin yumruğunu yemeyen biri
Kendi yumruğunu balyoz sanarmış(122)

3.8.2. Deyimler

Eski çağlardan beri “ıstılah” ve “tâbir” adlarıyla da kullanılmış olan deyimler kısa ve özlü anlatım şekilleridir. “Deyimler asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedenden kurulu bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır.” (Elçin 1986: 642).

Doğan Aksan ise deyimini, “Belli bir kavramı, belli bir duyguyu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözler” olarak tanımlar (Aksan 1998: 35).

Ömer Asım Aksoy ise “Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları” (Aksoy 1965: 41) olarak ifade eder.

Atasözlerinde olduğu gibi deyimler de şairimiz tarafından şiirlerinde ustalıkla kullanılmıştır. Kıracı Ata’nın şiirlerinde kullandığı deyimleri aşağıya alıyoruz:

Kurt kaynar bir yerinde (1)

(kurt kaynamak)

Beyler çıkar sağlıyor (2)

(çıkar sağlamak)

İleriyi görmezler (2)

(ileriyi görmek)

Yağıp gürler eserler (2)

(yağıp gürlmek)

Havasından geçilmez (3)

(havasından geçilmemek)

Nice çamlar devirir (3)

(çam devirmek)

Düşerim yola dağlar (4)

(yollara düşmek)

Analar saçını yoldu (5)

(saçını başını yolmak)

Bir yolunu bulamadım (6)

(yolunu bulamamak)

Ters çevirmiş rotasını (11)

(rotasını ters çevirmek)

Ar namusu taşa çalmış (11)

(ar namusu taşa çalmak)

Köye gelmiş çalım satar (16)

(çalım satmak)

Akrabaya hava atar (16)

(hava atmak)

Burnu Kaf Dağı'na değer (16)

(burnu Kaf Dağı'na değmek)

Görenlerin gözü kalır (17)

(gözü kalmak)

İşte geldim ayağına (17)

(ayağına gelmek)

Bağrımız yanar kavrulur (27)

(bağı yanmak)

Kimseyi hafife alma (30)

(hafife almak)

Kimden hesap sormuş millet (31)

(hesap sormak)

Yolunuzu gözlüyorduk (32)

(yolunu gözlemek)

Hesaba katmadı üvey evladı (35)

(hesaba katmak)

Bu Dünya hâlidir akıl sır yetmez (37)

(akıl sır erdirememek)

El etek öperek alınan paya (38)

(el etek öpmek)

Burnu havalarda sanırsın ilah (38)

(burnu havada olmak)

Görürsün Hanya'yı, hem de Konya'yı (39)

(Hanya'yı Konya'yı görmek)

Hep karşıma çıkar, "iti an" dersem (45)

(iti an çomağı hazırla)

Türk gencidir, asla dönmez sözünden (49)

(sözünden dönmemek)

Bir âhu gözlüye gönül vereli (50)

- (gönül vermek)
Burnumda tütersiñ hey Pölük Mazı (57)
(burnunda tütme)
Kendimi canımdan bezdiremem ben (60)
(canından bezme)
Kendi gölgesinden, sesinden ürken (76)
(gölgesinden korkmak)
Epey kafasını yordu bir zaman (80)
(kafasını yormak)
Yeter sorma hocam, dilim tutulur (82)
(dili tutulmak)
İnsanlık adına yüz kızartıyor (88)
(yüzü kızarmak)
Benden hesap sorar, bizim aydınlar (96)
(hesap sormak)
Mazhuma yâr olup kol kanat germek (113)
(kol kanat germek)
Gafil avlanmasın taze fidanlar (114)
(gafil avlamak)
Orda demir attın, berkittin yeri (115)
(demir atmak)
Eğer beklemezsen, gelmiştir sonun (123)
(sonu gelmek)
Ancak gariplere kafa tutuyor (123)
(kafa tutmak)
Vatanı ellere peşkeş çekeli (127)
(peşkeş çekmek)
Kaş yaparken göz çıkarır ukalâ (128)
(kaş yaparken göz çıkartmak)
Sütçü İmam vermedi mi dersini (131)
(dersini vermek)
Barışa ve sevgiye gönül verince (133)

(gönül vermek)

3.8.3. Destanlar

Destan kelimesinin aslı Farsça dâstân olup “efsane, mesel, hikâyet-i güzışteğân” anlamına gelir (Kaya 2007: 218). Destanlar bir milletin sözlü ve yazılı kültüründe önemli bir yere sahiptir. Destan açısından en zengin millet hiç şüphesiz Türk milletidir. Türkler tarih sahnesine çıktığı gündən beri destanlar oluşmakta ve oluşturmaya devam etmektedir. Dünyanın en uzun destanı da Türklere aittir. Manas Destanı (Kaya 2007: 224) 500 bin mısraya yaklaşan bir destan olmuştur.

Bu kadar zengin bir destan kültürüne sahip olan bir milletin mensubu olan Kırac Ata da aşağıdaki mısralarda Türklerin 400 yıl Ergenekon denen yerden demir dağı eriterek tarih sahnesine çıkmaları ve bir Bozkurtun onlara yol göstermesi olayını okuyucuya hatırlatmıştır.

Dar gelince Ergenekon otağı

Demir kapı eylediler o dağı

Kuşanınca oku yayı sadağı

Börteçine önde gider, yol tutar (99)

3.8.4. Halk Hikâyesi Kahramanları

Epik destan geleneğinin sona ermesinden sonra ortaya çıkan halk hikâyesi anlatma geleneği bir dönem roman ihtiyacını karşılayan ürünler olmuştur. Âşıklık geleneği içerisinde de önemli bir yere sahiptir. Çünkü irticalen şiir söylemenin yanı sıra halk hikâyesi tasnif etme ve anlatma görevini de üstlenmişlerdir. Özellikle büyük sevdalar ve aşklar, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha ve Arzu ile Kamber (Kaya 2007: 226) hikâyesi kahramanlarının yaşadığı aşklar hatırlatılarak anlatılır. Kırac Ata da aşk ve sevdayı anlatırken halk hikâyeleri kahramanlarına müracaat eder. Aşağıdaki dörtlüklerde aşkı anlatırken Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha ve Arzu ile Kamber hikâyelerine telmih yapmıştır. Günümüzde yaşanan aşklarla, geçmişte yaşanan aşkları karşılaştırmıştır.

Kimler gelip geçti sevda çölünden

Gidenler gelmedi gurbet elinden

*Mecnun çekmemiştir, Leylâ elinden
Çektiğim cefanın misli yok güzel*

*Ma'suktan âşığa nazlar edâlar
Yürekten nağmeler, yanık sedâlar
Eskidenmiş öyle kara sevdâlar
Kerem'in yandığı Aslı yok güzel*

*Lelâ ile Mecnun, Ferhat'la Şirin
Yusuf-Züleyha'dan bir haber verin
Yalnız adı kaldı Arzu-Kamber'in
Eski âşıkların nesli yok güzel (59)*

3.8.5. Fıkra Kahramanları

Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde 1208 yılında doğan, 1284 yılında Akşehir'de ölen Nasreddin Hoca'nın babasının adı Abdullah Efendi, annesi ise Sıdıka Hatun'dur. Konya'da devrin önemli âlimlerinden ders alan Hoca, kadı yardımcılığı, imamlık ve vaizlik görevlerini yapar (Sakaoğlu-Alptekin 2009: 31-34).

Devrinde çok sevilen ve sayılan Nasreddin Hoca'nın etrafında yüzlerce fıkra teşekkül etmiştir. Türk mizahının en sevilen fıkra tipi olması ve toplum tarafından çok sevilmesinden dolayı fıkralarının sayısı Dr. Mustafa Duman tarafından 1555'e yaklaştığı ifade edilmiştir (<http://www.habername.com/haber/nasrettin-hocanın-fikra-sayisi-sizce-kac-9408.htm>)

Türk dünyasında ve dünyada herkes tarafından tanınan ve sevilen Nasreddin Hoca'nın Kıraç Ata'nın şiirlerinde yer alması kadar doğal bir şey olamaz. Aşağıdaki mısralarda Nasreddin Hocamıza ve bir fıkrasına hatırlatma yapılmıştır.

*Bilmem hangi semalara hasrettin
Viran yere cami dikip kasr ettin
Akşehir'de şirin dilli Nasrettin
Ekşisinden yoğurt çalsa bal tutar (99)*

3.8.6. Âşıklar

Âşıklar şiir söylerken çeşitli âşıkları da şiirlerinde zikrederler. Bazen ahirete göç etmişleri bazen de yaşayan veya çağdaşı olan âşıkları dile getirirler. Kırac Ata da kahramanlık şiirleri denilince akla ilk gelen âşık olan ve babası Türkmen aşiretlerinden Köroğlu (Boratav 2009: 55)'nu ve Türk Devleti'ne karşı ağaların çıkarlarını destanlaştıran mısraların anlamı ile değerlendirilen (Işık 2006: 973) Dadaloğlu'na şiirlerinde yer vermiştir.

*Tarih nakış nakış yünde kilimde
Koçyiğitler doğar benim ilimde
Bir Köroğlu destan olur dilimde
Çamlıbel'de kervan kırar bél tutar (99)*

*Dadaloğlum Toroslardan göçende
Cerit Beyi cenge yiğit seçende
Koçyiğitler kelle gövde biçende
Kanlıgeçit deresini sel tutar (99)*

Âşık Kırac Ata aşağıdaki dörtlüğünde ise Pamukkale Üniversitesindeki Âşıklar şöleninde ağırladığı misafir âşıklardan Âşık Gürkânî ve Âşık Burhânî'ye yer vermiştir. Onların nereli olduklarını ve âşıklıkta usta olduklarını ifade etmiştir.

*Karlıdır Âşık Gürkânî
Erzurumludur Burhânî
Bilirler ilim irfanı
Ey âşıklar hoş geldiniz (32)*

Özay Gönlüm, âşık tarzı kültür geleneğinin Denizli'de önemli bir temsilcisidir. Erzincan'ın Tezcan ilçesinden göç eden Özay Gönlüm, Denizli'ye yerleşir. Doğduğu topraklar âşıklık geleneğine hiç de yabancı değildir. Meddahlıkla, âşıklığı birleştirerek sanatını icra eden Gönlüm, Denizli ağzını da ustalıkla kullanmıştır. Türkülere başlamadan veya türkü arasında kısa kısa hikâyeler anlatması ve mukallit bir edayla kişileri taklit etmesi onun aynı zamanda çağdaş bir meddah olduğunun ifadesidir (Özdemir 2002. 39-55).

Kıraç Ata, Denizli'den söz ederken Denizli'nin yetiştirdiği çağdaş ozanlardan Özey Gönüm'e değinmemesi mümkün mü? Elbette ki hayır. Aşağıdaki mısralarda Denizli ve Özey Gönüm söz konusu edilmiştir.

Bağrında açılır gülü lâlesi
Özey Gönüm kültür, dil meşalesi
Dünyaya şan verir Pamukkale'si
Gezmek gibi güzel iş bulamazsın (85)

3.8.7. Gelenek ve Görenekler

Gelenekler geniş anlamıyla bir kuşaktan ötekine geçirilebilen bilgi, tasarım, yaşantı biçimi; daha geniş anlamıyla maddi olmayan kültürdür. Misafir ve misafirperverlik Türk kültüründe oldukça önemli bir yere sahiptir. Türk'ün evine bir misafir gelse onu yedirir, içirir, ağırlar, azizler ve gönderir. Fakir olsa bile misafir için en güzel yiyecekleri sofraya getirmeye çalışır. Çünkü misafir evin bereketi olarak görülür.

Âşık Kıraç Ata da doğup büyüdüğü yerin gelenek ve göreneklerini içerisinde yer alan misafirliği şiirinde işlemiştir.

Bir haber vereyim bizim diyardan
Misafir geleni bizden sayarlar
İki döşek serer, bir goca yorgan
Üç de yasdık goyar, azdan sayarlar (97)

Âşığa göre, eve bir misafir gelirse onu ev halkından sayar ve onun için ev halkı elinden geleni yapmaya çalışır. Hatta tok olsa bile onun için yine de sofraya kurulur ve yiyip içmezse ev sahibinin darılacağını ifade eder.

Dok olsañ da gene sufra gurulur
Yeyip içmez iseñ saña darılır
Nasılñ deyi de on kez sorulur
Hâl hatır sormayı özden sayarlar (97)

Hayatın geçiş dönemlerinden biri de hiç şüphesiz evliliğdir. Evliliğin ilk aşaması olan kız istemeyi âşığımız şu mısralarında dile getirmiştir. Bununla birlikte oğlan evlendirmenin sıkıntıları ve eski bir Türk geleneği olan “kalın” yani başlık üzerinde de durmuştur.

Oğlan evermek de müşkül bir konu

*Çerez cehiz derken héç gelmez sonu
Bir de başlık diye soyarlar donu
“Gız evidir” deyip nazdan sayarlar (97)*

3.8.8. Yemekler

Türk mutfağı dünya mutfakları arasında önemli bir yere sahiptir. Zengin yemek çeşitleriyle sofraları süsleyen yemeklerimiz âşıkların şiirlerine de konu olmuştur. Özellikle âşığın yaşadığı coğrafyanın mahalli yemekleri daha ağırlıktadır. Kıraç Ata da mısralarında doğduğu ve büyüdüğü coğrafyanın yemeklerine yer vermiştir. Omaç, guymak ve kömbenin o bölgede en makbul yemekler olduğunu dile getirir.

*Omaç, guymak, kömbe makbul yiyecek
Anca teh yesiñ ki, doydum diyecek
Gızlar ille güllü fisdan giyecek
Bir top ipek versen, bezden sayarlar (97)*

3.8.9. Nevruz

Nevruz Bayramı, baharın gelişini, doğanın uyanışını temsil eden bayramdır. Güneşin Koç burcuna girdiği gün olan Nevruz, 9 Mart veya 21 Mart gününe rastlar. Şia, Alevî ve Bektaşî Türk topluluklarında olduğu kadar Sunnî Türklerde de Nevruz, “Nevruz Sultanı”, “ Sultan Nevruz” adlarıyla bilinmektedir. Orta Asya Türk topluluklarından olan Kazak, Kırgız Ve Tatarlarda “Sultan Navruz”, “Sultan Noruz”, Batı Trakya Türklerinde “Sultan Mevriz” şeklinde adlandırılan bu gün gerek Anadolu’da gerekse Anadolu dışında Mart dokuzu olarak kutlanmaktadır (Çay 1990: 15).

Kelime manası olarak Farsça "Yenigün" anlamına gelir. Çin'den Avrupa içlerine kadar kuzey yarımküre insanların ortak bayramıdır. Bugün Türkiye’de bir gelenek Türk Cumhuriyetleri’nde ise resmî bayram olarak kutlanır. Baharın gelişini, doğanın uyanışını temsil eder. Türk kavimleri tarafından M.Ö. VIII yy’dan günümüze kadar her yıl 21 Mart’ta kutlanır. Nevruz, bahar ve bereketi yeni yıl ve yılın başlangıcını çağrıştırır (Artun 2008: 112)

Selçuklu ve Osmanlı’da milli bayram olarak kutlanan Nevruz, Nevruziye adlı şiirlere ve şenliklerle ziyafet verilerek kutlanırdı. Âşık Kıraç Ata da Türk toplumu için önemli olan Nevruz’u şiirlerinde dile getirmiştir. Kışın bitimi baharın başlangıcı olan

Nevruz, gurbete çıkmak için de bir fırsat olarak görülür. Âşığımız da yola çıkmak için Nevruz gününü seçmek gerektiği üzerinde durmuştur.

Şu dağlar ala dağlar

Yiğide kal'a dağlar

Nevruz günü gelende

Düşerim yola dağlar (4)

Bütün Türk dünyasında yeni bir hayata başlamanın sevinci olarak kutlanan Nevruz'u Kırâç Ata da aşağıdaki mısralarda birlik ve beraberliğin teminindeki önemine değinerek anlatmıştır.

Bu gün Nevruz günü, geldik meydana

Tek bir yumruk olduk, durduk yan yana

Bizden selam olsun bütün cihana

Sevgiye çağırsın ünümüz bizim

Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim (74)

Aşağıdaki dörtlükte ise Kırâç Ata Nevruz'un gelmesiyle birlikte tabiatın yeniden canlandığına, çiçeklerin bin bir renge büründüğüne vurgu yapmaktadır.

Salkım salkım tan yelleri esende

Karşı yatan kara dağlar uyansın

Tümen çiçek açsın türlü desende

Nevruz günü göğ çemenler boyansın (84)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. KIRAÇ ATA’NIN ŞİİRLERİNDE EDEBÎ SANATLAR

Bu konuya geçmeden önce edebî sanatın tanımına kısaca değinmenin yararlı olacağı düşüncesindeyim.

Türkçe sözlüğe göre edebî sanat; edebiyatta anlatımı zenginleştirmek, renklendirmek ve daha çarpıcı bir duruma getirmek için temelde benzetme esasına dayalı söz ve manaya bağlı anlatım inceliği ve özelliğidir (Türkçe Sözlük 2009: 599-600).

Âşık Kırâç Ata’nın şiirlerinde edebî sanatlara sıkça yer verildiğini görmekteyiz. Kırâç Ata’nın sağlam ve profesyonel bir dil özelliği olması hasebiyle şiirlerinde kullandığı belli başlı sanatları şu şekilde inceleyebiliriz:

1.1. Hüsñütalil

Herhangi bir olgu ya da olayın gerçek etkisini bir yana bırakıp onu hoşâ gidecek bir nedenle açıklamaya denir. Şayet şair, şiirinde yer alan olguyu gerçek nedeni ile açıklıyorsa bu sanatın olmayacağı bilinmelidir. Hüsñütalil’in heyecana bağlı bir sanat olduğu unutulmamalıdır (Kocakaplan 1992: 41)

Azrail kıyar mı yâr sinesinde

Al beni koynunda sakla sevdiğim (66)

Yârin koynunda Azrail dokunmazmış da onun için koynuna girmek istiyormuş! Başka güzel bir sebebe bağlama var.

Benim evim yukarıda

Bu yüzden mi kaldık darda (27)

“Benim evim yukarıda olduğu için su çıkmıyor da bu yüzden mi su sıkıntısı yaşıyoruz?” diyor. Hâlbuki asıl sebep başka! Muhtar’ın rakibi aynı hattan su aldığı için muhtar suyu kesiyor. Bu nedenle bu beyitte hüsñütalil yapılmıştır.

Nerde şehit verdiğem

Kırâç Ata’m oralı (135)

Âşık, asıl memleketinden başka memleketleri de kendi memleketi saymasına sebep olarak oralarda şehit verilmiş olmasını gösteriyor.

Dervişin elinde âsâ

Bu yüzden eylerim tasa

Tehdit için kullanmasa

Sırtımızda kırar mı hiç (9)

Burada da memleketin geleceğine duyulan tasa ve endişenin sebebi, Derviş'in elinde âsâ (sopa) olmasına bağlanarak hüsñitalil yapılmıştır.

Kıraç Ata'm görüp yaşıyor işte

Nice bereketler gördü her işte

Bu sebepten kalıp oldu enişte

Tuttuğun elleri boş bulamazsın (85)

Burada da âşık, Denizli'den evlenmiş olmasını başka güzel sebeplere bağlıyor; hâlbuki o, evlendikten uzun yıllar sonra Denizli'yi tanımış ve gelip oraya yerleşmiştir.

1.2. İrsalimesel

Herhangi bir söze güç katmak ve sözü pekiştirmek amacıyla konuyla ilgili atasözü, özdeyiş ya da bu değerde bir söz (Soysal 1998: 51) söylemeye denir. İrsalimesel sanatının kullanıldığı mısralar aşağıda sıralanmıştır:

"Kırk düşün bir söyle" demiş erenler

İflah olmaz sırrı ele verenler (102)

Eşşek hoşaftan ne anlar

O da olmuş Avrupalı (11)

Herkes mayasını ortaya döker

Katran kaynamayla olur mu şeker

Cinsini sevdiğim cinsine çeker

Bozuk irsiyete, gene karışma (37)

At da sahibine göre kişnermiş

At binenin kılıç kuşananındır (109)

Kendini bil gafil olma

Dip görünmez suya dalma (30)

Ayrılık belasından gelir mi fayda

İş işten geçince de ok durmaz yayda (133)

*Elin yumruğunu yemeyen biri
Kendi yumruğunu balyoz sanarmış (122)*

*Bizden ne kaçarsın bırakmadan not
Sakınan göze çöp batar mı batar
Bakarsın yılanın sevmediği ot
Deliği ağzında biter mi biter (106)*

*Köyde hazineydi eşim yoldaşım
Azıcık aşım la kaygısız başım (52)*

Namaz mı dayanır abdestsiz kula (52)

*Yenilen pehlivan güreşe doymaz
Kırk yıl kendisini yorsa çok mudur (117)*

*Ne meyve devşirmek ne üzüm yemek
Sizin niyetiniz bağcıyı dövmek (104)*

*Kancık yalanmazsa erkek dolanmaz
Şu kuyruk sallayan ite bak ite (38)*

*Ateşler düştüğü yeri yakıyor
Alev bizim için, kor bizim için (86)*

*İster dokuz köyden, diyardan kovul
Sen doğruyu söyle, yalandan sakın (83)*

Düşmanım da olsa akıllı olsun (72)

Üç gün yaşasan da bey gibi yaşa (72)

*Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı
Vardır diye saydık huysuz katırı (113)*

Kelin neresine vursan kanarmış (122)

*Kendi eğrisini bilmezmiş yılan
Deve boynun eğri der de kınarmış (122)*

*Ayağını sıcak, başını serin
Tutmayan adam da erken bunarmış (122)*

*Ağzını da yakmayasın
Üfürerek iç ayranı (12)*

El deliye hasret, biz akıllıya (96)

Armut piş, ağızıma düş dedim durdum (117)

Yenilen pehlivan güreşe doymaz (117)

Binen tez inermiş emanet ata (45)

Beylik parayınan satın alınmaz (54)

Doğru dedik, dokuz köyden kovulduk (40)

*Beslediğim kargaların gözümü
Oymaları gücümüze gidiyor (116)*

1.3. İstiare

Teşbihin ana unsurlarından (benzeyen-kendisine benzetilen) sadece birisinin kullanılması ile yapılan sanata “İstiare” denir. Farklı bir ifade ile istiare bir sözün benzetme amacıyla farklı bir söz yerine kullanılması olarak da ifade edilebilir. Yani teşbihle yakınlık gösteren bir sanattır (Kocakaplan 1992: 63).

İstiare kendi arasında açık (kendisine benzetilen) ve kapalı (benzeyen) istiare olmak üzere ikiye ayrılır.

Vatandaş tutarken daha dün yası

Bu gün gene soldu gönül aynası

Neylesin garibim umut dünyası

Seçim meydanında esip tozan var (101)

Yukarıdaki dörtlükte kapalı istiare yapılmıştır. Meydanlarda nutuk atanlar rüzgâra benzetilmiş, rüzgârın adı verilmemiştir.

O günneri unutuksuñ elleham

Böyüdüñ de adam molduñ vay babam

Ne fayda ki çiğ galmışsın, hem de ham

Sen kendiñi pir belleme bah hele (42)

Burada da kapalı istiare yapılarak insan çiğ yemeğe ya da ham meyveye benzetilmiştir.

Dillerden dökerek inci mercanlar

Hatır soranların selâmı var ha (36)

Yukarıdaki dizelerde inci mercan söze benzetilerek açık istiare yapılmıştır.

Aşağıdaki mısralarda ise âşık, PKK terör örgütünün başını domuza benzeterek açık istiare yapmıştır.

Besleyip ahırda koca domuzu

Asamayanlara yazıklar olsun (90)

Namusunun haysiyeti

Kuzgunlara leş değildir (30)

Bu mısralarda ise âşık kötü niyetli insanları kuzguna benzeterek açık istiare yapmıştır. Kuzgun, yani kendisine benzetilenin adını vermiş benzeyen belirtilmemiştir.

Şiirlerde yer alan açık ve kapalı istiare ile ilgili mısralar sanatın daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıda sıralanmıştır.

Aslı bozuk itin neden ürmesi
Kapımda yalanıp beni yermesi (113)

Tatmayı bilmezsün tuzu biberi
Leş yemiş de köpek doyumdan gelir (113)
Analar kuzusun verdikten beri (52)

Ham iken pazara çıkan yemişi
Ayvayı, turuncu, narı taşlarım (76)

Yaz günü giydiği bota bak bota (38)

Meyveleri oldurursun
Gül sinene doldurursun (17)

Çok yedin arpayı yular kırarsın (113)

Hocam dedim “gak” dedi (3)

İnsanca hakkımı arayım dedim
Çemkirdi havladı, ürdü bir zaman (80) ,

Deh deyince haydi yavrum ileri
Bilmem kimin eskimeyen nalı var (100)

İğneleyip durduk uyansın diye
Noduldan anlamaz, şişten anlamaz (128)

İşte gidiyorum, meydan boş kalır
Gönlünce kişneyip az da görelim (67)

Gönül seni anar her nefesinde

*Çırpınır uçmaya can kafesinde
Azrail kıyar mı yâr sinesinde
Al beni koynunda sakla sevdiğim (66)*

1.4. İstifham

Cevap bekleme amacı gütmeksizin anlam ve duyguyu güçlendirmek amacıyla soru yöneltmeye “İstifam” denir. Şair ifadeyi soru şeklinde düzenlemekle karşısındakinden cevap beklemez (Kocakaplan 1992: 75). Âşık Kırâç Ata “Hiç” adlı şiirin tamamını İstifham sanatı ile oluşturmuştur. Âşığın diğer şiirlerinde yer alan istifham örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

*Sizlere bir sualim var
Halkı sevmek hak değil mi
Halka hizmet edenlerin
Daim yüzü ak değil mi (14)*

*Halkı cahil bir şey bilmez
Sananlar da çok değil mi (14)*

*Her insan halktan doğmaz mı
Birliğe rahmet yağmaz mı
Ayrılanı kurt boğmaz mı
Anlayan yok pek değil mi (14)*

*Gene bize gurbet göründü diye
Gâvur ellerine vardıñ mı edem
Sermayeyi tutup kara kediye
Kürtünsüz palansız sardıñ mı edem (61)*

*Kasımlar beylik sürerdi
Unuttun mu o günleri
Memmetce yiğit bir erdi
Unuttun mu o günleri (15)*

*Yiğit olan yiğit eyler mi telaş
Sahip çık aslına, yıkılma gardaş (113)*

*Yabancı dil için ölmeli miyim
Ta ruhuna kadar bilmeli miyim
Türkçeyi gönlümden silmeli miyim
Buna sakın fırsat vermeyin beyler (104)*

*Eksiniz ne, artınız ne
Elinizde kartınız ne
Deyin hele, şartınız ne
Soralım da kurtulalım (19)*

*Erdemsiz verilen yemin misin sen
Soyundan sopundan emin misin sen
Apo'nun dölünden cenin misin sen
Babalık davası dileseydin ya (39)*

*Seçilirken sözler vermediniz mi
Yeminle Meclis'e girmediniz mi
Bağrımda kanyor, görmediniz mi
Azmadan yarayı sar bizim için (86)*

*Sergen dedikleri bir dölek yazı
Kirmen mi eğirir gelini kızı (57)*

Huylu da huyundan kalır mı ayrı (101)

1.5. Kinaye

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlama gelebilecek şekilde kullanılmasına “Kinaye”denir. Kinayede asıl kastedilmek istenen mecaz anlamdır (Kocakaplan 1992:

87). Âşık Kırâç Ata bu sanata da çok hâkim olduğu için şiirlerinde kullanmıştır. Bu sanat dörüüğüün geneline yayıldığı için örnekler genellikle dörüükler hâlinde verilmiştir.

Birazcık uykum var, ses etme hocam
Kendimi derslere veremiyom ben
Bana gelecekten bahsetme hocam
Burnumun ucunu göremiyom ben (82)

Yukarıdaki dörüükte uykusunun olması ve burnunun ucunu görememesiyle mecaz anlam kastedildiğinden dolayı kinaye yapılmıştır.

Aşağıdaki dörüükte dilinin, elinin ve belinin tutulması ile hem gerçek hem de mecaz anlam kastedilerek kinaye yapılmıştır.

Yeter sorma hocam, dilim tutulur
Her yanım felç olur elim tutulur
Sorumluluk almam, belim tutulur
Ağır yük sırtıma saramiyom ben (82)

Sonra öğrendim ki suçumuz varmış
Dünya görüşünde kafamız darmışv (80)

Yukarıdaki mısırada ise kafamız darmış ifadesiyle kinaye sanatına başvurulmuştur.

Aşağıda verilen örneklerde kinaye sanatıyla ilgili mısralar belirtilerek sıralanmıştır.

Kaydımız silindi, yollar tükendi
Gayrı tutunacak dallar tükendi
Mevsimler yetmedi, yıllar tükendi
Tez yerinde saydı, durdu bir zaman (80)

Bir de baktım bizim dünkü oğlanlar
Dalkavukluk edip murat alanlar
Ağam paşam deyip doçent olanlar
Şişirip göğsünü gerdi bir zaman (80)

*Gören iflah olmaz, çarpılır billah
Kız değil mübarek, nükleer silah
Burnu havalarda sanırsın ilah
Kulun yarattığı puta bak puta (38)*

***Karıştırmalar sular bulanmaz**
Boş yere herkesin ağzı sulanmaz
Kancık yalanmazsa erkek dolanmaz
Şu kuyruk sallayan ite bak ite (38)*

***Son sürat gidemem, ah var aman var**
Yolumun üstünde toz var duman var
Daha sınavlara hayli zaman var
Bırakın da biraz gezelim hocam (60)*

1.6. Mecazımürsel

Bir sözün benzetme amacı güdülmeksizin anlamca ilgili olduğu sözcüğün yerine kullanılmasına denir. Bu sanata örnek olacak mısralar aşağıda sıralanmış ve mürselmecaz yapılan kelimeler koyu olarak gösterilmiştir:

*Mehmedim bir destan gezer **dillerde**
Deli rüzgâr olmuş, tozar yollarda (64)*

*Gönül seni anar her nefesinde
Çırpınır uçmaya **can kafesinde** (66)*

***Şu yüzler ne utanmaz**
Kalmadı mı ar babam (2)*

***Sandıktan çıkanlar bilmem ne haksı**
Ancak yese içse, keyfine baksı (127)*

***Ay yıldızım nerde dalgalanırsa**
Hep senin eserin elde ne varsa (70)*

Sönmeyen bacası her an tütecek

Horozların ünü yurda yetecek (85)

Bizim memlekette gün erken doğar (41)

Bükülmeyen bilek, eğilmeyen baş (113)

Her ağzın birer parmak balı var (100)

1.7. Mübalâğa

Herhangi bir olayı, olguyu ya da durumu standart yapısından daha büyük ya da daha küçük göstermeye denir (Soysal 1998: 70). Bu sanata örnek olacak mısralar aşağıda gösterilmiştir.

Kan damlıyor terimden (3)

Burnu Kaf Dağı'na değer (16)

Demeyin ki yerimiz dar

Derya gibi gönlümüz var (26)

Kamu yararına çekip vurmali

Dom dom kurşunuyla seni yakarca (34)

Bilmem kim giydirir, içine tıkar

Daracık pantolon kalçayı sıkar

Ancak bir kasaba yüzdürsen çıkar

Çekmeyle çıkar mı, kota bak kota (38)

Aybaşının yıllar çeker arası (62)

Diz vurur efeler titretir arşı

Elinde bayrağı, dilinde marşı (85)

*Arasan bulunmaz Şu yeryüzünde
Benim gibi dertli, yaslı yok güzel (59)*

*Üç gocaya varıp geri boşansa
Evde koymaz alır, gızdan sayarlar (97)*

*Lâf ile dağları yere serenler
Yıkılır hasmına tuş olur gider (102)*

Zaten üç gün, yaşayanın ömrü ne (116)

*Seneden seneye bir dolmuş yıkar
Dolmuşun kirinden bir dolmuş çıkar (123)*

*Bir damla sevgi için gönlüm vay vayda
Dağ gibi büyür sevda kalbe girince (133)*

1.8. Nida

Birine veya bir varlığa seslenmek, onlarla konuşmak amacıyla yapılan sanattır. Âşık Kıracı Ata aşığıdaki mısralarında bu sanata da yer vermiştir (Soysal 1998: 73).

*Davran bre ey Türkoğlu
Senden özge canım mı var
Turan ile yol göründü
Eğlenecek günüm mü var (28)*

Ne susarsın ey koca Türk (21)

*Memleketi geze geze
Ey âşıklar hoş geldiniz
Sefa getirdiniz bize
Ey âşıklar hoş geldiniz (33)*

1.9. Tariz

Herhangi bir olayın eksik yönünü irdelemek veya kişiyi iğnelemek maksadıyla bir sözü ifade ettiği anlamın tersini düşündürecek biçimde kullanılmasına “Tariz” denir. Tariz sanatının tam bir cümle ile yapılacağı unutulmamalıdır (Kocakaplan 1992: 128).

Âşık Kırâç Ata, “Şu Avrupa Birliğine” ve “Olmak İsdiyom” adlı şiirlerin tamamında tariz sanatına yer vermiştir.

Bu sanat da çoğunlukla dörtlüğün genelinde olduğu için örnekler dörtlükler hâlinde verilmiştir.

*Şu eşkiya başını
Sev gözünü, kaşını
Eksik etme aşını
Cebimizden ver babam (2)*

*Diskoyla çağ aşıllacak
Daha hızlı koşulacak
Ne var bunda şaşılacak
Millet olmuş Avrupalı (11)*

*Türkiye’de yer dar ise
Ya Holliywood ya Paris’e
Biz de gelecek yer var ise
Tamam olsun Avrupalı (11)*

*Bize kafa yormayın ha
Eziyete girmeyin ha
Cüppesize vermeyin ha
Sakın bilgisayarları (13)*

*Kız on beş oldu mu ipini kırar
Ölçüsünü verir, tipini arar
Arkadaş olunca gelmez ki zarar
Bunda ne var canım, çağdaş insanız (129)*

*Bana ne kızarsın, âdet böyledir
Kendimizi niye üzelim hocam
Öğrenci dediğin kalem taşımaz
Şu kalemi ver de yazalım hocam (60)*

*Defter, kalem, kitap gezdiremem ben
Kendimi canımdan bezdiremem ben
Olmaz, karizmamı çizdiremem ben
Böyle kural varsa, bozalım hocam (60)*

*Çok fikirliydin de geçtin dilleri(!)
Yardımcı Doçentsin yıllardan beri
Orda demir attın, berkittin yeri
Kendini kümeste tüner sanıyor (115)*

*Açıkça söyleyin bu kadar zorsa
Ücret almayalım, bütçeniz darsa
Sadaka verelim, ihtiyaç varsa
Önünüze mendil yaymaz mısınız (130)*

*Kampüs girişinde bellidir kanun
Eğer beklemezsen, gelmiştir sonun
Geçiş üstünlüğü her zaman onun
“Benim” der geçersen, ezer dolmuşçu (123)*

Rüşvete el sürmem, yan cebime koy (101)

El koyarlar, babasının malı ya (116)

1.10. Tecahülürif

Anlam inceliği oluşturmak veya nükte yapmak için, şairin çok iyi bildiği bir şeyi bilmiyor gibi görünerek söz söylediği sanata denir (Soysal 1998: 84). Aşağıdaki dörtlük

ve mısralarda âşık, çok iyi bildiği konularda bilmiyormuş gibi davranarak tecahülârif sanatının örneklerini vermiştir.

*Bilmem hangi semalara hasrettin
Viran yere cami dikip kasr ettin (99)*

*Herifler az bulur helâl paramı
Dedim satılık mı, yoksa kira mı
Kör olası gurbet, yaktın çıramı
Havaya savruldu külümüz bizim (73)*

*Ateş parçası mı, köz müsün bire
Yaktın kaşındırdın teni yakarca (34)*

*Bilmem onda mıdır, bizde mi hata
Her gün sırtımıza biner otlakçı (45)*

*Türk'ü sevmek suçtur, hor görülür Türk
Hâlbuki Türkçüydü Kemal Atatürk
Asıl Atatürkçü geçinenden ürk
Sahi bu memleket bizim mi gardaş (120)*

*Yurdu cennet midir, bilmem nereli
Melek simasına doymadım gitti (50)*

*Baban mı öğretti, yoksa deden mi
İhtisasın cilt mi, canlı beden mi
Asabiyeden mi, cildiyeden mi
Kimden tahsil ettin feni yakarca (34)*

*Dabakhaneciye söz mü, kavil mi
Bilmem ne yaparsın, mont mu bavul mu
Def mi yapacaksın, yoksa davul mu*

Yüzdürdün deriyi, gönü yakarca (34)

*Cüppe desen, bir acayip alâmet
Herhâlde ki rengindedir kerâmet (100)*

Bilmem ki Rektör'ün acep nesiyiz (35)

*Millet korkusundan bir şey demiyor
Neden sustuğumuz sır bizim için (86)*

1.11. Tekrir

Anlatımın etkisini güçlendirmek amacıyla bir sözcüğü ya da söz grubunu art arda tekrarlamaya “Tekrir” denir. Tekrir’in kelime manası tekrarlamak demektir (Kocakaplan 1992: 144). Âşığımız Kırâç Ata, tekrire sanatını da şiir dörtlüklerinin genelinde kullandığı için örnekler dörtlükler hâlinde verilmiştir.

*“Bükülmez bileğim, eğilmez başım”
Böyle deyip çıktın yola **Mehmedim**
Hep söyleyip durdun “Toprağım taşım”
Çok mu uzak sandın sıla **Mehmedim** (64)*

*Şu meclise gelen dostlar
Merhabalar merhabalar
Kadir kıymet bilen dostlar
Merhabalar merhabalar (26)*

*Sözümüz hitama erdi
Haydi kalın sağlıcakla
Bu âşığın büyük derdi
Haydi kalın sağlıcakla (6)*

*Nelerden **geçmişim**, nerden **geçmişim**
Anadan, gardaştan, yârden **geçmişim***

Elde yalın kılıç, serden geçmişim
Dervişlik, miskinlik neyime benim (68)

Erkek, erkek gibi; kız da kız gibi
Namusunu korur muhafız gibi
Ortaya atılmaz bir karpuz gibi
Her şeyi meydana dökersin cicim (63)

1.12. Telmih

Herhangi bir manzumede söz arasına sıkıştırılan, herkes tarafından bilinen bir olaya, bir inanca, tanınmış bir şahsiyete vb. işaret etmeye yani anımsatmaya “Telmih” denir. Telmih sanatı ile Tevriye, Teşbih ve Tariz sanatlarını karıştırmamak lazımdır (Kocakaplan 1992: 148). Âşıklık geleneğinin güçlü temsilcilerinden Kırâç Ata, bu sanatı da tüm incelikleriyle kullanmıştır. Telmih sanatının anlam inceliklerinin iyice anlaşılabilmesi adına örnekler genellikle dörtlükler hâlinde verilmiştir.

Bumin Kağan, İstemi Han, Kültigin
Ötüken’de tuğ kaldırır il tutar
“Alp Er Tunga”, Efrasiyap bildiğin
Lisanımız aynı lisan, dil tutar (99)

Yukarıdaki dörtlükte Âşık Kırâç Ata, Türk tarihi açısından önemli olan kahraman ve olaylara telmih yaparak okuyucuya hatırlatmıştır.

Aşağıdaki dörtlüklerde ise âşık, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Alsı, Arzu ile Kamber hikâyelerine ve Yusuf u Züleyha kıssasına hatırlatma yaparak telmih sanatını kullanmıştır.

Âşıklar ki bildiğin
Leylâ ve Mecnun değil
Bağlanıp da birine
Yâr demek mümkün değil (134)

Nasıl bulduñ bilmem Alamanya’yı
İnşaat işinden aldıñ mı payı
Sen de Ferhat gimi daşı gayayı
Demir külüñgünen yardıñ mı edem (61)

*Has gönüle sevda gerek, yâr gerek
Kerem gibi yanmak için nâr gerek
Bir insana önce namus ar gerek
Boy pos nedir, şekil nedir, tip nedir (112)*

*Lelâ ile Mecnun, Ferhat'la Şirin
Yusuf-Züleyha'dan bir haber verin
Yalnız adı kaldı Arzu-Kamber'in
Eski âşıkların nesli yok güzel (59)*

Âşık, dünyanın geçiciliğine vurgu yapmak için Sultan Süleyman'a telmih yapmıştır.

*Süleyman da şu Dünya'dan gideli
Nice sahte Süleymanlar türedi
Tacı tahtı, mührünü terk edeli
Zalimlerden ne fermanlar türedi (47)*

Kahramanmaraş'ın düşman işgalinde ilk direnişi başlatan ve kahramanca mücadele eden Sütçü İmam'a telmih yapmıştır.

*Hatay, Urfa talan ettin hepsini
Antep, Maraş, Adana'ya, Mersin'i
Sütçü İmam vermedi mi dersini
Tövbelere doymadın mı Fransız (131)*

Âşık Kırâç Ata, Klasik Türk edebiyatında hiciv ustası olarak bilinen Nef'i'ye telmih yaparak Nef'i'nin ölümüne sebep olan olayı hatırlatmıştır.

*Fitne fesat belli, kim kimi fitler
Hicve dayanamaz fikri sabitler
Nef'i'yi boğanlar, sen gibi itler
Kesersin bindiğin dalı bilmezsin (89)*

Türk tasavvuf tarihi içerisinde önemli bir yere sahip olan ve Türk tasavvufunun kurucusu olan Ahmet Yesevî Hazretleri ile ilgili olarak anlatılan şu olaya telmihte bulunmuştur. Bu olay ile ilgili kısaca bilgi verelim: “Ahmed Yesevî’nin cemaatı kadın erkek bir arada sohbet dinliyorlar diye Anadolu’daki erenler bunu eleştirirler. Ahmed Yesevi de bir kutuya yün içinde köz koyup onlara gönderir. Anadolu erenleri, kutuyu açıp baktıklarında közün yünü yakmadığını görürler ve “Demek ki niyetler iyi olduktan sonra kadın erkek bir arada oturabilir, hiçbir kötülük olmaz.” (Köprülü 1991: 33-34).

Türkistan aşk ile sözü göndermiş

Ahmed Yesevi ’nin özü göndermiş

Yün içine sarıp közü göndermiş

Sırta erenlerin selamı var ha (36)

Türklerin 400 yıl Ergenekon denen yerde kalıp demir dağı eriterek tarih sahnesine tekrar çıkışlarını anlatan Ergenekon Destanına telmih yapılmıştır.

Önümüzde erisin demirden dağlar (133)

1.13. Tenasüp

“Müraat-i nazir” ismiyle de bilinen Tenasüp, anlamca birbiriyle ilgili sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır. Kelime manası olarak da “uygunluk” demektir (Kocakaplan 1992: 150) Bu sanatta anlamca ilgili olan sözcükler okuyanın zihninde bir çağrışım ve imge uyandırır. Tenasüp sanatının olabilmesi için anlamca ilgili sözcükler arasında karşıtlık ilgisinin bulunmaması gerektiği unutulmamalıdır. Bu sanata verilen örneklerdeki ilgili yerler koyulaştırılmış ve örnekler sıralanmıştır.

Çat yaylası duman olmuş geçilmez

Soğuktur suları bir tas içilmez

Şifadır havası, baha biçilmez

Avşun Topakdaş’ın Sergen köyünde (41)

Dok olsañ da gene sufra gurulur

Yeyip içmez iseñ saña darılır

Nasılıñ deyi de on kez sorulur

Hâl hatır sormayı özden sayarlar (97)

*Bazen defter kalem silgi bulunmaz
Hazır lop yutacak bilgi bulunmaz
Hasta başucunda ilgi bulunmaz
Asıl bunlardan ders almanız gerek (55)*

*Hazinen namustur, servetin hayâ
Dünya malı için dökme ortaya
El etek öperek alınan paya
Mevki makam şöhret şana karışma (37)*

*Bahar gelir gül açar bahçeler bağlar
Barışa ve sevgiye gönül verince
Önümüzde erisin demirden dağlar
Yunus gibi aşk ile sırra erince (133)*

1.14. Terdid

Herhangi bir sözü okuyucunun hiç beklemediği bir biçimde bitirerek okuyucuyu şaşırtma sanatıdır (Soysal 1998: 96). Âşığımız Kırâç Ata, “Yağ Çeken Alçak” adlı şiirlerin tamamında terdit sanatına bir örnek vermiştir.

*Bölücü itlere yağ çeken alçak
Poşuyu boynuna dolasaydın ya
Kolonya dökmekle tansiyon düşmez
Bir de k.çlarını yalasaydın ya*

*Aldatırım sanma bütün dünyayı
Görürsün Hanya'yı, hem de Konya'yı
Bak arkan tutuşmuş, sen kolonyayı
Bir yerine döküp sulasaydın ya*

*Tescil ettin hain markalarını
Boşa giyme masum hırkalarını
O gün pışpışladın arkalarını
Altına da höllük eleseydin ya*

*Her zaman kıvırtan zilli köçektin
Aslın nerden gelir, kimlere çektin
Ulan it oğlu it, madem köpektin
Bizleri açıkça dalasaydın ya*

*Erdemsiz verilen yemin misin sen
Soyundan sopundan emin misin sen
Apo'nun dölünden cenin misin sen
Babalık davası dileseydin ya*

*Kıraç Ata'm der ki böyle bilmezdik
Bilseydik üstüne fazla gelmezdik
Kuyruk sallamana bakıp gülmezdik
Kancık olduğunu söyleseydin ya (39)*

Ayrıca bu sanata örnek olması açısından aşağıda örnekler verilmiş ve ilgili yerler koyulaştırılmıştır.

Söylemesi ayıp, huzurdan haşa
Bir diyara düştü yolumuz bizim (73)

*Acil bir ihtiyaç alacak olsan
Kullanmadan ister yarına kalsan*
Söylemesi ayıp don bile alsan
Senden önce giyer, dener otlakçı (45)

Cenazeye alkış, şıkıldım şak şak
Bir de dansöz oynat oldu olacak (120)

*Çağdaşlık adına gizli arzumuz
Pislik unvan olmuş, sapıklık rumuz*
Kesilirse şaşma kurbanda domuz

Essah bu memleket bizim mi gardaş (120)

1.14. Teşbih

Aralarında ortak özellik bulunan iki kavram, varlık ya da nesneden zayıf olanının güçlü olana benzetilmesi ile yapılan bir söz sanatıdır. Teşbihte iki ana, iki de yardımcı öge olmak üzere dört unsur bulunur (Soysal 1998: 98).

Ana unsurlar;

Benzeyen: Zayıf unsurdur.

Kendisine Benzetilen: Güçlü unsurdur.

Yardımcı unsurlar;

Benzetme yönü: İki kavramın ortak yönüdür.

Benzetme edatı: Gibi, kadar, sanki, benzer vb.

Vay bu nasıl bir yiğitti

Bir mum gibi yandı bitti (23)

Âşık yukarıdaki mısralarda yiğidi muma benzeterek teşbih yapmıştır.

Düşünülerek söylenen söz değerlidir. Kıraç Ata düşünülerek söylenen sözü saf bir inciye benzetmiştir.

Söz ağızda iken saf bir incidir

Düşünmeden dersen taş olur gider (102)

Aşağıdaki mısralarda da yöneticilerin milleti koyun gibi yayması ifadesiyle teşbih yapmıştır.

Her gelenin koyun gibi milleti

Yaymaları gücümüze gidiyor (116)

Şu dizelerde ise söz, klasik edebiyatta da görülen bir anlayışla inci mercena benzetmiştir.

İnci mercan gibi dilinde sözü

Sazımı şevk ile çaldı Gürkânî (51)

Aşağıda teşbihle ilgili olan örnekler sıralanarak teşbih yapılan kelimeler koyu hâlde verilmiştir.

Bize emaneti namus sayarız

Gönlümüzü toprak gibi yayarız (68)

İnsana benzemez hayvan mereti
Maymun k.çı gibi olmuş surati (115)

Dudağı bal, dili şeker
Bal petekten sızma güzel (17)

Bir âhu gözlüye gönül vereli
Hayli zaman oldu, saymadım gitti
Yurdu Cennet midir, bilmem nereli
Melek simasına doymadım gitti (50)

Cevher gibi sözleri var (33)

İnci mercan gibi dilinde sözü (51)

Kutsal inek gibi serbest dolaşır
Sanki Hindistan'da gezer **dolmuşçu** (123)

1.15. Teşhis ve İntak

Teşhis, kişileştirmek demektir. İntak da konuşutmak (Kocakaplan 1992: 175). İnsan ve insan dışındaki varlıkları insan gibi duyar, düşünür ve hareket eder hâle getirmeye “Teşhis”; konuşutmaya ise “İntak” denir.

Aşağıdaki örnekte insana ait olan su taşıma eylemi cansız bir varlık olan kalburlara aktarılarak teşhis sanatı yapılmıştır.

Kalburlar da su taşıyor
Bir eleğin arkasından (23)

Sergen düzlüğü de yiğit yatağı
Höyük dağı kurmuş kutlu otağı
Goçyiğit duruşlu Çavundur dağı
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde (41)

Yukarıdaki dörtlükte Çavundur dağına insana ait olan koç yiğit duruşluluk özelliği verilerek teşhis sanatına başvurulmuştur.

Aşağıdaki dörtlükte ise Kırac Ata, haber alma, selam salma ve görünme gibi insana ait olan özellikleri cansız bir varlık olan dağa aktararak teşhis sanatı yapmıştır.

*Haberim ala dağlar
Bir selam sala dağlar
Nevruz günü gelende
Görünür sıla dağlar (4)*

*Sazım dile geldi, dedi: "Sallanma...
Sade sana itibar yok; var sanma.
Bensiz gidip orda ah edip yanma
Aman beni sen yanına al." dedi (46)*

Yukarıdaki dörtlükte Kırac Ata, cansız varlık olan saza insana ait olan konuşma özelliğini vererek intak sanatı yapmıştır.

Aşağıda yer alan teşhis ve intak sanatıyla ilgili örnekler sıralanmıştır.

*Salkım salkım tan yelleri esende
Karşı yatan kara dağlar uyansın
Tümen çiçek açsın türlü desende
Nevruz günü göğ çemenler boyansın (84)*

***Sazım boynu bükük kenarda kalır**
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun (91)*

*Enflasyon elinden inleyen garip
Soğan hastalanmış, ekmeğim grip (43)*

*Esmeli rüzgâr bak olan olmuş
Yapraklar dökülmüş, bağ talan olmuş
Bülbülün sevdası bir yalan olmuş
Acı poyraz vurmuş güller perişan (81)*

*Oluk, çeşme, pınar, kuyu değişti
Kuyunun içinde suyu değişti*

Mevsimlerin bile huyu değişti

Yazlar kışa, kışlar yazı benzedi (48)

Uçan turnalardan haber almışım

Dağından, taşından Kızılcaölük (58)

Servileri kıskandırma

Salınıp da gezme güzel (17)

Bağlar gazel oldu, bülbül hüznünde

Geçti gül zamanı, faslı yok güzel (59)

1.16. Tevriye

Birden fazla gerçek anlamı olan bir kelimeyi herkesçe bilinen anlamında değil de uzak anlamını kastederek kullanma sanatıdır (Soysal 1998: 107).

Yazı beklemeden, güneş görmeden

Donu tez çözülen karı taşlarım (76)

Burada “don” ile donmuş olan karın çözülmesinden çok “iç çamaşırı”; “çözülmede” ise onu hemen çözüp çıkarmak, “karı”da ise ahlaksız “kadın” kastedilmiştir.

“İzindeyiz” deyip hepten izinli

Saymaları gücümüze gidiyor (116)

Yukarıdaki mısralarda “İzindeyiz” kelimesiyle yakın anlamıyla Türkiye Cumhuriyeti Banisi Atatürk kastedilmiş ancak uzak anlam olarak izinli olma veya izindeymiş gibi görünme anlamı verilmiştir.

Aşağıdaki dizelerde ise, “Bir” kelimesiyle yakın anlamıyla sayı olan bir kastedilmiş ancak uzak anlam olarak ise Allah’ın birliği anlatılmıştır.

“Bir”den başka bilmeyenler âlimdir (110)

Ölümsüz ozanlar yalnız yürür mü

Özay gönlümdedir, gönlüm erir mi (58)

Yukarıdaki dizelerde ise “Gönlümdedir” ifadesiyle uzak anlam olan sanatçının soyadı kastedilmiştir.

1.17. Tezat

Farklı köklerden gelerek anlam bakımından birbirlerinin zıttı olan sözcüklerin kullanılmasına “Tezat” denir. Bu sanatla ilgili olan örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Biri kaçar gider, kimse tutamaz

Gündüz damda gezer, **gece** yatamaz (129)

*Biri dedi “**Gelivee**”*

*Biri dedi “**Gidivee**” (137)*

Gece gündüz ağlar oldum

Boz bulanık çağlar oldum

Başı duman dağlar oldum

Kısa döndü **yazım** benim (20)

*Kim olursa olsun, **cahil** olmaya*

*İnsan **ârif** ise, sırtını daya (54)*

*Ne olur **ağlatma**, yüzümü **güldür***

Bir gün arayıp sor, yokla sevdiğim (66)

Hiç sormayın dostlar derdimiz çoktur

Ağlasak ne fayda, **gülsek** ne fayda (35)

Yıllar geldi geçti, bugün nihayet

Çoktan çoğu, azdan azı yitirdik (56)

Küçüğü büyüğü sevip saymazsın

Yasaya töreye örfе uymazsın (63)

*Akılsız bir **dosttan** hayır gelir mi*

*Akıllıca **düşman** yeğ olsa gerek (54)*

Bizi gene geçiştirin

Eskiyene yetiştirin

Yeniyle değiştirin

Sökün bilgisayarları (13)

Sofran açık olsun, ekmeğin, aşın

Cömert dostun olsun, yiğit yoldaşın

Cimri uzak dursun, ağrımaz başın

Bir verip de on kez alandan sakın (83)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİ

A. YEDİ HECELİ ŞİİRLER

1. TELEVİZYON KUŞLARI¹

Dört bir yanı sardılar
Televizyon kuşları
Hep ötüşüp durdular
Televizyon kuşları

Dokuz takla atarlar
Kanalları tutarlar
Kapısında yatarlar
Televizyon kuşları

Bir iner bir binerler
Pusularda sinerler
Anteninde tünerler
Televizyon kuşları

Kanal kanal dolaşır
Elden evvel ulaşır
Her pisliğe bulaşır
Televizyon kuşları

Fasulyenin faydası
Gaydır gupbak gaydası
Her kesirin paydası
Televizyon kuşları

Oturumda, panelde

---

¹ Ezgili.

Hem gerçekte, sanalda
Her gün başka kanalda
Televizyon kuşları

Bin bir türlü halvette
Akademik sohbetle
O da vardır elbette
Televizyon kuşları

Akıl mantık aramaz
Lâftan öte varamaz
Başka işe yaramaz
Televizyon kuşları

Sevda gibi serinde
Benlik hırsı derinde
Kurt kaynar bir yerinde
Televizyon kuşları

Hem türkünde marşında
Pazarında çarşında
Açar açmaz karşında
Televizyon kuşları

Koysan durmaz şişeye
Oturur başköşeye
Maydanozdur her şeye
Televizyon kuşları

Kıraç Ata'm gördün mü
Derslerini verdin mi
Bırak senin derdin mi
Televizyon kuşları

(11.12.2009-Denizli)

2. VAR BABAM

Œu yüzler ne utanmaz
Kalmadı mı ar babam
Yüzsüzlükten usanmaz
Ne piŒkinler var babam

Beyler çıkar sağlıyor
Ekmeğini yağlıyor
Millet neden ağlıyor
Hele bir yol sor babam

Hakikate ermezler
Bize fırsat vermezler
İleriye görmezler
Görüşleri dar babam

Yağıp gürler eserler
Ekmeğinden keserler
Yapma dersin küserler
Bu cahillik zor babam

Polis tutup alıyor
Kanun geri salıyor
Ettiğiyle kalıyor
Hırsız gene hür babam

Herkes hayal kuruyor
Kim sözünde duruyor
Gelen giden vuruyor
Bir de gel sen vur babam

Adamlığın böylesi
Asılıp da ölesi
Amerikan kölesi
Hepsi aynı tür babam

Biz şimdiden görürüz
Hükmümüzü veririz
“AB” haçlıdır deriz
“Yok” diyenler kör babam

“Peki” der mi, “Yes” der mi
Avrupalı ister mi
Atan “Mösyö”, “Mister” mi
Biraz kafa yor babam

Hele gümrük birliği
Bozdu düzen dirliği
Azdırdı fakirliği
Hani nerde kâr babam

Dıştan haçlı desteği
İçten hain kösteği
ABD'nin isteği
Petrol ile bor babam

İhanet yuvaları
Ayrılık havaları
İsyan provaları
Hayır değil, şer babam

Mütareke basını
Satıyor babasını

Anlayın çabasını
İhaneti gör babam

Çok güçlüydük biz güya
Gördüğümüz hep rüya
Bir avuçsa eşkıya
Defterini dür babam

Şu eşkıya başını
Sev gözünü, kaşını
Eksik etme aşını
Cebimizden ver babam(!)

Bize miydi işkence
İdam vardı ilk önce
Bölücüye gelince
Orda biraz dur babam

Kaldırdılar idamı
Kurtardılar yamyamı
Hazır bekler makamı
Ondan sesi gür babam

Üs müs derken serseri
Girdi düşman askeri
Talan eyler her yeri
İçten içe yer babam

Üç beş değil, on değil
Başa gelen son değil
Köynek değil, don değil
Türlü çorap ör babam

Kıraç Ata'm neylesin

Elbet doğru söylesin

Dese sen de böylesin

İlden ile sür babam

(04.07.2006-Denizli)

3. HOCALAR²

Hele bir yol dur hoca
Soralım baştan uca
Gel cevap ver usluca
Ah hocalar hocalar

*Ah hocalar hocalar
Unvanı koskocalar
(Bir) Soru sorsam bocalar
Ah hocalar hocalar
Duman tütmez bacalar
Ah hocalar hocalar*

Eti verdik kediye
Beğenmiyor ne diye
Daha ister hediye
Ah hocalar hocalar
(Nakarat)

Hocam dedim, “gak” dedi
Aç kitaba bak dedi
Canımıza tak dedi
Hocalar hocalar
(Nakarat)

Kimi Prof., Doç. olmuş
Başımıza koç olmuş
Cüppeli zangoç olmuş
Ah hocalar hocalar
(Nakarat)

---

² Ezgili.

Karanlıktır seçilmez
Kıymet değer biçilmez
Havasından geçilmez
Ah hocalar hocalar
(*Nakarat*)

Dersi bilmez kıvrır
Lâfi tersten çevirir
Nice çamlar devirir
Ah hocalar hocalar
(*Nakarat*)

İngilizce terimden
Kalkamadım yerimden
Kan damlıyor terimden
Ah hocalar hocalar
(*Nakarat*)

Kıraç Ata'm neyledi
Hak edene söyledi
Sizi tenzih eyledi
Ah hocalar hocalar

(2000-Denizli)

4. NEVRUZ GÜNÜ GELENDE³

Şu dağlar ala dağlar

Yiğide kal'a dağlar

Nevruz günü gelende

Düşerim yola dağlar

Yola yola yola dağlar

Nevruz günü gelende

Düşerim yola dağlar

Yaz bahar gele dağlar

Çem düşe güle dağlar

Nevruz günü gelende

Meleşir bala dağlar

Bala bala bala dağlar

Nevruz günü gelende

Meleşir bala dağlar

Haberim ala dağlar

Bir selam sala dağlar

Nevruz günü gelende

Görünür sıla dağlar

Sıla sıla sıla dağlar

Nevruz günü gelende

Görünür sıla dağlar

Ses verir güle dağlar

Güle bülbüle dağlar

Kıraç Ata'm diyende

Şâd olup güle dağlar

Güle güle güle dağlar

Nevruz günü gelende

Şâd olup güle dağlar

(20.03.1996-Denizli)

---

³ Ezgili.

B. SEKİZ HECELİ ŞİİRLER

5.KINALAR YAK

İstedigin oldu yine
Kınalar yak Amerika
Cebin para doldu yine
Kınalar yak Amerika

Lübnan tezkiresi geldi
Hepsinin veresi geldi
“Yal”ın semeresi geldi
Kınalar yak Amerika

Birine gösterdin sopa
O da bizi tuttu topa
Eş başkan seçtirdin BOP’a
Kınalar yak Amerika

Kim kalkındı, durdurursun
Birbirine kırdırırsın
Çocukları vurdurursun
Kınalar yak Amerika

Eskiden de böyle idin
Terör merör, barış dedin
Hep bizi sömürdün, yedin
Kınalar yak Amerika

“İkiz Kule” deyip durdun
Onu da sen kendin vurdun
Yeni bir saltanat kurdun
Kınalar yak Amerika

Müslüman'a merak düştü
Birbirinden irak düştü
Gözün aydın Irak düştü
Kınalar yak Amerika

Bir de baktık olan oldu
Musul Kerkük itle doldu
Analar saçını yoldu
Kınalar yak Amerika

Boş durmadın şöyle bir an
Yurdumu eyledin viran
Dün Irak'tı, şimdi İran
Kınalar yak Amerika

Bundan sonra Suriye mi
Yoksa önce Türkiye mi
Saf balıklar yuttu yemi
Kınalar yak Amerika

Kaynattınız, pişirdiniz
Pompalayıp şişirdiniz
Bizi bize düşürdünüz
Kınalar yak Amerika

“Gülen” size yaltaklanır
“Ağlayan” sizde saklanır
Hokus pokusla aklanır
Kınalar yak Amerika

Ramboların, Süpermenin

Piçlerin çok, türlü cenin
Vampirisin her gecenin
Kınalar yak Amerika

“Metal Fırtına”yı yazdır
Satılmış itleri azdır
Bazı ödleklere bezdir
Kınalar yak Amerika

Silah senin, mavzer senin
Siper senin, miğfer senin
Petrol senin, cevher senin
Kınalar yak Amerika

Tatlı, börek, tepsi senin
Koka kola, Pepsi senin
Kölelerin hepsi senin
Kınalar yak Amerika

Vatan, millet, boy, kabile
Parçalarsın bile bile
İşin gücün fitne, hile
Kınalar yak Amerika

Vatan bizim vatanımız
Kanı bozuk satanımız
Seni tutar tutanımız
Kınalar yak Amerika

Sen hem besle hem geçindir
İsrail senin suçundur
Vurduğu bunun içindir

Kınalar yak Amerika

Fransa'dır senin eşin
İngiltere öz kardeşin
Anlaştınız peşin peşin
Kınalar yak Amerika

Kıraç Ata'm yurdun yerin
Haraç mezat satın verin(!)
Milletin uykusu derin
Kınalar yak Amerika

(11.09.2006-Denizli)

6. HAYDİ KALIN SAĞLICAKLA⁴

Sözümüz hitama erdi
Haydi kalın sağlıcakla
Bu âşğın büyük derdi
Haydi kalın sağlıcakla

Bir yolunu bulamadım
Kazak erkek olamadım
Evden izin alamadım
Haydi kalın sağlıcakla

Nerde kaldın diyecekler
Mama istiyor bebekler
Bulaşıklar beni bekler
Haydi kalın sağlıcakla

Çocuğun sütü bekliyor
Çamaşır ütü bekliyor
Sopa çok kötü bekliyor
Haydi kalın sağlıcakla

Öl deseler ölünecek
Ne var bunda gülünecek
Daha camlar silinecek
Haydi kalın sağlıcakla

Nikahta hüküm giyenler
Benden kazak yok diyenler
Hanımdan dayak yiyenler
Haydi kalın sağlıcakla

---

⁴ Ezgili, Fasılı bitirirken.

Kıraç Ata'm köşe bucak

Başıma çökmeden ocak

Yarın erken kalkılacak

Haydi kalın sağlıcakla

(24.11.1994-Denizli)

7. AVRUPA⁵

Kimselere kaptırmazsın
Medenîsin sen Avrupa(!)
Hep yıkarsın, yaptırmazsın
Yerin yurdun Şen Avrupa

Her pisliğin nedenisin
Bu yüzden mi medenîsin
İtin önde gidenisin
Sen hinoğlu hin Avrupa

Amerika senden doğdu
Mazlum milletleri boğdu
Evliyi evinden kovdu
Kime çekmiş gen Avrupa

Sen Şeytan'ın bedenisin
İŞte böyle medenîsin(!)
İtin önde gidenisin
Sen cin oğlu cin Avrupa

Avrupa Birliği kurdun
Hristiyan-Haçlı ordun
Bizleri boş yere yordun
Sırtımızdan in Avrupa

Her pisliğin nedenisin
Sen böyle mi medenîsin
İtin önde gidenisin
Bu ne biçim kin Avrupa

Biz yiğitçe savaŐırdık
VahŐeti gördük, ŐaŐırdık

---

⁵ Ezgili.

Çanakkale’de düşürdük

Maskenizi dün Avrupa

Her pisliğin nedenisin

Demek hâlâ medenîsin

İtin önde gidenisin

Bu gün aynı gün Avrupa

Kıraç Ata’m neylemişim

Ben doğruyu söylemişim

Bir beddua eylemişim

Ateşlere yan Avrupa

Her pisliğin nedenisin

Sen böyle mi medenîsin

İtin önde gidenisin

Kurdun mu lan Avrupa

(2005-Denizli)

8. NOKTA NOKTA

Boş lâfları bol keseden
Atanların, nokta nokta
Sorumluyken yan gelip de
Yatanların, nokta nokta

Anlamadık, nasıl çile
Çekiyoruz bile bile
Her bir işe haram hile
Katanların, nokta nokta

Gidemezsem yaylağıma
Hem yoluma yolağıma
Diken olup ayağıma
Batanların, nokta nokta

Güvenilmez insafına
İşi yükler en safına
Tehlikenin ön safına
İtenlerin, nokta nokta

İster o zat ister bu zat
İstediğın kadar uzat
Bizi böyle haraç mezat
Satanların, nokta nokta

Popçu topçu panter gibi
Tırmalayıp yontar gibi
Her bir yerden mantar gibi
Bitenlerin, nokta nokta

Baş sorumlu gezer seyip
Adını hiç sorma, ayıp
Ara da bul, çoktan kayıp
Yitenlerin, nokta nokta

Hem dirime kızgın gibi
Hem ölüme üzgün gibi
Baykuş gibi, kuzgun gibi
Ötenlerin, nokta nokta

Çadırhıy, çatılıy
Yerli yaptık yatılıy
Arsa alan Batılıy
Tutanların, nokta nokta

Elmasıyla, armuduyla
“Hep ben yerim” umuduyla
Deveyi de hamuduyla
Yutanların, nokta nokta

Kıraç Ata'm şaşıyoruz
Şans eseri yaşıyoruz
Kaşınanı kaşıyoruz
Çatanların, nokta nokta

(15.06.2006-Denizli)

9. Hiç

Baştakiler adam olsa
Elden adam arar mı hiç
İtin b.ku merhem olsa
Sürsen eme yarar mı hiç

Yenemedik enflasyonu
Hemen kurduk komisyonu
Dalgalı kur eni sonu
Akıllıca karar mı hiç

Amerikan bakan seçin
IMF'den yiyin için
Kara kaşın, gözün için
El kendini yorar mı hiç

Krize bulduk bahane
Getirdik zat-ı şahane
Tamam oldu tımarhane
Akıllara zarar mı hiç (!)

Dervişin elinde âsâ
Bu yüzden eylerim tasa
Tehdit için kullanmasa
Sırtımızda kırar mı hiç

Dervişimin boyu uzun
Gözbebeği yurdumuzun
Şeytan tüyü var domuzun
Kimse hesap sorar mı hiç

Kıraç Ata'm ister bağır
Bakan görmez, vekil sağır
Memleketin yükü ağır
Zahmetlere girer mi hiç
(2001-Denizli)

10. AKKULAK'A ⁶

Şu Hisar'ın yaylasına
Sorun hele nesi kaldı
Gireñiz'den bir hoş sedâ
Akkulak'ın sesi kaldı

Dert elinden neler çekti
Daha günler görecekti
Toprağa mı girecekti
Yüreğimde yası kaldı

Davet etti Talip Özkan
Avrupa'da çaldı keman
Birinci oldu her zaman
Büyük hatırası kaldı

Hisar'dan inerim düze
Gireñiz'i geze geze
Akkulak'tan şimdi bize
Kırık kemanesi kaldı

Hisar'ın üstünde evi
Şahsiyeti âbidevî
Çok severdi Hayri Dev'i
Dostlukların hası kaldı

Kaşık, kirmen düzer niye
Bir hatıra kalsın diye
Kıraç Ata'ya hediye
Nazarlığı, süsü kaldı

(11.06.2009-Hisar/Acıpayam/Denizli)

---

⁶ Fransa'daki yarışmada dünya birincisi olan Acıpayam/Hisarlı "Akkulak" lâkaplı, mahallî kemancımız Mehmet Şakır'a...

11. AVRUPALI⁷

Kınamayın dostlar beni
Millet olmuş Avrupalı
Moda olmuş şimdi yeni
Herkes olmuş Avrupalı

Kim söyler ki hatasını
Tanımıyor atasını
Ters çevirmiş rotasını
Millet olmuş Avrupalı

İngilizce çok muteber
Türkçe dersin, yok bir haber
İster çatla, ister geber
Herkes olmuş Amerikalı

Diskoyla çağ aşılacak
Daha hızlı koşulacak
Ne var bunda şaşılacak
Millet olmuş Avrupalı

Çağdaşlığı tam yerinde
Çamlıkta çalı dibinde
Öğrenmiş de iki günde
Bu da olmuş Avrupalı

Kızlar etrafa çevrile
Altında da bir şevrole
İlâhi boyun devrile
Bu da olmuş Avrupalı

---

⁷ Ezgili.

Kızın “haç”tan kolyesi var
Madonna’ya hevesi var
Min(i) etekli nenesi var
O da olmuş Avrupalı

Sirtında Maykıl gocuğu
Kulağa takmış boncuğu
Köyün sümüklü çocuğu
Bu da olmuş Avrupalı

Dokuz yüzlü telefonlar
Gaste sattırır kuponlar
Eşşek hoşaftan ne anlar
O da olmuş Avrupalı

Ar namusu taşa çalmış
Varıp bataklığa dalmış
Manukyan’dan karne almış
Bu da olmuş Avrupalı

Varıp kaydolmuş locaya
Bağlanmış Mason hocaya
Boş vermiş eve kocaya
Bu da olmuş Avrupalı

Kâh feminist kâh komünist
Şimdi olmuş soroptimist
Biri vardı ekonomist
O da olmuş Amerikalı

Elden ne cevherler çıkar

Bizlere tepeden bakar
Almanya'da helâ yıkar
Bu da olmuş Avrupalı

Türkiye'de yer dar ise
Ya Hollywood ya Paris'e
Biz de gelek yer var ise
Tamam olsun Avrupalı

Kıraç Ata'm özüm budur
Milletime sözüm budur
Bir olalım, çözüm budur
Biz şerefli Türk kalalım
(1995-Denizli)

12. UNVAN⁸

Bir unvanım yoktur benim
Neyleyim ki ben unvanı
Sevenlerim çoktur benim
Böyle sevdim ben insanı

Etiketten değer biçme
Unvan ile adam seçme
Her kadehten bâde içme
Sarhoş ederler adamı

Boya posa bakmayasın
Her çukura akmayasın
Ağzını da yakmayasın
Üfürerek iç ayranı

Varsayalım doktor oldum
Profesör, Rektör oldum
Rol kesen bir aktör oldum
Uzar mıydı boyum yani

Çok Proflar, Dekan gördük
Ta göklere çıkan gördük
Birçok ağaçkakan gördük
Doldurmuşlar her bir yanı

Aldanma ha boş lâflara
Rütbe makam cof coflara
Önem verme dunkoflara
Şımartırsın bir hayvanı

---

⁸ Ezgili.

Boyun eğmem kem kuluna
Minnet etmem bir puluna
İlim irfan fen yoluna
Feda ettik biz bu canı

Ne Şöhret ne Şan aradım
Bana yeter kendi adım
Kıraç Ata'm yok muradım
Süren sürsün bu devranı

(10.07.1997-Denizli)

13. BİLGİSAYARLARI

Kamyon kamyon fakülteye
Çekin bilgisayarları
Her bölüme beşer onar
Dökün bilgisayarları

Cüppelinin tasanına
Uydururlar yasanına
Çivilerle masasına
Çakın bilgisayarları

Uyudunuz, uyuttunuz
Gene bizi unuttunuz
Çiğnemedi siz yuttunuz
Çıkın bilgisayarları

Çalışırken teklettiniz
Yılı yıla eklettiniz
On iki yıl beklettiniz
Bakın bilgi sayarları

Bize kafa yormayın ha
Eziyete girmeyin ha
Cüppesize vermeyin ha
Sakın bilgisayarları

Bizi gene geçiştirin
Eskiyene yetiştirin
Yenisıyla değiştirin
Sökün bilgisayarları

Söz geçmedi birinize
Sakladımız gerinize
Münasip bir yerinize
Sokun bilgisayarları

Kıraç Ata'm hâle bakın
Emeklilik geldi yakın
İsterseniz kibrit çakın
Yakın bilgisayarları

(17.10.2007-Denizli)

14. DEĞİL Mİ⁹

Sizlere bir sualım var
Halkı sevmek hak değil mi
Halka hizmet edenlerin
Daim yüzü ak değil mi

Kimileri yola gelmez
Gururu gönlünden silmez
Halkı cahil bir şey bilmez
Sananlar da çok değil mi

Her insan halktan doğmaz mı
Birliğe rahmet yağmaz mı
Ayrılanı kurt boğmaz mı
Anlayan yok pek değil mi

Diplomasiler törenler
Aramıza ağ örenler
Halkımızı hor görenler
Sırtımızda yük değil mi

Kabak satana kabakçı
Tabak satana tabakçı
Halkı satana da halkçı
Desem günah yok değil mi

Ağlaşırken aç bebekler
İthal mama yer köpekler
Zil takıp oynar göbekler
Nasıl olsa tok değil mi

---

⁹ Ezgili.

Halk müziği ne inceler
Tepeden bakar cüceler
Pop müziği ne heceler
Top pop ile rak değil mi

Gezelim yaylayı beli
Köyü kasabayı ili
Kıraç Ata'm halkın dili
Ölünceye dek değil mi

(1996-Denizli)

15. KASIMLAR DESTANI

Kasımlar beylik sürerdi
Unuttun mu o günleri
Memmetce yiğit bir erdi
Unuttun mu o günleri

Kasım dedem yoldaşydı
Kara Üsün gardaşydı
Birbirinin sırdaşydı
Unuttun mu o günleri

Gafar emmim civan idi
Sözü açık beyan idi
Hatır gönül sayan idi
Unuttun mu o günleri

Bir ekersen yüz gelirdi
Davarlara tuz gelirdi
On beş çoban az gelirdi
Unuttun mu o günleri

Kız Ali de Kız Ali'ydi
Koçyiğitler emsaliydi
İzi gökte bir veliydi
Unuttun mu o günleri

Mâni söyler teker teker
Eşeğin yuların çeker
Analık düğürcük döker
Unuttun mu o günleri

Ali emmim “Meyrem” diye
“İki çöp kır, at demliğe
Meryem ebem çay demleye
Unuttun mu o günleri

Abdülcelil nerde kaldı
Çukurova çekti aldı
Ebedî uykuya daldı
Unuttun mu o günleri

Yamılha bir pehlivandı
Babası Mustafa candı
Ağbezlerde kurşunlandı
Unuttun mu O günleri

Hacı Hoca imam idi
İlim irfan tamam idi
O da ehl-i kelâm idi
Unuttun mu o günleri

Uzun Memmet tez acıkmış
Bir daşınan öküz yıkmış
Yeñice gözüne dıkmış
Unuttun mu o günleri

Şaben emmim çok çalışkan
Tez göç etti genç Yemişgan
Çiğ altında kaldı Hasan
Unuttun mu o günleri

Hanifi de erken öldü
Oğlan uşak mires pöldü

Selim köye imam oldu
Unuttun mu o günleri

Islık çalmış, dilki durmuş
Dilki Hasan hemen vurmuş
Babam da adını vermiş
Unuttun mu o günleri

Gilloñoğlu yasta mıdır
Kara Besdel hasta mıdır
Pontuz İsmâl pusta mıdır
Unuttun mu o günleri

Deli Hacı “Battey bâti”
Dedi “Baba, bu da bitti”
“Dalağına dıkdı” gitti
Unuttun mu o günleri

Servet emmim kibar söyler
Kulüp içer, ikaz eyler
İşte ona göre beyler
Unuttun mu o günleri

Mustafa Çavuş çok yaman
Oyun çıkarır her zaman
Almanya’da kalma aman
Unuttun mu o günleri

Memmet döndü Almanya’dan
Döneli kırk gün olmadan
Göçtü bir murat almadan
Unuttun mu o günleri

Ahmet Hoca durur başta
Yetim kaldı küçük yaşta
Rızkı için işte aşta
Unuttun mu o günleri

Sar(1) Mustafa nişancıdır
Yüreğinde av sancıdır
Çavundur'da baş avcıdır
Unuttun mu o günleri

Muhammet gül iken soldu
Ciğeri koynuna doldu
Bir kör kurşun sebep oldu
Unuttun mu o günleri

Ali buna az mı yandı
O da Azrail'e kandı
Haçce yaslara boyandı
Unuttun mu o günleri

Hamide sütannem benim
Helâl sütle emzirenim
Altın kalpli Kasım emmim
Unuttun mu o günleri

Helâl olsun şu Ahmet'e
Altıncıydı ÖSY'de
Şeref verdi memlekete
Unuttun mu o günleri

Kasımların oğlan uşak

Sayamadım kuşak kuşak
Her biri bir altın başak
Unuttun mu o günleri

Kıraç Ata'm düştüm dara
Hasret yüreğimde yara
Selam olsun Kasımlara
Unuttun mu o günleri

(1997-Denizli)

16. KÖYÜMÜZE BİRİ GELMİŞ¹⁰

Köyümüze biri gelmiş
Şu akıldan gücüğe bak
Koyunda da kiri gelmiş
Yağlı vıcık vıcığa bak

Buradan gideli şehire
Dökülmüşler bir nehire
Bakmaz evvele ahire
Daha dünkü çocuğa bak

Elin hizmetini tutar
Köye gelmiş çalım satar
Akrabaya hava atar
Şu sevimsiz gıcığa bak

Hatır yıkmış, gönül yıkmış
Herkes çenesinden bıkmış
Yumurtadan yeni çıkmış
G.tü b.klu cücüğe bak

Burnu Kaf Dağı'na değer
İtler paçasına siyer
Piyer Kardin gömlek giyer
Cicisine, cıcığa bak

Hem Hakko'yu hem Sakko'yu
Evde unutmuş Vakko'yu
Bizlere atma cakkoyu
Hele kokar böcüğe bak

---

¹⁰ Ezgili.

Burnundan sümüğü akar
Sinekler gözüne çokar
Ağız mumbar gibi kokar
Sarımsaklı sucuğa bak

Kıraç Ata'm güler insan
Söylenmez mi buna destan
Yerin tarla, yurdun bostan
Aslın hıyar, cacığa bak

(12.07.2007-Benlik/Acıpayam/Denizli)

17. GÜZEL

Sanki seviyormuş gibi
Baygın bakıp süzme güzel
Umut verip de boş yere
Alay edip üzme güzel

Kime baksan sevdalanır
Yoluna canlar adanır
Yüreciğim tez aldanır
Kararımı bozma güzel

Küllenen közü yandırma
Bin bir edâ, naz kandırma
Servileri kıskandırma
Salımp da gezme güzel

Görenlerin gözü kalır
Yüreğinde sızı kalır
Ak gerdanda izi kalır
İnci mercan dizme güzel

Metheylesem yıllar çeker
Sayamam ki teker teker
Dudağı bal, dili şeker
Bal petekten sızma güzel

Yandı yürek hârelenir
Ta derinden yarelenir
Ciğerlerim pârelenir
Sevdim diye kızma güzel

Bülbülüm kondum bağına
Düştüm sevda tuzağına
İşte geldim ayağına
Çiğneyip de ezme güzel

Can sreti şu resmimi
Oda yaktım ben cismimi
Defterden silip ismimi
Bir kalemde çizme güzel

Meyveleri oldurursun
Gl sinene doldurursun
N'olur beni öldürürsün
Düğmeleri özme güzel

Kıraç Ata'm der ki şöyle
Zalım olma insaf eyle
Kaşlarını atıp böyle
Dudağını bzme güzel

(27.04.2007-Denizli)

18. ANAM¹¹

Yolum düştü gurbet ele
Gör ki başa neler gele
Gidiyorum bile bile
Hakkın helal eyle anam

Anam anam garip anam

Ben derdimi kime yanam

Göçümüz yola dizilmiş
Sılada bağlar bozulmuş
Yazgımız böyle yazılmış
Hakkın helal eyle anam

(Nakarat)

Ayrı düştü yollarımız
Kavuşmuyor kollarımız
Bilmem nolur hâllerimiz
Hakkın helal eyle anam

(Nakarat)

Hasretin sinemde oktur
Hâlimden anlayan yoktur
Bende emeklerin çoktur
Hakkın helal eyle anam

(Nakarat)

Şu dağları delemedim
Yollar uzak gelemedim
Kıymetini bilemedim
Hakkın helal eyle anam

---

¹¹ Ezgili.

(Nakarat)

Kıraç Ata'm çağlar mısın

Ciğerini dağlar mısın

Yavrum diye ağlar mısın

Hakkın helal eyle anam

(Nakarat)

(05.11.2002-Denizli)

19. ŞU AVRUPA BİRLİĐİNE¹²

Şu Avrupa Birliği'ne
Girelim de kurtulalım(!)
Akıl ermez dirliğine
Erelim de kurtulalım(!)

Eksiniz ne, artınız ne
Elinizde kartınız ne
Deyin hele, Şartınız ne
Soralım da kurtulalım

Başta Şudur dedikleri:
“Doğurmayın bebekleri
İĞdiş edin erkekleri”
Buralım da kurtulalım(!)

Nüfusunuz çok dediler
HiÇ yerimiz yok dediler
Öldürmeye bak dediler
Vuralım da kurtulalım(!)

Mademki dar sizin saha
Çaresini bulduk aha
Birkaç milyon insan daha
Kıralım da kurtulalım(!)

Sevabından, helâlden geç
Ezanından, Bilâl'den geç
Bayrağından, hilâlden geç
Dürelim de kurtulalım(!)

---

¹² Ezgili.

Öz kültürü kaldır rafa
Çağdaş görün, bak etrafa
Kilisede aynı safa
Duralım da kurtulalım(!)

Çağdaşlığın tam zamanı
Bırak artık şu imanı
Memleketten Müslüman'ı
Sürelim de kurtulalım(!)

“Hani yok mu” dersin diye
Sakladılar yersin diye
Bize kemik versin diye
Ürelim de kurtulalım(!)

Bunlar davet eyler sizi
Bizde dümbük dizi dizi
Gönülsüz sattılar bizi
Varalım da kurtulalım(!)

Batılılar başım tacı
Hizmetini görür Bacı(!)
Kimin varsa ihtiyacı
Görelim de kurtulalım(!)

Baktılar ki millet gevşek
İster durur eşşoleşşek
Altınıza yorgan döşek
Serelim de kurtulalım(!)

Daha bilmem kaçınıza

Boyun eğdik haçınıza
Yüzümüzü k.çınıza
Sürelim de kurtulalım(!)

Namus dedik azarlandık
Üç kuruşa pazarlandık
Biz domaldık hazırlandık
Verelim de kurtulalım(!)

Kıraç Ata'm der azdılar
Sözü dilime dizdiler
Zorla ağzımı bozdular
Yerelim de kurtulalım

(05.12.1999-Denizli)

20. SEVDİCEĞİM

Sevdiceğim sen gideli
Gülmez oldu yüzüm benim
Garip gönlüm gayrı deli
Geçmez oldu sözüm benim

Gece gündüz ağlar oldum
Boz bulanık çağlar oldum
Başı duman dağlar oldum
Kışa döndü yazım benim

Aşk elinden yana yana
Dert içerim kana kana
Dağlar mesken oldu bana
Sarpa sardı düzüm benim

Tazelenir her gün yaram
Alevlenir sönmez çıram
Yanar tüter buram buram
Küllenir mi közüm benim

Çekmeyen bu derdi bilmez
Gözyaşımı kimse silmez
Kıraç Ata'm gayrı gülmez
Ağlar durur gözüm benim

(10.10.1999 - Denizli)

21. DİNLE BENİ AĞAM BEYİM

Dinle beni ağam beyim
Bir bak hele ne hâldeyim
Sen vekilsen ya ben neyim
Kara yasa giren benim
Haklarımı, soran benim

Seçti ise millet seni
Ne çabuk unuttun beni
Ense göbek olmuş yeni
Ah sana oy veren benim
Dizlerine vuran benim

Vatan, millet, bayrak dedik
Bozgunculuk istemedik
Hak dedikçe sille yedik
Zulme göğüs geren benim
Hak sözünde duran benim

Sena yetki vermiş millet
Sesimi dünyaya dinlet
Korkma yeri göğü inlet
Şehadete eren benim
Cennet'ten gül deren benim

Bunca haksız hak ararken
Ne bekleriz fırsat varken
Sakın deme bana erken
Göz önüne seren benim
Kültür bağı ören benim

Türk'ün aslı, özü benim
Asyalı Kafkaslı benim
Yine gönlü yası benim
Esareti gören benim
Bu zinciri kıran benim

Azer, Kazak, Kırgızları
Türkmen, Özbek Türk özleri
Titrer düşmanın dizleri
Bu fırtına, boran benim
Kızılma, turan benim

Ne susarsın ey koca Türk
Sen doğru ol, Allah büyük
Delinmez yer, çökmezse gök
Yüce devlet kuran benim
Vatan, bayrak, Kur'an benim

Kıraç Ata'm doğru söyler
Kulak tıkamışlar beyler
Davul zurna buna neyler
Kulağını buran benim
Çifte koşup yoran benim

(1994-Denizli)

22. BEN BU HUYU ÜZERİMDEN

Ben bu huyu üzerimden
Atam diyom, atamıyom
İğne batar yüz yerimden
Yatam diyom, yatamıyom

Bu sabırla falan olmaz
Bıktım desem yalan olmaz
Beleş versem alan olmaz
Satam diyom, satamıyom

Aha sustum, var mı çözüm
Seğirmeye durdu gözüm
Tam dilime geldi sözüm
Tutam diyom, tutamıyom

İndirişe, bindirişe
Merak saldım ben bir işe
Taş dokunur gelir dişe
Yutam diyom, yutamıyom

İyi güzel hoş var amma
Bir okkalı taş var amma
Kırılacak baş var amma
Çatam diyom, çatamıyom

Kıraç Ata'm birisine
Hayvanların irisine
Eşşoğlunu sürüsüne
Katam diyom, katamıyom

(13.05.2004-Denizli)

23. ARKASINDAN

Doldu bardak, su taşıyor
Bir göleğin arkasından
Kalburlar da su taşıyor
Bir eleğin arkasından

Koca gemi battı batır
Kaygısızlar keyif çatar
Ayılar da göbek atar
Dümbeleğin arkasından

Gürültüye bayrak açar
Atina'ya güller saçar
Tarlardan bir karpuz kaçır
Ham keleğin arkasından

Vay bu nasıl bir yığitti
Bir mum gibi yandı bitti
Ceketler yırtıldı gitti
Bir yeleğin arkasından

Bir ufuk var önümüzde
Beraberdik dünümüzde
Vurdun kara günümüzde
Vur feleğin arkasından

Kıraç Ata'm der inlerim
Nerde kaldı öz illerim
Mevlâ'ya kalkar ellerim
Bir dileğin arkasından

(28.03.1980-Erzurum)

24. BÖYLE HÂLİ TALEBENİN

Sözü dersten yana açak
Pedagoji salkım saçak
Talebeler dünden kaçak
Böyle hâli talebenin

Kaya Bey yavaşça yürür
Dünyayı tozpembe görür
Bizleri alır götürür
Böyle hâli talebenin

Halûk Bey'in gazelleri
İnceliyor güzelleri
Tebeşir görmez elleri
Böyle hâli talebenin

Celâl Bey şeker mi şeker
Soru sorar teker teker
Durmadan pantolu çeker
Böyle hâli talebenin

Orhan Okay riske girmez
Kimseler hızına ermez
Ölsen bile devam vermez
Böyle hâli talebenin

Saim Bey'de riya olmaz
Emeğini boşa salmaz
Geç kalanı derse almaz
Böyle hâli talebenin

Efrasyap güler durmadan
Yay ile oklar kurmadan
Ders anlatmaz lâf vurmaktan
Böyle hâli talebenin

Turgut Acar “şöyle” derken
Saatler sona ererken
Hatırası bitmez erken
Böyle hâli talebenin

Kurnaz durur Muhan Bali
Kaldıramaz bu vebali
N’olacak milletin hâli
Böyle hâli talebenin

Şerif Aktaş hızlı girdi
Vurdu kürsüyü devirdi
Bizi evirdi çevirdi
Böyle hâli talebenin

Süslenmiş Halide Hanım
Çiçeği burnunda canım
Babanneme kaynar kanım
Böyle hâli talebenin

Seyidoğlu gözlük takar
Sınıfa kürsüden bakar
Sene sonu canlar yakar
Böyle hâli talebenin

Böyle hâli talebenin
Kemal Yavuz, Orhan Yavuz

Bilmem kimlere kılavuz
Onlar balık bizler havuz

Ensar Aslan nasıl âşık
Fikri zikrine dolaşık
Karizmaya kan bulaşık
Böyle hâli talebenin

Farsça dumanlı buğulu
Fırar etti Vanlıoğlu
Askere gitmiş emmoğlu
Böyle hâli talebenin

Hüseyin Bey Hakk'a ayan
Bu dersten de kaldık yayan
Şurda az kaldı ha dayan
Böyle hâli talebenin

Kıraç Ata'm der n'olacak
Öğrencilik son bulacak
Burda hoş sadâ kalacak
Böyle hâli talebenin

(1981-Erzurum)

25. DİKSİYON DERSİ¹³

Başımın belası mıdır
Nerden çıktı bu diksiyon
Bulgur gibi lâf öğütür
Nerden çıktı bu diksiyon

*Ah diksiyon vah diksiyon
Arama bende fonksiyon
Dilimiz kördüğüm oldu
Daha benden ne istiyon*

Söz oyunu, tekerleme
Derken başlar bir terleme
Kimi yapar şekerleme
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

Şu köşe de yaz köşesi
Şu köşe de kış köşesi
Ortadaki su şişesi
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

Yoğurdu sarımsaklasak
Bilmem nereye saklasak
Gelip geçtikçe koklasak
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

Şemsi Paşa Pasajı'nda

---

¹³ Ezgili, öğrenciler adına.

Ses büzüştü mesajında
Hamam tellak masajında
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

Bahçedeki kel kör kirpi
Bize dert mi yırtık kürkü
Hele hocam çal bir türkü
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

Kıraç Ata'm böyle dedik
Nasıl oldu bilemedik
Sınavda ayvayı yedik
Nerden çıktı bu diksiyon

Nakarat

(11.10.1997-Denizli)

26. MERHABALAR¹⁴

Şu meclise gelen dostlar
Merhabalar merhabalar
Kadir kıymet bilen dostlar
Merhabalar merhabalar

Niyaz için geldik dize
Gönlümüzü serdik size
Güzel dostlar hepinize
Merhabalar merhabalar

Sohbette sözümüz olsun
Gülmeye yüzümüz olsun
Çorbada tuzumuz olsun
Merhabalar merhabalar

Bağışlayın söyler isek
Sürç-i lisan eyler isek
Hoş edelim neyler isek
Merhabalar merhabalar

Hakk'ı söyler Hakk severim
Ne desem Hakk için derim
Gönlünüzde yer isterim
Merhabalar merhabalar

Demeyin ki yerimiz dar
Derya gibi gönlümüz var
Coşup deryaya dalanlar
Merhabalar merhabalar

---

¹⁴ Ezgili, Fasıla başlarken.

Kıraç Ata'm sırra ersin
Yaradan'dan ne dilersin
Allah gönlünüzce versin
Merhabalar merhabalar

(24.11.1994-Denizli)

27. SUYUMUZU KESME MUHTAR

Canımıza yetti gayrı
Suyumuzu kesme Muhtar
Tutma bizi elden ayrı
Vanaları kısma muhtar
Suyumuzu kesme Muhtar

Suyum depodan çevrilir
Bağrımız yanar kavrulur
Tozumuz göğre savrulur
Havalanıp esme Muhtar
Gel şu suyu kesme Muhtar

Herkesin musluğu akar
Bizim musluk hava yakar
Yetkili, ordan mı bakar
Suratını asma Muhtar
N'olur suyu kesme Muhtar

Daha sabrım tükenmedi
Rica minnet, ne denmedi
Parası mı ödenmedi
Bir cevap ver susma Muhtar
Suyumuzu kesme Muhtar

Vicdan ne der, dilin ne der
Susuzluktan olduk heder
Telefona bir cevap ver
Orda öyle pusma Muhtar
Gel şu suyu kesme Muhtar

Yetmedi mi izahımız
Göklere çıktı ahımız
Nedir bizim günahımız
Yaraya tuz basma Muhtar
Gel şu suyu kesme Muhtar

Benim evim en yukarda
Bu yüzden mi kaldık darda
Herkes bol suyun var da
Yok mu bizim isme Muhtar
Gel şu suyu kesme Muhtar

Susuz kaldık neyleyelim
Doğrusunu söyleyelim
Teyemmüm mü eyleyelim
Su değmez mi cisme Muhtar
Suyumuzu kesme Muhtar

Bir dilekçe üst makama
Yazalım mı Kaymakam'a
Buna gerek yoktur ama
Bizi gerip kasma Muhtar
Suyumuzu kesme Muhtar

Böyle yat da geber olur
Tuz üstüne biber olur
Valiliğe haber olur
Hısım döner hasma Muhtar
Gel şu suyu kesme Muhtar

Kıraç Ata'm bezdi diye
Hâllerini yazdı diye

Haklı yere kızdı diye
Bize hemen küsme Muhtar
Gel şu suyu kesme muhtar

(17.10.2009-Benlik/Acıpayam/Denizli)

28. TÜRKOĞLU

Davran bre ey Türkoğlu
Senden özge canım mı var
Turan ile yol göründü
Eğlenecek günüm mü var

Varam Türkmen illerine
Yüzler sürem yollarına
Çin'de esir kullarına
Yetmeyecek ünüm mü var

Eğlemeyin akıncımı
Komayayım şu hıncımı
Sıyırılmışım kılıncımı
Paslanacak kınım mı var

Ben şahinim avım ördek
Kovalarım gölek gölek
Bana barbar diyen ödle
Sana benzer yanım mı var

Kıraç Ata'm çal eyledi
Düşmanı bir hal eyledi
Yalın kılınç dal eyledi
Dökmeyecek kanım mı var

(1997-Denizli)

29. HER NİMETİN BİR KÜLFETİ

Her nimetin bir külfeti
Her dolunun boşu vardır
Harun olsan nihayeti
Her dağın bir kışı vardır

Cevher olsa dört bir yanın
Suyu biter bu deryanın
Unutma ki şu Dünya'nın
Bin bir türlü işi vardır

Dert kervanı katar katar
Sevdalılar alır satar
Her gönülde aslan yatar
Herkesin bir düşü vardır

Er meydanı benim deme
Boş bulunup tökezleme
El yumruğun az belleme
Bir de bunun tuşu vardır

Kıraç Ata'm dersin almış
İnceden bir fikre dalmış
Yalan Dünya kime kalmış
Anlayan kaç kişi vardır

(15.03.1998-Denizli)

30. DEĞİLDİR

Delikanlım güzel kızım
Dikbaşlılık hoş değildir
Yalanımız yoktur bizim
Sözlerimiz boş değildir

Öfke ile kalkma otur
Kırmayasın gönül hatır
Tut nefsinı yere yatır
Senin için tuş değildir

Kendini bil gafil olma
Dip görünmez suya dalma
Kimseyi hafife alma
Eti yenir kuş değildir

Olmaz isen aza razı
Bulamazsın sonra azı
Sabreyleyen görür yazı
Dört mevsim de kış değildir

Dostlar hata götürürler
“Bir, iki” der otururlar
Üçte yere yatırılır
Hatır üçtür, beş değildir

Kıraç Ata'm vasiyeti
Bozmayasın has niyeti
Namuslunun haysiyeti
Kuzgunlara leş değildir

(1997-Denizli)

31. MİLLET

Medenî bir toplum olma
Bilincine ermiş millet
Az uz değil, bu uğurda
Epey kafa yormuş millet

Bir baksana hâllerine
Lâflarına, dillerine
Fırsat geçmiş ellerine
Ne kadar da hürmüş millet

Çok şımartma kızar olur
Eser yağar tozar olur
Tüh maşallah nazar olur
Ne cins imiş, türmüş millet

Bir özgürlük tutturmuşlar
Yuvarlak söz yutturmuşlar
Biraz şeker tattırmışlar
Şapırdatıp yermiş millet

Lâfta kalmış uygar insan
Sözler bomboş bir slogan
Kurum şirket şube organ
Ne dernekler kurmuş millet

Soroptimist Lionsler
Araştır bak kimi besler
Başka kaval, başka sesler
Güdümüne girmiş millet

Toplanırlar localarda
Baykuş tüner bacalarda
Kapkaranlık gecelerde
İzlerini sürmüş millet

Görünüşte fakir dostu
Gizli gizli yüzer postu
O konuştu, herkes sustu
Tam vekâlet vermiş millet

Çok şey gördük geze geze
Müstahaktır belki bize
Bir gelelim kendimize
Gör bak nasıl körmüş millet

Nerde kalmış sevgi saygı
Ar namus yok, tasa kaygı
Nezaketten yoksun duygu
Göz önüne sermiş millet

Gece saat tam bir buçuk
Müzik çalar, züppe kaçık
Çırılçıplak, perde açık
Elde neler varmış millet

Gece kalkar gündüz yatar
Sabaha dek göbek atar
Mesaimiz gelir çatar
İşe gitmek zormuş millet

Gürültüden asıl tasam
Ses geçirmez ev mi yapsam

Nerde kanun, anayasam
Kendi kural kormuş millet

Bir misafir yolcu eder
Bağrı çağrı be birader
Biri gelir biri gider
Sesiniz ne gürmüş millet

Susun desem kavga hazır
Ötüşürler cazır cazır
Yetiş artık sen yâ Hızır
Meğer ne de şermiş millet

Yola çocuk gönder de bak
Kovalarlar küfür dayak
Onlar oynar ciyak ciyak
Bizimkiler tormuş millet

Aynı hamam aynı tasım
Konu komşu, eş dost hısım
Ayrılmışlar kısım kısım
Taştan duvar örmüş millet

Biri düğün çalar oynar
Komşusunda cenaze var
Yarın başa gelir anlar
Can çıkarken görmüş millet

Komşusu aç, kendi toktur
Altın akçe para çoktur
Kefenin de cebi yoktur
Bu ne gizli sırmış millet

İnsanlık ölmüş çürümüş
Bahçeleri ot bürümüş
Yolsuzluk almış yürümüş
Kimden hesap sormuş millet

Seçim günü dolar sandık
Biz de adam çıkar sandık
Sahte vekilden usandık
Ufkunuz ne darmış millet

Sonu gelmez dertlerinin
Demezler ki hak yerinin
“Şu, bu” diye birbirinin
Defterini dürmüş millet

Kimin çoksa malı mülkü
Çevresinde sansar tilki
Ayağından öper belki
Hepsi selam durmuş millet

Eller gitti Mars’a Ay’a
Bizler gene kaldık yaya
Geç kalınca sert kayaya
Başlarını vurmuş millet

Kıraç Ata’m ta evveli
Böyle miydi, şimdi deli
Bırakırsan taşlar eli
Ne kafalar kırmış millet

(20.07.1997-Denizli)

32. HOŞ GELDİNİZ

Uzaktan gelen âşıklar
Aramıza hoş geldiniz
Gurbeti bilen âşıklar
Yöremize hoş geldiniz

Çoktan beri özlüyorduk
Yolunuzu gözlüyorduk
Yaramızı tuzluyorduk
Çâremize hoş geldiniz

Hep sizleri anıyorduk
Unuttunuz sanıyorduk
Tutuşup da yanıyorduk
Çıramıza hoş geldiniz

Dilimizde çengel yoktur
Söylemeye engel yoktur
Denizli’de “hingel” yoktur
Böre(ği)mize hoş geldiniz

Tatlı dilin hürmetine
Değer dünya servetine
Şekerine şerbetine
Şıramıza hoş geldiniz

Hocalık işin bitirdik
Usta hocalar getirdik
Geçip sıraya oturduk
Sıramıza hoş geldiniz

Âşıklar sazını çaldı
Divan sazlar meydan aldı
Bizim saz ufacık kaldı
“Cura”mıza hoş geldiniz

Bu gün bu sırra erelim
Dadaşlardan gül derelim
Sözü ustaya verelim
Töremize hoş geldiniz

Kıraç Ata'm çok uzatma
Sonra dilini bağlatma
Tereciye tere satma
Teremize hoş geldiniz

(18.05.2001-Denizli)

33. EY ÂŞIKLAR HOŞ GELDİNİZ¹⁵

Memleketi geze geze
Ey âşıklar hoş geldiniz
Sefa getirdiniz bize
Ey âşıklar hoş geldiniz

Sazlıyorduk, sözlüyorduk
Çoktan beri özlüyorduk
Yolunuzu gözlüyorduk
Ey âşıklar hoş geldiniz

Önce tanıyalım sizi
Gösterelim sevgimizi
Memnun eylediniz bizi
Ey âşıklar hoş geldiniz

Ellerinde sazları var
Gayet temiz özleri var
Cevher gibi sözleri var
Ey âşıklar hoş geldiniz

Karlıdır Âşık Gürkânî
Erzurumludur Burhânî
Bilirler ilim irfanı
Ey âşıklar hoş geldiniz

Bimize bin ekleriz
Birlik olmuş yürekleriz
İnşallah gene bekleriz
Ey âşıklar hoş geldiniz

---

¹⁵ Ezgili.

Kıraç Ata'm kırılmayın

Azımızı çoğa sayın

Bizlerden tez ayrılmayın

Ey âşıklar hoş geldiniz

(30.12.2004-Denizli)

C. ON BİR HECELİ ŞİİRLER

34. YAKARCA DESTANI

Sana dar geçitte pusu kurmalı
Pek gafil avladın beni yakarca
Kamu yararına çekip vurmali
Domdom kurşunuyla seni yakarca

Sivrisinek olsan sesin duyulur
Bari bir ses versen mertlik sayılır
Tatlı uykumuzda işe koyulur
Burnuma getirdin canı yakarca

Çare düşünürdüm amma naçarım
Çıkış kapısını örtmez açarım
Belki sen gelirken duyar kaçarım
Boynuna taksaydım çanı yakarca

Haşerat karşında hizaya gire
Senden ders alsınlar bitinen pire
Ateş parçası mı, köz müsün bire
Yaktın kaşındırdın teni yakarca

Baban mı öğretti, yoksa deden mi
İhtisasın cilt mi, canlı beden mi
Asabiyeden mi, cildiyeden mi
Kimden tahsil ettin feni yakarca

Girersin koynuma, çiğner geversin
Git anana söyle seni eversin
Başka grup yok mu çok mu seversin
A er aş pozitif kanı yakarca

Asker donatırsın, ordu bezersin
Sülâlen ardında yurdu gezersin
Her akşam yükünü burada çözersin
Belledin hamamı, hanı yakarca

Pencereyi açtık, cümlesi doldu
Çol çocuk kaşındı, kendini yoldu
İnsafın kurusun, bak sabah oldu
Yok mudur bu işin sonu yakarca

Miras malı sanki hep gelin dolun
Sözleşmeniz mi var, evden defolun
Başka bir şey demem, Allah'tan bulun
Yok mu birinizin dini yakarca

Dokunmayın dostlar, yaram çok derin
Lokman Hekim gelsin, bir haber verin
Sinekler içinde meşhurdur yerin
Nihayet duyurdun ünü yakarca

Dabakhaneciye söz mü, kavil mi
Bilmem ne yaparsın, mont mu bavul mu
Def mi yapacaksın yoksa davul mu
Yüzdürdün deriyi, gönü yakarca

Gel bir kez ısır da, git dersin gitmez
Dokuz baş horanta kan verse yetmez
Sabahlar olmuyor, geceler bitmez
Dar ettin geceyi, günü yakarca

Akşam hücum eder, sabah gidersin
Biraz ara versek, buna ne dersin
Her gün dünden beter azap edersin
Bu gün de arattın dünü yakarca

Nerdeyse canımı kopardın tenden
Daha ne istersin bilmem ki benden
Ölmeden hayfımı alırım senden
Aha unutma sen bunu yakarca

İstesem güderdim, kurdu koyunla
Sen fendimi yıktın bin bir oyunla
Virgül kanadınla, nokta boyunla
Destanlara oldun, konu yakarca

Bunların elinden biz heder olduk
Uykusuz gezeriz, derbeder olduk
Sabahlara kadar harb eder olduk
Kuşandık kılıncı, kını yakarca

Gizliden tırpanı çalar biçersin
Her gün kanımızı sağar içersin
Ne bıkar usanır ne vazgeçersin
Yeter bırak artık kini yakarca

Kırıp döküp yığdın, eyledin hurda
Etim yağma oldu kuşunan kurda
Kimse baş edemez seninle burada
Nihayet anladım, yeni yakarca

Bilmem nasıl düştük biz bu hataya
Beni pes ettirdi, bak kerataya
Dokunmadan geç git Kıraç Ata'ya
Tırnak izlerinden tanı yakarca

(30.06.1998-Denizli)

35. NE FAYDA

Hiç sormayın dostlar derdimiz çoktur
Ağlasak ne fayda, gülsek ne fayda
Rektör seçiminde hükmümüz yoktur
Olmasak ne fayda, olsak ne fayda

Oyumuz yok diye ayrı tuttular
Şöyle bir kenara çekip attılar
Haysiyetimizi alıp sattılar
Arasak ne fayda, bulsak ne fayda

Mademki Öğretim Görevlisiyiz
Bilim dünyasının bir üyesiyiz
Bilmem ki Rektör'ün acep nesiyiz
Bilmesek ne fayda, bilsek ne fayda

Görev aynı görev, işler aynı iş
Hangi âlim bizden çok iyi bilmiş
Amma ne fayda ki insanlık ölmüş
Yaşasak ne fayda, ölsek ne fayda

Biri akli sıra keklik avladı
Masa takvimiyle kimi tavladı
Hesaba katmadı üvey evladı
Toplasak ne fayda, bölsek ne fayda

Eşantiyon malı doldurup küpe
Getirip önüme yığsalar tepe
Tenezzül etmeyiz bir çöre çöpe
Almasak ne fayda, alsak ne fayda

Kıraç Ata'm der ki gayrı aramam

ÜDS'siz hiçbir yere varamam

Emeklilik gelse, bir gün duramam

Ayrılşak ne fayda, kalsak ne fayda

(06.01.2006-Denizli)

36. SELAMI VAR HA¹⁶

Selâmünaleyküm ey güzel canlar
Cümle yârenlerin selâmı var ha
Dillerden dökerek inci mercanlar
Hatır soranların selâmı var ha

Türkistan aşk ile sözü göndermiş
Ahmed Yesevi'nin özü göndermiş
Yün içine sarıp közü göndermiş
Sırta erenlerin selâmı var ha
Kerkük'ten Erbil'e gör manzarayı
Ana bacı gardaş giymiş karayı
Doktorsuz ilaçsız onmaz yarayı
Kendi saranların selâmı var ha

Kafkas'ta Kırım'da, Çeçenistan'da
Azer, Kırgız, Türkmen, Özbekistan'da
Özgürlük uğruna bugün her yanda
Harbe girenlerin selâmı var ha

Bosna unutmamış “Selâm et” diyor
“Tükenmek üzere metanet” diyor
“Yine sabrın sonu selâmet” diyor
Zulüm görenlerin selâmı var ha
Kıraç Ata'm başla saza türküye
Haber ver ki duysun bütün Türkiye
Ta can-ı gönülden büyük ülküye
Gönül verenlerin selâmı var ha

(1993-Denizli)

---

¹⁶Âşık fasıllarına başlarken / Selâmlama.

37. KARIŞMA

Ey oğul sözüme kulak ver dinle
Kulun inandığı dine karışma
Herkesin kıblesi kendi kalbinde
Kimsenin döndüğü yöne karışma

Bu Dünya hâlidir akıl sır yetmez
İstesen de her iş yolunda gitmez
Öyle iş olur ki tedbir kâr etmez
Damardan akacak kana karışma

Gafil varsın düşün, sen seni taşı
Tırnağın var ise başını kaşı
Nerde ister durur, kervancı başı
Sakın sen hamama, hana karışma

Herkes bildiğini işlesin bırak
Kimsenin başına olma bıtırak
Akıl öğretirse ustaya çırak
Böylesi bilime, fenne karışma

Su uyur da düşman uyur belleme
Küllenmiş ateşi sakın yelleme
Maşa varken varıp közü elleme
Tutan tutsun ona buna karışma

Hazinen namustur, servetin hayâ
Dünya malı için dökme ortaya
El etek öperek alınan paya
Mevki makam şöhret şana karışma

Baktın çoban şaşkın, dağılmış sürü
Hemen öne çıkma bundan ötürü
Ne arkaya saklan ne önden yürü
Anlamadan öne, sona karışma

Arayan hakkını kendi araya
Sen düşersen kimse bakmaz yaraya
Cahil kavgasında girme araya
Çekilen kılıca, kına karışma

İnatla uğraşma yoldan saparsa
Bil ki kendinedir, kim ne yaparsa
İpler inceldiği yerden koparsa
Çürüyen yumağa, yüne karışma

Millet birbirine kulak tıkarmış
Herkes tuttuğunu yere yıkarmış
Yüzüp derisinden tulum çıkarmış
Yüzülen deriye, göne karışma

Herkes mayasını ortaya döker
Katran kaynamayla olur mu şeker
Cinsini sevdiğim cinsine çeker
Bozuk irsiyete, gene karışma

İnekler çayırdaki çiçek devşirsin
Varsın körükçüler balon şişirsin
Şarapçılar damda helva pişirsin
Şekere irmiğe una karışma

Kıraç Ata'm der ki uğraşmasana
Her şeye atılmak yakışmaz sana
Fazla ısrar etme inat insana
Huy çıkmadan çıkan cana karışma

(1996-Denizli)

38. MODA BUYMUŞ DİYE

Moda buymuş diye terliyor davar
Yaz günü giydiği bota bak bota
Göğüs, baldır-bacak, ne ararsan var
Ne faydaki aklı kıta bak kıta

Moda nerde ise, herkes o yanda
Bir salgın hastalık, bayda bayanda
Yakışan da giyer, yakışmayan da
Bir eşşeğe bir de ata bak ata

Bilmem kim giydirir, içine tıkar
Daracık pantolon kalçayı sıkar
Ancak bir kasaba yüzdürsen çıkar
Çekmeyle çıkar mı, kota bak kota

Peki şöylesine ne dersin artık
Sanki it dalamış, üst baş hep yırtık
Paramparça kotla geziyor sürtük
Kendinden habersiz ota bak ota

Gören iflah olmaz, çarpılır billah
Kız değil mübarek, nükleer silah
Burnu havalarda sanırsın ilah
Kulun yarattığı puta bak puta

Karıştırmalar sular bulanmaz
Boş yere herkesin ağzı sulanmaz
Kancık yalanmazsa erkek dolanmaz
Şu kuyruk sallayan ite bak ite

Gerdan, göbek, her bir yanı görünür
Düşük belli kottan donu görünür
Nihayet dehlizin sonu görünür
İki şak ayrılmış g.te bak g.te

Kıraç Ata'm sözün, suyu yandırır
Tam da gedğine taşı kondurur
Cıscıbil soyunmuş, malı andırır
Yolda pazarlanan ete bak ete

(09.06.2004-Denizli)

39. YAĞ ÇEKEN ALÇAK

Bölücü itlere yağ çeken alçak
Poşuyu boynuna dolasaydın ya
Kolonya dökmekle tansiyon düşmez
Bir de k.çlarını yalasadın ya

Aldatırım sanma bütün dünyayı
Görürsün Hanya'yı, hem de Konya'yı
Bak arkan tutuşmuş, sen kolonyayı
Bir yerine döküp sulasaydın ya

Tescil ettin hain markalarını
Boşa giyme masum hırkalarını
O gün pışpışladın arkalarını
Altına da höllük eleseydin ya

Her zaman kıvırtan zilli köçektin
Aslın nerden gelir, kimlere çektin
Ulan it oğlu it, madem köpektin
Bizleri açıkça dalasaydın ya

Erdemsiz verilen yemin misin sen
Soyundan sopundan emin misin sen
Apo'nun dölünden cenin misin sen
Babalık davası dileseydin ya

Kıraç Ata'm der ki böyle bilmezdik
Bilseydik üstüne fazla gelmezdik
Kuyruk sallamana bakıp gülmezdik
Kancık olduğunu söyleseydin ya

(27.05.2005-Denizli)

40. İHTİRAS

İhtiras atına binmiş de gider
Gözü gönlü doymaz aç a bak aç a
Dalkavuk baş olmuş sultanlık eder
“Ben her şeyim” diyen hiç e bak hiç e

Erkeklik yönünden eri test eden
Kancıktır nonoştan, travestiden
Ne varsa o sızar dış a testiden
Testisi kırılmış piçe bak piçe

Azıtmış zamane, memleket bir hoş
Baş olmuş avare, sorumlu berduş
Şoför ehliyetsiz, kör kütük sarhoş
Mercedes sollayan Doç’a bak Doç’a

Unvanı olanlar çalım satıyor
İlim irfan ehli göze batıyor
Biri karambolden goller atıyor
Hakemsiz oynanan maça bak maça

Herif bir şey derken sanki öksürür
Konuşmayı bilmez, lâfi tükürür
Hüner gösterirken, alttan üfürür
Marifet gösteren k.ça bak k.ça

İster ki önünde eğilip ezil
Dost görünüp seni eylesin rezil
Kabuk yeşil amma iç i kıpkızıl
Dışına aldanma iç e bak iç e

Kıraç Ata'm der ki baştan savıldık
Elin kaprisine düştük boğulduk
Doğru dedik dokuz köyden kovulduk
Hüküm giydiğimiz suçta bak suçta

(11.11.2000-Denizli)

41. SERGEN KÖYÜNDE¹⁷

Sene elli yedi Dünya'ya geldim
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde
Babam Abdulcelil, aslımı bildim
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Dedem Memmetçe'dir Kasım'ın oğlu
Yemen gazisidir, yüreği dağlı
Açıktır sofrası, ekmeği yağlı
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Köyüm otuz hane, gerisi yohdur
Soracak olursan, derdimiz çohdur
Hasta sayrı olsan bulunmaz tohdur
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Çat yaylası duman olmuş geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
Şifadır havası, baha biçilmez
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Baharda keyfime yohdur diyecek
Bu mevsimde şükür boldur yiyecek
Pölükmazı yeşil donlar giyecek
Avşun Topakdaş'ın Segen köyünde

Bizim melmeketde gün erken doğar
Kızlar ekin biçer, hem davar sağar
Yağmur duasıynan yağmurlar yağar
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

---

¹⁷ Kahramanmaraş yöresi ağzı ile.

Sergen düzlüğü de yiğit yatağı
Höyük dağı kurmuş kutlu otağı
Goçyiğit duruşlu Çavundur dağı
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Elbiz Deresi'nden énerseñ düze
Topakdaş'a varıñ hem geze geze
Daha çok yolum var ile merkeze
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

Toprak verimsizdir, Kıraç soyadı
Bıldırki pahlanıñ bu yıl yoh dadı
Kıraç Ata'm sazın çaldı ağladı
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde

(1992-Denizli)

42. BAK HELE¹⁸

Gadasını aldıgımıñ mebusu
Orda anca şor belleme bah hele
Acıh iş gör hayrıñ olsun millete
Hayır işle şer belleme bah hele

Melmeketden getdiñ bıldır bu zaman
Bir senede yavrum olduñ godaman
Gelemezseñ mekdup da mı yazamañ
Suçlarıñı sır belleme bah hele

Emmoğluyduk gardaşıdık biz tama
Şindi el mi olduk gurban sahlama
Sabrımızı sınavıp da yohlama
Tahammülüm var belleme bah hele

O günneri unutuksuñ elleham
Böyüdüñ de adam molduñ vay babam
Ne fayda ki çiğ galmışsın, hem de ham
Sen kendiñi pir belleme bah hele

Ula taman Çavundur' da daha dün
Goyun geçi oğlak gütdüñ, gaz gütdüñ
Çok mu geldi arpañ ne tez böyüdüñ
Rüşvet haram, kâr belleme bah hele

Senden daha töllüceydi bir kürük
Gözleriñde gurumazdı héç şörük
Eksilmezdi burnuñdaki sümsürük

---

¹⁸ Afşin yöresi ağzı ile.

Şindi bizi hor belleme bah hele

Añgara'da semişmişsiñ toraman
Saman çok ya, héç yeriñde duramañ
Sergen nere, Avşun'a da uğramañ
Toprağımı kir belleme bah hele

İşiñ gücüñ işgembeyi doldurmak
Niye burada az mı yediñ sen guymak
Süt de vardı yağ da vardı bal gaymak
Avantayı lor belleme bah hele

Sabahınan ihaleye goşarsıñ
Âşam olur garılarnan çoşarsıñ
Anca yersıñ, eşşek gimi yaşarsıñ
İnsanlığı ar belleme bah hele

Televizyon haberleri veriyo
Çocuklarıñ bile akli eriyo
Ta buradan ettiğini görüyo
Sen köylüyü kör belleme bah hele

Kıraç Ata'm boşa söylememişler
İlkmeniñ yağı çok çıkar demişler
Ne densizler bizden zavur yemişler
Bir kat kötek zor belleme bah hele

(10.03.1998-Denizli)

43. ZAMANE DESTANI

Herkes zamaneye bir şey söylemiş
Arsız arsız gülüp geçmiş zamane
Her birini başka bir hâl eylemiş
Zengini fakirden seçmiş zamane

Dondan dona girip türlü mal olmuş
Zalimin cebinde para pul olmuş
Zengine süt kaymak şeker bal olmuş
Züğürdün kanını içmiş zamane

Enflasyon elinden inleyen garip
Soğan hastalanmış, ekmeğim grip
Bir de kendisine zam süsü verip
Fakirin çarkına s..miş zamane

Ağadan ayrıldık beyden kovulduk
Sazdan sözden her bir şeyden kovulduk
Üç beş değil dokuz köyden kovulduk
Doğruyu söylemek suçmuş zamane

Davul zurna peşrev, meydana indim
Nice pehlivanı fend ile yendim
Sana güvendim de sırtımı döndüm
Ne faydaki özün piçmiş zamane

Rezillik içinde yüzdükten sonra
Başımız yerlerde gezdikten sonra
Her gün canımızdan bezdikten sonra
Yüz yıl yaşasam da hiçmiş zamane

Söyledim derdimi, söz güle geldi
Gül söyledi sıra bülbüle geldi
Bulutlar ağladı, taş dile geldi
Sana söz geçirmek güçmüş zamane

Kıraç Ata'm hâlden haber vereyim
Murad almak nere ya ben nereyim
Ümidim yok devir devran süreyim
Bize de bir kefen biçmiş zamane

(05.03.1998-Denizli)

44. N'OLUR BİZLERİ DE ALIN AB'YE

Ey büyük adamlar, ey efendiler
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)
Bu zavallı kullar, sizden af diler
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

El açıp sizlerden yardım dileriz
Bizler boynu bükük dilencileriz
K.çınızı bile yıkar sileriz
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Bunca yıl bekleyip yollara baktık
Bir ihtimal dendi, kınalar yaktık
Diz çöküp yalvardık, amuda kalktık
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Coşmuşum bir kere, gayrı durulmam
Yeter ki “deh” deyin, koşar yorulmam
Dövseniz, sövseniz gene darılmam
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Kulak ver sesime, bak şu feryada
Efendisiz koyma bizi Dünya'da
Karnım zil çalıyor, yetiş imdada
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Haçı göndere çek, hilâli indir(!)
İsyan edenleri yumrukla sindir
Kıbrıs'tan Kardak'a hepsi senindir(!)
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

B.kla doldurdunuz arka depoyu
Dalkavuklar hemen, öper p.poyu
Baş tacımız yaptık çoktan Apo'yu
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Ev ödevi vermiş bize hocamız
Yapmış da möğürür, "Bre hoo, camız!"
Bu da akli küçük, karnı kocamız
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Sizden bir farkımız yoktur sanınız
Yan yanayız zaten yakın sınırsız
Ermeni, Peşmerge, resman tanırız(!)
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Talimatlarınız her gün geliyor
Sorgu sual yok ki, kim inceliyor
Millet koyun olmuş mer mer meliyor
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Nüfus çoktur diye düşünmeyin siz
Böler ayırırız (!) bir kısmını biz
Millet uykudayken, şöyle habersiz
N'olur bizleri de alın AB'ye(!)

Biz tâ en başından yaptık hatayı
Kırk yıldır dinleriz bu safsatayı
İstemem almayın Kıraç Ata'yı
N'olur dunkofları alın AB'ye(!)

(10.12.2004-Denizli)

45. OTLAKÇI DESTANI

Bilmem onda mıdır, bizde mi hata
Her gün sırtımıza biner otlakçı
Binen tez inermiş emanet ata
Ancak at ölünce iner otlakçı

Neyin varsa sayar, not alır fişler
Takılır peşine dürtükler, şişler
Alır tepe tepe kullanır, işler
Sanki kendi malı sanır otlakçı

Kim ne satın almış, nerde, ne zaman
Kokusunu alsın, hâlimiz duman
Cebinden beş kuruş çıkmasın aman
Sonra beş yıl ağlar, yanar otlakçı

Acil bir ihtiyaç alacak olsan
Kullanmadan ister, yarına kalsan
Söylemesi ayıp, don bile alsan
Senden önce giyer, dener otlakçı

Sana gerekli mi, hiç sorulmadan
Her şeyini ister, ver darılmadan
Damla ter dökmeden, hiç yorulmadan
Her zaman hazıra konar otlakçı

Kim ne yerse yesin, kendi yesin de
Kurbanlar keseyim, “doydum” desin de
Avanta verirken pek iyisin de
Bir kez “yok” deyince kınar otlakçı

Menfaati yoksa anmaz adını
Yem var ise kırar kör inadını
Duysun kokusunu, alsın tadını
O zaman ismini anar otlakçı

Yularsız yayılır arpalık bolsa
Ne de memnun olur herkesi yolsa
Elindeki ekmek kendinin olsa
İlla çorbamıza banar otlakçı

Elden gelen ile kursağı toktur
Bir şey satın almaz, fiyatı çoktur
Kim bilir altında don bile yoktur
Kışın zemheride donar otlakçı

Fırsatını kollar aparmak için
Eli kolu kapar, bir parmak için
On kuruşluk kemik koparmak için
On dokuz dombalak döner otlakçı

Elinde sineklik, zıplar havaya
Nice emek verir iş bu davaya
Sineği sıkıp da yağ çıkarmaya
Kârdayım diyerek kanar otlakçı

Tek dişli tarağa kafa yorarken
Son diş de kırıldı saçı tararken
Kılı kırk yararken, beleş ararken
Fazla düşünmekten bunar otlakçı

Her nereye baksam, yönüm döndürsem
Hep karşıma çıkar, “iti an” dersem

Rahat yemek için Ay'a göndersem
Ta ordan uzanır, süner otlakçı

Nereye bir adım atacak olsam
Yorulup sırt üstü yatacak olsam
Elimi cebime atacak olsam
Ta yanı başımda tünler otlakçı

Kıraç Ata'm evi barkı göçürsem
İster ki yedirsem, ver ha içirsem
Kafasına şöyle sazı geçirsem
Vallahi sabrımı sınar otlakçı

(1999-Denizli)

46. DEDİ ¹⁹

Gençler bizi hâlimize koymadı
“Hocam” dedi, “Aman” dedi, “Gel” dedi
Her ne desek mazeretten saymadı
“Adres” dedi, “Cadde” dedi, “Yol” dedi

Ben dedim ki “Kayalıktır, geçemem”
“Birlik-Dirlik Apartmanı” seçemem
Zili bilmem, dış kapıyı açamam
Ama gençler adres yazdı, “Bul” dedi

Sazım dile geldi, dedi: “Sallanma...
Sade sana itibar yok; var sanma.
Bensiz gidip orda ah edip yanma
Aman beni sen yanına al.” dedi

Gençler bizi ağırladı hâl ile
Tatlı dille, güler yüzle, bal ile
Meğer ağaç gürleri imiş dal ile
Böyle olsa hiç yıkılmaz kul dedi

Kasımoğlu'm böyle dedi, söyledi
Şu gençleri yine takdir eyledi
Size Hakk'tan mürüvvetler diledi
İşte bundan sen de hisse al dedi

(21.11.1997- Denizli)

---

¹⁹ Öğrencilerin daveti üzerine Kasımoğlu mahlasıyla...

47. TÜREDİ

Süleyman da şu Dünya'dan gideli
Nice sahte Süleymanlar türedi
Tacı tahtı, mührünü terk edeli
Zalimlerden ne fermanlar türedi

Hak bozuldu, bakmadılar sıraya
Cinsi bozuk itler girdi araya
Soytarılar kral oldu saraya
Her makamda şaklabanlar türedi

Mal meydanda, örtmek için arkayı
Eşeklere giydirdiler hırkayı
Bülbül diye beslediler kargayı
Has bahçede ne hayvanlar türedi

Kapıldılar saltanatın mestine
Giren girdi erkekliğin kastine
Kuma geldi hanım sultan üstüne
Haremlerde toy oğlanlar türedi

Adam olan adam için cüppeler
Cüppeyinen adam olmaz züppeler
Tövbe yemin tutar mı hiç kahpeler
Dansöz gibi kıvırtanlar türedi

Gizli gizli senaryolar yazıldı
Yol üstüne bin bir kuyu kazıldı
Birden bire dirliğimiz bozuldu
Aramızda kör Şeytanlar türedi

Hayâsızca bir savaşa girdiler
Piyonları ön saflara sürdüler
Yüze değil, arkamızdan ürdüler
Şimdi böyle kahramanlar türedi

İyi bilsin kancıklarla uğraşan
Bulamazsın erkek gibi vuruşan
Yağlanmadan bile kaypak güreşen
Yeni moda pehlivanlar türedi

Şımardılar puştlara yüz verince
Semirdiler çanakta yal görünce
Kıraç Ata'm sen bunları yerince
Kuduz olup hırlayanlar türedi

(20.05.2001-Denizli)

48. BENZEDİ

Milletin içinde bir nifak oldu
Kültür âdileşti, yoza benzedi
Birlik beraberlik un ufak oldu
Havaya savrulan toza benzedi

Ahlâkı namusu teptik tepeli
Cinsiyet bozuldu iki cepheli
Oğlanlar türedi saçlı küpeli
Oynatmalık oldu, kıza benzedi

Oynakça oğlanlar, çıplacık kızlar
Türküyü beğenmez, yüreğim sızlar
Millî sazımızı çaldı hırsızlar
Sazımız değişti, caza benzedi

Oluk, çeşme, pınar, kuyu değişti
Kuyunun içinde suyu değişti
Mevsimlerin bile huyu değişti
Yazlar kışa, kışlar yaza benzedi

Bunun gerisi var, daha ne oldu
Batı'ya entegre bahane oldu
Güle hormon değdi, lâhana oldu
Garip şeydâ bülbül "kaz"a benzedi

Şaşkınlık AB'ye sağlar intibak
Haçlıyla bir olmak nasıl şimdi bak
Bu belâlar dertler bize müstahak
Bunca çektiğimiz aza benzedi

Kıraç Ata'm bunda bir hile sezer
Neden millet böyle canından bezer
Her gelen kandırır, çiğneyip ezer
Siyaset utanmaz yüze benzedi

(30.06.2006-Denizli)

49. YUNUS EMRE ANADOLU LİSESİ

Bin dokuz yüz doksan birde duyuldu
Bu aydınlar yuvasının gür sesi
Yurda hizmet için yola koyuldu
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Bin bir çiçek bal süzöldü petekten
Süzöldükçe sevgi taşı yürekten
Kıymet buldu alın teri, emekten
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Göllerini var misk-i amber kokuyor
Bölböllerini ilim-irfan şakıyor
Tezgâhında bin bir nakış dokuyor
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Öğretmeni, öğrencisi, velisi
Bir olunca arşı tutar sevgisi
Yetiştirir lâle, sümböl, nergisi
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Şu günlerin kıymetini bilelim
Üstadımız Yunus Emre sevelim
Hem sevelim, sevilelim, gülelim
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Ayrılmamış benliğinden, özünden
Türk gencidir, asla dönmez sözünden
Gidecektir Atatürk'ün izinden
Yunus Emre Anadolu Lisesi

Hizmet için bizim bütün davamız
Her bir derde elbet vardır devamız
Kıraç Ata'm der ki mutlu yuvamız
Yunus Emre Anadolu Lisesi
(1993-Denizli)

50. BİR ÂHU GÖZLÜYE

Bir âhu gözlüye gönül vereli
Hayli zaman oldu, saymadım gitti
Yurdu Cennet midir, bilmem nereli
Melek simasına doymadım gitti

Malınan biçilmez aşkın pahası
Uğruna can feda, var mı dahası
Ahde vefa eyler yiğidin hası
Kavl ü kararımдан caymadım gitti

Nice güzellerden bergüzar gelir
Gayrıya meyletmek bize ar gelir
Yârimin sinesi lâle-zâr gelir
Lânet kör Şeytan'a uymadım gitti

Kıraç Ata'm der ki şirin dillerden
Sazım nağmelenir sırma tellerden
Narinsin sevdiğim taze güllerden
Öpüp koklamaya kıymadım gitti

(29.11.1999-Denizli)

51. ÂŞIK GÜRKÂNİ

Otuz Aralık'ta iki bin dörtte
Bizim fakülteye geldi Gürkânî
Davete icabet etti elbette
Hemen hâlimizden bildi Gürkânî

Gördük ki Mevlâ'ya bağlanmış özü
Gönül aynasından gülümser yüzü
İnci mercan gibi dilinde sözü
Sazını şevk ile çaldı Gürkânî

Kıraç Ata'm der ki, dostu görmüşüz
Himmet eyleyince sırra ermişiz
Belli aynı yola gönül vermişiz
Bizi de kervana aldı Gürkânî

(30.12.2004-Denizli)

52. BAK²⁰

Köyümüzden kalkıp şehre geleli
Ne umduk ne bulduk, olanlara bak
Terk ettik obayı, yaylayı beli
Şurda başımıza gelenlere bak

Köyde hazineydi eşim yoldaşım
Azıcık aşım la kaygısız başım
Burnumda tütmez mi toprağım taşım
Beton binalarda solanlara bak

Burada her şey para, menfaat, çıkar
Bir yudum su içsen sırtından çıkar
Kuyruklarda insan canından bıkar
Emekli maaşımı alanlara bak

Büyük şehir derler, yutar adamı
Kiracıysan öğren, yolu yordamı
Bulursan şükreyle tek gözlü damı
Dövizle kiralık bulanlara bak

Bir binada belki yüz kişi durur
Biri yas tutarken biri kudurur
Öksürsen komşular duvara vurur
Helâda çaresiz kalanlara bak

Köyde hiç olmazsa sacımız vardı
Bazlamayı yapan bacımız vardı
Ne bir dilencimiz, acımız vardı
Fırınlardan ekmek çalanlara bak

---

²⁰ Ezgili.

Orda büyük, küçük, yavru bellidir
Herkesin yetime tavrı bellidir
Hak hukuk adalet doğru bellidir
Gel de şu vurguna, talanlara bak

Çoğu secde eder parayla pula
Namaz mı dayanır abdestsiz kula
Günahı boynuna, Allah'tan bula
Halka göstermelik kılanlara bak

Şu vekiller bilmem neye kızdılar
Tekme tokat küfür derken azdılar
Bozduysa ağzımı bunlar bozdular
Mecliste "lan"lara, "ulanlar"a bak

Sanat dedikleri belden aşağı
Huysuz Virjinlerle atladık çağı
Topçusu popçusu asker kaçacağı
Bir de vatan için ölenlere bak

Siyasetçilerde her türlü yalan
Mangalda kül koymaz, hava toz duman
Hele seçim olsun, işte o zaman
Kuyruklu püsküllü yalanlara bak

Bilmem medyadan mı nerden ulaşır
Körpe beyinlere mikrop bulaşır
Yabancı bayraklar elde dolaşır
Vatanı milleti bölenlere bak

Bizi kollayan yok, hâlimiz yaman

Bayrağıma söven, olmuş kahraman
Ermeni'yle birlik, bizlere düşman
Koynumuzdan çıkan yılanlara bak

Askeri polisi katledenleri
Affetmeye kalkar birkaç serseri
Analar kuzusun verdikten beri
Ağarmış saçını yolanlara bak

Eşek yetkiliyse hep çifte atar
Ne iğne dokunur ne nodul batar
Semeri yan kırar, kaygısız yatar
K.çından dökülen palanlara bak

Bari bizim köyde bunlar olmazdı
Cahil olsa bile yalan bilmezdi
Aklımıza fitne fesat gelmezdi
Şurda aklımızı çelenlere bak

Kıraç Ata'm der ki şaştım bu işe
Akıl sır ermiyor, bak şu gidişe
Biz çare ararken köye dönüşe
Akın akın şehre dolanlara bak

(24.04.1998-Denizli)

53. BİR BAK

Hayvan okumayla adam olur mu
Cinsi bozuk itin soyuna bir bak
Yüzüne tükürsen bir ders alır mı
Gören adam sanır, boyuna bir bak

Âdi davranışın en alçağından
Peçete aşırır bir bucağından
Bardakları çalar çay ocağından
Hele şerefsizin huyuna bir bak

Çay fişi almıyor tam iki yıldır
Çaycayı gözetler, göz fildir fildir
Çay ocağı boşsa, koş hemen saldır
Beleşten içtiği çayına bir bak

Budur asaleti, soya çekeri
Avantayla döner, çarkı tekeri
Çanağıyla alır gider şekeri
Hissesine düşen payına bir bak

Her bir öğrenciye sipariş verir
Eli boş geleni geri gönderir
Rüşveti yedikçe keyfinden erir
Sağdığı ineğe, koyuna bir bak

El âlem anlamaz, bilmez sanıyor
Hâlbuki pisliği herkes tanıyor
Yüzüne tükürsen, yağmur sanıyor
El yüz yıkadığı suyuna bir bak

Yuttuğu lokmayı helâl etmiyor
Herkesin gittiği yola gitmiyor
Attığı adıma dikkat etmiyor
Üstüne bastığı mayına bir bak

Kıraç Ata'm der ki, sırra ermemiş
Atadan anadan, soydan görmemiş
Asaletten yok ki, Mevlâ'm vermemiş
Çalıp oynadığı oyuna bir bak

(22.04.2006-Denizli)

54. OLSA GEREK

Akılsız bir dosttan hayır gelir mi
Akıllıca düşman yeğ olsa gerek
Cahil olan insan kendin bilir mi
Kendini bilmeyen çiğ olsa gerek

Kim olursa olsun, cahil olmaya
İnsan ârif ise, sırtını daya
Dost dediğin elbet sağlam bir kaya
Şöyle yaslanacak dağ olsa gerek

Böyle bir civan da her dem bulunmaz
Asalet gerektir, yüzden bilinmez
Beğlik parayınan satın alınmaz
Haysiyetli olan beğ olsa gerek

Cahil insan ile sakın uğraşma
Sen doğru bildiğin yolundan şaşma
Yiğidin dengine namerdi koşma
Merdin ayağına bağ olsa gerek

Amma ne fayda ki zaman bozulmuş
Nice vefasızdan gönlüm üzölmüş
Bizim de yazgımız kara yazılmış
Neyse ki canımız sağ olsa gerek

Kıraç Ata'm der ki, şu hâle bakın
İyi gün dostundan kendini sakın
Gidişattan belli, kıyamet yakın
Bu da âhir zaman çağ olsa gerek

(20.10.1999-Denizli)

55. BİLMENİZ GEREK

Dinle delikanlım, dinle can kızım
Çocuk değilsiniz bilmeniz gerek
Sanma çaresizim, sanma yalnızım
Bunu kafanızdan silmeniz gerek

Kendi elinizde olsun aşınız
İhmal ederseniz, ağrır başınız
Neden, nasıl, niçin; sizin işiniz
Gereken cevabı bulmanız gerek

Küçük meseleler yormasın sizi
Boş yere üzmeğin hiç kendinizi
Gurbetlik değil mi, kör olsun gözü
Ele güne karşı gülmeniz gerek

Farklı telden çalar bazı hocalar
Öğrenci anlamaz, önce bocalar
Ne yapalım yoksa tütmez bacalar
İlle aynı telden çalmanız gerek

Bazen defter kalem silgi bulunmaz
Hazır lop yutacak bilgi bulunmaz
Hasta başucunda ilgi bulunmaz
Asıl bunlardan ders almanız gerek

Ben bilirim diye erken ötmeyin
Haddinden de fazla hızlı gitmeyin
Dağarcık boş diye telaş etmeyin
Belki yavaş yavaş dolmanız gerek

Kıraç Ata'm söyler sazımız telli
Kırk dokuz demişiz gerisi elli
Özgür olsak bile çizgimiz belli
İlmin ışığına gelmeniz gerek

(1996-Denizli)

56. VEDA²¹

Yıllar geldi geçti, bugün nihayet
Çoktan çoğu, azdan azı yitirdik
Bundan sonrasına etmem şikâyet
Şimdi şahin olduk kaz'ı bitirdik

Başımda sevdanın esti yelleri
İki vize, final; kesti yolları
Dediler “Tatlıdır lisans yılları”
Tadamadan zevki, hazzı birdik

Gün geldi ev tuttuk, yurttan kurtulduk
Zannettik ki her bir dertten kurtulduk
Bir, ikiden, üçten, dörtten kurtulduk
Beşinci viteste hızı bitirdik

Anam hasretini duydum bûsenin
Engin şefkatini aradım senin
Çekmiyor kahrını, kimse kimsenin
Gurbette nâzânı, nazı yitirdik

Bizden selam edin uçan kuşlara
Tırmanamaz olduk dik yokuşlara
Gençliğin baharı döndü kışlara
Nice baharları, yazı bitirdik

Akademik işler defterim dürdü
Şu tez çalışması bizi öldürdü
Uğraş babam uğraş, iki yıl sürdü
“Geç” de olsa yine “tez”i bitirdik

---

²¹ Mezun öğrenciler adına.

Çıktık siperlerden, indik tabyadan
Gerçeklere döndük, bir ütopyan
Zaten bıkmış idik biz de kopyadan
Sıralara “yaz”ı, “çiz”i bitirdik

Gün gelir bu günler burnumda tüter
Şu ayrılık yok mu, hepsinden beter
Artık çektiğimiz fotoğraf yeter
Hem film tükendi, pozu bitirdik

Vedalaştık diye ağlayıp yanma
Ayrılacak da gönül ayrılır sanma
Daha söylenecek çok şey var amma
Vakit hayli geçti, sözü bitirdik

Bir hocamız vardı, derste neylerdi
Halk diliyle sivri kelâm eylerdi
Kıraç Ata derler, çalıp söylerdi
O da çalmaz oldu, sazı bitirdik

(20.05.2006-Denizli)

57. YOK²²

Dumandır Çavundur dađınıñ başı
Şu sinemde yanan gürgen ataşı
Çoktan terk etmişim gavim gardaşı
Rüzgârınan gürleyen bir dalım yok

Sergen dedikleri bir dölek yazı
Kirmen mi eğirir gelini gızı
Burnumda tüttersiñ hey Pölük Mazı
Neydim ataşıña yansam külüm yok

Gurbet elde ömrümü pay eyledim
Yâd elinen düğünü toy eyledim
Nice emeklerimi zay eyledim
Boşa geçen günü sayar halım yok

Kıraç Ata'm der ki dünya malına
Hem mıha vururlar hem de nalına
Göçüp giden ne bindirmiş salına
Benim bir top bezden başka malım yok

(1990-Antakya/Hatay)

---

²² Ezgili, Kahramanmaraş yöresi ağzı ile.

58. KIZILCABÖLÜK²³

Yıllardır sılamdan ayrı kalmışım
Suyundan, aşından Kızılcabölük
Uçan turnalardan haber almışım
Dağından, taşından Kızılcabölük

Yol vermez gideyim şu yüce dağlar
Yurdundan ayrılan ah edip ağlar
Çaylar ırmak olur, kabarıp çağlar
Gözümün yaşından Kızılcabölük

Neyleyelim ölüm Allah'ın emri
Amma şu hasretlik çürütür ömrü
Uçar mı güvercin, öter mi kumru
Ayrıysa eşinden, Kızılcabölük

Yâdelerde gitti çok emeklerim
Günleri aylara, yıla eklerim
Sıladan bir selam, haber beklerim
Kurdundan, kuşundan Kızılcabölük

Biz gurbeti, gurbet bizi sevmedi
Meyveler yüksekte, dalın eğmedi
Yurda kavuşmaya elim değmedi
Ekmek savaşından Kızılcabölük

Eski gelenekler hâlâ yaşar mı
Güreş meydanları dolar taşar mı

---

²³ Genç Kızılcaböklü İşadamları Derneğinin isteği üzerine Kızılcabölük'ün gurbetçileri için yazılmıştır. "Harmanyeri Dergisi" Sonbahar- 2006, Denizli.

Yörükler deveye binip aşar mı
Dağların başından Kızılcaölük

Yine gösterir mi güzeller hüner
Bir bakışla nice pehlivan yener
Dağ gibi efeler mecnuna döner
Gözünden kaşından Kızılcaölük

Ben de zamanında bir yol seçmişim
Yörüklüğüm tutmuş, uzak göçmüşüm
Gayrı bu gurbetten ben vazgeçmişim
Üçünden, beşinden Kızılcaölük

Senin âşıkların dinler söz anlar
Söylerken öz söyler, hem de öz anlar
Özay Gönlüm gibi büyük ozanlar
Yetişsin peşinden Kızılcaölük

Ölümsüz ozanlar yalnız yürür mü
Özay Gönlümdedir, gönlüm erir mi
Yine çil horozum haber verir mi
Doğan güneşinden Kızılcaölük

Yollar uzun, kıvrım kıvrım kıvrılır
Vuslat duman olur, göğe savrulur
Kıraç Ata'm bile yanar kavrulur
Hasret ateşinden Kızılcaölük

(15.09.2006-Denizli)

59. YOK GÜZEL²⁴

Bağlar gazel oldu, bülbül hüzünde
Geçti gül zamanı, faslı yok güzel
Arasan bulunmaz şu yeryüzünde
Benim gibi dertli, yaslı yok güzel

Ağlaşanlar bilir, gülüşen değil
Bağların bülbülü, gülü şen değil
Ayrılık elinden gönül şen değil
Bir gün güldüğümün aslı yok güzel

Kimler gelip geçti sevda çölünden
Gidenler gelmedi gurbet elinden
Mecnun çekmemiştir, Leylâ elinden
Çektiğim cefanın misli yok güzel

Ma'suktan âşığa nazlar edâlar
Yürekten nağmeler, yanık sedâlar
Eskidenmiş öyle kara sevdâlar
Kerem'in yandığı Aslı yok güzel

Lelâ ile Mecnun, Ferhat'la Şirin
Yusuf-Züleyha'dan bir haber verin
Yalnız adı kaldı Arzu-Kamber'in
Eski âşıkların nesli yok güzel

Ben de divaneyim gittin gideli
Güzel sevmelerin buymuş bedeli
Kıraç Ata'm şimdi bildiğin deli
Karşında akıllı uslu yok güzel

(2003-Denizli)

---

²⁴ Ezgili.

60. HOCAM²⁵

Bana ne kızarsın, âdet böyledir
Kendimizi niye üzelim hocam
Öğrenci dediğin kalem taşımaz
Şu kalemi ver de yazalım hocam

Defter, kalem, kitap gezdiremem ben
Kendimi canımdan bezdiremem ben
Olmaz, karizmamı çizdiremem ben
Böyle kural varsa, bozalım hocam

Şu hoca da bizi hiç uyutmuyor
Dinler gibi yaptım gene yutmuyor
Valla ön sırada uyku tutmuyor
Bırakın arkada sızalım hocam

Hızlı gitme hocam, biraz duralım
Neden bu işlere kafa yoralım
Şöyle uyuklayıp düşler kuralım
Hayal deryasında yüzelim hocam

Son sürat gidemem, ah var aman var
Yolumun üstünde toz var duman var
Daha sınavlara hayli zaman var
Bırakın da biraz gezelim hocam

Sınavlarda bakmam başka birine
Bin bir emek ile alın terine
Kopyayı sıranın orta yerine
Güzelce kazıyıp çizelim hocam

---

²⁵ Öğrenci ahvâli.

Ŗu oğlana aŖkım derinde değil
Gönlüm birçoğunda, birinde değil
Aldım kaŖlarımı, yerinde değil
Canavar (!) Lopez’den güzelim hocam

Birazcık gönlümü eğleseme n’ olur
Aklıma geleni söyleseme n’ olur
Oha falan olup mööleseme n’ olur
Ağzım torba mı ki büzelim hocam

Huyumuz deđiŖmez, söyledik size
Biz ne hocaları getirdik dize
İyisi mi siz de katılın bize
Gelin hep beraber azalım hocam

Kıraç Ata’m der ki, ŖaŖırdık kaldık
Öğrenci öğretti, dersini aldık
Ummanda yüzerken damlaya daldık
Gelin bulmacayı çözelim hocam

(09.01.2005-Denizli)

61. EDEM²⁶

Gene bize gurbet göründü diye
Gâvur ellerine vardıñ mı adem
Sermayeyi tutup kara kediye
Kürtünsüz palansız sardıñ mı adem

Nasıl bulduñ bilmem Alamanya'yı
İnşaat işinden aldıñ mı payı
Sen de Ferhat gimi daşı gayayı
Demir külüñgünen yardıñ mı adem
Geçen gün düşümde yıkılmış gördüm
Ağzıñda dişleriñ dökülmüş gördüm
İnşaatta beliñ bükülmüş gördüm
Bâri fabrikaya girdiñ mi adem

Gâvur Alamanya nettiñ edemi
Aklıma hükümdar ettiñ midemi
Ne çabuk gurutduñ taze fidemi
Körpe dallarını girdiñ mı adem

Sılada bıraktıñ sevdikleriñi
Göz nuruñu bunca emekleriñi
Kanıñı, canıñı, alın teriñi
Eliñ gâvuruna verdiñ mi adem

Kıraç Ata'm bekler iken yoluñu
Kırdılar mı kanadıñı koluñu
Allah tez alırmış iyi kulunu
Hakk ile vuslata erdin mi adem

(1997-Denizli)

---

²⁶ Ezgili, Kahramanmaraş yöresi ağzı, Mehmet ağabeyime.

62. İSTEMEM

Hele baştan söyleyim de darılma
Yeter agam dergi mergi istemem
Satıversem diye boşa yorulma
Yeter paşam dergi mergi istemem

Maaş belli fazla gelmez gergiye
Yarısından çoğu gitti vergiye
Aboneyim zaten birkaç dergiye
Yeter babam dergi mergi istemem

Yok deyince kaşınızı çatmayın
Senet gibi üstümüze atmayın
Hatır gönül belasına satmayın
Yeter canım dergi mergi istemem

Aylık alır haftasına eremem
Üç kuruşluk borca dahi giremem
Çocuklara harçlık bile veremem
Yeter gülüm dergi mergi istemem

Gönül ister her dergiyi alaydım
Bir harf için kulun kölen olaydım
Şaşırmadan evin yolun bulaydım
Yeter mîrim dergi mergi istemem

Kıraç Ata'm der ki, yokluk yarası
Aybaşının yıllar çeker arası
Üstüne de dokuz dergi parası
Yeter begim, dergi mergi istemem

(10.04.2001-Denizli)

63. CİCİM

Seni kız sanıp da lâf atanlara
Neden öyle tuhaf bakarsın cicim
Parmak ısırtırsın şu fectanlara
Pek tatlı olmuşsun, şekersin cicim

Cicim dedim diye alınmayasın
Taze gelin gibi salınmayasın
Kaçırırlar seni çalınmayasın
Kimlikten sıyrılır çıkarsın cicim

Hem cinsiyet hem de yoldan azıyor
Bir de utanmadan bize kızıyor
Her yanından cici şeyler sızıyor
Bugün sızar yarın akarsın cicim

Kolunda boynunda türlü şingirdak
Yürürken alt taraf lıngır lıngirdak
Köçek gibi oğlan, belli fındırdak
Narin kızlar gibi sekersin cicim

Sana fazla gelen önde giden mi
Yoksa ruhsuz gezen sade beden mi
Baban mı böyleydi yoksa deden mi
Sen böyle kimlere çekersin cicim

Belli ki fazlan var, çık da bir tartıl
Kozasında ölmüş, uyanmaz tırtıl
İşlevsiz mereti kestir de kurtul
Ufak su dökerken çökersin cicim

Arkadan at kuyruk, önden filiği
Yakında önersin saçtan beliği
Bak yalama olmuş eksen deliği
Dingilden fırlamış tekersin cicim

Sana imreniyor yapma bebekler
Ergen kızlar daha senden ne bekler
Tahrik olur seni gören erkekler
Bir de pantolonu sıkarsın cicim

Erkeği bayanı herkes tanıyor
Ama seni gören bayan sanıyor
Saçlara küpeye süse kanıyor
Neden böyle şeyler takarsın cicim

Kulağında küpe, nonoş lâkaplı
Vücudun her yeri döğmeyle kaplı
Bir kazığın eksik şeyinde saplı
Yakında onu da sokarsın cicim

Erkek, erkek gibi; kız da kız gibi
Namusunu korur muhafız gibi
Ortaya atılmaz bir karpuz gibi
Her şeyi meydana dökersin cicim

Küçüğü büyüğü sevip saymazsın
Yasaya töreye örfe uymazsın
Nasihat dinlemez, sözü duymazsın
Bize neden kulak tıgarsın cicim

Kıraç Ata'm der ki söz söyledikçe
Hoplayıp zıplarsın lâfi yedikçe
Çok çanak kırarsın biz çüş dedikçe
Fincancı katırı, sakarsın cicim

(10.09.2007-Denizli)

64. MEHMEDİM²⁷

“Bükülmez bileğim, eğilmez başım”
Böyle deyip çıktın yola Mehmedim
Hep söyleyip durdun “Toprağım taşım”
Çok mu uzak sandın sıla Mehmedim

Mehmedim gözlerde bir damla yaşsın
Nice Gurbetçiye yakın sırdaşsın
Evimizde ışık, soframda aşsın
Sen gurbette olsan bile Mehmedim

Mehmedim bir destan gezer dillerde
Deli rüzgâr olmuş, tozar yollarda
Gün geçmez mi sandın gurbet ellerde
Şurda ne kaldı ki, hele Mehmedim

Bitmedi mi orda ekmek davası
Seni bekler yurdun suyu havası
Kıraç Ata'mın da budur duası
Sağlıcaknan yurda gele Mehmedim

(1986-Divriği/Sivas)

---

²⁷ Ezgili, Mehmet ağabeyime.

65. DESTUR

Destursuz haneye giren olursa
Bu nasıl iş demek yaraşır begim
Belertip gözünü nazar kılınca
Kem göze şiş demek yaraşır begim

Geçip baş köşeye bağdaş kurana
Yedi göbek sorgu sual sorana
Tepemizde baykuş gibi durana
Yakamdan düş demek yaraşır begim

Âdâbı erkânı çiğnemesinler
Milletin sabrını denemesinler
Beleş yem var diye tünemesinler
Kargaya kiş demek yaraşır begim

Ne sitem eyleyim çark-ı devrana
Boş yere nasihat verme hayvana
Topal eşşek öncü olmuş kervana
Buna da çüş demek yaraşır begim

Kıraç Ata'm söyler dile gelmişse
Anlayan anlasın bilebilmişse
Kalbi kararmışsa, ruhu ölmüşse
Mevtaya leş demek yaraşır begim

(05.07.2000-Denizli)

66. SEVDİĞİM

Yâre gönderdiğim, bir demet güldür
Solmadan bir kere kokla sevdiğim
Ne olur ağlatma, yüzümü güldür
Bir gün arayıp sor, yokla sevdiğim

Gönül seni anar her nefesinde
Çırpınır uçmaya can kafesinde
Azrail kıyar mı yâr sinesinde
Al beni koynunda sakla sevdiğim

Bal dudak ucundan damlar şırası
Meyve devşirmenin gelmiş sırası
Düğmelerin çöz bak, gerdan şurası
Zarar ziyan verir akla sevdiğim

Öyle naz eder ki can usandırır
Âşık Kerem gibi od'a yandırır
Şöyle bir düşündüm, kimi andırır
Aslı'ya benzersin çıkla sevdiğim

Durmadan kanıyor bağrımın başı
Sinemi deliyor kirpiği kaşı
Her zaman olur mu gönül savaşı
Böyle kılıç ile okla sevdiğim

Gel derim gelmezsin uzak gidersin
Azat eyle derim, bırakmam dersin
Müebbet kulluğa mahkûm edersin
Hangi yetki ile hakla sevdiğim

Bir ‘‘ah’’ dedim dilden dile söyledin
Yedi düvel ilden ile söyledin
Bütün kurda kuşa bile söyledin
Ağzında ıslanmaz bakla sevdiğim

Kıraç Ata’m der ki böyle neylersin
Hâlden hâle koyup gönül eğlersin
Bir oyuncak gibi oynar gülersin
Olmuşum elinde kukla sevdiğim

(29.10.2005-Denizli)

67. SAHTE FOLKLORCU

Bizi beğenmeyen sahte folklorcu
Bir marifet göster, biz de görelim
Sana bir ders vermek boynumun borcu
Bir dörtlük manzume diz de görelim

Tıngır mıngır kötü bir saz çalarsın
Bizi taklit için çok çabalarsın
Sen ancak kapımda pabuç yalarsın
Boynundan tasmayı çöz de görelim

Kaptanlık taslayıp çalım satarsın
Yavrum teknen delik, dibe batarsın
Ancak kıyılarda kulaç atarsın
Derin deryalarda yüz de görelim

Kervan konar göçer, gene iş kalır
Kuzgunlar çokuşur, yerde leş kalır
İşte gidiyorum, meydan boş kalır
Gönlünce kişneyip az da görelim

Siyasî hormonla dili tez uzar
Torpil nerden desen, felaket kızar
Bir ayda uydurma kitap da yazar
Gerçek bir makale yaz da görelim

Kıraç Ata'm der ki, namerde kanma
Verdiğin pozları yutarız sanma
Çalışıp emek ver, hazıra konma
Birazcık kendini üz de görelim

(2008-Denizli)

68. NEYİME BENİM

Hiçbir aptallığa tahammülüm yok
Sakın dil uzatma huyuma benim
Dolduruşa gelmem, lâfa karnım tok
Hiç kimse gitmesin suyuma benim

Ben koyun değilim, yırtıcı kurdum
Hak edeni mertçe döşünden vurdum
Hiç boyun eğmedim, hep karşı durdum
Yiğitliktir düşen, payıma benim

Nelerden geçmişim, nerden geçmişim
Anadan, gardaştan, yârden geçmişim
Elde yalın kılıç, serden geçmişim
Dervişlik, miskinlik neyime benim

Bana gardaş diyen, gardaş olmalı
Hemi yoldaş hemi sırdaş olmalı
Ne geride, önde, bir baş olmalı
Binmesin dengime, tayıma benim

Bize emaneti namus sayarız
Gönlümüzü toprak gibi yayarız
Şımaran can olsa, gene kıyarız
Sebep olacaksa, zayıma benim

El verdikçe tutup koldan sökerse
Üstten doldurdukça alttan dökerse
Aynı çamurlara on kez çökerse
Varsın sokulmasın kıyıma benim

Kim ne eker biçer, elbet hâliyle
Herkes kendisine eyler eliyle
Uğraşacak hâlim yoktur deliyle
Gelip taş atmasın kuyuma benim

Kıraç Ata'm sanma, unuttur şunu
Avcı tavşan görse, der ki "Vur şunu"
Eli alışmıştır, sıkar kurşunu
Boşa da giderse, şeyime benim

(02.05.2006-Denizli)

69. KALMADI BENİM

Nedir Şu milletin çektiği yeter
Derde tahammülüm kalmadı benim
Çaresiz oturmak ölümden beter
Burda tahammülüm kalmadı benim

Kanun bize işler, kural sekmeye
Doyururlar sille, tokat, tekme
Ne “Lâ havle” ne de “zikir” çekmeye
“Vird”e tahammülüm kalmadı benim

İnsan haklarıymış, suçta dayandı
Ucu bir bölücü piçe dayandı
Sabır birdi, iki, üçe dayandı
Dörde tahammülüm kalmadı benim

Besleyin domuzu, siz harıl harıl
Ense kütük oldu, göbeği varıl
Babası maymun da anası goril
Ferde tahammülüm kalmadı benim

Bu vatan mı yerde şehit yatılan
Tonlarca kimyasal çöpler atılan
Ecnebiye parsel parsel satılan
Yurda tahammülüm kalmadı benim

AB’ye şımarıp bizlere üren
Çol çocuğu tutup ön safa süren
Hain pusularla asker öldüren
Mürde tahammülüm kalmadı benim

Kıraç Ata'm der ki, bizi sömüren
Sömürdükçe domuz gibi semiren
Çürük elma gibi içten kemiren
Kurda tahammülüm kalmadı benim

(04.05.2006-Denizli)

70. ÖĞRETMENİM

Toprak vatan olmuş şehitle kanla
Damarımda asil kan öğretmenim
Asırlar boyunca ilim irfanla
Verdin milletime şan öğretmenim

Tarihimi yazan senin ellerin
Gerçeği söyleyen senin dillerin
O engin sevginle açar güllerin
Gülün bülbülüsün can öğretmenim

Ay yıldızım nerde dalgalanırsa
Hep senin eserin elde ne varsa
Edirne'den Kars'a, Adana, Bursa
Hakkâri, İstanbul, Van öğretmenim

Sayenizde aşık derya denizi
Hürmetle öperim ellerinizi
Kıraç Ata'm der ki unutma bizi
Sen de hatırlayıp an öğretmenim

(1993-Denizli)

71. BEYİM

Ne sen sor hâlimi ne ben diyeyim
Oturup ağlamak şart oldu beyin
İnsan değil miyim, yahu ben neyim
Bu seferki tokat sert oldu beyim

Sürü dağda gezer, çoban kaval yok
Sıçanlar dış biler, torba çuval yok
Çır çıplak gezene sorgu sual yok
Nenemin örtüsü dert oldu beyim

Utanma duygusu girmiş zembile
Zürriyet belirsiz, kim kimden bile
Homoseksüeller, dönmeler bile
Bu gün üstümüze mert oldu beyim

Yeter millet doydu, gördük fendini
Stiriptiz için yorma kendini
Fistan batal oldu, etekler mini
Pantolon kısaldı, şort oldu beyim

Namustan vazgeçtik, ardan kurtulduk
Pirince giderken, bulgurdan olduk
Yitirdik imamı, papazı bulduk
Elimizde kalan kart oldu beyim

Başını kumlara sokan gafiller
Hep aydın kesilmiş kara cahiller
Çıplaklar kampına döndü sahiller
Üryan gezenlere yurt oldu beyim

Filim seyredilir, örnek alınır
Fahişelik için sebep bulunur
Sanat kisvesiyle meşru kılınır
Kedilere her ay Mart oldu beyim

Sen semirmiş öküz, ahır yıkarsın
Milletin derdine kulak tıkarsın
Bir de “Baba” derler, baba çıkarsın
“Ana”yı sevenler kurt oldu beyim

Ezelden kendimi bildim bileli
Kıraç Ata’m böyle dertli, çileli
Zalimin elinde kırılan beli
Sopayla dövülen sırt oldu beyim

(20.04.1998-Denizli)

72. BİR HÖDÜĞE²⁸

Gerçek hocaları tenzih ederim
Meclisten dışarı sözümüz bizim
Onlar değil benim derdim, kederim
Namerdin elinden sızımız bizim

Eğri büğrü işe aklımız yetmez
Doğruluk hazine, tükenmez bitmez
Amma baş kaldırır, tahammül etmez
Haksızlığa karşı, özümüz bizim

Orman kaçkınları dön gel oldular
Bağrımıza batan çengel oldular
İstikbalimize engel oldular
Bu yüzden yokuştur düzümüz bizim

Her nasıl olmuşsa dunkofun biri
Profesör olmuş akıldan geri
Aklı küçük amma gövdesi iri
Gölgesinde kaldı pozumuz bizim

Bilmediği zaman dersi, konuyu
Kafasına takar deli huniyi
Etrafa saldırır, adamın huyu
Vurdukça savruldu tozumuz bizim

Bir gün ava çıktı, rağbet etmedik
Kaçırıldığı tavşan, tüyü bitmedik
Önüne bir çuval kemik dökmedik
Bu yüzden hırılıyor tazımız bizim

---

²⁸ Doktora Destanı.

Herif sınır koymuş, hanım dikilmiş
Herkes birer adım geri çekilmiş
Millet ardı sıra yola dökülmüş
Meğer fazla gelmiş hızımız bizim

Dur dediler bize, geçme hanımı
Şimdi ilim irfan, fen zamanı mı
Gölgeleme dedi benim şanımlı
Çok göründü ona, azımız bizim

Eyvallah diyenler geçip gittiler
El bağlayıp hürmet, kıyam ettiler
Bizi bir kenara çekip ittiler
Böyle mi yazılmış yazımız bizim

Tahammül edenler zehirli aşı
Taç edip koydular hayvanı başa
Ta'zîm eylediler, "Var ol, çok yaşa"
O tarakta yoktur bezimiz bizim

Öyle bir çemkirdi, eğleşemedik
İnsanca anlaşıp söyleşemedik
Fırsat vermedi ki, paylaşamadık
Ne çetin cevizmiş kozumuz bizim

Bulandırır temiz çağlayan suyu
Hırlamak sanatı, havlamak huyu
İhtirası derin, dipsiz bir kuyu
Düşünce kayboldu izimiz bizim

Meğer öyle zormuş iti yalamak

Ya da tepilmeden beygir nallamak
Büyük meziyetmiş fırsat kollamak
Bunları görmedi gözümüz bizim

Diz çök önümüze, dediler eğil
Bu senin yaptığın yiğitlik değil
Kul köle olmaya etmedim meyil
Kırsalar çökmez ki dizimiz bizim

Delinin hayrını istemem kalsın
Benden uzak olsun, Allah'tan bulsun
Düşmanım da olsa, akıllı olsun
Hep savunduğumuz tezimiz bizim

Biz doğruyu seçtik, darda kalmadık
Kırk kapıya elli değnek çalmadık
Padişah kızını verdi almadık
Çok şükür kurudur tuzumuz bizim

İster fakir olsun isterse paşa
Gör ki neler gelir sağ olan başa
Üç gün yaşasan da bey gibi yaşa
Her zaman ak olsun yüzümüz bizim

Kıraç Ata'm der ki bizi bilsinler
Bilmeyenler varsa tedbir alsınlar
Top, tüfek ne varsa alıp gelsinler
Hepsini susturur sazımız bizim

(1997-Denizli)

73. KİRACI DESTANI

Bizden selam olsun kavim kardaşa
Herkeser ders olsun, hâlimiz bizim
Söylemesi ayıp, huzurdan hâşâ
Bir diyara düştü yolumuz bizim

Bin bir umut ile geldik buraya
Dedik ev tutalım, verin kiraya
Tabanımız şişti, geze araya
İki yana düştü kolumuz bizim

Kiralık da olsa gurbette ev bark
Kimi Dolar ister, kimisi de Mark
Meğer burada böyle döner imiş çark
Geçmedi paramız, pulumuz bizim

Kimi çoluk çocuk horanta sorar
Ahret sorgusuyla insanı yorar
Dokuz ay bekletir, veremez karar
Beklerken tükendi yılımız bizim

Kimi senet ister, kimisi tahvil
Kimi depozito, kimisi kefil
Nihayet ortada kaldık sersefil
Kırk yerden kırıldı belimiz bizim

Kira hesaplarken sorar dövizi
Gece ile çarpar, katlar gündüzü
“Nuh” der de “Peygamber” diyemez dürzü
De haydi sövmesin dilimiz bizim

Herifler az bulur helâl paramı
Dedim satılık mı, yoksa kira mı
Kör olası gurbet, yaktın çiramı
Havaya savruldu külümüz bizim

Bir ev kiraladık, şart koştı adam
Dedi; “Kitli dursun, şu benim odam”
Hiç görülmüş şey mi dam içinde dam
Vallahi tükendi pilimiz bizim

Kıraç Ata’m der ki, konuş mert ile
Alış veriş etme, şol namert ile
Çalıp söyleyelim dedik dert ile
Çalmadan kırıldı telimiz bizim

(1998-Denizli)

74. NEVRUZ GÜNÜMÜZ BİZİM²⁹

Bu gün Nevruz günü, geldik meydana
Tek bir yumruk olduk, durduk yan yana
Bizden selam olsun bütün cihana
Sevgiye çağırsın ünümüz bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim

Hoşgörüyle canlar ummana dalsın
Dostluk ve sevgiden gençler zevk alsın
Senlik benlik gayrı mazide kalsın
Yarına şan versin dünümüz bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim

Düşmanlık belayı savar mı olur
Dost dostu gönülden kovar mı olur
Taş taşa değmeden duvar mı olur
Kalpten kalbe doğru yönümüz bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim

İlim irfan ile güzeldir yarış
Muhabbetle olur menzile varış
Yurtta barış olsun, cihanda barış
Her yana yayılsın şanımız bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim

Kıraç Ata'm söyler dinlesin canlar
Ârif olan hâlden haberden anlar
Yeter ki solmasın taze fidanlar
Feda olsun size canımız bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim

(21.03.1998-Denizli)

---

²⁹ Ezgili.

75. ŐIKÂYET EYLERİM

Başkasına değil Şu insanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım
Nefsi için Hakk'ı unutanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım

Önce söylediği türlü yalanı
Garibin rızkına engel olanı
Koynumda beslenen sinsi yılanı
Şikâyet eylerim sana Allah'ım

Bizler sabrettikçe hepten azanı
Halis niyetleri kökten bozanı
Arkamızdan gizli kuyu kazanı
Şikâyet eylerim sana Allah'ım

Yetimin hakkına el atanları
Komşusu aç iken tok yatanları
Yüze dost görünen Őarlatanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım

Kıraç Ata'm hakkım var ise bunda
Hakk'ın terazisi kurulduğunda
Yarın mahşer günü sorulduğunda
Şikâyet eylerim sana Allah'ım

(24.01.2002-Denizli)

76. TAŞLARIM

Taşlayınca bana deli diyorlar
Suç mu pavyonları, barı taşlarım
Her türlü naneyi, haltı yiyorlar
Satılan namusu, arı taşlarım

Ahlâksız popçudan, topçudan bıktık
Yakalarsa cuk cuk, tutsaymış tık tık
Kör de tuttuğunu neylermiş artık
Haddini bilmeyen körü taşlarım

Analar kız besler edep vermeden
Herkes el uzatır, meyve ermeden
Yazı beklemeden, güneş görmeden
Donu tez çözülen karı taşlarım

Kendi gölgesinden, sesinden ürken
Horozlar ötüşür vaktinden erken
Ele her atışta düşüş gelirken
Bize hep yek gelen zarı taşlarım

Kıraç Ata'm der ki Dünya'nın işi
Kendini bilmeli önce bir kişi
Ham iken pazara çıkan yemişi
Ayvayı, turuncu, narı taşlarım

(22.09.1999-Denizli)

77. OLMAK İSDİYOM

Boşuna okula göndermeñ beni
Baba ben hortumcu olmak isdiyom
Okutup Mecnun'a döndermeñ beni
Ana ben hortumcu olmak isdiyom
Milleti kaz gibi yolmak isdiyom

Baña okul deme midem bulanır
Okuyan ortada işsiz dolanır
Avanta gördükçe ağzım sulanır
Vallah ben hortumcu olmak isdiyom
Tez elden yolumu bulmak isdiyom

Dürüst çalışanın çokça malı yok
Gelmeyin üstüme sağı solu yok
Kararımı verdim, başka yolu yok
Aha ben hortumcu olmak isdiyom
Onlar gibi ben de çalmak isdiyom

Hırsıza eziyet, eza var mıdır
Ar namus utanma keza var mıdır
Çalıp çırpanlara ceza var mıdır
Ağam ben hortumcu olmak isdiyom
Bu âleme ben de dalmak isdiyom

Televizyonlarda her gün görüyom
Ben de heveslenip kafa yoruyom
Yalayıp yutmaya çare arıyom
Büyük bir hortumcu olmak isdiyom
Şanımı her yana salmak isdiyom

Hani yok ki nerde haysiyet kayıp
Neyleyim milletin hatırın sayıp
Şimdi çalmak değil, çalmamak ayıp
Arsız bir hortumcu olmak isdiyom
Haram lokmalarla dolmak isdiyom

Hep feleğin çarkı tersine döner
Zenginler fakirin sırtına biner
Meğer anladım ki bu imiş hüner
Usta bir hortumcu olmak isdiyom
Götürmeyi meşru kılmak isdiyom

Kıraç Ata'm sözün doğru varmıyor
Attığın bu taşlar kafa yarmıyor
Nasıl olsa kimse ses çıkarmıyor
Öyleyse hortumcu olmak isdiyom
Mazlumun âhını almak isdiyom

(21.01.2002-Denizli)

78. BİR OĞLAN

Sanki boynu kökten içine kaçmış
Kösleni kösleni gelir bir oğlan
Aklı zayıflarken pazu gelişmiş
Kaslanı kaslanı gelir bir oğlan

Dili arsız diken, dişi demirmiş
Sokak çöplüğünden kemik kemirmiş
Elin artığından yemiş semirmiş
Besleni besleni gelir bir oğlan

Anası doğurmuş, işte aksilik
Yitirmiş özünü, boşalmış ilik
Sis çökmüş üstüne, şahsiyet silik
Puslanı puslanı gelir bir oğlan

Boynuna cicili poşu dolamış
Pantolonu yırtık, köpek dalamış
Jöleli saçını inek yalamış
Islanı ıslanı gelir bir oğlan

Hayranlık duyuyor nonoşla topa
Her gördüğün yerde çalasın sopa
Pek de duygulanır Rep ile Pop'a
Hisleni hisleni gelir bir oğlan

Vücunun kiri, cildi yağlamış
Küflenmeye ayrı imkân sağlamış
Burun delikleri kurum bağlamış
İsleni isleni gelir bir oğlan

Hiç Türk'e benzemez, bildiğin Yanki
Çomağı hazırla, tam iti an ki
Eleştirdik diye havlıyor sanki
Sesleni sesleni gelir bir oğlan

Kulağında cıncık, boncuk takılı
Atandan mı aldın sen bu akılı
Sanki arkasında kazık çakılı
Tıslanı tıslanı gelir bir oğlan

Burnunda halkanın artmış sayısı
Aynı oynatmalık Çingen ayısı
Ne emmisi bilir ne de dayısı
Süsleni süsleni gelir bir oğlan

Başı boş dolanır, kimdir mesûlü
Medenî olmanın nedir usûlü
Ne teharete bilir ne de gusûlü
Pisleni pisleni gelir bir oğlan

“Ben neyim” diyerek kendine sorsa
Birazcık ar namus, utanma varsa
Kıraç Ata'm şöyle, bir tokat vursa
Uslanı uslanı gelir bir oğlan

(03.02.2010-Denizli)

79. ZAMAN

Gerçeği saklayan eski bir yalan
Mâzî ve âtînin yaşıdır zaman
Bu sonsuz boşluğu yalayıp yutan
Bin bir ejderhanın başıdır zaman

Göğsümün üstünde gölgesi her an
Nabzımı kollayan zehirli yılan
Her saat beynimi öğütüp duran
Ağır bir değirmen taşıdır zaman

(21.12.1984-Divriği/Sivas)

80. BİR ZAMAN³⁰

Bin dokuz yüz seksen altı yılında
Bu garip sınava girdi bir zaman
Yüksek lisans için Sivas ilinde
Epey kafasını yordu bir zaman

Bir yıl geçti yaza, güze eriştik
Aşıp engelleri düze eriştik
Dersleri başardık, teze eriştik
Felek ağlarını ördü bir zaman

Tez hocası sanki birden bunadı
Öyle bir inat ki, katır inadı
Çifteyi tekmeyle bizde sınıadı
Ne yazdıysam çizdi, yerdi bir zaman

Ne dediyse yaptık, kabul etmedi
Ettiğine akıl, fikir yetmedi
Vakit tamam oldu, tezimiz bitmedi
Gelmedi bu işin ardı bir zaman

Gidip makamına varayım dedim
Suçum nedir diye sorayım dedim
İnsanca hakkımı arayım dedim
Çemkirdi havladı, ürdü bir zaman

Sonra öğrendim ki suçumuz varmış
Dünya görüşünde kafamız darmış
Kendine dalkavuk, yağcı ararmış
Meğer buymuş onun derdi bir zaman

---

³⁰ Yüksek Lisans Destanı.

Kaydımız silindi, yollar tükendi
Gayrı tutunacak dallar tükendi
Mevsimler yetmedi, yıllar tükendi
Tez yerinde saydı, durdu bir zaman

Bir de baktım bizim dünkü oğlanlar
Dalkavukluk edip murat alanlar
Ağam paşam deyip doçent olanlar
Şişirip göğsünü gerdi bir zaman

Doksan beş yılında af ilan oldu
Kayıt yenilettik, taze can oldu
Mastır arkadaşım danışman oldu
Nerde kaldın diye sordu bir zaman

Bir ay inceledi tezi nihayet
On beş masal olmaz, dedi otuz et
Velhasıl görmedik, bir hüsn-i niyet
O da can evimden vurdu bir zaman

Denizli'den yol eyledik Sivas'ı
Gene bize yaramadı havası
Eski arkadaşın kibir davası
Büktü belimizi, kırdı bir zaman

Tez için giderim, benden bal ister
Tenekeyle olsun, gayet bol ister
Gönderdikçe doymaz, daha yal ister
Çam balı merakı sardı bir zaman

Derken en sonunda vakti yetirdik

Nisan doksan altı, tezi bitirdik
Savunmayı verdik, rahat oturduk
Yaşımız kemale erdi bir zaman

Kıraç Ata'm böyle dünyanın hâli
Başa gelenleri duysun ahâli
Yıllarımız gitti, kimin vebâli
Yüksek lisans on yıl sürdü bir zaman

(14.03.2002-Denizli)

81. PERİŞAN

Sılanın türküsü kavalda neyde
Duyduğumdan beri diller perişan
Evler viran olmuş şu bizim köyde
Gelip gitmeyeli yollar perişan

Yanar durur bülbül, gülün nârına
Her günün sonunda vuslat yarına
Bir gelin oturmuş yol kenarına
Dağıtmış zülfünü, teller perişan

Esmeye deli rüzgâr bak olan olmuş
Yapraklar dökülmüş, bağ talan olmuş
Bülbülün sevdası bir yalan olmuş
Acı poyraz vurmuş güller perişan

Kıraç Ata'm nerde ilin bucağın
Eşin dostun hani, boş mu kucağın
Ateşi sönmüş de tütmez ocağın
Bacalar dumansız, küller perişan

(10.06.1998-Denizli)

82. BİRAZCIK UYKUM VAR³¹

Birazcık uykum var, ses etme hocam
Kendimi derslere veremiyom ben
Bana gelecekten bahsetme hocam
Burnumun ucunu göremiyom ben

Erken uyanamam, bilmem nedense
Kaçmaz ya beklesin mektep medrese
Zaten devam için geldim bu derse
Her zaman vaktinde giremiyom ben

Bak getirme sakın yine gündeme
Bana tertip düzen intizam deme
Sarlanıp gelirim çulu gövdeme
Saçlarımı bile taramıyom ben

Seçtiğim bölümle hiçbir ilgim yok
Test usûlü geldim, öyle bilgim yok
Yazmışım silemem, zaten silgim yok
Defter kalem kitap aramıyom ben

Mevsim bahar mıdır kış mıdır bilmem
Dağarcık dolu mu, boş mudur bilmem
Küneye mi geldik, tuş mudur bilmem
Bir türlü farkına varamıyom ben

Yeter sorma hocam, dilim tutulur
Her yanım felç olur elim tutulur
Sorumluluk almam, belim tutulur
Ağır yük sırtıma saramıyom ben

---

³¹ Öğrenci Destanı, Hasat Dergisi, Haziran 2004, S.2., s.5. Denizli.

Herkes “A”yı “B”yi tek tek seçiyor
Hemen bir solukta dersi içiyor
Millet sınavlardan nasıl geçiyor
Bu işin sırrına eremiyom ben

Hiç deneme hocam, beni sına
Çok geziyor diye sakın kınama
Bir gün maç bakarım, bir gün sinema
Arkadaşlarımı kıramıyom ben

Geniş zamanlarda dersi ekerim
Mazeret bulmaya çok ter dökerim
Sınavlarda güzel kopya çekerim
Kim demiş bir işe yaramıyom ben

Halk Bilimi falan beni sıkıyor
Kompozisyon desen, canım çıkıyor
Hele Osmanlıca, insan bıktıyor
Hiçbirine kafa yoramıyom ben

Neyse olur gider, yoktur önemi
Bilmem yarına mı, öbür güne mi
Nedense her zaman sınav dönemi
Okey oynamadan duramıyom ben

Derken şansım öldü, talihim küstü
Bilmem zalım felek kimlerin dostu
Hemen mezun olup tez elden postu
Devlet kapısına seremiyom ben

Hizmet bekliyorken yurdun vatanın
Meğer hâli buymuş çalım satanın
Şimdi suçı var mı Kıraç Ata'nın
Haklıdır sözünü yeremiyom ben

(11.02.2002-Denizli)

83. SAKIN

Bir ögüt vereyim tutarsan oğul
Elin davulunu çalandan sakın
İster dokuz köyden, diyardan kovul
Sen doğruyu söyle, yalandan sakın

Sofran açık olsun, ekmeğın, aşın
Cömert dostun olsun, yiğit yoldaşın
Cimri uzak dursun, ağrımaz başın
Bir verip de on kez alandan sakın

Yoksulluk elinden düşsen ateşe
Sakın ha tenezzül etme beleşe
Varsın üşüşünler kargalar leşe
Yağmadan vurgundan talandan sakın

Tipinden bellidir sinsi kimsenin
Vicdanı kıt olur tüysüz kösenin
Kulağına küpe olsun bu senin
Kıçı yere yakın olandan sakın

Haysiyet giderse akıl yok olur
Kılavuz kargaysa burun b.k olur
Sen eşek olursan vuran çok olur
Kürtünden semerden palandan sakın

Kıraç Ata'm der ki her şeyden önce
Düşün fikir eyle inceden ince
Dost acı söylemiş yeri gelince
Sen asıl yüzüne gülenden sakın

(Nisan-1999-Denizli)

84. NEVRUZ GÜNÜ³²

Salkım salkım tan yelleri esende
Karşı yatan kara dağlar uyansın
Tümen çiçek açsın türlü desende
Nevruz günü göğ çemenler boyansın

Türkmen, Kazak, Kırgız, Oğuz boyları
Şenleniyor Nevruz günü toyları
Nerde kaldı Yörük, Avşar beyleri
Koçyiğitler birbirine dayansın

Kıraç Ata'm çağır kavim kardaşı
Birlik olsun Kürdü, Lazı, Dadaşı
Gönüllere düşsün sevgi ataşı
Bundan gayrı yüreklerde o yansın

(21.03.1996-Denizli)

---

³² Ezgili.

85. DENİZLİ

Gezsen memleketi, görsen dünyayı
Denizli'ye benzer, eş bulamazsın
Tasavvur eylesen bin bir rüyayı
Denizli'den güzel düş bulamazsın

Babadağ başını göklere salmış
Denizli enginde yeşile dalmış
Her taşı bir mamur işte yer almış
Rast gele konulmuş taş bulamazsın

Yardımlaşma desen gönül dolusu
Fakir bile duymaz açlık korkusu
Çalışana ekmek, işleyene su
Emek verilmemiş aş bulamazsın

Diz vurur efeler titretir arşı
Elinde bayrağı, dilinde marşı
Dik durur insanı düşmana karşı
Eğilen bükülen baş bulamazsın

Efeler meskeni dağlar başıdır
Denizli yurdumun mihenk taşıdır
Sıcaktır insanı, can yoldaşdır
Karşında çatılmış kaş bulamazsın

Bağrında açılır gülü lâlesi
Özay Gönlüm kültür, dil meşalesi
Dünyaya şan verir Pamukkale'si
Gezmek gibi güzel iş bulamazsın

Sönmeyen bacası her an tütecek
Horozların ünü yurda yetecek
Gelip çöplüğünde bir kez ötecek
Yabancı bir horoz, kuş bulamazsın

Kıraç Ata'm görüp yaşıyor işte
Nice bereketler gördü her işte
Bu sebepten kalıp oldu enişte
Tuttuğun elleri boş bulamazsın

(20.07.1994-Denizli)

86. BİZİM İÇİN

Ne başta koydular ne de tabanda
Figân bizim için, zâr bizim için
Yalın ayak kaldık yazı yabanda
Diken bizim için, hâr bizim için

Seçilirken sözler vermediniz mi
Yeminle Meclis'e girmediniz mi
Bağrımda kanıyor, görmediniz mi
Azmadan yarayı sar bizim için

Ağzımızı açsak, suç diyorsunuz
Bunlar çok aşırı uç diyorsunuz
Bir domuzu asmak güç diyorsunuz
“Çok güçlüyüz” demek, zor bizim için

Sade bize miydi sizin kastınız
Vatanseverleri neden astınız
Domuza af için mühür bastınız
Urgan bizim için, dâr bizim için

Hainler vuruyor, kanlar akıyor
Büyükbaşlar sakın, öyle bakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor
Alev bizim için, kor bizim için

Tepegöz içtiği kana doymuyor
Devlet kızgın şişle gözün oymuyor
Şehit annesini kimse duymuyor
Sağır bizim için, kör bizim için

Gelen giden kanımızı emiyor
Artık yalanları kimse yemiyor
Millet korkusundan bir şey demiyor
Neden sustuğumuz sır bizim için

Eşkıyayı devlet neden yenmiyor
Boş lâflara millet hiç güvenmiyor
Her doğru her yerde, hemen denmiyor
Yoksa ağır ceza var bizim için

Bu nasıl yönetim, nasıl iktidar
Ense göbek geniş, amma fikri dar
Hainlere mevkî, makam, koltuk var
Belâ bizim için, şer bizim için

Özelleştirme mi, ciğer sökme mi
Eti Bank'a sille, tokat tekme mi
Yoksa ABD'ye peşkeş çekme mi
Bu kadar ucuz mu "bor" bizim için

Külhanbeyler artık bugün seyipse
Herifin edebi dünden kayıpsa
Vatandaşa küfür etmek ayıpsa
Böyle yönetilmek ar bizim için

"İzindeyiz" deyip sildiniz izi
İzinli saydınız hep kendinizi
Acep affeder mi Atatürk sizi
Kıraç Ata'm hele sor bizim için

(25.05.2006-Denizli)

87. CİMRİ

Şöyle bir vasfını beyan eyleyim
Türlü huylarını tanı cimrinin
Dünya'ya hükümdar olsa neyleyim
Pintiliktir ünü, şanı cimrinin

Bu nasıl hastalık, akıl sır ermez
Derya deniz olsa, damlasın vermez
Ecel geldiğinde kolay gebermez
Maldan ayırlamaz canı cimrinin

İzzet ikram bilmez, ne yer ne içer
Misafir uğramaz, uzaktan geçer
Yolcular eğlenmez, konan tez göçer
Boştur hamamları, hanı cimrinin

Lâfına bakıp da bir adam sanma
İnsan kılığında gezer aldanma
Kellesini vursan, sevaptır amma
Toprağı kirletir kanı cimrinin

Varsa yoksa kendi, eli beğenmez
Ar namus tertemiz, gerisi denmez
Zehir zıkkım aşısı, lokması yenmez
Haramdır ekmeği, nan'ı cimrinin

Hayır hasenattan sevabı yoktur
Hakk'ın divanında cevabı yoktur
Himmet eyleyecek ahbabı yoktur
Mahşerde boş kalır yanı cimrinin

Ne namusu ne de arı hesaplar
Gece rüyasında darı hesaplar
Sineğin yağından kârı hesaplar
Bundan ibarettir feni cimrinin

Varlıkta olur mu böyle sefalet
Akıllara zarar bunca rezalet
Amma ne fayda ki yoktur asalet
İrsiyetten bozuk geni cimrinin

Şaşırıp da elin verse birisi
Kaptırır kolunu, malûm gerisi
Gökten ışık değse, emer derisi
Güneşte parlamaz teni cimrinin

Ne etsen silinmez gönlünün pası
Kimseye su vermez, muhannet taşı
Tilki kovuğunda gizli dünyası
Gayet karanlıktır ini cimrinin

İncedir hesabı, uymaz herkese
Ağzı kör düğümdür, açılmaz kese
Öz evladı bile bir şey istese
Tepesine çıkar cini cimrinin

Gökten rahmet yağsa cüzdana sokar
Sabun su harcamaz, kirinden kokar
Varsa yoksa ancak menfaat, çıkar
Paradır imanı, dini cimrinin

Kâr edeyim derken tükenir, erir
Beş kuruş uğruna canını verir

Bir çıkarı varsa secdeye varır
Değişir kıblesi, yönü cimrinin

Evde ocak yanmaz, bacası tütmez
Sancıdan kıvrandır, acısı bitmez
Acıkırım diye çişe de gitmez
Ayda bir çözülür donu cimrinin

Elden doyum olsun, gider tâ Çin'e
Avanta olmazsa nasıl geçine
Beleş mezar bulsa yatar içine
Masrafsız kazılır "sin"i cimrinin

Haysiyeti bilmez, hesaba katmaz
Tükürsen yüzüne zerre ıslatmaz
İğne kâr eylemez, çuvaldız batmaz
Kalındır derisi, gönü cimrinin

Kıraç Ata'm der ki şaştım işine
Helalinden lokma değmez dişine
Kimse dönüp bakmaz mundar leşine
Bilmem nasıl olur sonu cimrinin

(28.07.2002-Denizli)

88. NE BİLSİN

Tuvalete oturmayı bilmeyen
Nasihati, lâfi, sözü ne bilsin
İş görüp de bir yerini silmeyen
Suyu, peçeteyi, bezi ne bilsin

Uygar görünüşü yutturamayan
Nişan alıp k.çı tarttıramayan
Bir türlü deliği tutturamayan
Arpacığı, gez'i, gözü ne bilsin

Pislikten pisliği tam çıkartıyor
Çirkeften geriye kendi artıyor
İnsanlık adına yüz kızartıyor
Arlanıp utanan yüzü ne bilsin

Tahareti bilmez, hele bak huya
Bir kere dokunmaz sabuna suya
Elle tokalaşır, medenî güya
Mikrop bıraktığı izi ne bilsin

İnsan sanırsınız bakıp siz onu
Adam b.k fiçisi, pislik bidonu
Yıkamadan gider, çekmez sifonu
Dağda yaşar ayı, düzü ne bilsin

Şekli budur Kıraç Ata tarzının
Tadına bir baksın, ağır gürzünün
Kendinden haberi yok ki dürzünün
Toplumu, milleti, bizi ne bilsin

(24.05.2006-Denizli)

89. BİLMEZSİN

Edebden bahseden edebsiz adam
Sen edeb erkânı, yolu bilmezsin
Herkeseye yön tayin eylersin madem
Pusulana yok sağı, solu bilmezsin

Sen “elif”i görseñ mertek sanırsın
“Dal”daki bülbülü ördek sanırsın
“B”ye “Bel” deyince kürek sanırsın
Hem “el”i hem “dil”i, “bel”i bilmezsin

Çok üfürme duman tütmez ocaksız
Aş mı kaynatılır kapsız kacaksız
Edeb nerde, sen nerdesin bacaksız
Sen edeb ehlini, hâli bilmezsin

Ben seni görünce, edepten geçtim
Arşını bıraktım, Halep’ten geçtim
Vallah terbiyeyi talepten geçtim
Zorla sövdürdüğün kulu bilmezsin

Söz ağızdan çıkar, dipten sallama
Önce kendine bak ulan dallama
Hava tutamazsın sibop yalama
Yavrum deldirdiğın malı bilmezsin

Piçe piç demişiz, kancığa kancık
Buna pek huylanmış bizim hayvancık
Fincancı katırı, kırdığın cıncık
Hoplama dökülen nalı bilmezsin

Bırakın hayvanı murada ersin
Yayılsın çayırdı, yatsın gebersin
Koklayacak yerde, ot gibi yersin
Gülistanda açan gülü bilmezsin

Fitne fesat belli, kim kimi fitler
Hicve dayanamaz fikri sabitler
Nef'î'yi boğanlar, sen gibi itler
Kesersin bindiğın dalı bilmezsin

Hiciv bir sanattır, atadan kalma
Ufacık boyunla ummana dalma
Rahmetli Nef'î'yi ağzına alma
Dîvan'da yalanır, balı bilmezsin

Nef'î'ninki belki "sihâm-ı kazâ"
Sen de nasibini al aynı kezâ
Kıraç Ata'ninki kurşun-i cezâ
Apıştan yediğın golü bilmezsin

(16.06.2004-Denizli)

90. YAZIKLAR OLSUN

Bebek katilinin yüksek sesini
Kısamayanlara yazıklar olsun
Tuz döküp yaladır bilmem nesini
Kesemeyenlere yazıklar olsun

Dindirmek istersen eğer sancını
Daha ne beklersin, çek kılıncını
Hainler üstüne bütün hıncını
Kusamayanlara yazıklar olsun

Siz taviz verdikçe bu gün kahpeye
Yarın çan takarlar kutsal Kâ'be'ye
Haçlı ordusuna, dandik AB'ye
Küsemeyenlere yazıklar olsun

Hainler vurdukça ne yaptınız? “Hiç”
Bize kan ağlatır üç beş tane piç
Nerde koca devlet, hani büyük güç
Basamayanlara yazıklar olsun

Hainler bölerken şu yurdumuzu
Cenazede gördük biz ordumuzu
Besleyip ahırda koca domuzu
Asamayanlara yazıklar olsun

Kıraç Ata'm der ki, kalmaz yanına
Kundakta bebeğin kıydı canına
Bunları görüp de hain kanına
Susamayanlara yazıklar olsun

(03.05.2006-Denizli)

91. ÖLÜM VAR MI YOK MU

Karar eyler misin yalan Dünya'da
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun
Bin yıl yaşasan da ah ki ne fayda
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun

Azrail kapıya geldiği zaman
Gör ki el mi yaman, bey midir yaman
İster hükümdar ol, ister pehlivan
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun

Bir zamanlar yoktu tasayla derdim
Yerde alır idim, gökte gevşerdim
Belle ki Dünya'da murada erdim
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun

Sultanlar neylemiş taç ile tahtı
Yetmemiş kimsenin Dünya'da vahtı
Açılsın diyerek bekleme bahtı
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun

Kıraç Ata'm ömrün nihayet bulur
Canı veren Allah elbette alır
Sazım boynu bükük kenarda kalır
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun

(04.07.1996-Denizli)

92. KONUŞSUN

Bundan sonra haddimizi bilelim
Mevkî, makam, unvan alan konuşsun
Bir an önce kendimize gelem
Bırakalım, güçlü olan konuşsun

İlim irfan bir kenara koyalım
Bu sofraya oturmadan doyalım
“Ye kürküm ye” düsturuna uyalım
Eşek, yular, semer, palan konuşsun

Yiyen yesin bakma “nasıl” “neden”e
Kemik boldur ite hizmet edene
Sen karışma sakın gelen gidene
Hem getiren hem de gelen konuşsun

Leş yiyenler çevremizi sardılar
Hançer vurup bağrımızı yardılar
Hakkımızda bir karara vardılar
Sus dediler falan filan konuşsun

Yardakçılar yol üstüne dikildi
Efendiye nice yağlar çekildi
Hak diyenin hemen dili söküldü
Dayısından arka bulan konuşsun

Kıraç Ata'm de gel etme eyleme
Girmeyesin harekete, eyleme
Güvenip de her doğruyu söyleme
Önce hile, yalan dolan konuşsun

(15.03.2001-Denizli)

93. BUGÜN³³

Sene doksan sekiz, yaza dayandı
Dönüp baktım tam dört yıl olmuş bugün
Dikenler gül açtı, renge boyandı
Damlalar birikti, göl olmuş bugün

Kimler gelip geçti bu sıralardan
Sessiz şiir okur şu “Hikmet Altan”
Bükülmeden yürür “Ömer Saruhan”
“Savaş Kayan” kaymaz kul olmuş bugün

“Müge Arar” bulur, hiç boş duramaz
“Ahu Karabağdaş”, bağdaş kuramaz
Ayak alçıdayken dizin kıramaz
“Ayla Güzin” açan gül olmuş bugün

“Hatice Güleş”tir olmaz ağlamak
Sazı dinledikçe yürek dağlamak
Neden hiç konuşmaz “Ayşe Adamak”
Söylemez dilleri lal olmuş bugün

“Hatice Başçam” da masal derlemiş
Az gitmiş, uz gitmiş, epey terlemiş
“Betül Erdoğan” bir gül çemberlemiş
Göz nuru tez için tül olmuş bugün

“Zekeriya Korkmaz” günden geceden
Tek korkusu varsa, şu İngilizce’den
“Ahmet Önal” okur, harften heceden

---

³³ Doksan sekiz mezunu öğrencilerimize, **Kasımoğlu** mahlasıyla...

Mona Roza için kül olmuş bugün

“Vahit Çiftçi” erken evlenivermiş
Bekârlık tacını kimlere vermiş
“Hakan Değirmenci” sıraya girmiş
Sevda serde esen yel olmuş bugün

“Murat Abalı”nın sırma abası
Abasının bile yoktur kabası
“İsmail Gök” dersem, çoktur çabası
Çok çalışmaktan bir hâl olmuş bugün

“Ali Sezer” amma sezdirmez bunu
Bildirmez yürekte dert olduğunu
“Yusuf Yataz” bulmuş, tez için konu
Roman deryasında sal olmuş bugün

“Emrah Kandemir” de renkli bir çini
Açık yüreklidir bak gör içini
“Ali Kıraslan” da hayat maçını
Kazanmış bir sıfır gol olmuş bugün

“İsmail Çalışkan” çalış ha durma
Sakın soy ismine bir leke vurma
Devlet kuşu konmuş, sakın uçurma
Sabrın meyveleri bal olmuş bugün

Sona erdi staj, talim, kursunuz
Haydi güle güle, ne durursunuz
Korkarım ki bizi unutursunuz
Gör ki Kasımoğlu el olmuş bugün

(15.05.1998-Denizli)

94. MEŞRU KILDILAR

Tedbirsiz olmanın budur bedeli
Milletçe batmayı meşru kıldılar
Çakallar medyayı elde edeli
Erkenden ötmeyi meşru kıldılar

Yalan Rüzgârı'ndan malûm Dallas'a
Millet benimsedi her ne yollasa
Memleketi tufan, deprem sallasa
Kaygısız yatmayı meşru kıldılar

Tatmin olma derdi çıktı hiç yoktan
Tadımcı buldular fakirden toktan
Çağdaşlık adına her türlü b.ktan
Bir parmak tatmayı meşru kıldılar

Devletin malına deniz diyerek
Yemeyenlere de domuz diyerek
Tadına doymadık henüz diyerek
Yalayıp yutmayı meşru kıldılar

Kıraç Ata'm nedir gelenler başa
Hakikat deyince tutulduk taşta
Zar zor pişirdiğim ekmeğe aşta
Soğuk su katmayı meşru kıldılar

(1998-Denizli)

95. ANLAR

Dünya malı için zulüm edenler
Birazcık aklını yorunca anlar
Doludizgin ata binip gidenler
Azrail yoluna durunca anlar

Hele kırk yaşından sonra azanı
Teneşir paklarmış oyun bozanı
Konu komşu gelip kara kazanı
Ateşin üstüne kurunca anlar

Ne malını korlar ne de aşını
Dikerler üstüne mezar taşını
Uykudan uyandım sanıp başını
Kabrin tavanına vurunca anlar

Uygar oğlanlarla çağdaş bayanlar
Ataya sövmeyi mertlik sayanlar
Allah'ı Kitab'ı tanımayanlar
Melekler suali sorunca anlar

Kıraç Ata'm kanma nefsin sözüne
Bir an önce dön gel kendi özüne
Hakikat âlemi kulun gözüne
Görünüp yokluğa erince anlar

(09.07.1986-Divriği/Sivas)

96. BİZİM AYDINLAR

El deliye hasret, biz akıllıya
Akıllara zarar, bizim aydınlar
El âlem çalışır, bizimki rüya
Bilmem neye yarar, bizim aydınlar

Aydın kimdir bilmez örümcek kafa
Dilleri kol gibi, gelince lâfa
Meydanı boş bulmuş, eyliyor safâ
Devir devran sürer, bizim aydınlar

Bizde akıllılar cins cins maşallah(!)
Aydın cahillerden bıktık illallah
Düşmanıma bile vermesin Allah
Yaraya tuz sarar bizim aydınlar

Memlekete hizmet kenarda dursun
İster ki milletten vurgunu vursun
Sırtımızdan yesin içsin kudursun
Zelbe yular kırar, bizim aydınlar

Millet bunu görür, hiç de şaşırılmaz
Sürdüğü eşşeği dağdan aşırılmaz
Fakir fukaraya lokma düşürmez
Yolacak kaz arar, bizim aydınlar

Hakkını savunur bölücü piçin
Bizim hakkımız yok, onu es geçin
Bir gün oturup da memleket için
Sanma kafa yorar, bizim aydınlar

Kedi bey olur mu, alsa terbiye
Aslını öğretir, fare kediye
Türk'ü sevdim diye, "Türk" dedim diye
Benden hesap sorar, bizim aydınlar

Çağdaşlık adına halt karıştırır
Aslın nedir desem, yüz buruşturur
Ecnebi itlerle ses yarıştırır
Arkamızdan ürer, bizim aydınlar

Yetime koklatmaz ikram, hediye
Dünya para harcar ite, kediye
Önce kendi cinsi korunsun diye
Kurum dernek kurar, bizim aydınlar

ABD'ye asla nankörlük etmez
Yalandığı yere minneti bitmez
Gel dersin gelemes, git dersin gitmez
İplere un serer bizim aydınlar

Kıraç Ata'm der ki, hatanı fark et
İş işten geçmeden bu yoldan çark et
Şöyle adam gibi ya sev ya terk et
Vermez ki bir karar, bizim aydınlar

(05.04.1998-Denizli)

97. BİZİM DİYARDAN³⁴

Bir haber vereyim bizim diyardan
Misafir geleni bizden sayarlar
İki döşek serer, bir goca yorgan
Üç de yasdık goyar, azdan sayarlar

Dok olsañ da gene sufra gurulur
Yeyip içmez iseñ saña darılır
Nasılsıñ deyi de on kez sorulur
Hâl hatır sormayı özden sayarlar

Gışın zahra azdır, mide muzdarip
Pide somun bilmez, neylesin garip
Çarşı ekmeğini yuhaya sarıp
Yemeyi lezzetten, hazdan sayarlar

İçilen gatihdır yahut da bekmez
Kola mola yohdur, bizde gerekmez
Buzdolabı falan aklımız yetmez
İçerler puñardan, buzdan sayarlar

Omaç, guymak, kömbe makbul yiyecek
Anca teh yesiñ ki, doydum diyecek
Gızlar ille güllü fisdan giyecek
Bir top ipek versen, bezden sayarlar

Avrat er dilemez, bırakmış şansa
Belki böyle olmaz, görüp yaşansa
Üç gocaya varıp geri boşansa
Evde goymaz alır, gızdan sayarlar

³⁴ Ezgili, Kahramanmaraş yöresi ağzı ile.

Oğlan evermek de müşkül bir konu
Çerez cihaz derken héç gelmez sonu
Bir de başlık diye soyarlar donu
“Gız evidir” deyip nazdan sayarlar

Şehirden gelene çıkmayın rakip
Aldanmayın sakın forsuna bakıp
Güneş gözlüğünü gış günü takıp
Caka satmayı da pozdan sayarlar

Namus dediñ miydi, orda dururlar
Nice körpe fidan kökten kururlar
Adamı da sinek gimi vururlar
Alıcı guş olsañ, vızdan sayarlar

Kıraç Ata'm söyler, önem vermezler
Ne yapsam yeridir çok da görmezler
“Bizim deli” derler, yüz çevirmezler
Beni de nimetten, duzdan sayarlar

(1994-Denizli)

98. YAZMIŞLAR³⁵

Davetiye gelmiş gene Rektör'den
Prof., Doçent, Yar. Doç. diye yazmışlar
Bizi saymamışlar aynı sektörden
Ağaya, paşaya, beye yazmışlar

İsmimiz anılmaz, olmaz yâdımız
Bu dirlik düzende yoktur tadımız
Listeden silinmiş bizim adımız
Kayıp îlanında zay'a yazmışlar

Herkes unvanını bilsin demişler
Sen bir yabancısın, élsin demişler
Cüppesi olanlar gelsin demişler
Seçimden gelecek oya yazmışlar

“Biniş”i var ise inişi yoktur
Karnı ondan daha genişiyoktur
Artık bu yarışın finişiyoktur
Bizi bu yarışta yaya yazmışlar

Diplomatik haklar akt eylemişler
Geçirip zimmete rapt eylemişler
Şehrin her yanını zapt eylemişler
Bizim adresleri köye yazmışlar

Bol keseden atıp tutmaya bile
Deveyi hamutla yutmaya bile
Her b.ktan bir parmak tatmaya bile
İllâ akademik üye yazmışlar

---

³⁵ Rektör için yazılmıştır.

Kök salıp her yana dal atmak için
Boy attıkça bize sulatmak için
Üstüne tuz döküp yalatmak için
Kendi adlarını şeye yazmışlar

Kıraç Ata'm der ki, bağrım delinir
Adımız sanımız nerden bilinir
Elbet şu Dünya'dan ismim silinir
Bizim künyemizi suya yazmışlar

(27.09.2005-Denizli)

99. TUTAR ³⁶

Bumin Kağan, İstemi Han, Kültigin
Ötüken’de tuğ kaldırır il tutar
“Alp Er Tunga”, Efrasiyap bildiğin
Lisanımız aynı lisan, dil tutar

Dar gelince Ergenekon otağı
Demir kapı eylediler o dağı
Kuşanınca oku yayı sadağı
Börteçine önde gider, yol tutar

Malazgirt’te bir gün davul vurulur
Bir bakarsın Viyana’da durulur
Ak otağlar dört bir yana kurulur
Saz çalınır, parmak oynar, tel tutar

Sultan sefer için asker seçerdi
Yollarımız Medine’den geçerdi
Atlarımız Tuna’dan su içerdi
Meskenimi gayrı yaban él tutar

Tarih nakış nakış yünde kilimde
Koçyiğitler doğar benim ilimde
Bir Köroğlu destan olur dilimde
Çamlıbel’de kervan kırar bél tutar

Bilmem hangi semalara hasrettin
Viran yere cami dikip kasr ettin

---

³⁶ Ezgili, Bu şiir Mehmet Kaplan’ın jüri başkanlığını yaptığı; Melin Haser, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bahattin Karakoç ve Gültekin Samanoğlu’ndan müteşekkil jüriden mansiyon ödülü olarak 06 Mayıs 1983 tarihinde Yeni Düşünce Dergisi’nin 83. sayısında yayımlanmıştır.

Akşehir’de şirin dilli Nasrettin
Ekşisinden yoğurt çalsa bal tutar

Gazilerim, erenlerim bol deyu
Hak yolunda sararuban sol deyu
Bir ilâhî söyler Yunus “şol” deyu
Tapduk Emre dergâhında el tutar

Belki bir gün yolun düşer Konya’ya
Her kim olursan ol, gel Mevlâna’ya
Koca Yusuf meydan okur dünyaya
Künde vurur, ense çeker, bel tutar

Dadaloğlum Toroslardan göçende
Cerit Beyi cenge yiğit seçende
Koçyiğitler kelle gövde biçende
Kanlıgeçit deresini sel tutar

Bugün değil, yarın değil, dün değil
Sermayeden harcanacak gün değil
Mâzî ile çalım satmak ün değil
Bir gün gelir yerimizi yel tutar

Ben “bir” desem çok şey anlar erenler
Tükendi mi Hakk’a gönül verenler
Diz çökerse burca bayrak gerenler
Kıraç Ata’m gibi fakir kul tutar

(Eylül-1982, Erzurum)

100. REKTÖRLÜK SEÇİMİ

Yine geldi şu Rektörlük seçimi
Her ağzın birer parmak balı var
Oy verenler kolay etsin geçimi
Her gün gelen eşantiyon malı var

Gün dolanır, Şubat gelir, Mart gelir
Seçmenlere çanta gelir, kart gelir
Başkasına yoktur diye şart gelir
Üzerinde adresi var, pulu var

Şu Öğretim Görevlisi boş verin
Şu Okutman, ağırından iş verin
Ödül değil, hayal verin, düş verin
Avutmanın bin bir türlü yolu var

Göndermişler kravatla fuları
Lâyık olan taksın diye yuları
“Deh” deyince haydi yavrum ileri
Bilmem kimin eskimeyen nalı var

Bu kimlere mesaj kime uyarı
Yaptınız mı artık ince ayarı
Herkesse verdiniz bilgisayarını
Sanki bizim başımızın keli var

Unvan ile herkes bulur selâmet
Cüppe desen bir acayip alâmet
Herhâlde ki rengindedir kerâmet
Yeşili var, mavisi var, alı var

Dediler ki bilmem gayrı nolursun
Her belayı Şu dilinden bulursun
Çok konuşma ekmeğinden olursun
Ozanların ne de sivri dili var

Kıraç Ata'm böyle deme duyarlar
Bunlar seni hâlden hâle koyarlar
Nef'î gibi tez canına kıyarlar
Heriflerin ne sağı ne solu var

(2003 Denizli)

101. KALMAMIŞ MİLLETİN TADI NEŞESİ³⁷

Kalmamış milletin tadı neşesi
Belli ki huzuru kökten bozan var
Delinmiş fakirin cebi kesesi
Kısmetimi her gün ütüp yozan var

Alındıktan sonra vatandaştan oy
Sandıktan dökülür kazıklar boy boy
Rüşvete el sürmem (!) yan cebime koy
Öyle verilir mi, yol var izan var

Biderlik tohumu tarlaya ekdim
Elbette hasadı bekleyecektim
Ben vekilim amma aslıma çektim
Katranı kaynatan bunca kazan var

Bir kuru ekmeğe yazdım güfteyi
O kepçeyle yutar eti köfteyi
Sen insaf dedikçe sallar çiftiyi
Yedikçe arpayı yoldan azan var

Vatandaş tutarken daha dün yası
Bu gün gene soldu gönül aynası
Neylesin garibim umut dünyası
Seçim meydanında esip tozan var

Zamların elinden olmuşuz heder
Kimler başımıza musallat eder
Hep böyle gelmiş de böyle mi gider
Bilmem bu yazgıyı kara yazan var

---

³⁷ Ezgili.

Kanımız tatlıdır içenler kanmaz
Zannetme ki zalim ateşte yanmaz
Be Allah'tan korkmaz, kuldan utanmaz
Hakk'ın divanında hak var mizan var

Huylu da huyundan kalır mı ayrı
Namus hastalanmış, namuslu sayrı
Dürüstlüğün devri kapanmış gayrı
Artık bundan sonra hile düzen var

“Ye kürküm ye” derler, ben ul giyemem
Onun kürkü yer de ben aş yiyemem
Kıraç Ata'm fazla bir şey diyemem
Sözümden alınan, belki kızan var

(1995-Denizli)

102. SÖZ AĞIZDA İKEN³⁸

Söz ağızda iken saf bir incidir
Düşünmeden dersin taş olur gider
Nice hatır yıkar, gönül incidir
Dostların gözünde yaş olur gider

Bilmeden dökersen çöle yazıya
Azgın atlar gemi alır azıya
Fırsat vermesen de ite tazıya
Karganın ağızında leş olur gider

“Kırk düşün bir söyle” demiş erenler
İflah olmaz sırrı ele verenler
Lâf ile dağları yere serenler
Yıkılır hasmına tuş olur gider

Kıraç Ata'm der ki gel beni dinle
Türkçeyi unutma yaşat kendinle
Türk'e türkü söyle kendi dilinle
Gün gelir Dünya'ya baş olur gider

(1987-Divriği/Sivas)

---

³⁸ Ezgili.

103. GELDİK ERENLER

Çıkıp Şu âlemi seyran ederken
Şu fani Dünya'ya geldik erenler
Ezelden ebede geçip giderken
Uğrayıp kapıyı aldık erenler

Yıl elli sekizdi, Mart'ın sonları
Hesaplamamışlar o zamanları
“Elli yedi” yazmış nüfus bunları
Böyle bir yaş büyük olduk erenler

İki evli imiş, babam evdeşten
En büyük üç kardeş, birinci eşten
Yedincisi idim on bir kardeşten
Ekmeği lokmaya böldük erenler

İlk önce Sergen'de bastım toprağa
İki yaŐımdayken gittik uzağa
Hacıbeklerde düŐtük tuzağa
Erzin'de ikâmet bulduk erenler

Altmış üçte girdim burda okula
Pamuk da toplardık ite kakıla
Türküler söylerdim yana yakıla
Hem ağladık hem de güldük erenler

“Bir”de Ahmet Polat süzdü elekten
Baba gibi candan, gayet yürekten
İkinci sınıfta Sultan öğretmen
Sıra dayağından öldük erenler

Altmış beşte göç eyledik buradan
Nazilli'ye attı bizi Yaradan
İki yıl da burda geçti aradan
Gurbet elde garip kaldık erenler

Üçüncü sınıfta Ahmet birisi
İsmail Akasoy dördün yarısı
Kadirli'de bitti yılın gerisi
Bunca öğretmenden yıldık erenler

İsmail Akasoy hep bizi sevdi
Öbür İsmail'se, yumrukla dövdü
Okuldan da kovdu, sormadan sövdü
Onu biz defterden sildik erenler

Ordan Osmaniye, Yedi Ocak'ta
Beşi de bitirdik başka bucakta
Gücümüz tükendi kolda bacakta
Oturup yeniden dolduk erenler

Bir yıl ara verdik, rahata erdik
Sene altmış dokuz, okula girdik
Üç yılda ortayı geçtik bitirdik
Henüz bilemedik n'olduk erenler

Anam dedi: "Yeter, olmaz inan ki
Hâkim mi olucun okuyup sanki?
Ustalığı öğren pişerek yan ki..."
Bir şey diyemedik laldık erenler

Üç sene çalıştık inşaatlarda
Yaylaya Sergen'e gittik baharda

Yine kan davası çıktı diyarda
Varıp bir belaya ildik erenler

Yağmur gibi kurşun üstüme yağdı
Biri emm' oğlumun böğrüne değdi
Körpecik bir fidan boynunu eğdi
Açılmadan solan güldük erenler

Dediler; "Kanımız yerde kalmasın
Dört tane genç seçin, evli olmasın
Çıkın şu dağlara, kimse bulmasın"
Tüfeği omuza aldık erenler

Tüfek talimiyle geçti günümüz
Düşmanı göçürsek artar ünümüz
Ya mezarlık ya da hapis sonumuz
Çığırından çıkan seldik erenler

Dedim ki: "Bu işin sonu yok baba...
Ne kanuna sığar ne de kitaba
Okula gitmeye gösterdim çaba
Yolumuzu şehre çeldik erenler

Babam da hak verip gönderdi beni
Sene yetmiş beşte lise bir yeni
Üç yılda keşfettik bilgi madeni
Cehalet dağımı deldik erenler

Hikâyeyi yazdım edebiyatta
Hoca inanmam dedi hayatta
Dayak atacaktı nerdeyse hatta
Ne fol idik ne de keldik erenler

Hoca dedi: “İlla yazarı söyle
Sen ki yazamazsın hikâye böyle
Vallahi yumruğu çakarım şöyle...”
Hocanın gözünde “mal” dık erenler

Üniversiteyi kazanıp gittim
Osmaniye’yi de böyle terk ettim
Dört yıl Erzurum’da okuyup yettim
Gurbet nasıl imiş bildik erenler

Seksen üçte Denizli’den evlendik
Ankara’da aynı yıl asteğmendik
On altı ay sonra askerden döndük
Divriği’de karar kıldık erenler

Bir oğlum olmuştu Hakk’a emanet
Bir de kız gönderdi Mevlâ’m nihayet
Atanma beklerken çektik sefalet
Damla yağmur düşmez çöldük erenler

Sene seksen beşte erdik murada
Nihayet öğretmen olduk burada
Seksen sekiz bitti biz bu yörede
Kimsesiz gariban kulduk erenler

Sonra Antakya’ya tayin olunduk
Dört sene de bu diyarda bulunduk
Para pul yok hep esnafa yolunduk
Kalan tüyü de biz yolduk erenler

Osmaniye olmadıysa nidelim
Bari dedik Denizli'ye gidelim
Hiç olmazsa orda rahat edelim
Böyle düşünceye daldık erenler

Doksan iki idi, geldik buraya
Maaşın birini verdik kiraya
Derdimizi döktük telli curaya
Vurdukça inleyen teldik erenler

Doksan beş yılında epey dolmuşuz
Üniversiteye hoca olmuşuz
Nice öğrenciden dua almışız
Gayrı dolup taşan göldük erenler

İki evlat yetiştirdik vatana
Bir yandan vatani satan satana
Ekonomi çöktü, batan batana
Böyle bir acayip hâldik erenler

Oğlan "Biyoloji", kız da "İşletme"
Ama mümkün mü ki işe başlatma
Aslanın ağzında elin dişletme
Oltayı ekmeğe saldı erenler

Bir kapris deryası üniversite
İlla kuyruk salları bir it bir ite
Arpalık meradır her bir ünite
Bizler yabancıydık, eldik erenler

Kıraç Ata'm dedi: "İki bin dokuz

Ağustos'ta emekliyiz biz yokuz

Rahat yayılsınlar eşekle öküz

Böyle yeşermeden solduk erenler

(05.05.2010)

104. KPDS DESTANI

Kamu Personeli Dil Sınavında

Millet neler çekmiş sormayın beyler
Zaten yem olmuşuz tavşan avında
N'olur üstümüze varmayın beyler

Kim gördüyse sorar verdin mi diye
Her dönem sınava girdin mi diye
Hanya'yı Konya'yı gördün mü diye
Deşip bağrımızı yarmayın beyler

KPDS denen bu sinsi illet
Zalime zevk verir, mazluma zillet
Türkçeyi unutmuş, neylesin millet
"I dont know" deyince yermeyin beyler

Sanmayın ki bizde anlayış kısa
Dilden âcizlenip girmedik yasa
Tercüme sorsalar, eylemem tasa
"Test"i başımıza sarmayın beyler

El bizi sanır ki, dil bilgisi yok
Bunun dil bilmekle bir ilgisi yok
Kimin bu sınavda yenilgisi yok
Hiç kimseyi cahil görmeyin beyler

Yurt dışında dört beş yıl kalmayınca
Ecnebi kültürü tam almayınca
Ruhunuza kadar él olmayınca
Sakın bu sınava girmeyin beyler

Şöyle bir kenara attım bilimi
Unuttum branşı, çektim elimi
Sürgüne gönderdim kendi dilimi
Bizi de peşinden sürmeyin beyler

Ömür gelmiş geçer, gençliğim kurur
KPDS hâlâ karşımda durur
Gürüz tepemizden gürzünen vurur
İnsaf edin siz de vurmayın beyler

Yabancı dil için ölmeli miyim
Ta ruhuna kadar bilmeli miyim
Türkçeyi gönlümden silmeli miyim
Buna sakın fırsat vermeyin beyler

Branş Halk Bilimi, bölüm Türk Dili
Gel yabancı dille doldur zembili
Biz papazı bulduk, yakın kandili
Karanlıkta findık kırmayın beyler

Ne meyve devşirmek ne üzüm yemek
Sizin niyetiniz bağcıyı dövmek
Bu yüzden zay oldu verdiğim emek
Milleti boş yere yormayın beyler

Varsın giren girsin tazminat için
İsteyen kim ise, ayırın seçin
Top yekûn sınavdan artık vazgeçin
Aynı harca koyup karmayın beyler

Kıraç atam der ki, Şu grdĞm
Her gün dert dokuyup gam rdĞm
KPDS denen Şu kr dĞm
Bir an önce çözün, durmayın beyler

(12.11.1999-Denizli)

105. YETER

Akılsız bir dosttan akıllı düşman
Daha yeğdir, gözüm görmesin yeter
Selam verdiğime eyledi pişman
Gayrı selam sabah vermesin yeter

Bizi cahil gördü, amma kendi ne
Gafilce aldanır elin fendine
Herkes ne eylerse, eyler kendine
Af için kendini yormasın yeter

Bundan ne köy olur ne de kasaba
Bu yüzden katmadık biz de hesaba
Ne köşgere yarar ne de kasaba
Ayağa dolaşıp durmasın yeter

Hainlerden yana türlü gafları
Sirkatin söylüyor salak lâfları
Tepindikçe bozar bizim safları
Gelip aramıza girmesin yeter

Bir salak, salaktır; var mı gerisi
Ne ölüsü makbul ne de dirisi
Varsın eksik olsun itin birisi
Hırlayıp ardından ürmesin yeter

Kim tuttu elinden, dara düşünce
Anlamaz ki nerde fikir düşünce
Dostumuz kalmazmış(!) it de küsünce
Aman tek arayıp sormasın yeter

Serbest bırakınca rahata erdi
Düşman kapısına minderi serdi
Üstüne çektiği belayı derdi
Bizim başımıza sarmasın yeter

Dost acı söylerse dargınlık başlar
Asılır suratlar, çatılır kaşlar
Bir yerimi silip attığım taşlar
Dönüp başımızı yarmasın yeter

Kıraç Atam yeter, hükmünü verdi
Cahiller bilmez ki, namerdi, merdi
İcat eylediği her türlü derdi
Gayrı üstümüze sürmesin yeter

(17.12.2007-Denizli)

106. KEFE YAYLASI'NDA³⁹

Bizden ne kaçarsın bırakmadan not
Sakınan göze çöp batar mı batar
Bakarsın yılanın sevmediği ot
Deliği ağzında biter mi biter

Arayıp bulmuşsun köşe bucağı
Atmışsın yaylaya kabı kacağı
Ta yanı başına kurdum ocağı
Dumanı üstüne tüter mi tüter

On iki Ağustos Çarşamba günü
Kefe yaylasında aradım seni
Viraneye dönmüş çadırın önü
Üstünde baykuşlar öter mi öter

Meydanı boş buldum, yaptım bir sayı
Çiğnedim töreyi, anayasayı
Ben aldım kapından tahta masayı
Sahipsiz malı el yutar mı yutar

Gezdim dağı taşı, düz gelir oldu
Gezerken dilime söz gelir oldu
Daha ne beklersin, güz gelir oldu
Yaylacılar göçü tutar mı tutar

Çadırın burada, sen ne gezersin
Kediye ciğeri teslim edersin
Kıraç Ata'm tutup kiraya versin
Daha da gelmezsen satar mı satar

(12.08.1997-Kefe Yaylası/Yatağan/Denizli)

---

³⁹ Ozan Nihat için yazılmıştır.

107. BENZER

Ben bilirsem şöyle Umay'sız avrat
Koynunda beslenen yılanı benzer
Öğüt dinlemeyen hayırsız evlat
Kendi ettiğini bulana benzer

Zalim karşısında korkup sinenler
Menfaat uğruna sözden dönenler
Baba parasıyla ata binenler
Eşşegin k.çında palana benzer

Bizde âdet olmuş hep "Benim" demek
Alın teri yoksa haramdır yemek
Lâyık olmayana verilen emek
Yağmalanır gider, talana benzer

Deveyi hamutla çalıp yutanlar
Her yutana şak şak alkış tutanlar
Başkasından akıl alıp satanlar
Elin davulunu çalana benzer

Hata üç beş değil, kırk dokuz, elli
Bildiğimiz yoldan saptık temelli
Kıraç Ata'm böyle, bilenler belli
Hep bunlardan ibret alana benzer

(1998-Denizli)

108. İNSAN, İNSAN OLSUN

İnsan, insan olsun ne hacet lâfa
Hüner Hakk'a doğru varışındadır
Yürekten gelirse düşme hilafa
Keramet aşk ile vuruşundadır

Zalim rüşvet verse girmez Cennet'e
Orda kimse bakmaz hatır minnete
Ne mala muhtaçsın ne muhannete
Hüner senin hesap verişindedir

Şeytan'dır imanın nurunu çalan
"Gözüm servetinde" diyorsa yalan
İman kesesinde sermaye kalan
Üç beş akçe ile kuruşundadır

Kıraç Ata'm şu dünyaya aldanma
Nefsine kanıp da ateşe yanma
Dünya malı senin olsa inanma
Hakikat dîvana duruşundadır

(1994-Denizli)

109. KAŞINANA

Atalar boş yere söylememişler
Feraset düşünüp taşınanındır
At da sahibine göre kişnermiş
At binenin kılıç kuşananındır

Millet millet olsa, sahip de sahip
Hiç böyle mi olur karşında rakip
Evlat atasını etmezse takip
Felaket dizginden boşananındır

İşi ehline ver, eyleme tasa
Son pişmanlık fayda verir mi yoksa
Çok söze ne hacet, sözde hülâsa
Rezillik çöplükte eşinenindir

Kıraç Ata'm söyler ince gayette
Kem sözü sevmeyiz kesin surette
Dek durana depik yoktur elbette
Amma kötek ille kaşınanındır

(1996-Denizli)

110. BİR

Zaman için bir takvime uyanlar
Bilerseniz, gün de birdir, yıl da bir
Tek tek postun kıllarını sayanlar
Keçi de bir, koyun da bir, kıl da bir

Yerden sular gökyüzüne çekilir
Irmak olur, kıvrım kıvrım bükülür
Hepsi varır bir ummana dökülür
Deniz de bir, damla da bir, göl de bir

Fâni beden hırkasını giyenler
Hani nerde dünya benim diyenler
Mal mülk için birbirini yiyenler
Varlık da bir, sahip de bir, mal da bir

Cevap birdir, “nasıl”, “niçin”, “neden”de
Ayrı değil, kâinat bir bedende
Hepimiz bir, be sendeyim, sen bende
Eşya da bir, Mevlâ da bir, kul da bir

Başa döner, yol dolana dolana
Yol gerekmez hakikati bulana
Hepsi birdir gerçek âşık olana
Mecnun da bir, Leylâ da bir, çöl de bir

Ulemalık cehaletle daimdir
“**Bir**”den başka bilmeyenler âlimdir
Madem her şey zıddı ile kaimdir
Bizim için zehir de bir, bal da bir

Kıraç Ata'm pervaneler dönerken
Düşüp düşüp aşk oduna yanarken
Her nefeste gönül yâri anarken
Âşıklara ateş de bir, kül de bir

(03.09.2002-Denizli)

111. ELİMİZDEDİR⁴⁰

Tökülmüş sufatın neydirsen éyle
Bahirsen yerlere düşünme béyle
Bir derdin var ise gel bene söyle
Derde deva olmak elimizdedir

Her romana éyle ağlırsen yazık
Béyle ince histen biz annamazık
Bedenimiz odun, ruhumuz gazık
İlle gusurumuz dilimizdedir

Dört seneden beri gurbette galdım
Divardaki sazı elime aldım
Okul sona erdi efkâra daldım
Ezgimiz türkümüz telimizdedir

Bu günleri béyle bitmez sanarız
Kıraç Ata'm mâzi için yanarız
Geriye hoş sadâ kalır anarız
Dostun gözyaşları selimizdedir

(1982-Erzurum)

---

⁴⁰ Erzurum yöresi ağzı ile.

112. AR

Bir söz ile insan ölür arından
Dâr ağacı, urgan nedir, ip nedir
Ar namusu için Dünya varından
Geçemeyen haysiyetsiz i.nedir

Has gönüle sevda gerek, yâr gerek
Kerem gibi yanmak için nâr gerek
Bir insana önce namus ar gerek
Boy pos nedir, şekil nedir, tip nedir

Öz, gönüldür; ten, insanın darası
Neme gerek kaşlarının karası
Bal değilse içindeki şırası
Kıymeti yok, çanak çömlek, küp nedir

Kıraç Ata'm, şaşılacak hâl olmuş
Namus, şeref satılacak mal olmuş
Edepsizlik, çatallanıp dal olmuş
Budak varken göze batan çöp nedir

(10.08.2000-Denizli)

113. BİR YOBAZA

Atamdan dedemden böyle görmüşüm
Alperenlik benim soyumdan gelir
Mert oğlu mert diye şana ermişim
Demir çelikleyen suyumdan gelir

Bizim harcıımızdır bu sırra ermek
Mazluma yâr olup kol kanat germek
Zalime hakkınca dersini vermek
Böyle bellemişim, huyumdan gelir

Yiğit olan yiğit eyler mi telaş
Sahip çık aslına, yıkılma gardaş
Bükülmeyen bilek, eğilmeyen baş
Belli ki emmimden, dayımdan gelir

Aslı bozuk itin neden ürmesi
Kapımda yalanıp beni yermesi
Müstahak mı şimdi Yunan kırması
Yuttuğun lokmalar payımdan gelir

Ben Türkoğlu Türk'üm, ya sen ne çersin
Dinimden kendine hırka biçersin
Ne dalarsın beni ne vazgeçersin
Sinsi çakal gibi kıyımdan gelir

“Türk” dedim mi tamam, İslâm'dır adım
Bunu tarih yazdı, ben uydurmadım
Sen ırkını bilmez, ey kancık hadım
Benim neslim Oğuz, boyumdan gelir

“Türk” deyince zaten İslâm bilinir
Bizde Allah için mertçe ölünür
İş başa düşünce piçler bölünür
Nüfustan silersin, sayımdan gelir

Uzaktan ürme de beri gel beri
Soyundan sopundan soram haberi
Tatmayı bilmezsin tuzu biberi
Leş yemiş de köpek doyumdan gelir

Bana sade “Türk” der, kendi Müslüman(!)
Türk’ü dinsiz sayar, bu nasıl iman
Başını kumlara soktuğun zaman
Ummadığın oklar yayımdan gelir

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı
Vardır diye saydık huysuz katırı
Yaşım kırk bir oldu, bundan ötürü
Başına bir belâ şeyimden gelir

Çok yedin arpayı, yular kırarsın
Nesebin bozuktur neye yararsın
Yarın kaçacak bir delik ararsın
Kıraç Ata’m kalkar köyümden gelir

(1997-Denizli)

114. ATEŞLER DÜŞTÜĞÜ YERİ YAKIYOR

Öyle bir belaya çattık sormayın
Eşkiya, devlete meydan okuyor
Yeter, üstümüze fazla varmayın
Ocaklar söndükçe eller bakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

İşe fetva bulup hile kattılar
Parsel parsel memleketi sattılar
Sırça köşklerinden nutuk attılar
Eşek anırıyor, karga şakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Şehit haberleri, gelir peş peşe
Bir velvele düşer, kavim kardeşe
“Ya devlet başa”dır, “ya kuzgun leşe”
Tepemizde bin bir şimşek çakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Analar babalar ciğerin dağlar
Muratsız gelinler kara yas bağlar
Yetim bacı gardaş sarılıp ağlar
Hainler can alıp evler yıkıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Hepsi şehit oğlu o mert civanlar
Elbet vatan için verilir canlar
Gafil avlanmasın taze fidanlar
Hain pusularda kanlar akıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

En zayıf ânımda vurmayı bekler
Amerika, AB, sırtını pekler
Nankör şerefsizler, hain köpekler
Benim vergim ile kurşun sıkıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Kabahat şunda mı, yoksa bunda mı?
Kusur mayada mı, hamurunda mı?
İşbirlikçilerin umurunda mı?
Şehidim can verip kanlar döküyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Terörist sürüsü girdi Habur'dan
Asker alayından, baktı taburdan
Gazilerim isyan etti ta burdan
Takma bacağını geri söküyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Dedi "Madalyayı, niye taktınız?
Neden katilleri, hür bıraktınız?
Alın madalyamı, sizin hakkınız
ABD sizlere nişan takıyor"
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Hele gel de biraz, yakından tanı
Herif ip cambazı, din şarlatanı
Türk'e kin kusarak satar vatanı
Millet bu zalimden neler çekiyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Bizi inek gibi ellere sağdır
Gökten damla düşse, kendine yağdır

Oğluna gemiler alanlar mağdur
Üç kuruş maaşımı başa kakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

Kıraç Ata'm akıl yetiremiyor
Vatandaş derdini bitiremiyor
Evine bir ekmek götürüyor
Garibin açlıktan ağzı kokuyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor

(15.02.2010-Denizli)

115. SANIYOR

Çiğ kalmış insanla ülfet eyleme
Ne desen kendini dener sanıyor
Eşeğe marifet sorayım deme
Ancak yellenmeyi hüner sanıyor

İnsana benzemez hayvan mereti
Maymun k.çı gibi olmuş surati
Eşekle yan yana koyma kır atı
Yoksa küheylanı yener sanıyor

Ben dedim ki “Üç yaş küçüktür benden”
“Fikirsiz” diyerek lâf attın, neden
Fikrin neyse zikrin fırlıyor senden
Bizi kem sözlerden siner sanıyor

Üç yaş küçük olan senin yaşındı
Benden yaşlı duran, o kel başındı
Durup durur iken kendi kaşındı
Nodul yarasını yañar sanıyor

Gece hiç uyumaz, gezinir damda
Kuyruk acısı var çünkü adamda
Elden gelse bizi sallarıdamda
Şaka süsü verip kanar sanıyor

Memlekete varıp her seferinde
“Profesörüm” der köylük yerinde
Yar Doç'luk az gelmiş kariyerinde
Mum yatsıdan sonra yanar sanıyor

Çok fikirliydin de geçtin dilleri(!)
Yardımcı Doçentsin yıllardan beri
Orda demir attın, berkittin yeri
Kendini kümeste tüner sanıyor

Suratından belli, cin fikirlisin
K.çın yere yakın, fikri kirlisin
Yokuşa mı sürdük, böyle terlisin
Nişadır sürünce diner sanıyor

Yârenlik bilir mi, güdük dümbelek
Güya şaka yaptı, maymun şebelek
Sanki at şeyine konmuş kelebek
Bu da atlayarak konar sanıyor

Kıraç Ata'm boş ver şu kelaynağı
Bırak gitsin başı kıcı oynağı
Zaten beslendiği fikir kaynağı
Lağımlardan içer, pınar sanıyor

(12.06.2006-Denizli)

116. GÜCÜMÜZE GİDİYOR

Hele gardaş, vekillerin sözünden
Caymaları gücümüze gidiyor
Sağa sola kaypakların izinden
Kaymaları gücümüze gidiyor

Yaklaşıyor gene seçim illeti
Gayrı bize çektirirler zilleti
Her gelenin koyun gibi milleti
Yaymaları gücümüze gidiyor

Seçilip de muradına erince
Şımarırlar biraz yetki verince
İş tersine dönüp zoru görünce
Tüymeleri gücümüze gidiyor

Hakkımı ver diyemezsin birine
Saygı yoktur senin alın terine
Heriflerin bizi aptal yerine
Koymaları gücümüze gidiyor

Nutuk çeker, kafiyeli vezinli
Çelenk koyar törenlerde hüznü
“İzindeyiz” deyip hepten izinli
Saymaları gücümüze gidiyor

Medet umar olduk millî kumardan
Millet artık uyanmıyor şamardan
Yavaş yavaş uyuşturup damardan
Baymaları gücümüze gidiyor

El koyarlar, babasının malı ya (!)
Arsalara, villalara, yalıya
Köpek gibi her gördüğü çalıya
Siymeleri gücümüze gidiyor

Düşüncemiz ürün vermez hasada
Uyuklarınız kaygı ile tasada
Düşümüzü bile fitne fesada
Yoymaları gücümüze gidiyor

Yedirmezler bulgurunu ununu
Düşünmezler bu işlerin sonunu
Vatandaşın ayağından donunu
Soymaları gücümüze gidiyor

Zaten üç gün, yaşayanın ömrü ne
Haciz koyduk doğmamışın ömrüne
Hödük gibi IMF'nin emrine
Uymaları gücümüze gidiyor

Kanı yerde kalır mı şehitlerin
Ne işi var koynumuzda bitlerin
Sırtımızdan şu bölücü itlerin
Doymaları gücümüze gidiyor

Kıraç Ata'm saklamadım sözümü
Amma gene bulamadım çözümümü
Beslediğim kargaların gözümü
Oymaları gücümüze gidiyor

(09.05.2002-Denizli)

117. BORSA

Kediye yükledik sermayemizi
Kavaklara çıksa, “borsa” çok mudur
“Bir varmış bir yokmuş” hikâyemizi
Boş gezenler bize sorsa çok mudur

Bitmedik ağaçta meyve erecek
Firma kazansın ki bize verecek
Kırk yıl sonra cebim para görecek
Bu günlerde elim darsa çok mudur

Borsa da bir nevi iş dedim durdum
Gerçek olsun hayal, düş dedim durdum
Armut piş ağzıma düş dedim durdum
Hamdır boğazıma dursa çok mudur

Elini kaptırıp kol arayanlar
Der ki “Enflasyon ne? Borsa canavar”
Nerde iri taş var, nerde kaya var
Ah edip başını vursa çok mudur

Bol vakit öldürür, zarardan saymaz
Evdeki hesaplar çarşıya uymaz
Yenilen pehlivan güreşe doymaz
Kırk yıl kendisini yorsa çok mudur

Nazlı yosma gibi cilveli kâfir
Bir ömür peşinden döndürür fir fir
Sıfırla sıfırı çarpınca sıfır
Elde de bir sıfır varsa çok mudur

Kayanın yüzüne tohum ekilmez
Eğer yaş değilse ağaç bükülmez
Akıntıya karşı kürek çekilmez
Kürek mahkûmları, forsa çok mudur

Adam istiyor ki hep düşeş ata
Bir kez oynadın mı sen doğru ata
Sazı ele alıp şu Kıraç Ata
Vurup kafasını kırsa çok mudur

(02.09.1998-Denizli)

118. BİRLİK BERABERLİK

Birlik beraberlik gerek millete
Taş taşa değmeden duvar mı olur
Herkes dağılırsa düşer zillete
Millet sürü müdür, davar mı olur

Gönül dostu sever kıymet bilince
Hoş muhabbet eyler kendi dilince
Can cana muhtaçtır yeri gelince
Nihayet başından savar mı olur

Bunu hep görmüşüz, sanma ki yeni
Mertliği yüzünden cürüm giyeni
İnsan hiç sevmez mi doğru diyeni
Dokuzuncu köyden kovar mı olur

Kıraç Ata'm der ki tedbir almadan
Bir işe girişme hazır olmadan
Dereyi görmeden, suyu bilmeden
İnsan paçaları sıvar mı olur

(1995-Denizli)

119. NEHCÜ'L-FERÂDİS

Mahmud bin Ali'nin Kerder ilinde
Gönlünde açılmış Nehcü'l-Ferâdis
İnci mercan gibi Harezmi dilinde
Feyz olup saçılmış Nehcü'l-Ferâdis

Gül dermek istersen gülistâne var
Dört kapıdan içre onar hâne var
Her biri gül açmış tam kırk tane var
Ölçülüp biçilmiş Nehcü'l-Ferâdis

Cennet sarayından, ulu yapıdan
Hisseler alınmış kutlu tapudan
Besmeleyle girip bu dört kapıdan
Aşk ile geçilmiş Nehcü'l-Ferâdis

Kıraç Ata'm sen de Allah'a yalvar
Sonumuz bilinmez, bin türlü hâl var
Dördüncü kapıdan uçmağa yol var
Madem ki seçilmiş Nehcü'l-Ferâdis

(1996-Denizli)

120. BU MEMLEKET BİZİM Mİ

Acayip bir hâle düştü şu millet
Hayret! Bu memleket bizim mi gardaş
Paçamızdan akar derdinen zillet
Yazık, bu memleket bizim mi gardaş

Önce eğitimin millîsi gitmiş
Ecnebi düşünce ruha yer etmiş
Millî ahlâk fikir tükenmiş bitmiş
Eyvah! Bu memleket bizim mi gardaş

Çarşıda pazarda türlü tabelâ
Hep yabancı dilde, bu nasıl belâ
Bizim yetkililer uyanmaz hâlâ
Sahi, bu memleket bizim mi gardaş

Ne bir ıssız yerde ne bir kuytuda
İt gibi sokakta çiftleşmek moda
Ele iştah verir, çağdaşlık bu da(!)
Yahu, bu memleket bizim mi gardaş

Ne için kan döker bunca şehitler
Kudursun diye mi karnı tok itler
Yazık, yeşermeden soldu ümitler
Essah bu memleket bizim mi gardaş

Artık medya denen şu usta hırsız
Hem suçlu hem güçlü, namussuz arsız
Vatandaş şaşırılmış, millet kararsız
Sahi bu memleket bizim mi gardaş

Her gün kanallardan lağım akıyor
Kin ve nefret, ölüm, vahşet kokuyor
Eşekler ötüyor, karga şakıyor
Yazık, bu memleket bizim mi gardaş

Türk “Türk’üm” diyemez, melezler kızar
Frenk kırmaları neslimi bozar
Bu yüzden yurduma ihanet sızar
Essah bu memleket bizim mi gardaş

Türk’ü sevmek suçtur, hor görülür Türk
Hâlbuki Türkçüydü Kemal Atatürk
Asıl Atatürkçü geçinenden ürk
Sahi bu memleket bizim mi gardaş

Oraklı çekiçli pis paçavralar
Bölücü pankartı elde ne arar
Namusumuz kadar görmüyor zarar
Yazık bu memleket bizim mi gardaş

Onlar asker vurur, polisi taşlar
Polis fiske vursa mahkeme başlar
Bilmem kimi korur şu büyük başlar
Eyvah! Bu memleket bizim mi gardaş

Bu gün erkeklığı teptik tepeli
Nonoşlar türemiş, saçlı küpeli
Alkış tutanın da cinsi şüpele
Hayret! Bu memleket bizim mi gardaş

Cenazeye alkış, şıkıdım şak şak
Bir de dansöz oynat oldu olacak

Yas tutarken alkış olur mu yavşak
Sahi bu memleket bizim mi gardaş

Çağdaşlık adına gizli arzumuz
Pislik unvan olmuş, sapıklık rumuz
Kesilirse şaşma Kurban'da domuz
Essah bu memleket bizim mi gardaş

Kıraç Ata'm sanma yol aşıyorum
Sustukça pisliğe bulaşıyorum
Öz yurdumda garip dolaşıyorum
Eyvah! Bu memleket bizim mi gardaş

(2000-Denizli)

121. ALEVİ GARDAŞIM

Alevî gardaşım, gayret edelim
Fitne fesatlara kanmadan gardaş
Gönülden muhabbet, sohbet edelim
Hiç bir kötülüğü anmadan gardaş

Gel de buluşalım, gönül hâl evi
Ben Sünnîyim gardaş, sen de Alevî
Beraber söndürek yanan alevi
Ayrılık nârına yanmadan gardaş

Bizi “falan”, “filan”, “fişman” ettiler
Selamlaştık diye pişman ettiler
Gardaşı gardaşa düşman ettiler
Önceki yaramız oñmadan gardaş

Bak ne anlatıyor İstiklâl Marşı
Söylerken kaplasın semâyı arşı
El ele verelim fitneye karşı
Üstümüzde kuzgun dönmeden gardaş

Daim gül alalım, güller satalım
Sevgi şerbetine şeker katalım
Bu ayrım gayrımı silip atalım
Tüten ocağımız sönmeden gardaş

Yunus gibi sevenleri sevelim
Belâları beraberce savalım
Üstümüzden kargaları kovalım
Bacamıza baykuş konmadan gardaş

Aklımızı başımıza alalım
Derdimize böyle derman bulalım
Kendi kendimize birlik olalım
Bize “Haydi gelin” denmeden gardaş

Yokuşa çıkmadan iniş inilmez
Hakk bir, Peygamber bir, bundan dönülmez
Ayrı baş çekmeyle düşman yenilmez
Önce nefsimizi yenmeden gardaş

Kıraç Ata'm der ki bir söz verelim
Verdiğimiz sözde sağlam duralım
Namert hasımları yere vuralım
Gelip sırtımıza binmeden gardaş

(12.04.2010-Denizli)

122. ÂŞIĞA BİR DOKUN

Âşığa bir dokun, bin ah duyarsın
Derdi olan içten içe yanarmış
Başında bitmedik dert mi ararsın
Kelin neresine vursan kanarmış

Düşmanın var ise bırak kibiri
Karınca da olsa koma tedbiri
Elin yumruğunu yemeyen biri
Kendi yumruğunu balyoz sanarmış

Sanma ki âlemde bu varlık senin
Hiç arama yoktur, cebi kefenin
Varlıkta darlığı düşünmeyenin
Bir gün ocağına baykuş konarmış

Felek hükmeyleyip verdiyse komut
Talihin ters döner, tükenir umut
Vermeyince Ma'but, neylesin Mahmut
Ağustosta suya girse donarmış

İcat edileli püsküllü yalan
Var mıdır kusuru kendinde bulan
Kendi eğrisini bilmezmiş yılan
“Deve boynun eğri” der de kınarmış

Kulun bir hesabı var ise elbet
Allah'ın da vardır, hele bir sabret
Kimine dert verir, kimine servet
Rabbim kullarını böyle sınarmış

Kıraç Ata'm fazla düşünme derin

Varsın noksan olsun bilmediklerin

Ayağını sıcak, başını serin

Tutmayan adam da erken bunarmış

(21.05.1997-Denizli)

123. DOLMUŞÇU DESTANI

Suçunu söylesek, üstüne almaz
Lâfını peş peşe dizer dolmuşçu
Hiçbir lâfin sözün altında kalmaz
Aman ha değmesin nazar dolmuşçu

Şoförlüklerine akıl sır ermez
Durup kalkar iken hiç sinyal vermez
Bakanlar işaret, hiçbir şey görmez
Herkes seğırtmenden sezer dolmuşçu

Kampüs girişinde bellidir kanun
Eğer beklemezsen, gelmiştir sonun
Geçiş üstünlüğü her zaman onun
“Benim” der geçersen, ezer dolmuşçu

Hem ana yoldayız hem biz dururuz
Artık canımızı böyle koruruz
Lanet kör Şeytan’a biz yol veririz
Dümdüz geçer sanki dozer dolmuşçu

Salınarak gider, çok geç ulaşır
İkaz edemezsin, bela bulaşır
Kutsal inek gibi serbest dolaşır
Sanki Hindistan’da gezer dolmuşçu

Dim-tıslı müziği yenmek istesen
Zile bassan duymaz, inmek istesen
Kampüsün içinde binmek istesen
İt gibi azarlar, kızar dolmuşçu

Öğrenci kampüste durdurup biner
Kampus içindeyse ineyeği yer
Götürmez indirir “Çabuk defol” der
Garibe acımaz, üzer dolmuşçu

Öğrenci gurbete adım atıyor
Adam gurbetçiye çalım satıyor
Ancak gariplere kafa tutuyor
Meydanı boş bulmuş, azar dolmuşçu

Öğrenciye seksen, sivil doksandır
Para üstü verir, onluk noxsandır
Kanunu yıkmışlar, yerle yeksandır
Kafasına göre yazar dolmuşçu

İnsanca söyledik, amma hödüksün
Hâlden anlamazsın, akli güdüksün
Kalas bile değil, tam bir kütüksün
Seni hiç yontmamış hızar dolmuşçu

Teker yoldan çıkar, bir bak uyan da
Minibüs bulamaz, bu yol ne yanda
Gözü yolda değil, kızda bayanda
Dikiz aynasından süzer dolmuşçu

Seneden seneye bir dolmuş yıkar
Dolmuşun kirinden bir dolmuş çıkar
Kendisi dolmuştan daha pis kokar
Çirkefin içinde yüzer dolmuşçu

Kendini meydanda çok pazarlama
Garip öğrenciyi gel azarlama

Gençlerin sabrını fazla zorlama
Bir gün fiyakanı bozar dolmuşçu

Sabır üçe kadar, sanma ellidir
Dolmuş plakanız tek tek bellidir
Kıvılcım düşmesin, hava yellidir
Küllerin havaya tozar dolmuşçu

Hep birden eyleme başlayalım mı
İlla dolmuşları taşlayalım mı
Dolmuştan indirip haşlayalım mı
Bu el karizmanı çizer dolmuşçu

Haber ilettik mi bu gün medyaya
Öptürürüz seni bütün dünyaya
Hiç güvenme arkandaki mafyaya
Millet mezarını kazar dolmuşçu

Yeter ettiğiniz, usandık yeter
Bela mı istersin, ölümden beter
Dava tek celsede, çarçabuk biter
Sanma bu davalar uzar dolmuşçu

Henüz yırtılmadan kartonlarınız
Ateşe düşmeden naylonlarınız
Belki tez davranır patronlarınız
Bu müşkülü hemen çözer dolmuşçu

Kıraç Ata'm der ki, gayrı neylerim
Doğruyu bilirim, doğru söylerim
Dürüst dolmuşçuyu tenzih eylerim
Onlar bile senden bezer dolmuşçu

(07.04.2006-Denizli)

124. KİTAP NİC'OLDU⁴¹

İster ayıplayın, ister kınayın
Aramazsam olmaz, kitap nic'oldu
İster ki deneyin, ister sınavın
Kimselerde kalmaz, kitap nic'oldu

Baktım gitti gider, adres bulmadan
Bilmem gelir mi ki ömür dolmadan
İsteyelim dedik, kayıp olmadan
Ne olur ne olmaz, kitap nic'oldu

Emanet verilir, okunsun diye
Şöyle dile dişe dokunsun diye
Veren pişman olup yakınsın diye
Gitti geri gelmez, kitap nic'oldu

Yakıştıramayız duygusuzluğu
Hele ki bilimsel saygısızlığı
Böyle rahatlığı, kaygısızlığı
Benim aklım almaz, kitap nic'oldu

Hatır gönül deriz, nazı anlarız
Çok söze gerek yok, azı anlarız
Sivri sinekten biz sazı anlarız
Davul zurna çalmaz, kitap nic'oldu

İster davul deriz, ister kös deriz
Geçen sene verdik, bu yıl isteriz
Gene getirmezsən, vallah pes deriz
Esarete gülmez, kitap nic'oldu

---

⁴¹ Emanet kitap alıp getirmeyenlere.

Kıraç Atam der ki, biz söyleyince

Bir de suçlanırsız böyle deyince

Bizleri unuttur çok bekleyince

Sahibini bilmez, kitap nic' oldu

(03.01.2006-Denizli)

125. NİC'OLDU⁴²

Saña derim saña goca Çavundur
Şu Açı'ya gonan eller nic'oldu
Gurdunan guşunan göynüñ avundur
Issız mı yaylalar, beller nic'oldu

Ergen kızlar gelir Çat'dan aşağı
Beline bağlamış pullu guşağı
Nerde şu Sergen'in oğlan uşağı
Lal olmuş söylemez, diller nic'oldu

Gayalarda kekliklerin öterdi
Duldasında ışgın navrız biterdi
Ala gürgen boz ardıcın yeterdi
Poyrazlar mı gırdı, dallar nic'oldu

Kıraç Ata'm der ki, hasretlik bitmez
Sılamın hayali gözümden gitmez
Kasımlardan bize selam életmez
Ilgıt ılgıt esen yeller nic'oldu

(11.05.1998-Denizli)

---

⁴² Ezgili, Osmaniye yöresi ağzı ile.

126. HU

Bu yıl yine hacca giden hacılar
Her biriniz kavuştu mu yâre hû
Ana, baba, kavim-kardaş bacılar
Derdinize buldunuz mu çare hû

Fukarayı düşürmeden minnete
Sadakayla uydunuz mu sünnete
Gül dermeye girmek için Cennet'e
Bülbül gibi düştünüz mü zâre hû

Varılır mı aşk dağını yarmadan
Bir garibin yarasını sarmadan
Kızgın Kâ'be çöllerine varmadan
Yâr aşkına yandınız mı nâre hû

Elin, dilin varmadıysa ikrama
Helâl malın dönüşmez mi harama
Hüner değil her yıl girsen ihrama
Mansur gibi girmeyince dâre hû

Attığın ok menzilini döğmeli
Taşlayınca Şeytan boyun eğmeli
Ürküttüğün kurbağaya değmeli
Koca dağlar doğurmasın fare hû

Kazanırken malı mülkü, sarayı
Gördünüz mü fakirdeki yarayı
Araplara yedirince parayı
Hakk yolunda geçtiniz mi kâre hû

Allah için deriz yerli yerince
Küsen küssün biz yanlışı yerince
Kıraç Ata'm bu hâlleri görünce
Parçalanır yürek pâre pâre hû

(20.12.2005-Denizli)

127. GÖRDÜN MÜ

İnsana insanca değer vermezler
“Ye babam ye” derler, kürkü gördün mü
Avantasız hiçbir işi görmezler
Rüşvet ile dönen çarkı gördün mü

O der ki “Bana ne” bu der “Sana ne”
Tembellik etmeye her şey bahane
Gevşetmiş milleti, çözmüş zamane
Töreyi yasayı terki gördün mü

Sandıktan çıkanlar bilmem ne haksız
Ancak yese içse, keyfine baksın
Yumurtası soğur yerinden kalksın
Kuluçkaya yatan gurku gördün mü

Nifak tohumunu yurda ekeli
Vatanı ellere peşkeş çekeli
Foyaları çıktı, göründü keli
Düşen takkeleri, borkü gördün mü

Bu millet boş yere kendini yorar
Alış verişlerden eyledik zarar
Terörist devletler gelir üs kurar
Arka bahçesini, parkı gördün mü

ABD’ye karşı kusur etmezler
Bir sözünü asla ikiletmezler
“Tuvalete gitme” dese gitmezler
Neler yaptırıyor korku gördün mü

Türküm diyenlere ırkçı dediler
Asıl ırkçılığı yapan kendiler
Her gün kan döktüler, canlar yediler
Hep aslına çeken ırkı gördün mü

Vahşette sırtlanla yarış tutansın
Sana yalan tarih yazan utansın
Bu gün bile hâlâ orangutansın
İnsanla aranda farkı gördün mü

Kıraç Ata'm der ki aslım bu millet
Aslım asaletim ahlak fazilet
Neymiş medeniyet, nasılmış devlet
Dünya'ya öğreten Türk'ü gördün mü

(06.07.2006-Denizli)

128. ANLAMAZ

Nerden çattık bilmem elin piçine
İyiden anlamaz, hoştan anlamaz
Bir köpekle girdik çuval içine
“Geh geh”ten anlamaz, “oş”tan anlamaz

Ekmek davasına bir işe girdik
Çok şükür birazcık rahata erdik
Lokmamızdan bölüp bu ite verdik
Nimetten anlamaz, aştan anlamaz

Kapımda yalanlan uyuz bir itti
Sonra bir gün geldi, minneti bitti
Semirince bizi kenara itti
Kıdemden anlamaz, yaştan anlamaz

Dedi: “Bunca yıldır, hep heveslerim;
Ver bana hepsini, benim derslerim...
Evde iki tane enik beslerim!”
Üleşten anlamaz, leşten anlamaz

Dedim ki belânı, git Allah’tan bul
Mazlumdan aldığın her gün âhtan bul
Başına düşecek her günâhtan bul
Kayadan anlamaz, taştan anlamaz

Aslan diye ün vermişler çakala
Buyur kelin perçeminden yakala
Kaş yaparken göz çıkarır ukalâ
Kırpikten anlamaz, kaştan anlamaz

Utanmaz yalanı, riyası olsun
Ar namus var mı ki hayâsı olsun
Hakikati yok ki rüyası olsun
Gerçekten anlamaz, düştten anlamaz

Bırakacak olsan yuları gevşek
Hiç tımara gelmez, bir deli fişek
Kıç atmaya başlar, eşşoğlu eşek
“Höst”ünden anlamaz, “çüş”ten anlamaz

İstediğin kadar akli beyni yor
Herif içten içe fesat kaynıyor
Benim tabancayla rulet oynuyor
Doludan anlamaz, boştan anlamaz

Öyle bir vicdansız, akıl sır ermez
Dostlarına bile rahatlık vermez
Kolay ölümlerle yatıp gebermez
Teneşirden bilmez, “teş”ten anlamaz

Kıraç Ata'm gayrı dayansın diye
Yeter birazcık da o yansın diye
İğneleyip durduk uyansın diye
Noduldan anlamaz, şiştten anlamaz

(28.10.2005-Denizli)

129. ÇAĞDAŞ İNSANIZ

Kalmamış ki namus, olsun hayâsı
Yarım kilo gelir ruju boyası
Dünden bozuk ise kulun mayası
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Sen başın önünde yola gidersin
Nazar-ı mahremden hayâ edersin
Bir de “yobaz” derler, buna ne dersin
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Utanmayı bilen bir nesil vardı
Şimdi evremizi özgürlük sardı
Özel hayat artık umuma vardı
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Beyefendi barda, eve geç gider
Hanıma üç saat artar da yeter
Centilmen beylerle(!) muhabbet eder
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Kimin eli, kimin cebinde gezer
Kimi fındık kırar, kimisi ezer
Kimi yeni başlar, kimisi bezer
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Kız on beş oldu mu ipini kırar
Ölçüsünü verir, tipini arar
Arkadaş olunca gelmez ki zarar(!)
Bunda ne var canım, aĐdaŐ insanız(!)

Piyasaya sahte mallar sürülür
Ambalajı gayet seyrek örülür
Buradan baksan öbür taraf görülür
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Karga leşi yemiş, ağzını silmiş
Tahareti bilmez, tâhir kesilmiş
Bonjur, mösyö, madam uygar nesilmiş
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Artistlik sevdası tuttu Serabı
Yönetmen de zaten bilir sevabı
Sabah tekme ile verir cevabı
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Biri kaçır gider, kimse tutamaz
Gündüz damda gezer, gece yatamaz
Bir çuval inciri döker satamaz
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Ecdadına karşı sakar mı sakar
Soysuz Avrupa'nın ağzına bakar
Haçı bile alır, boynuna takar
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Biri kulağına eğilmiş yavaş
Demiş ki; "Nişanlım nasıl arkadaş?"
"Bilmem, iyi diyor şeydenler gardaş"
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Altın işledikçe ışıldar durur
Kuyumcu ehlidir, mührünü vurur

Geçmez akçe iken geçer oldurur
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!)

Hangisine sorsan, şikâyet eder
Beni falan filan güvendirdi der
Artık biri gelir, diğeri gider
Bunda ne var canım, çağdaş insanız

Kıraç Ata'm der ki, vay hâlimize
İbret değil midir ahâlimize
El âlem gülüyor ahvâlimize
Bunda ne var canım, çağdaş insanız

(Eylül 1984-Ankara)

130. DERS ÜCRETLERİ

Şimi ben deyince “suç” diyecekler
Millet zâr ağlıyor, duymaz mısınız
Hani ücret desek, “geç” diyecekler
Bizleri adamdan saymaz mısınız

Herkes borç bulmaya kafa yoruyor
Başlarını taştan taşa vuruyor
Ta geçen seneden ücret duruyor
Yasaya tüzüğe uymaz mısınız

Millet sabreyleyip derse gidiyor
Koyunu kurt ile yayıp güdüyor
Kredi kartına faiz ödüyor
Bir de içimizden oymaz mısınız

Siz mal yüklediniz bizim depodan
Biz harcadık durduk, delik cepodan
Para kazandınız, her gün repodan
Siz bu huyunuzdan caymaz mısınız

Açıkça söyleyin bu kadar zorsa
Ücret almayalım, bütçeniz darsa
Sadaka verelim, ihtiyaç varsa
Önünüze mendil yaymaz mısınız

Anlamadık gitti, bize kastı ne
Borçlu mudur bilmem, astı üstü'ne
Ücretten vazgeçip bir de üstüne
Aylığı da versek, doymaz mısınız

Kıraç Ata'm der ki, el âlem ne der
Sebep olanlara intizar eder
Çocuklar okula harçlıksız gider
Buna nokta nokta koymaz mısınız

(12.10.2005-Denizli)

131. FRANSIZ

Durup durup ardımızdan ünersin
Bu kaçınıcı, saymadın mı Fransız
Ermeni'yi üstümüze sürersin
İnadından caymadın mı Fransız

Tutturmuşsun bir soykırım mezalim
Asıl zulmü sen işledin be zalim
Dünya şahit, boynunuza vebalim
Bebeklere kıymadın mı Fransız

İtleriniz yurdumuza dolunca
Sürü sürü geldi Antep yolunca
Her Antepli, bir Şahin Bey olunca
Zoru görüp tüymedin mi Fransız

Hatay, Urfa talan ettin hepsini
Antep, Maraş, Adana'yı, Mersin'i
Sütçü İmam vermedi mi dersini
Tövbelere doymadın mı Fransız

Anaların ak saçını yoldurup
Çoluk çocuk ahırlara doldurup
Sivil halkı işkenceyle öldürüp
Gözlerini oymadın mı Fransız

Daha dün Cezayir, Tunus'ta, Fas'ta
Eserin gözyaşı, analar yasta
Soykırımdan kalan bebekler hasta
Virüsleri yaymadın mı Fransız

Kânûnî'ydi dirlik düzen sağlayan
Bir fermanla tasmanızı bağlayan
Frañisko tövbe edip ağlayan
Tarihlerden duymadın mı Fransız

Kuyruk acısı var besbelli tabi
Bu gün palazlandın, karşında sabi
Uydurur yaparsın her şey kitâbî(!)
Yeter artık baymadın mı Fransız

Nankörleri her devirde kollayıp
Telef ettin üstümüze yollayıp
Şimdi gene Ermeni'yi yalayıp
İt yerine koymadın mı Fransız

Ne olmuştu geldiğinde Hatay'a
Aklın varsa düşme aynı hataya
Şaşırıp da çatma Kıraç Ata'ya
Pabucu ters giymedin mi Fransız

(2003-Denizli)

132. SEFA GELDİNİZ⁴³

Uzaklardan kalkıp gelen âşıklar
Bugün ilimize sefa geldiniz
İnsanlık kadrini bilen âşıklar
Gönül dilimize sefa geldiniz

Göklere yükselen dağlarımız var
Dört mevsim yaşanan çağlarımız var
Bülbüller ötüşen bağlarımız var
Gonca gülümüze sefa geldiniz

Ali Rıza Ezgi, gönül serveri
Nevruz Ali'nin de başkadır yeri
Her zaman bekleriz sevdik sizleri
Sevgi selimize sefa geldiniz

Pamukkale derler, bir yanı aktır
Efeler diyarı, horozu çoktur
Denizli'dir amma denizi yoktur
Baraj gölümüze sefa geldiniz

Kıraç Ata'm fazla uzatma sözü
Her zaman güzeldir sözlerin özü
Âşıklar bekliyor elinde sazı
Gönül telimize sefa geldiniz

(03.05.2002-Denizli)

---

⁴³ Ezgili.

Ç. ON İKİ HECELİ ŞİİRLER

133. NEVRUZ GELİNCE⁴⁴

Bahar gelir gül açar bahçeler bağlar
Barışa ve sevgiye gönül verince
Önümüzde erisin demirden dağlar
Yunus gibi aşk ile sırta erince

*Dağlarımız yüceden yücedir yüce
Yollarımız inceden incedir ince
Hep gönüller bir olsun Nevruz gelince*

Ayrılık belasından gelir mi fayda
İş işten geçince de ok durmaz yayda
Bir damla sevgi için gönlüm vay vayda
Dağ gibi büyür sevda kalbe girince

(Nakarat)

Kıraç Ata'm kulak ver ne diyor Ata'n
Gençliğe emanettir şu güzel vatan
İflah olmaz birliğe ikilik katan
Sıra dağlar yıkılmaz yerli yerince

(Nakarat)

(21.03.1997-Denizli)

---

⁴⁴ Ezgili.

D. MANİ DÖRTLÜKLERİYLE KURULMUŞ ŞİİRLER

134. ANKARA'DA AKŞAM

Ankara akşamları
Hovarda mı hovarda
Oynaşır gölgeleri
Âşıkların duvarda

Âşıklar ki bildiğin
Leylâ ve Mecnun değil
Bağlanıp da birine
Yâr demek mümkün değil

Sokaklarda fuhuşun
Biçilirken pahası
Duyar gibi olursun
Bir kadın kahkahası

(07.10.1984-Ankara)

135. ALMILA

Sen Ötüken yolunda
Esen seher yelinde
Ak tolgalı beylerin
Destan oldun dilinde

Ah Almıla Almıla
Dilin şeker bal m'ola
Dünya âlem içinde
Senden güzel var m'ola

Altaylardan çığ kopar
Almıla'm ninni yakar
Çığ büyür tufan olur
Uçan kuşları kapar

Nakarat

Kürşad'm kırk yiğidi
Kimden aldı öğüdü
Senden dal budak saldı
Osmanlı'nın Söğüdü

Nakarat

Tanrı Dağı dumandır
Boranı pek yamandır
Almıla'm turan demiş
Hep içimde gümandır

Nakarat

Almıla'mı görelî
Sorma bana nerelî
Nerde şehit verdiysem
Kıraç Ata'm oralı

(1993-Denizli)

136. DALDARA DİYA DİYA⁴⁵

Alçaklara karlar yağmış

(Daldara diya diya daa dit)

Ne tarla ne takım kalmış

(Daldara diya diya daa dit)

Karıñ kışıñ ortasında

(Daldara diya diya daa dit)

Öküzleri çifte salmış

(Daldara diya diya daa dit)

(Gehaa!)

Şu Sergen'i biz de gezek

(Daldara diya diya daa dit)

Yanar ocak, kokar tezek

(Daldara diya diya daa dit)

Herkes tarlasın sürerken

(Daldara diya diya daa dit)

Sen nerdeydin ula zevzek

(Daldara diya diya daa dit)

(Gehaa!)

Dağlar karı serper eler

(Daldara diya diya daa dit)

Sıçanlar çuvalı deler

Daldara diya diya daa dit)

Sen tarlada hopladıkça

(Daldara diya diya daa dit)

Kıraç Ata'm bakar güler

(Daldara diya diya daa dit)

(Gehaa!)

(20.07.1994-Denizli)

---

⁴⁵ Ezgili, Deli Hacı'nın kardeşi Derviş Ali'ye.

137. DENİZLİ'DEN KIZ ALDIK⁴⁶

Deñizli'den gız aldık
Aldık da burada galdık
Hee bi şeyle gözel de
Dilden sınıfta galdık

*Gom güdük oldu dilimiz
Gırlı da veedi belimiz
Allah sabılaa veesiñ
Nolcek bizim hâlimiz*

Biri dedi "Gelivee"
Biri dedi "Gidivee"
Gurban olam Fatmana
Bi teecüme edivee
(*Nakarat*)

"Kakdırivee yane" deyon
Ne deyon annemeyon
Şu siziñ Deñizli'niñ
Dilini bilemeyon
(*Nakarat*)

Gılıçları çe'ce'lee
Cavırları dö'ce'lee
Efeler gubarıp da
Horoz gibi ötce'lee
(*Nakarat*)

Kıraç Ata'm gelipbaa
Tasasından ölüpbaa

---

⁴⁶ Ezgili, Denizli yöresi ağzı ile.

Taselenme arkideş

Yârenneriñ dolupbaa

Böyle olsun dilimiz

Güzel bizim ilimiz

Bizim oğlan, bizim gız

Hepsi de birbirimiz

(12.03.1995-Denizli)

138. ORMAN⁴⁷

Vatan namus arımız
Orman vefakârımız
Oksijeni bol versin
Gülsün çocuklarımız

Bulmak için dermanı
Canlandırdık ormanı
Yarınlara aktardık
Bol hasadı, harmanı

Her ağaç bir can demek
Ondandır bunca emek
Haydi fidan dikelim
Emeksiz olmaz yemek

Orman herkesin malı
Yarınlara kalmalı
Orman yangınlarına
Kesin önlem almalı

Bakarsanız bağ olur
Bakmazsanız dağ olur
Orman şifa dağıtır
Canlarımız sağ olur

Can yürüsün yaprağa
Rahmet yağsın toprağa

---

⁴⁷ Denizli Yunus Emre Anadolu Lisesinin ağaç dikim faaliyeti sırasında...

Gençler kalkmış geliyor
Çölü orman yapmağa

Kıraç Ata'm der sözü
Gülsün milletin yüzü
Yarın çocuklarımız
Rahmetle ansın bizi

(28.03.1995-Denizli)

139. UYGUR TÜRK'Ü⁴⁸

Dünyalar duymadı mı
Şu benim feryadımı
Çinli soykırım yapar
Silmek için adımı

*Bizler Uygur Türküyüz
Oğuz Han 'ın ırkıyız
Ozanlar bizi söyler
Dillerinde türküyüz*

Çinli'nin gözü döndü
Nice ocaklar söndü
Urumçi'ye od düştü
Yandı yüreğim yandı
(Nakarat)

Çinli ezelden beri
Talan eyler her yeri
Özgürlüğümüz için
Şehit verdik gençleri
(Nakarat)

Ata yurdum, vatanım
Şehit yerde yatanım
Çinli'ye kul ettiler
Yok elimden tutanım
(Nakarat)

Bunlar Türk'tür dediler
Parçalayıp yediler

---

⁴⁸ Ezgili.

Bizden daha şanslıdır
Ağaçtaki kediler
(*Nakarat*)

Çinli zincir takıyor
Bütün Dünya bakıyor
Türkiye'nin susması
Yüreğimi yakıyor
(*Nakarat*)

Kıraç Ata'm dur burda
Çinli girmesin yurda
Çin malını almayın
Yem olsun kuşa kurda
(*Nakarat*)

(08.07.2007-Denizli)

E. ATIŞMALAR

140. ÂŞIK SEFİL ALİ KARDEŞİME

Sefil Ali derler nâmın duyarız
Garip gönlümüzün canısın âşık
Biz senin ismini başta sayarız
Bilmeyenler var ise tanısın âşık

Gördüm dosdoğrudur söylediklerin
Hepsinde ibret var, mânâsı derin
Âşıklar içinde başkadır yerin
Kırıkhan Hatay'ın şanısin âşık

Yıkarak bendini hilenin mekrin
Daim Hakk'ı söyler aşk ile zikrin
Yolu senden geçer en güzel fikrin
Gönül kervanının hanısın âşık

Ehl-i irfan ile görüşen bilir
Vasıl olmak için yarışan bilir
Ancak bu menzile erişen bilir
Âriflik yolunun sonusun âşık

Şunlara desem ki gel sen de başar
Topçunun popçunun boyundan aşar
Bizim kültürümüz sizinle yaşar
Hayat damarının kanısın âşık

Popçu kaç gün yaşar gördün gözünle
Bak sen yıkılmadın doğru özünle

Hemi sazın ile hem de sözünle
Bizim dersimize konusun âşık

Yunuşça söyleten yalnızca his mi
Kalp gözüyle gördün mânâyı cismi
Ebedî söylensin beraber ismi
Sefil Ali ile Yunus'un âşık

Kıraç Ata'm der ki bülbül şakısın
Sefil Ali bin bir nakış dokusun
Ben âlimim diyen açsın okusun
Âlimlerin ilmi, fenisin âşık
(2003-Denizli)

141. SEFİL ALİ’NİN KIRAÇ ATA’YA CEVABI

Kıraç Ata’m mektubunu okudum
Methiyene lâyük deyilim hocam
Ben kimim benimle edersin sohbet
Destur ver önünde eyilem hocam

Senin adın büyük şanın çok yüce
İlim irfan gördün gündüz ve gece
Ben gibi âşığa ders verdin nice
Sıramı bildir ki sayılam hocam

Güzel sözlerinden öğüt isterim
Koyarım gönlüme orada beslerim
İrfan çeşmesinde vardır taşların
Varıp içmek için koyulam hocam

İnsanın özünde güzellik yatar
Güzel söz Nebiler yolunu tutar
Seher vakti kalkıp gül için öter
Bülbül gibi dalıp ağlıyam hocam

Sefil Ali’m garip bir kuru çeşme
Yanlış kelam edip haddini aşma
Ne muamma ne atışma ne koşma
İzin ver sözümü bağılyam hocam

142. HASAN KORKMAZ İLE⁴⁹

Hasan:

Şu Erzurum'da karlar eriyende
Bizim eller bahar olur yaz olur
Zalım hasret gönlümü bürüyende
Yanar bağrım da ateş de köz olur

Ekrem

Çıkılmış göğün yedi katlık arş'ına
Ne metreye gelir ne de arşın'a
Bir haber anlamaz geçse karşına
Söylesem de hep faydasız söz olur

Hasan

Ey âşık saldırma bu kadar fazla
Sen de efendilik yolunu izle
Gider mert oğlu mert bir acı sözle
Düşer kara toprağa da toz olur

Ekrem

Sen uyudun geldi geçti kabile
Bu gemi yürümez böyle lâf ile
Söz söylesem, öğüt versem naf ile
Yine gelir, bir utanmaz yüz olur

Hasan

Dostum bu iş burada böyle kalmaz
Sade kem lâf ile atışma olmaz
Hem yeme gelmez hem samana gelmez
Kişioğlu senin gibi yoz olur

---

⁴⁹ Sınıf arkadaşı.

Ekrem

Nasıl böyle gidiyor mu hoşuna
Döndermişem seni puhu kuşuna
Uğraşıp didinsen, boşu boşuna
Yine benim elimde bir koz olur

Hasan

Ben düşmüşem aşkın elinden derde
Bu sevda sonu biter kara yerde
Puhu kuşu gibi tatlı kuş nerde
Bu isyancılık Tanrı'ya naz olur

Ekrem

Sen tattın mı böyle âşık oyunu
Tut da getir karşıma tüm soyunu
Çeke çeke uzatırım boyunu
Gülünecek bir acayip poz olur

Hasan

Bana bak ulan Adana sırığı
Geçiririm kafana lâftan sarığı
Hoşa gitmez âşıkların koruğu
Sen gibi âşık durmaz tez ölür

Ekrem

Aman bakın şunun ettiği lâfa
Kokmuşsun gel seni kaldırak rafa
Karşımda lal olur, işlemez kafa
Bu âşığa nazar olur, göz olur

Hasan

Âşığım ırmaklar tersine akmaz

Kafasız lâfin yüreğimi yakmaz
Benim soyadım Korkmaz'dır be Korkmaz
Senin gibi âşık elimde bez olur

Ekrem
Ben nice kel horoz gördüm ağlattım
Bin sözünü bir söz ile bağlattım
Birçoğuna tabanları yağlattım
Sen gibi on âşık yetmez az olur

Hasan
Ufak at gelsin metreya, arşına
Ağız yaparsın geçmişsin karşıma
Benim sözüm bedeldir bin kurşuna
İşler kalbine baharın güz olur

Ekrem
Bu mecliste geçmez sözün bağıрма
Renkten renge siyah beyaz ağırma
Hindi gibi avaz edip çağırma
Ne kadar çalsan da sazın caz olur

Hasan
Ben senin gibi çok âşık görmüşüm
Hepsinin sözünü yele vermişim
Senden evvel güllerini dermişim
Girme bahçeye gönlünde sız olur

Ekrem
Boşa gider senin beni yerişin
Gül için miydi bahçeye girişin
Senin var mıydı gül ile bir işin

O bahçede Hasan gibi kaz olur

Hasan

Bilir gül kıymetini ârif olan
İşin üçkâğıtçılık, yalan dolan
İyi güler amma dostum son gülen
Çıkmaz bu acı içinde iz olur

Ekrem

Ârif mi sandın sen şimdi kendini
Kendi boynuna taktın kemendini
Başına bağlasan şu tülbendini
Seni sevmek lezzet olur haz olur

Hasan

Atıyorsun dostum durmadan boşa
Lâflarının hiç biri gitmez hoşâ
Böyle giderse girersin ilk beşe
Senden tedaviyle güzel kız olur

Ekrem

Başın kurtulmasın e mi saradan
Bura er meydanı, çekil aradan
Seni bir kız yapsa imiş Yaradan
Bir bakışla tavlaması tez olur

Hasan

Kâfir çok gitti değil mi hoşuna
Hasan'ım konuşmamışım boşuna
İşte zehir kattım tatlı aşına
Böyle hep sözlerim sana biz olur

Ekrem

Erkemim geçmez senin paran pulun

Sırtından dökülmüş palanın çulun

Şimdi git kendi meclisinde bulun

Bundan gayrı döveceğin diz olur

(1981-Erzurum)

143. HİMMET BİRAY İLE⁵⁰

Himmet

Zavallılar gördüm, bükük boyunlu
Hicranı içmişler, Aman Allah'ım
Kimsecikleri yok, yapayalınız
Derdi çekmişler yaman Allah'ım

Ekrem

Hicran neyse gönlümüze batıyor
Ya şu eşşekler kaygısız yatıyor
Yiyip içip bize çifte atıyor
İki ton yetmiyor saman Allah'ım

Himmet

Aklım bu işleri alabilmiyor
Artıyor çilemiz dolabilmiyor
Başını engine salabilmiyor
Belli ki hâlimiz duman Allah'ım

Ekrem

Akıl olmayınca kafa neylesin
Dostum boş söz ile beni eğlesin
Desem ki ah Himmet sen de böylesin
Bana kızarmı o zaman Allah'ım

Himmet

Kötülükten gamlı gönül netice
Hatır yıkan kalbi elbet katıca
Gör hâllerimi bak şimdi nice
Eski çiçek neden çimen Allah'ım

---

⁵⁰ Sınıf arkadaşı.

Ekrem

İlk başında bana gözün kestirir
Sonra ağlar matem yeli estirir
Kendini hep böyle masum gösterir
Bu da çevirdiği dümen Allah'ım

Himmet

Mintan giymiş, mavicedir sırmadan
Dostlar bile çürük çıktı torbadan
Havaya bak, belloluyor urbadan
Bilmem niye kötüleşti zaman Allah'ım

Ekrem

İstersen gel dönüp yeniden sayak
Bu adam hak etti şimdi bir dayak
Önceki dörtlükte geçti bu ayak
Buna getirmezdim güman Allah'ım

Himmet

Çizmişler alına kara çizgiyi
Dostlarım da atıvermiş kazığı
Yorulmuş dizleri, bitmiş azığı
Dayak yedik şimdi yaman Allah'ım

Ekrem

İyi alışmış bu dili ezgiye
Aynı tarak vurur beze bezgiye
Bir türlü gelmiyor yola çizgiye
Bu adamda yok mu iman Allah'ım

(1981-Erzurum)

144. OLCAY KILIÇ İLE⁵¹

Olcaý

Benzer bana benzer sana Şu bülbülün tŐ
Şu gllerin ıtrı başka kokar bugün ay bala
Salınır da gider nazlı iek olmaz dönüŐü
MenekŐeler sicim sicim akar bugün ay bala

Ekrem

Őimdi gecedeýim, önce gündüz d
Bir mihriban baktı gözünü söz d
Her dem hasretiyle ağlattı öz d
Derdi beni yakar bugün ay bala

Olcaý

Ozan gelir, söz söyleyip övünür
Bir azar yer, kaçıp gider, dvnr
Sapıtır yolunu, her gün svnr
Ozanlar da sakar bugün ay bala

Ekrem

Kirli cppesine gelir sarılır
Keyiflenir, karpuz gibi yarılır
Bu aŐıkla meclise mi varılır
Düşman gibi bakar bugün ay bala

Olcaý

Yiğit olan kara kara bakıŐır
Erkek ozan tatlı tatlı atıŐır
Mertliğe de bugün korku katıŐır
Pısırıklık vakar bugün ay bala

---

⁵¹ Sınıf arkadaşı.

Ekrem

Kapattı yüzüme camı pancuru
Gafil âşık yedi kurtlu inciri
Ayağına şimdi paslı zinciri
Elleriyle takar bugün ay bala

Olca

Zincir kulu mâşuğuna götürür
Benim aşkım bülbülleri öttürür
Garîbullah seni eller ne bilir
Seni derde sokar bugün ay bala

Ekrem

Bülbül diye sıfat verme özüne
Karga oldun bizim köyün düzüne
Sözü tokat gibi yedin yüzüne
Gözde şimşek çakar bugün ay bala

Olca

Bülbül olmak her kargaya ün değil
Böbürlenme, övünecek gün değil
Sen kargaysan bu garibe zün değil
Sefiller de çıkar bugün ay bala

Ekrem

Lâf konuştu bak yine yavan yaşık
Çok naneler yedin sen kaşık kaşık
Hazmedemez sözümü ünlü âşık
Bana kulak tıkar bugün ay bala

Olca

Sen gaflette tanımazsın âşığı

Bu gidişle bulamazsın ışığı
Zanneder kendini şiir kavşığı
Durağını yıkar bugün ay bala

Ekrem
Uyuz oğlak gelip koçla tokuşmuş
Hep sözlerin turşu gibi kokuşmuş
Tuttuğu yol meğer böyle yokuşmuş
Bu gidişten bıkar bugün ay bala

Olca
Uyuz keçi kendin koç mu sanıyor
Seni tüyünden tüm âlem tanıyor
Ben pınardan, o bataktan kanıyor
İçini o yıkar bugün ay bala

Ekrem
Dostlar bakın bu keçinin yamanı
Karnı açtır, çayır yeme zamanı
Tükendi önünde yemi samanı
Yine canın sıkar bugün ay bala

Olca
Gül ekeriz, diken olur gözüne
Güvenilmez böyle saçma sözüne
Geldi yine koku sürmüş yüzüne
Domuz gibi kokar bugün ay bala

Ekrem
Açıkgöz geçinme, sanma solandık
Bu ayağı ilk dörtlükte kullandık
Bu deveyle yola çıkıp yollandık

Durur durur ıkar bugün ay bala

Olca

Bu âşık değildir, berduş biridir
Sorarsanız ninesinden geridir
Uzun zaman develerin pîridir
Palavra da sıkar bugün ay bala

Ekrem

Âşık gönlüm dilim dilim diliyor
Vuruştukça düşman bize gülüyor
Kötü sözler içten değil, biliyor
Manzarayı çakar bugün ay bala

Olca

Gelin dost olalım be hey gurbanlar
Olmasın kırgınlık, kalksın dumanlar
Yaptığımız bu şakayı düşmanlar
Başımıza kakar bugün ay bala

Ekrem

Uğraşsan da çare yoktur ölüme
Ateşler yağarken gonca gülüme
Artı bu mevsimde yağın gönlüme
Ya doludur ya kar bugün ay bala

Olca

Kimse bilmez garipliğin hâlinden
Biz çok çektik namertlerin elinden
Bir yâr bulup tutamadım belinden
Medenî hâl bekâr bugün ay bala

Ekrem

Evlenen evlendi umut kalanda
Bütün dertler evliliğe dalanda
On binlerce, yüz binlerce alanda
Dert sahası dekar bugün ay bala

Olca

Düşer olduk bu divandan yollara
Selam olsun bizi seven kullara
Garibullah düşer belki tullara
Bir şenbe-i şikâr bugün ay bala

Ekrem

Kader ensemblede duran sivri diş
Kıraç Ata'm, fırsat varken dur didiş
Her gün kayıp, her gün zarar bu gidiş
Kazancımız bî-kâr bugün ay bala

(1981-Erzurum)

145. MUAMMALI ATIŞMA I⁵²

Kıraç Ata:
Dinle Levent Kıraç Ata ne diyor
Bir kurt var ki malı mülkü hep yiyor
Piyasayı allak bullak ediyor
Bil bakalım yaratığın adını

Levent Kurgun:
Buldum desem söyleyemem tadım yok
Bulamadım desem kızma yâdım yok
Bana evvel bir ad söyle adım yok
Kıraç Ata işleyiver “odun”u

Kıraç Ata:
Bugün olsun, yarın olsun, dün olsun
Adımızı yaşatacak gün olsun
“Kurgunoğlu” diyelim de ün olsun
Yârenlerin eylesinler yâdını

Kurgunoğlu:
Şimdi oldu, ustamızdan ün aldık
Şiir düzdük yazdığımız gün aldık
Kıraç Ata gösterdi de yön aldık
Sonra kinde söylerim ben adını

Kıraç Ata:
Beğendiysen mesele yok mahlası
Yüce Rabbim hiç bozmasın ihlası
Herhâlde ki dil altında baklası
De söyle de bozmayalım tadını

---

⁵² Yrd. Doç. Dr. Levent Kurgun “Kurgunoğlu” ile 2000 yılında yaptığımız atışma.

Kurgunoğlu:

Her tarafta karşımıza çıkandır
şu enflasyon malı mülkü yıkandır
Kurgunoğlu bu sebepten bılandır
Bilirim ben sndremem “od”unu

Kıraç Ata:

Kıraç Ata doğru söze ne desin
Doğru bildin, bunun için gr sesin
Bugünlük de tamam olsun hevesin
Her gün böyle alasın muradını

(Cevap: Enflasyon)

(21.01.2000-Denizli)

146. MUAMMALI ATIŞMA II

Kurgunoğlu:

Ele gelmez göremezsın özdedir
İnetir ki emaresi yüzdeder
Yazın olmaz, genellikle güzdedir
Bunu bana diyen beri yürüsün

Kıraç Ata:

Ben görmedim böyle âşık oyunu
Tarif etmez ne enini boyunu
Bir ipucu vermez nidem huyunu
Ne ola ki, duyan beri yürüsün

Kurgunoğlu:

Çok arsızdır, her kişiden bulaşır
Sabah akşam burun mendil güleşir
Kıvrandırken yatak yorgan dolaşır
Gelsin limon, yiyen beri yürüsün

Kıraç Ata:

Mevlâ bunu kimselere vermesin
Kurusun kökü de güne ermesin
Kıraç Ata'm grip seni görmesin
Üst üstüne giyen beri yürüsün

Kurgunoğlu:

Doğru sözdür muammamız bilindi
Bu lafzile nihayete gelindi
İletinden garip burnu delindi
Kurgunoğlum "yay"an beri yürüsün

(Cevap: Grip.)

(24.01.2000-Denizli)

147. DEYİŞME

Kıraç Ata:

Bir domuz besliyorlar ahırda
Yemi suyu hepsi tekmil bakırda
Diyorlar ki bir ayağı çukurda
Kurgunoğlu devlet bunu asar mı?

Kurgunoğlu:

Keşke görsem o kansızın leşini
Anlamadın bu erkânın işini
Çekinmeden onarırlar dişini
Kıraç Ata devlet bunu asar mı?

Kıraç Ata:

Eşküyayı bilmem kimler gözlüyor
Dağlarında hâlâ kurşun vızlıyor
Şehitlerin kemikleri sızlıyor
Kurgunoğlu devlet bunu asar mı?

Kurgunoğlu:

Köpek soyu adasından ürürken
Yetimlerin “Asın” diye yürürken
Elimizde hüküm belge dururken
Kıraç Ata devlet bunu asar mı?

Kıraç Ata:

Kıraç Ata'm bu diyardan gideyim
Aklım erer gücüm ermez nideyim
Ben kimlere ne intizar edeyim
Kurgunoğlu devlet bunu asar mı?

Kurgunoğlu:

Kurgunoğlu'm kol kol olmuş alayı

Yıkmak için böyle sağlam kaleyi

Kullanırken bin bir türlü hileyi

Kıraç Ata devlet bunu asar mı?

(24.01.2000-Denizli)

148. OZAN NİHAT'A I⁵³

Dinle Şu sözümü Nihat gardaşım
Beni bu düğüne gelmez mi sandın
Dosta kurban olsun Şu dertli başım
Yâren kıymetini bilmez mi sandın

Davetiye verdin, buyur diyerek
Davete icabet eylesem gerek
Ben de kalkıp vardım selâm vererek
Verdiğin adresi bulmaz mı sandın

Dedim ki gardaşım beni görünce
Herhâlde sevinir selam verince
Hem çalar söyleriz yerli yerince
Elimdeki sazı çalmaz mı sandın

Gel görelim bize iltifat nerde
Ozan Nihat düşmüş bir başka derde
Meğer dev ozanlar varmış içerde
Benden âşık falan olmaz mı sandın

Gelen âşıklara saygımız vardır
Misafire hürmet namusla ardır
Neden ben gelince yeriniz dardır
Koskoca salonlar almaz mı sandın

---

⁵³ Ozan Nihat, oğlunun düğün davetiyesini dağıtırken Ekrem Kıraç ile tanışır. Yanındakiler, Kıraç'ın da bir ozan olduğunu belirtince; Ozan Nihat düğünün bir âşıklar Şöleni biçiminde yapılacağını, onun da sazını alarak düğüne gelmesini söyler ve davetiye verir. Kıraç, 15 Temmuz 1994 tarihinde düğün salonuna gider, ancak Ozan Nihat, çok sayıda âşık olduğunu, ona sıra gelmeyeceğini söyler. Bunun zerine Kıraç, gidip sazını arabasının bagajına koyduktan sonra salona döner. âşıklar arasında Hilmi Şahballı, âşık Reyhânî, Hacı Karakılçık, Yavuz Őahiner gibi önemli isimler vardır. Ozan Nihat'ın bu davranıŐına karşı Ekrem Kıraç, "*Kasımoğlu*" mahlasıyla ve Hizmet Gazetesi aracılığıyla bu sitemi yollar. 19.07.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi ve ayrıca Pamukkale Üniversitesi EĞitim Fakültesinin Gldeste Dergisinde, Türkan Kodal'ın "*âşıklık Geleneğinde Atışma*" adlı makalesinde örnek olarak verilmiştir. Yıl:1984, Sayı:2, s.38

El gibi kenarda âşık durur mu
Buyur etsen ağzın, dilin kurur mu
Ne sandınız beni, yoksa gâvur mu
Abdest alıp namaz kılmaz mı sandın

Ozanlar çaldılar söylediler ya
Her biri birinden engin bir derya
İki çift sözümüz bizim de var ya
Beni deryalara dalmaz mı sandın

Goncalar açılır, bülbül öter de
Tahammülün yoksa “Gayrı yeter” de
Yoksa söylenecek sözler biter de
Bize diyecek söz kalmaz mı sandın

Evel Allah biz de çalar söyleriz
Hakk için çalarız, Hakk için deriz
İstenmeyen yerden çekip gideriz
Sabır taşıp bardak dolmaz mı sandın

Yine küs değilim, bilesin bunu
Allah şen eylesin gönül yurdunu
Bir sözü söylerken düşün ardını
Kurşun olup bağrım delmez mi sandın

Sözü tamam ettim burada vesselam
Bir cevap beklerim, eylerim selam
İyi hesaplanıp söylensin kelim
Kasımoğlu'm hamle çelmez mi sandın

149. KASIMOĞLU EKREM'E I

Kasımoğlu seni düğünde gördüm
Mutlu günümüze geldiğin belli
Zaten görür görmez notunu verdim
Yâren kıymetini bildiğin belli

Ararken salonu bilen birini
Mendiline doldurmuşsun terini
On beş Temmuz günü düğün yerini
Adres sora sora bulduğun belli

Hünerini tavırların oyladı
Sakın deme ha kehânet eyledi
El sıkarken parmakların söyledi
Sazı hakkı ile çaldığın belli

Her âşık bir çiçek her âşık gonca
Gönülleri derya, ruhları ince
Senden tatlı bir serzeniş gelince
Anladım ki âşık olduğun belli

Âşıklarda hayâ olur, ar olur
Çoklarının ibadeti sır olur
Âbidlerin yüzlerinde nur olur
Yüzün şahit namaz kıldığın belli

Muhabbet şerbeti sunarken tasın
Çok ulvî sevdan olduğu kesin
Gayet enginlerden geliyor sesin
Aşkın deryasına daldığın belli

Güzel yurdumuzun her yöresinde
Misafir öndedir Türk töresinde
Sohbet meydanında söz sırasında
Bu yüzden sonraya kaldığın belli

Teker teker ölçtüm her bir sözünü
Sen de Hakk'a bağlamışsın özünü
Şiirinden seyreyledim yüzünü
Gırtlığına kadar dolduğun belli

Aman ha dolaşıp ayağın elin
Aşkın meydanında bitmesin pilin
Kurşunu hedefe sıkınca dilin
Bazen on ikiden deldiğin belli

Ozan Nihat seni bir dost belledi
Selamını aldı, selam yolladı
Rakip gördü, kendisini kolladı
Boş kalınca ayak çeldiğin belli

(27.08.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

150. OZAN NİHAT'A II

Ben sitem yolladım, istedim yormak
Tatlı dille cevap vermişsin âşık
Ben çay beller idim, gördüm ki ırmak
Çağlayıp ummana ermişsin âşık

Yol bilir mi diye sual ederken
Baktım ki o dönmüş, eller giderken
Acep çiçeklerden anlar mı derken
Has bahçeden güller dermişsin âşık

Ozan bilmeye de başka kim bile
Bin bir latifeyi dökmüşsün dile
Hâlinden belli ki çekmişsin çile
Nice derde göğüs germişsin âşık

Kâmil olan anlar dilin kastını
Ölçer, biçer, tanır elbet dostunu
Engin tevazuyla atıp postunu
Erenler bâbına sermişsin âşık

Ozanlar da saza tele dokunur
Usûl bilmeyen de bön bön bakınır
Şiirinde bin bir hüner okunur
Bu işin dersini görmüşsün âşık

Sözlerin erdemli, sabır timsali
Ârifçe söylenmiş, yoktur emsali
Çöllere can veren yağmur misali
Toprağa damlayan termişsin âşık

Bilmem bu âşıklık başa bela mı
Gönderdik selamı, aldık selamı
Gönülden derleyip türlü kelamı
İnce nakış gibi örmüşsün âşık

Kasımoğlu der ki, kıymet bilince
Gayet memnun oldum, cevap gelince
Sözü dokundurup inceden ince
Överken de biraz yermişsin âşık

(02.09.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

151. KASIMOĞLU EKREM'E II

Kasımoğlu peşrev işini bırak
De haydi güreşe başlayalım gel
Yavaş gidiyoruz, yolumuz ırak
Sürat vitesini beşleyelim gel

Nefsin arzusuna vermeden meğil
Biraz da dertlerin üstüne eğil
Şu zaman iltifat zamanı değil
Kımalı lâfları boşlayalım gel

Hele yoklayalım şöyle bir fasıl
Ne oldu çağlara hükmeden nesil
Millet ne âlemde, memleket nasıl
Beraber bunları işleyelim gel

Dertler nedir, göz önüne serelim
Vatandaş da görsün, biz de görelim
Plandan da önce hayal kuralım
Çözüm yollarını düşleyelim gel

Değer versek özde sözde erliğe
Kavuşuruz düzenliğe, dirliğe
Acil ihtiyaç var yurttta birliğe
Fitneyi fesadı dışlayalım gel

Azmin karşısında dertler yok olur
Aç mideler sabır ile tok olur
Kolay işe sahip çıkan çok olur
Bizler zorlukları döşleyelim gel

Memiş ile Keto dövüşür kinle
Sen medyumu değil, Kur'an'ı dinle
Onlar uğraşırken periyle cinle
Biz de şeytanları taşlayalım gel

Nihat ozanlıkta kuralı bozdu
Mektup yazan dostu bekletti, üzdü
Altı aydan sonra cevabı yazdı
Usulünce dille haşlayalım gel

(10.03.1995-Denizli-Hizmet Gazetesi)

152. OZAN NİHAT'A III

Buyur başlayalım güreşe artık
Çifte pehlivanlar eşleyelim gel
Her kim ki der ise kispetim yırtık
Tutup paçasından tuşlayalım gel

Yârenlik diyerek çıktım güreşe
Ustaya yıkılmak dert değil, neşe
İltifat eylesem çok mu güneşe
Pırıl pırıl sözü hoşlayalım gel

Yine parmak bastın eski yarama
Çağlara hükmeden nesli arama
Belli, söylenecek çok söz var ama
Önce kuzgunları kişleyelim gel

Çözüm yollarında geç kalmayalım
Hayal kuralım da çok dalmayalım
Uyuklayanları boş salmayalım
Soğuk sular ile duşlayalım gel

Taşlanır mertliğe değer verenler
Dirliği birliği özde görenler
Yal için hırlıyor bize ürenler
Beraber defedip oşlayalım gel

Tembelin serveti yorgan döşektir
Cahillerin yükü şüpheyile şektir
Lüzumsuz yükleri çeken eşektir
Tutup yularından çüşleyelim gel

Medyum bekler iken şansı yitirdik
Vekiller sırada, halkı bitirdik
Anlasınlar diye iğne batırdık
Fayda vermez bari şişleyelim gel

Kasımoğlu der ki, dost kırılmaya
Fazla bekletince ekşiyor maya
Aylar az geldiyse cevap yazmaya
Altı ay bir güzle kışlayalım gel

(21.03.1995-Denizli-Hizmet Gazetesi)

153. ENİŐTEMİZE⁵⁴

Tatlı dilli güler yüzlü
Çok da alçak gönüllü
Ablamızın bir tek gülü
Saygıdeğer eniŐtemiz

Sazının telini okŐar
Söylerken de sanki coŐar
Kalplerimize huzur saçar
Saygıdeğer eniŐtemiz

Sohbetine doyum olmaz
Kul hakkına hiç dokunmaz
Bir karıncayı bile incitmez
Saygıdeğer eniŐtemiz

Herkes onun gibi olsa
Kötülere yer kalmasa
Vatanı için canını verse
Saygıdeğer eniŐtemiz

Cumayı iple çekeriz
EniŐtemiz gelir biliriz
Yaşayan ölü gibiyiz
Saygıdeğer eniŐtemiz

YaŐlıya gence değer verir
Öğrencilerini evlat edinir
Sözleriyle kıymet verir
Saygıdeğer eniŐtemiz

---

⁵⁴ ÂŞık Kırac Ata'nın eşinin amcası oğunun hanımı HanifeYıldırım'ın âşığa yazdığı Şiir.

Rabbim seni bize bağışlasın

Eniştemiz çok yaşayasın

Ellerinden pülesin

Saygıdeğer eniştemiz

17.10.2009 (Acıpayam – Benlik)

154. HANİFE GELİN'E⁵⁵

Yürekten gülümser, gönülden söyler
Söz söyleyen dilsin Hanife gelin
İnşallah her zaman kayınbirader
Kıymetini bilsin Hanife gelin

Arif olan insan bakıp görüyor
Herkes seni sevip kıymet veriyor
Bahçıvan bağından güller deriyor
Bahçemizde gülsün Hanife gelin

Dilerim devşirsin sevgi meyvesin
Hiç kimseye karşı boyun eğmesin
Hüzün yaklaşmasın, acı değmesin
Daim yüzün gülsün Hanife gelin

Seni bilen insan anlar ki eğer
Sevdiğin uğruna baş koysa değer
Bahtın açık olsun, talihin yaver
Sonsuz murat alsın Hanife gelin

Sevginle yanarak hem için için
Nevzat arı gibi çalışır niçin
Bilesin ki bizim kayınço için
Sen de petek balsın Hanife gelin

Bir damla sevgiydi senin dileğin
Dileğini duydu sevgi meleğin
Yeter ağlattığı zalım feleğin
Gözyaşını silsin Hanife gelin

---

⁵⁵ Âşık Kırâç Ata'nın gelinleri Hanife Yıldırım'a verdiği cevap.

İnci gibi dizer sözü nadirdir
Kalem alıp yazar hem de şairdir
Yüce Mevlâ'm bak nelere kâdirdir
Senden razı olsun Hanife gelin

Eşine bağlıdır sevgiyle nazla
Ona muhabbeti her şeyden fazla
Sizin sevdanızı söyleyip sazla
Kıraç Ata'm çalsın Hanife gelin

(24.10.2009 Acıpayam – Benlik)

F. MUAMMALAR⁵⁶

155. MUAMMA I

Yer dolanır, yer dolanır

Seni beni yer dolanır

Dönerken de ardı sıra

Bir ufacık yer dolanır

Birisinin karnı büyük

Birisi ufacık höyük

Deryalarda yüzen kayık

İkisi de bir dolanır

Kıraç Ata'm der ki hoştur

İkisi de uçan kuştur

Biri üç yüz altmış beş tur

Biri otuz tur dolanır

(30.12.2004) (*Cevap: Dünya ile Ay*)

---

⁵⁶ 30.12.2004'te Denizli'de, Pamukkale Üniversitesi Fen-Ed.Fak. konferans salonunda Gürkânî ile Burhânî'ye sorduğumuz muamma.

156. MUAMMA II

Âşık isen ağlarsın
Yüreğini dağlarsın
O kimseye yüz vermez
Sen gönlünü bağlarsın

Söyledikçe ninniler
Dertlerini yeniler
Derindedir yarası
El değmeden iniler

Kuru daldan var olur
Feryat, figân, zâr olur
Kendi sevmeyi bilmez
Her Âşığa yâr olur

Kıraç Ata'm ne demez
Ben demeden söylemez
Karnı büyüktür amma
Bir lokma ekmek yemez

(2006) (Cevap: Bağlama, saz)

157. MUAMMA III

Kıvrım kıvrım bir yol, yılanı benzer
Rüzgârın elinden talana benzer
Bir varmış bir yokmuş, yalana benzer
Geleni gidene ağlatan budur

(2006) (*İnsan ömrü ve ölüm*)

158. MUAMMA IV

Atalar ne demiş çok iyi düşün
Altın varken hükmü olmaz gümüşün
Hayra yorulmazsa akşamki düşün
Sus ki söylemeyip hayır bulasın

(1995-Denizli) ("*Söz gümüşse, sükût altındır.*" / Atasözü)

159. MUAMMA V

Dört ayak üstüne gezdikten sonra
İkisini keser, yer rahat bulur
Üçten de usanıp bezdikten sonra
Onu bir kara dev yer rahat bulur

(1995-Denizli) (*İnsan dünyaya geldikten sonra önce emeklemeye başlar, sonra iki elini yerden keserek iki ayağı üstünde yürür, ihtiyarlıkta bu iki ayağa bir de baston eklenir üç olur, insanın bu üçten de usanması onun ölmesidir; kara toprak onu yiyerek rahata erer.*)

160. MUAMMA VI

Boş bir deri ucu dal
Ne yağ konur ne de bal
Aceleye gerek yok
Bugün üfür yarın çal

(Tulum, adı verilen ve daha çok Doğu Karadeniz yöremizde yaygın olan bir çalgı aleti)

G. SERBEST YA DA TEKERLEMELİ MANZUMELER

161. RÜYA

Alev alev yanarak
Karanlık bir zamanda
Yığın yığın yuvarlak
Dönüyorum bir anda
Parlayan beneklerin
Derinleşen yelinde
Uçarken kelebekler
Dağıldı ellerimde
Sarıldı kollarıma pervaneler, felekler
Uzandım derinlere
Boşandı zemberekler
Semaların üstünde
Akıyor yollar nice
Neredendi nedendi
Geldiğim yollar ince
Kıvrılan bir hortumun
Dönerken çemberinde
Savruldum saman oldum
Dağıldım ince ince
Neredeydim nasıldım
Bir bütündüm az önce
Uçuşan tanelerim
Savruluyor binlerce
Pembe mavi yıldızın
Gülistan hanesinde
Gördüm bir güzel kızın
Sedef güldânesinde
Güldüğünü ansızın

Bir nağme ki sesinde
Canı gelir cansızın
Billurdan kâsesinde
İçince dindi sızım
Anlamadım nesinde
Keremeti bu kızın
Bir yudum bâdesinde
Döndü başım ansızın

(1979-Erzurum)

162. SANDIK

Ufacıktım, hatırlarım...
Sandığımız vardı eski...
Dışı ceviz oymalıydı
Naftalin kokardı hep
Anam bazen açar, döker
Düzenlerdi yeniden
Hemen bir çember olurduk
“Şu senin di, bu benim”
Derken;
“Bir kervan gelir Bağdat’tan
Bir sandık düşürdü attan
O gümüş sandık açıldı
Cıncık boncuklar saçıldı”
Rüyamıza girer gece
Nasıl uyurduk öylece
Bayramlarda sevinirdik
Açılsın o sandık diye
Ne hatıralar gömülü
Eski, ihtiyar sandıkta
Hâlâ duruyor kenarda
Ne kilidi var ne de boya
Bir gün babam kıracaktı
Atacaktı sobaya
Hatıralar duvarlarda
Dolaşırken sıcak sıcak
Koca bir ömre sığmayan
Bir yalımlık eski sandık
Küllerinin üzerine
Kerem gibi yığılacak

(1979-Erzurum)

163. HENGÂME

Bu top kimde, ne yanda
Akıllıym sananda
Bir o yanda, bu yanda
Çok deli var hamamda
Ya Şeytan'da, imanda
Suç arama imamda
Bir vicdanda, amanda
Bir mazlumda, yamanda
Kazık çıktı samanda
Tilki kaçtı dumanda
Vuslat hangi zamanda
Yolların sarp yerinden
Yücelerden, derinden
Toprağın kederinden
Gözyaşından, terinden
Gecenin seherinden
Doğan umutlarda mı

(1983-Erzurum)

164. VUSLATA YOL VAR

Son ziyaları
Süzülmekte Güneş'in
Sıra çamlar arasından
Tatlı bir hüznü mü nedir
Dirilmek için ölüşün
Bu akşam belki hicran
Mukadder ve mükedder
Ancak yarın sabah erken
Vuslata yol var
Fırsat elde iken
El açıp yalvar

(1983-Erzurum)

165. HOYRATLAR VE DÖRTLÜKLER

Bala sen
Yavru ceylan bala sen
Dilini mi değdirdin
Doğduğunda bala sen
(1979-Erzurum)

Düşündüm de el başta
El başkadır, él başka
Dostum bir taş vurursa
Yirmi vurur él başta
(1979-Erzurum)

Yarasın
Yüreğimde yarasın
Bu garibe bir umut
Ver ki eme yarasın
(1979-Erzurum)

Atıver
Önümüze atıver
Namus şeref yok ise
Silah, avrat, atı ver
(1979-Erzurum)

Yalandı
Cilveleri yalandı
Ardımdan bakan kancık
Hep boş yere yalandı
(1979-Erzurum)

Yolunsa
Git bu senin yolunsa

Dönüp de bakar mıyım
Tavuk gibi yolunsa

Bu yoklukta gününü gün edenin
İşlerini yarına girift gördüm
Yokluğundan endişe edenlerin
Sigarayı parmağında çift gördüm
(Ekim-1980-Erzurum)

Yabancıyım bu âlemde şaşkınım
Sabreyleyip dayansam da geç oldu
Gel de götür beni artık düşkünüm
Bu gafletten uyansam da geç oldu
(Eylül-1984-Ankara)

Var olmanın umudu
Yokluğun sinesinde
Uzar sonsuzluk yolu
Faniler ülkesinde
(Ekim.1984-Ankara)

İstanbul'da elma kurdu
Fener(!) yakıp kanal kurdu
Bizimkiler top oynarken
Patrikler de vurgun vurdu
(15.02.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

Kola içen şempanzeler test oldu
Bu reklamı seyredenler mest oldu
Yabancı'nın sermayesi artarken
Bizim maymunlara güzel jest oldu
(16.02.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

Vergi vermez, yüzsüzlerin özü yok
Devletin de geçirecek sözü yok
Bari dedik, yüzlerine tükürsek
Ne mümkün ki, heriflerin yüzü yok

(07.03.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

Yetkililer “Lira”mızı astırmış
Darphanede yeni para bastırmış
Sığmayınca tilki küçük deliğe
Kuyruğuna bir de çalı kıstırmış

(19.03.1994-Denizli-Hizmet Gazetesi)

Beni ölçtüm ben ile
Fazla geldi benliğim
Özüm benden geçerse
Budur gönül şenliğim

(12.06.2006-Denizli)

166. BEYİTLER

Gâfil eylemez mi itibardan sukuta sükût
Tâ ki elden ele gezip kabre varınca tabut
(1982-Erzurum)

Gönül bir havâî kuştur ne dağ dinler ne deniz
Onun için sorma bana bilmem hangi ildeniz
(11.09.1984-Ankara)

Sonsuzluğun ucu değdikçe hiçe
Kapılar açılır, devran iç içe
(1984-Ankara)

İsmin Alâaddin şansa aldanma
Her eski lâmbadan cin çıkar sanma
(1986-Divriği/Sivas)

Ğ. HECELİ BEYİTLER HÂLİNDE YAZILANLAR

167. NALLARIMIZ AVRUPA⁵⁷

Nasibimi alıp kârdan zarardan
Alışveriş yaptım çarşı pazardan

Elimde fileyle eve dönerken
Eğleneyim dedim, vakit de erken

Şimdi nalbantların bulunduğu yer
Bir başka âlemdir, görmeye değer

Ulu çınar gibi nalbantın biri
Siyah pala bıyık, gövdesi iri

Kollarına takıp kalın zinciri
Zapteyledi azgın, doru beygiri

Eski pehlivanlar aklıma geldi
Koskoca Dünya'ya bir Türk bedeldi

Vücut aynı vücut, bilek o bilek
Lâkin aynı mıdır imanlı yürek

Buna cevap bulmak bilmem kolay mı
Diye düşünürken aldım cevabı

Atı nallatmaya gelen müşteri
Birkaç nala bakıp bıraktı geri

---

⁵⁷ 04.03.1994 tarihli Denizli Hizmet Gazetesinde yayımlanmıştır.

Nalbant dedi; “Bunun iyisi de var
Bu nallar en fazla bir mevsim savar

Türk malıdır bunlar, ucuz fiyatı
Fakat tırnağından zehirler atı

Bir de şunlara bak, hiç var mı pası
Pahalıdır amma bu Avrupa’sı”

Tepemden kaynar su döktüler sandım
Ya duyduğum yalan ya ben aldandım

Demek ki bu nallar hâlis Avrupa
Öyleyse ecdadım rahat uykuda(!)

Zîra atlarımız bu gün de hâlâ
Avrupa’yı çiğner, aman ne âlâ(!)

(15.12.1977-Osmaniye)

168. CİNLER

Karanlığın süvarisi, çerisi
Ay ışığı, pınarların perisi

Tahta kaşık, sırma terlik, tel duvak
Ocak başı, kedi gözü, top yumak

Haremlığın, selamlığın eşiği
Tıkırtısız çengi, köçek beşiği

Kara tazi, değirmende zilli kız
İlk akşamdan yola çıkan çilli kız

Hamam taşı, çöl incisi, pür sedef
Yedi düvel çingenesi, zurna def

Karanlıkta parlayan göz, sivri fes
Ayak sesi, kulağında bir nefes

Hava cıva, bin bir surat hokkabaz
Her nedense akarsudan atlamaz

Ninemizden duyardık biz küçükken
Kaybolurmuş besmeleyi söylersen

(1984-Ankara)

H. ARUZ ÖLÇÜSÜYLE YAZILANLAR

169. ÇAYHANE

(Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün /Fâ i lün (Fe û lün - Fe i lün)

Bir bakardık eski bir dost uğramış hânemize
Hâtîrâlar canlanır âteş düşer sînemize

Eskilerden söz ederdik şöyle bir yâd ederdik
Ah çekerdik, ah o günler der de feryâd ederdik

Memleketten söz ederken, yani millet vatandan
Söz olur bitmez tükenmez devrilenden batandan

Geçmişinden kim habersiz, hangi millet şu günde
Târihinden bî-haber kalmış ki Dünyâ önünde

“Haklısın elbette dostum” derdi ah vah ederdi
“Haklısın ancak bizim millet habersiz be” derdi

Her zaman sohbet edip çay içtiğimiz kahveye
Gitmemiştim çok zamandır arzularım kaç kere

Sonra dersin; şöyle bir hasret gidermek var iken
Böyle miskin durmak olmaz dostu görmek var iken

Belki pek geç kalmışız lâkin bu günden tezi yok
Der de bir gayretle evden ayrılırsın çarçabuk

Önce yoldan bir bakarsın girmeden çayhâneye
Şöyle bir göz gezdirirsin eski bir sîmâ diye

Âşinâ bir yüz görürsün, der; “Dikilme yolda gel
Gel otur dostum, gelirken bir tabûre al da gel

Hiç görünmez oldun artık öldü sandık nerdesin
Görseler hortlak sanırlar, arkadaşlar görmesin

Hamdi oğlum! Çay getir bak demli olsun kan gibi...”
“Hop dedik geldik beyim buyurun dem-i tavşan gibi

Biz içerken sımsıcak çaydan hemen birkaç yudum
Memleketten söz olunca yaptı herkes bir yorum

“Vay be dostum! Çok cefâ çekmiş bu millet pek yazık
Ders alırsak her hatâmız hazmedilmez bir kazık

Aynı dertler aynı telden dem vururken her zaman
Sanki mahvolmak için gayret ederler durmadan”

Düşmesinler der hataya, tut kolundan çek, uyar”
Böyle söyler dostumuz lâkin kim anlar kim duyar

Meymenetsiz bir vatandaş söz atar:”Hey Baksana!
Yâhu sen kim, memleket kurtarma kim; dert mi sana?

Yok vatan millet Sakarya, vay kan akmış... Akmasın!
Tatlı canı el yakarken kim karışmış... Yakmasın!”

Haydi gel sen yâ sabır çek, söz geçir beyzâdeme
Sahtelikten başka bir şey vermemişler âdeme

Sen ne söylersin birâder ? Kahramanlık satmadık
Memleket kurtarmadıysak, yan gelip de yatmadık

Pek bilinmez kimlerin yâr, kimlerin har olduğu
Bak o yüzden boynumuzun yok ki hiç doğrulduğu

Yani bilsek her hatânın naz götürmez derdini
Çok mu gördün, bir de dersin; “Sen ne sandın kendini?”

Bir eşek hayvan iken bir kez çökermiş balçığa
Ya inatsa, çifte sallar, kalsa bir tek nalcığa

“Yani biz eşek mi olduk? Bozma bak âsâbımı
Bunların hep sonra senden isterim hesâbını.”

Bak birâder sâkin ol temsilde olmazmış hata
Ben umûmî söylemiştim, çekme hep senden yana

“Yok canım, aptal mı sandın sen bizi aklın sıra
Her işin bitmiş vatan kurtarmaya gelmiş sıra

Neyse artık sus da allak bullak etme beynimi
Haydi oyna, sende kaldı. Sen ne attın, birli mi?

(1983–Erzurum)

170. MEHMET AKİF ERSOY'A

(Fâ i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe ilün)

Sen hakikat dili irfân-1 kemâl cevherisin
Devrinin kandili âdâb-1 kelâm önderisin

Bahr-1 umman diye Deryây-1 Muhît'in adı var
Bir tevâzû ki denizler gibi gönlünde çoşar

“Aczimin giryesi” derdin o güzel şi'rine sen
Lâl iken bülbülü cûşa getirirdin dilesen

Bunca yıldır seni temsil ediyorken Safahat
Gâfil olmak eserinden ne büyük bir kabahat

Marşımız hep bir ağızdan okunurken bilesin
Tâ asırlar ötesinden duyulur sanki sesin

Uğraşır ta'rife beyhûde sözün yok düzeni
Bilse kâbil mi ki tasvir iki mısradâ seni

Etsem **İkrâmî**'yi âsârını tefsîre kefil
Hangi lisan ile şerhutmeli eş'ârını dil

(1986-Divriği/Sivas)

171. EYLEDİ

(Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lûn)

Şeb-i yeldâ gül-nihâli berg-i hazan eyledi

Lâl ü bîzâr oldu bülbül çeşmi rîzân eyledi

Câmı teslim etdi hurşid hâb-ı leylin destine

Hun-feşan çeşminde ârâm bend-i müjgân eyledi

Âkıbet ol mevt-i ahmer âfitâb bilmez mi ki

Son deminde ufk-ı şâma cengi fermân eyledi

Rûzigârdan kim şikâyet eylediyse gâfilen

Şol hevâdan bir bahâne ânı candân eyledi

Fâni Dünya içre derman isteyenler ummasın

Gör ki İkrâmî'ye devrân dehri zindân eyledi

(1986-Divriği/Sivas)

SONUÇ

Köklü ve zengin bir geçmişe sahip olan âşıklık geleneği nesilden nesile aktarılagelen bir kültürel yapı taşımızdır. Kökleri ozan-baksılıktan, kam-şaman geleneğine kadar uzanan âşık edebiyatı, tam anlamıyla bir gelenek edebiyatı olup temsilcileri tarafından günümüzde de canlı olarak yaşatılmaktadır. Özellikle son yıllarda bu gelenekle ilgili çalışmalar yapılmakta ve geleneğin farklı sosyo-kültürel yapıları ortaya koyulmaktadır. Böyle bir çalışmayı yapmamızın en önemli nedenlerinden biri de “Geçmiş olmayanın geleceği de olmaz.” felsefesine olan inancımızdır.

Âşık Kırâç Ata'nın yetiştiği yerler arasında sayabileceğimiz Kahramanmaraş (Afşin / Topakdaş / Sergen) ve Osmaniye illeri âşıklık geleneğinin günümüzde de yoğun olarak yaşatıldığı yerlerdendir. Adı geçen yerlerde yetişmiş olan birçok âşık vardır ki bu temsilcilerin büyük bir bölümü tanınan âşıklarımız arasındadır.

Yüksek lisans çalışmamızda “Âşık Kırâç Ata'nın (Ekrem Kırâç) Hayatı Sanatı ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme” konusunu belirledikten sonra yaptığımız ilk iş, Âşık Kırâç Ata ile görüşmek oldu. Kırâç Ata'nın gerek defterinde gerekse de bağımsız sayfalarda yazılı olan şiirlerini bilgisayar ortamında yazıya aldık. Daha sonra Kırâç Ata'ya hayatıyla ilgili daha önceden hazırlamış olduğumuz soruları yönelttik. Elimizdeki bilgiler doğrultusunda hayatını ve edebî kişiliğini oluşturduk. Şiirlerini hece ölçüsü ve ayaklarına göre tasnif ettik. Tasnifimizden sonra toplam 171 şiirinden atışma, deyişme, muamma, aruz ölçüsü ve serbest yazdığı şiirler haricinde kalan eserlerini (139 şiir) kolaylık olması bakımından tabloştırdık. Bu şiirleri biçim ve içerik yönünden inceledik. Özellikle bu bölümümüzde konu ile ilgili uzmanların görüşlerinden yararlandık.

Yüksek lisans tezimizde âşıklık geleneği içerisinde gerek akademisyenliği gerekse de kişiliği yönüyle ayrı bir yeri olan Âşık Kırâç Ata'nın hayatı, sanatı ve eserleri üzerinde ayrıntılı incelemelerimizle bu geleneğin temeline bir tuğla da biz koyduğumuz inancındayız. Bugüne kadar yapılan âşıklık geleneği ile ilgili çalışmalarda akdemiysen bir âşığı derleyerek bir ilki gerçekleştirdiğimizi düşünüyoruz. Eğitimli bir âşığın bilhassa halk edebiyatçısı olan bir âşığın gelenekten kazanımlarını ve geleneğe katkılarını ortaya koyarak bizden sonrakilere öncü olmaya çalıştık.

SÖZLÜK

A

Abdülcelil: Kırac Ata'nın babası.

Acıh(Acık): Azıcık.

Açcı: Çavundur dağındaki Çat yaylasında mevki adı.

Adam moldun: Adam mı oldun?

Aga: Küçük kardeş; akran, arkadaş.

Agam: Kardeşim; akranım, arkadaşım

Ağbez(Akbez): Hatay Suriye sınırında bir yerleşim merkezi.

Ağırnak: Renkten rengineirmek.

Ağlırsen: Ağlıyorsan

Aha: İşte

Ahmet: Hamide ile Kasım'ın oğlu.

Akkulak: Acıpayam'ın Hisar köyünden mahallî(yöresel) kemancı Mehmet Şakır.

Alamanya: Almanya

Alıcı guş (kuş): Kartal, doğan, şahin gibi yırtıcı kuş.

Ali emmi: Kırac Ata'nın amcası.

Ali: Şaban'nın oğlu

Analık (Selver): Kırac Ata'nın babaannesi; Memmetçe'nin hanımı.

Angara: Ankara

Annamazık: Anlamayız.

Annemeyon: Anlamıyorum.

Aparmak: Alıp götürmek.

Apış: Bacak arası

Arayım: Arayayım.

Arkideş: Arkadaş

Arpası çok gelmek: Çok para kazanınca azmak, yoldan çıkmak.

Ataş: Ateş

Ati: Gelecek

Avrat: Kadın

Avşun: Afşin

B

Bacı: Bir siyasetçi.

Bah: Bak.

Baha: Paha, değer, fiyat.

Bahirsen: Bakıyorsun.

Baki: Kıraç Ata'nın Yamılha (Yemliha) amcasının oğlu.

Bala: Ceylan ya da geyik yavrusu.

Batal: Bâtl

Begim: Beyim

Beleş: Parasız, bedava, avanta.

Bellemek: 1. Öğrenmek, 2. Zannetmek

Beller: Yayla yolu geçitleri, sırtları.

Belloluyor: Belli oluyor.

Bene: Bana

Beygir: At

Beyle: Böyle

Bıldır: Geçen yıl.

Bıtrak: Dikenleriyle yapışan bir bitki.

Biderlik: Fidelik, filiznecek tohum.

Bilemeyon: Bilemiyorum.

Biniş: Cüppe

Bire (bre): Bir seslenme, hitap ünlemi

Bitinen: Bit ile

Böcük: Böcek.

Börteçine: Ergenekon'dan çıkış sırasında kılavuzluk yapan erkek kurt; bozkurt.

Burmak: Erkek hayvanın organını burmak suretiyle onu kısırlandırmak.

C

Caka satmak: Gösteriş yapmak, hava atmak.

Cakko: Caka, gösteriş, fiyaka.

Camız: Manda

Canavar Lopez: Jennifer Lopez

Cavır: Gâvur

Cehiz: Çeyiz
Celal Bey: Celal Tarakçı
Cepo: Cep
Cıcık: Cici, yeni.
Cıscıbil: Çırılçıplak
Cof cof: Boş laf, palavra, yalan.
Cücük: Cıvciv

Ç

Çat: Çavundur dağındaki yaylanın adı.
Çavundur dağı: Sergen köyünün güneyindeki dağ.
Çe'ce'lee: Çekecekler.
Çem: Çiğ tanesi
Çemen: Çimen
Çemkirmek: Köpeğin havlaması gibi karşılık vermek, ağız dalaşı yapmak.
Çengi: Çalgıcı, çalıp oynayanlar.
Çeri: Asker
Çıkla: İyice, tamamen aynı ,tıpa tıp, tıpkı.
Çoh: Çok

D

Dağarcık: Mecazen bellek.
Daldara: Taklidî davul sesi.
Dam: Ev, oda.
Daş: Taş
Davar: Keçi sürüsü, keçi.
Deli Hacı (Hacı): Kıraç Ata'nın Sergen köyünden bir akrabası
Depik: Tekme
Derdinen: Dert ile
Deyon: Diyorsun.
Deyu: Diye.
Dıkmak: Tıkmak (Küfür olarak kullanılır.).
Dilki (Tilki) Hasan: Ali emminin oğlu.
Divar: Duvar

Diya diya daa dit: Taklidî zurna sesi.
Dok: Tok
Domalmak: Eğilerek popoyu geriye doğru çıkarmak.
Dombalak dönmek: Takla atmak.
Dombalak: Takla
Don: Elbise
Doru beygir: Rengi kırmızıya yakın at.
Dö'ce'lee: Dökecekler.
Dölek: Düzgün, dümdüz.
Duasıyanan: Duasıyla
Dulda: Bir cismin gün ışığı ya da rüzgar almayan tarafı, gölge.
Dunkof: Mankafa, geri zekâlı, bön.
Duraman: Duramazsın.
Duz: Tuz
Düğünü toy eylemek: Eğlenmek, yiyip, içmek.
Düğürçük: İnce öğütülmüş bulgur.
Dümbelek: Darbuka
Dümbük: Pezevenk, kadın satan.
Düvel: Devletler, ülkeler.

E

Ede: Ağabey; baba.
Edivee: Ediver
Efrasiyap: Alp Er Tunga
Efrasyap: Efrasyap Gemalılmaz
El: Yabancı
Elbiz deresi: Sergen köyünün batısındaki bir mevki adı
Eletmek: İletmek, ulaştırmak.
Ellaham (Allahü'l- Âlem): Allah bilir ya, galiba, herhalde.
Emmi: Amca
Enersen: İnersen
Ergen: Bekâr
Evdeş: Eş, hanım.

Eyle: Öyle

Eyleyim: Eyleyeyim, edeyim.

F

Fide: Küçük fidan, sebze fidanı.

Fisdan: Fistan.

G

Gadasını aldığıım:”Başına gelecek kazaları ben üzerime alayım, o kazalar sana değil, bana gelsin.” anlamındaki bir dilek.

Gafar: Kara Hüseyin’ nin torunu.

Garılarnan: Karırlarla

Gaste: Gazete

Gatıh: Katık, yayık ayrıanı.

Gaya: Kaya

Gayda: Nağme, ezgi.

Gaydırı gupbak geydası: Cemilem türküsü havası, nağmesi, ezgisi.

Gaz: Kaz (ördek)

Gehaa: Öküzü sürmek için verilen komut.

Gelek: Gelelim.

Gelipbaa: Geliyor, gelmektedir.

Gelivee: Geliver.

Gemi azıya almak: İyice azılamak.

Gezek: Gezelim.

Gılıç: Kılıç

Gillo: Ahmet, Kara Üsün’ nün oğlu.

Gırdı: Kırdı.

Gış: Kış

Gışın: Kışın

Gızlar: Kızlar

Gidivee: Gidiver.

Gimi: Gibi

Gireniz: Denizli Acıpayam’ dan Muğla Dalaman’ a kadar uzanan vadi.

Goca: Koca, kocaman.

Godaman: Kodaman, çok zengin, para ve makam sahibi kimse.

Gom güdük: İyice güdükleşmiş, kısacık kalmış.

Goyar: Koyar.

Gög: Gök, yeşil.

Gölek: Su birikintisi.

Gön: Büyükbaş hayvan derisi.

Göynün: Gönlünü

Gözel: Güzel.

Gubarıp: Kabararak.

Gubarmak: Kabarmak, şişirmek.

Gurban: “Sana kurban olayım.” anlamında bir hitap sözü.

Gurdunan: Kurt ile

Gurk: Kuluçkaya yatmış ya da yeni civciv çıkarmış anaç tavuk.

Gusur: Kusur

Guşak: Kuşak

Guşunan: Kuş ile

Guymak: Hamur işi sıcak kış yemeği.

Güman getirmek: Tahmin etmek, ihtimal vermek.

Günner: Günler

Gürüz: Zamanın YÖK başkanı Kemal Gürüz.

Gürzünen: Gürz ile.

H

Hacı Hoca: Kıraç Ata'nın amcası.

Hacıbebek: Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinin bir köyü.

Haççe (Hatice): Ali'nin eşi

Halım: Halim (hal: Hâl)

Halide Hanım: Halide Dolu

Haluk Bey: Haluk İpekten

Hamide: Kıraç Ata'nın süt annesi.

Hamut: Devenin ya da atın boynuna geçirilen araba ya da yük koşumu gereci.

Hanifi: Hacı Hoca'nın oğlu.

Hanya: Girit adasında bir kale.

Hasan: Kıraċ Ata'nın Sergen köyünden bir akrabası.

Haval etmek: Havale etmek, göndermek.

Hayf: Hayıf, öç, intikam.

Hayri Dev: Denizli Çamelî'nin Masıt köyünden bağlama ve sipsi ustası.

Heç: Hiç

Hee bi şeylee: Her bir şeyler.

Helâ: Tuvalet, yüz numara, wc.

Hingel: Erzurum'da da bilinen ünlü bir Kars yemeği.

Hisar: Acıpayam'ın köyü.

Hıtama ermek: Sona ermek.

Horanat: Ev ahalisi, aile üyeleri, aile

Höyük dağı: Sergen köyünün kuzeyindeki dağ.

Hüseyin Bey: Hüseyin Ayan

I

İkmak: Çökmek.

İşgın: Kenger dikeninin yeni sürgünü, filizi.

İ

İğdiş: Kısırlaştırılmış hayvan.

İki çöp kırmak: Dağ çayını kırmak, ufalamak.

İlkme: Biriktirme

İntizar: Karđış, ilenç, beddua.

İpini kırmak: Sorumsuzca serbest davranmak, her türlü ahlak kuralını kırmak, onu yok saymak.

İstiyon: İstiyorsun.

K

Kakdırıvee: İtekleyiver, çekiver.

Kal'a: Kale, hisar; sığınacak yer.

Kalbur: Büyük elek.

Kara Bestel: Gillo Ahmet'in torunu.

Kara saban: Ağaçtan yapılmış olan çift sürme aracı.

Kara Üsün (Kara Hüseyin): Memmetçe'nin amcası.

Kasım emmi: Hamide'nin eşi; Hacı hocanın oğlu.

Kasımlar: Kıraç Ata'nın sülâle adı. Bu sebeble bir ara "Kasımoğlu" mahlasını kullanmıştır.

Kasr: Saray

Kaya Bey: Mehmet Kaya Bilgegil

Kayalık: Denizli'de bir mahalle adı.

Kelek: Olgunlaşmamış kavun.

Kervan kırmak: Kervanı koruyan savaşçıları yenmek, kervanı ele geçirmek.

Kervan: At ve develerin yük aracı olarak kullanıldığı ticaret yapan kafiye.

Tüccarların at ve deve konvoyu.

Kız Ali: Kara Üsün'ün torunu.

Kirmen: İp eğireceği.

Kışlemek: Kış kışlamak, kuş kovalamak.

Köçek: Dansöz, bayan kılığındaki erkek dansçı.

Kömbe: Etlili hamurlu tepsi böreği.

Köslenmek: Boynunu içine çekip sırtını kamburlaştırarak yürümek.

Köşger: Ayakkabı yapıcısı.

Kötek: Dayak, sopa; dövmek.

Külüng (külünk): Balyoz

Künde vurmak: Güreşte bir oyun (bir güreş tekniği).

Kürtün: Eşek semeri

Kürtün: Eşek semeri.

L

Lor: Bir çeşit peynir.

M

Ma'suk: Sevgili, Allah

Mebus: Milletvekili

Melmeket: Memleket

Memmetce: Kıraç Ata'nın büyük babası, dedesi.

Meryem ebe (Meryem): Ali emminin hanımı.

Mih: Çivi

Mintan: Gömlek.

Muhammet: Ali ile Hatice'nin oğlu.

Mumbar: Bağırsak.

Mustafa Çavuş: Şaban'nın oğlu.

Mustafa: Kara Üsün'nün oğlu.

N

Navruz: Nevruz çiçeği, kardelen.

Nazar-ı mahrem: Bakılması haram olan şeyler.

Neydim: Ne edeyim.

Neydirsen: Ne ediyorsun, ne yapıyorsun?

Nic'oldu: Nice oldu, ne oldu, hani?

Nolcek: Ne olacak?

O

Od: Ateş

Oğlan uşak: Gençler, delikanlılar.

Olucun: Olacaksın.

Omaç: Ovmaç; yufka ekmek kırıntısını kızartarak yapılan bir yemek.

Onmak: İyileşmek, tedavi olmak.

Ordan: Oradan

Orhan Bey: Orhan Okay

Oşlamak: Köpeği kovmak için "oş" (hoşt) çekmek.

Otağ: Büyük ve süslü çadır.

Ö

Ölüpbaa: Ölüyor, ölmektedir.

Ötce'lee: Ötecekler.

Ötüken: Göktürk devletinin başkenti.

P

Pahla: Bakla, fasulye.

Palan: Semeri eşeğin kuyruk altından dolanarak bağlayan kuşak.

Pantol: Pantolon

Parayman: Parayla

Pontuz İsmail (Pontus İsmail): Mustafa'nın oğlu, Yamılha'nın kardeşi.

Pölük Mazı: Bölük Mazı, Sergen köyün kuzeyindeki koruluk.

Pölükmazı: Sergen Köyün kuzeyindeki mazı koruluğu.

Punar: Pınar

Pus: Sis, dumanlı hava.

S

Sabılaa: Sabırlar.

Sabi: Küçük çocuk.

Sac: Yufka ekmek pişirme aracı.

Sadak: Ok torbası, içine ok konulan kılıf, çanta. (sadağı: Ok kılıfını)

Saim Bey: Saim Sakaoğlu

Sal: Tabut

Sararuban: Sararıp, sararıp da.

Sarlanmak: Sarınmak.

Sarmak: Yüklemek.

Sayrı: Hasta

Sazın: Sazını

Selim: Hanifi'nin oğlu.

Servet emmi: Gafar emminin oğlu.

Seyidoğlu: Bilge Seyidoğlu

Siymek: Köpeğin ağaç ya da çalı dibine idrar boşaltması.

Somun: Somun ekmek.

Sual: Soru

Sufatın: Sıfatın, yüzün

Sufra: Sofra

Sümsürük: Sümük.

Süner: Uzar, uzanır.

Sürç-i lisan: Dil sürçmesi.

Süvari: Atlı, at binicisi, at binen.

Ş

Şaben (Şaban): Kıraç Ata'nın babasının amcası oğlu.

Şindi: Şimdi.

Şol: Şu

Şor: Laf, söz, lâkırtı.

Şörük: Göz iltihabı, sıvı çapak.

Şurda: Şurada

Şüpe: Şüphe

T

Taharet: Temizlik, temizlenmek.

Tahir: Temiz

Taman (tama): “Hatırla”, “anımsa” anlamında bir ünlem.

Tazı: Bir cins av köpeği.

Tecüme: Tercüme, çeviri.

Teh: Bir tür üzüm reçeli.

Tellak: Hamamda müşterileri keseleyen (yıkayıp masaj yapma) kişi.

Tezek: Büyükbaş hayvan dışkısından kurutularak yapılan yakacak.

Tohdur: Doktor

Top yekün: Hepsi birlikte, tamamı.

Toraman: İri yapılı, iyi beslenmiş, gürbüz.

Toy: Yemekli eğlenceli davet, düğün.

Tökülmüş: Dökülmüş.

Töllü: Besili, iri.

Tuğ: Hükümdarlık sembolü bayrak.

Tümen: On bin, on binlerce

U

Uçmak: Cennet.

Umaysız: Uğursuz; hayrı ve faydası olmayan.

Umum: Genel

Unutuksun: Unutmuşsun.

Urumçi: Doğu Türkistan’da Çin esareti altındaki Türk şehirlerinden biri.

V

Vahtı: Vakti, zamanı, müddeti.

Varın: Varırsın.

Veesin: Versin

Vızdan saymak: Sinek yerine koymak.

Vird: Zikir, zikir çekme, tesbih.

Vuslat: Kavuşma.

Y

Yad elinen: Yabancılarla, ellerle.

Yallamak: Köpeğe yal yedirmek.

Yamulha (Yemliha): Kara Üsün'nün torunu, Mustafa'nın oğlu.

Yane: Yana, kenara.

Yârennerin: Yâranların, arkadaşların.

Yasdık: Yastık.

Yavan yaşık: Yağsız tuzsuz.

Yazı: Ova, düzlük alan, ortalık yer.

Yedi Ocak'ta: Yedi Ocak İlkokulunda .

Yemişgan: Kıraç Ata'nın amcası.

Yoh: Yok.

Yohlama: Yoklama.

Yozmak: Ütmek, elinden almak.

Yörep: Yokuş(yörebe: yokuşa).

Yuha: Yufka, yufka ekmek.

Z

Zahra: Zahire, tahıl.

Zalım: Zalim.

Zavur: Azar, azarlama.

Zay (Zayi): Yok, kayıp.

Zay eylemek: Boşa harcamak.

Zelbe: Öküzün boynuna takılan demir zincir halkası.

KIRAÇ ATA'NIN ŞİİRLERİNİN DİZİNİ

Âşık Kırâç Ata'nın şiirlerinin dizini hazırlanırken her şiirin ilk dördlüğündeki son iki dize alınmış olup, ayak seslerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Şiirlerin yanındaki ayraç içerisindeki ilk numara şiirin; ikinci numara ise şiirin sayfa numarasıdır.

Kamu yararına çekip vurmali
Domdom kurşunuyla seni yakarca (34 / 224)

Oynaşır gölgeleri
Âşıkların duvarda (134 / 404)

Rektör seçiminde hükmümüz yoktur
Olmasak ne fayda, olsak ne fayda (35 / 228)

Dillerden dökerek inci mercanlar
Hatır soranların selâmı var ha (36 / 230)

Cebin para doldu yine
Kınalar yak Amerika (5 / 161)

Her dem hasretiyle ağlattı üzdü
Derdi beni yakar bugün ay bala (144 / 423)

Bu âşğın büyük derdi
Haydi kalın sağlıcakla (6 / 166)

Herkesin kıblesi kendi kalbinde
Kimsenin döndüğü yöne karışma (37 / 231)

Hep yıkarsın, yaptırmazsın
Yerin yurdun şen Avrupa (7 / 168)

Gögüs, baldır-bacak, ne ararsan var
Ne faydaki akli kıta bak kıta (38 / 234)

Sorumluyken yan gelip de
Yatanların, nokta nokta (8 / 170)

Kolonya dökmekle tansiyon düşmez
Bir de k.çlarını yalasadın ya (39 / 236)

İtin b.ku merhem olsa
Sürsen eme yarar mı hiç (9 / 172)

Önümüzde erisin demirden dağlar
Yunus gibi aşk ile sırta erince (133 / 403)

Dalkavuk baş olmuş sultanlık eder
“Ben her şeyim” diyen hiçe bak hiçe (40 / 237)

Ak tolgalı beylerin
Destan oldun dilinde (135 / 405)

Babam Abdulcelil, aslımı bildim
Avşun Topakdaş'ın Sergen köyünde (41 / 239)

Acıh iş gör hayrın olsun millete
Hayır işle şer belleme bah hele (42 / 241)

Her birini başka bir hâl eylemiş
Zengini fakirden seçmiş zamane (43 / 243)

Bu zavallı kullar, sizden af diler
N'olur bizleri de alın AB'ye(!) (44 / 245)

Binen tez inermiş emanet ata
Ancak at ölünce iner otlakçı (45 / 247)

Gireñiz'den bir hoş sedâ
Akkulak'ın sesi kaldı (10 / 174)

Moda olmuş şimdi yeni
Herkes olmuş Avrupalı (11 / 175)

Çinli soykırım yapar
Silmek için adımı (139 / 411)

Diyorlar ki bir ayağı çukurda
Kurgunoğlu devlet bunu asar mı? (147 / 431)

Piyasayı allak bullak ediyor
Bil bakalım yaratığın adını (145 / 428)

Her bölüme beşer onar
Dökün bilgisayarları (13 / 180)

Sevenlerim çoktur benim
Böyle sevdim ben insanı (12 / 178)

Hep ötüşüp durdular
Televizyon kuşları (1 / 153)

Her ne desek mazeretten saymadı
“Adres” dedi, “Cadde” dedi, “Yol” dedi (46 / 250)

Tacı tahtı, mührünü terk edeli
Zalimlerden ne fermanlar türedi (47 / 251)

Birlik beraberlik un ufak oldu
Havaya savrulan toza benzedi (48 / 253)

Halka hizmet edenlerin
Daim yüzü ak değil mi (14 / 182)

Memmetce yiğit bir erdi
Unuttun mu o günleri (15 / 184)

Yurda hizmet için yola koyuldu
Yunus Emre Anadolu Lisesi (49 / 255)

Yurdu Cennet midir, bilmem nereli
Melek simasına doymadım gitti (50 / 257)

Davete icabet etti elbette
Hemen hâlimizden bildi Gürkânî (51 / 258)

Koynunda da kiri gelmiş
Yağlı vıcık vıcığa bak (16 / 189)

Terk ettik obayı, yaylayı beli
Şurda başımıza gelenlere bak (52 / 259)

Yüzüne tükürsen bir ders alır mı
Gören adam sanır, boyuna bir bak (53 / 262)

Cahil olan insan kendin bilir mi
Kendini bilmeyen çiğ olsa gerek (54 / 264)

Sanma çaresizim, sanma yalnızım
Bunu kafanızdan silmeniz gerek (55 / 265)

Hee bi şeyle güzel de
Dilden sınıfta galdık (137 / 407)

Biz senin ismini başta sayarız
Bilmeyenler var ise tanısın âşık (140 / 413)

Ben çay beller idim, gördüm ki ırmak
Çağlayıp ummana ermişsin âşık (150 / 437)

Bundan sonrasına etmem şikâyet
Şimdi şahin olduk kaz'ı bitirdik (56 / 267)

Çoktan terk etmişim gavim gardaşı
Rüzgârınan gürleyen bir dalım yok (57 / 269)

Uçan turnalardan haber almışım
Dağından, taşından Kızılcabölük (58 / 270)

Aceleye gerek yok
Bugün üfür yarın çal (160 / 452)

Her kim ki der ise kispetim yırtık
Tutup paçasından tuşlayalım gel (152 / 441)

Umut verip de boş yere
Alay edip üzme güzel (17 / 191)

Arasan bulunmaz şu yeryüzünde
Benim gibi dertli, yaşlı yok güzel (59 / 272)

Yüzsüzlükten usanmaz
Ne pişkinler var babam (2 / 155)

Öğrenci dediğin kalem taşımaz
Şu kalemi ver de yazalım hocam (60 / 273)

Gidiyorum bile bile
Hakkın helal eyle anam (18 / 193)

Sermayeyi tutup kara kediye
Kürtünsüz palansız sardıñ mı edem (61 / 275)

Satıversem diye boşa yorulma
Yeter paşam dergi mergi istemem (62 / 276)

Akıl ermez dirliğine
Erelim de kurtulalım(!) (19 / 195)

Parmak ısırtırsın şu fetanlara
Pek tatlı olmuşsun, şekersin cicim (63 / 277)

Hep söyleyip durdun “Toprağım taşım”
Çok mu uzak sandın sıla Mehmedim (64 / 280)

Belertip gözünü nazar kılınca
Kem göze şiş demek yaraşır begim (65 / 281)

Ne olur ağlatma, yüzümü güldür
Bir gün arayıp sor, yokla sevdiğim (66 / 282)

Sana bir ders vermek boynumun borcu
Bir dörtlük manzume diz de görelim (67 / 284)

Dolduruşa gelmem, lâfa karnım tok
Hiç kimse gitmesin suyuma benim (68 / 285)

Çaresiz oturmak ölümden beter
Burda tahammülüm kalmadı benim (69 / 287)

Garip gönlüm gayrı deli
Geçmez oldu sözüm benim (20 / 198)

Kara yasa giren benim
Haklarımı, soran benim (21 / 199)

Asırlar boyunca ilim irfanla
Verdin milletime şan öğretmenim (70 / 289)

İnsan değil miyim, yahu ben neyim
Bu seferki tokat sert oldu beyim (71 / 291)

Onlar değil benim derdim, kederim
Namerdin elinden sızımız bizim (72 / 292)

Söylemesi ayıp, huzurdan hâşâ
Bir diyara düştü yolumuz bizim (73 / 295)

Sevgiye çağırsın ünümüz bizim
Kutlu olsun Nevruz günümüz bizim (74 / 297)

Nefsi için Hakk'ı unutanları
Şikâyet eylerim sana Allah'ım (75 / 298)

Yiyip içip bize çifte atıyor
İki ton yetmiyor saman Allah'ım (143 / 421)

Her türlü naneyi, haltı yiyorlar
Satılan namusu, arı taşlarım (76 / 299)

İğne batar yüz yerimden
Yatam diyom, yatamıyom (22 / 201)

Ana ben hortumcu olmak isdiyom
Milleti kaz gibi yolmak isdiyom (77 / 300)

Kalburlar da su taşıyor
Bir eleğin arkasından (23 / 202)

Aklı zayıflarken pazu gelişmiş
Kaslanı kaslanı gelir bir oğlan (78 / 302)

Bu sonsuz boşluğu yalayıp yutan
Bin bir ejderhanın başıdır zaman (79 / 304)

Yüksek lisans için Sivas ilinde
Epey kafasını yordu bir zaman (80 / 305)

Evler viran olmuş şu bizim köyde
Gelip gitmeyeli yollar perişan (81 / 308)

Bana gelecekte bahsetme hocam
Burnumun ucunu göremiyom ben (82 / 309)

Hayra yorulmazsa akşamki düşün
Sus ki söylemeyip hayır bulasın (158 / 450)

Dosta kurban olsun şu dertli başım
Yâren kıymetini bilmez mi sandın (148 / 433)

İster dokuz köyden, diyardan kovul
Sen doğruyu söyle, yalandan sakın (83 / 402)

Tümen çiçek açsın türlü desende
Nevruz günü göğ çemenler boyansın (84 / 313)

O kimseye yüz vermez
Sen gönlünü bağlarsın (156 / 448)

Tasavvur eylesen bin bir rüyayı
Denizli'den güzel düş bulamazsın (85 / 314)

Yalın ayak kaldık yazı yabanda
Diken bizim için, hâr bizim için (86 / 316)

İnşallah her zaman kayınbirader
Kıymetini bilsin Hanife gelin (154 / 445)

Talebeler dünden kaçak
Böyle hâli talebenin (24 / 203)

Dünya'ya hükümdar olsa neyleyim
Pintiliktir ünü, şanı cimrinin (87 / 318)

İş görüp de bir yerini silmeyen
Suyu, peçeteyi, bezi ne bilsin (88 / 321)

Herkese yön tayin eylersin madem
Pusulân yok sağı, solu bilmezsin (89 / 322)

Tuz döküp yaladır bilmem nesini
Kesemeyenlere yazıklar olsun (90 / 324)

Bin yıl yaşasan da ah ki ne fayda
Ölüm var mı yok mu gözü kör olsun (91 / 325)

Bir an önce kendimize gelelim
Bırakalım, güçlü olan konuşsun (92 / 326)

Dikenler gül açtı, renge boyandı
Damlalar birikti, göl olmuş bugün (93 / 327)

Bulgur gibi lâf öğütür
Nerden çıktı bu diksiyon (25 / 206)

Bir ipucu vermez nidem huyunu
Ne ola ki, duyan beri yürüsün (146 / 430)

Kadir kıymet bilen dostlar
Merhabalar merhabalar (26 / 208)

Gel cevap ver usluca
Ah hocalar hocalar (3 / 159)

Nevruz günü gelende
Düşerim yola dağlar (4 / 161)

Çakallar medyayı elde edeli
Erkenden ötmeyi meşru kıldılar (94 / 329)

Doludizgin ata binip gidenler
Azrail yoluna durunca anlar (95 / 330)

El âlem çalışır, bizimki rüya
Bilmem neye yarar, bizim aydınlar (96 / 331)

İki döşek serer, bir goca yorgan
Üç de yasdık goyar, azdan sayarlar (97 / 333)

Bizi saymamışlar aynı sektörden
Ağaya, paşaya, beye yazmışlar (98 / 335)

Vanaları kısma muhtar
Suyumuzu kesme Muhtar (27 / 210)

“Alp Er Tunga”, Efrasiyap bildiğin
Lisanımız aynı lisan, dil tutar (99 / 337)

Oy verenler kolay etsin geçimi
Her gün gelen eşantiyon malı var (100 / 339)

Delinmiş fakirin cebi kesesi
Kısmetimi her gün ütüp yozan var (101 / 341)

Turan ile yol göründü
Eğlenecek günüm mü var (28 / 213)

Nice hatır yıkar, gönül incidir
Dostların gözünde yaş olur gider (102 / 343)

Ezelden ebede geçip giderken
Uğrayıp kapıyı çaldık erenler (103 / 344)

Zaten yem olmuşuz tavşan avında
N’olur üstümüze varmayın beyler (104 / 350)

Selam verdiğime eyledi pişman
Gayrı selam sabah vermesin yeter (105 / 353)

Bakarsın yılanın sevmediği ot
Deligi ağzında biter mi biter(106 / 355)

Ögüt dinlemeyen hayırsız evlat
Kendi ettiğini bulana benzer (107 / 356)

Yürekten gelirse düşme hilafa
Keramet aşk ile vuruşundadır (108 / 357)

At da sahibine göre kişnermiş
At binenin kılıç kuşananındır (109 / 358)

Harun olsan nihayeti
Her dağın bir kışı vardır (29 / 214)

Dönerken de ardı sıra
Bir ufacık yer dolanır (155 / 447)

Tek tek postun kıllarını sayanlar
Keçi de bir, koyun da bir, kıl da bir (110 / 359)

Bir derdin var ise gel bene söyle
Derde deva olmak elimizdedir (111 / 361)

Ar namusu için Dünya varından
Geçemeyen haysiyetsiz i.nedir (112 / 362)

Yalanımız yoktur bizim
Sözlerimiz boş değildir (30 / 215)

Mert oğlu mert diye şana ermişim
Demir çelikleyen suyumdan gelir (113 / 363)

Ocaklar söndükçe eller bakıyor
Ateşler düştüğü yeri yakıyor (114 / 365)

Eşęe marifet sorayım deme
Ancak yellenmeyi hüner sanıyor (115 / 368)

Sağa sola kaypakların izinden
Kaymaları gücümüze gidiyor (116 / 370)

“Bir varmış bir yokmuş” hikâyemizi
Boş gezenler bize sorsa çok mudur (117 / 372)

Herkes dağılırsa düşer zillete
Millet sürü müdür, davar mı olur (118 / 374)

Bir varmış bir yokmuş, yalana benzer
Geleni gidene ağlatan budur (157 / 449)

Bir haber anlamaz geçse karşına
Söylesem de hep faydasız söz olur (142 / 416)

Üçten de usanıp bezdikten sonra
Onu bir kara dev yer rahat bulur (159 / 451)

İnci mercan gibi Harezmi dilinde
Feyz olup saçılmış Nehcü'l-Ferâdis (119 / 375)

Paçamızdan akar derdinen zillet
Yazık, bu memleket bizim mi gardaş (120 / 376)

Gönülden muhabbet, sohbet edelim
Hiç bir kötülüğü anmadan gardaş (121 / 379)

Başında bitmedik dert mi ararsın
Kelin neresine vursan kanarmış (122 / 381)

Az uz değil, bu uğurda
Epey kafa yormuş millet (31 / 216)

Alçaklara karlar yağmış
Daldara diya diya daa dit (136 / 406)

Hiçbir lâfin sözün altında kalmaz
Aman ha değmesin nazar dolmuşçu (123 / 383)

İster ki deneyin, ister sınavın
Kimselerde kalmaz, kitap nic' oldu (124 / 386)

Gurdunan guşunan göynüñ avundur
İssız mı yaylalar, beller nic' oldu (125 / 388)

Ana, baba, kavim-kardaş bacılar
Derdinize buldunuz mu çare hû (126 / 389)

Avantasız hiçbir işi görmezler
Rüşvet ile dönen çarkı gördün mü (127 / 391)

Bir köpekle girdik çuval içine
“Geh geh”ten anlamaz, “oş”tan anlamaz (128 / 393)

Oksijeni bol versin
Gülsün çocuklarımız (138 / 409)

Dünden bozuk ise kulun mayası
Bunda ne var canım, çağdaş insanız(!) (129 / 395)

Hani ücret desek, “geç” diyecekler
Bizleri adamdan saymaz mısınız (130 / 398)

Ermeni'yi üstümüze sürersin
İnadından caymadın mı Fransız (131 / 400)

İnsanlık kadrini bilen âşıklar
Gönül dilimize sefa geldiniz (132 / 402)

Gurbeti bilen âşıklar
Yöremize hoş geldiniz (32 / 220)

Sefa getirdiniz bize
Ey âşıklar hoş geldiniz (33 / 222)

KAYNAKÇA

- AFYONCU, Erhan, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Cilt 1, Kozyatağı 2006.
- AKSAN, Doğan, *Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara 1998.
- AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler*, TDK Yayınları, Ankara 1965.
- ALBAYRAK, Nurettin, *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, L&M Yayınları, İstanbul 2004.
- ALPTEKİN, Ali Berat, *Begim / Âşık Temel Turabi*, Mir Ofset, Bursa 2002.
- ARAT, Reşit Rahmeti, *Eski Türk Şiiri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991.
- ARTUN, Erman, “Osmaniye ve Çukurova’da Âşıklık Geleneği”, *Osmaniye Folkloru ve Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, 4-5 Ocak 2003, Osmaniye.
- ARTUN, Erman, *Halk Kültürü Araştırmaları*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008.
- ARTUN, Erman, *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, s. 96-97.
- BAKIRCI, Nedim, *Niğde’de Âşıklık Geleneği ve Niğdeli Halk Şairi İbrahim Dabak*, Niğde Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, 2010.
- BEKKİ, Salahaddin, “Anadolu Sahası Halk Şiirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler”, *Millî Folklor*, 20 (78), Yaz 2008, 55-67.
- BORATAV, Pertev Naili, *Koroğlu Destanı*, Kırmızı Yayınları, İstanbul 2009.
- BOSNAVİ, Ömer, *Bosna Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979.
- BOZDAĞLIOĞLU, Yücel, *Türkiye AB İlişkileri*, Orion Yayınevi, Ankara 2007.
- ÇAY, Abdulhaluk M., *Hıdırellez Kültür Bahar Bayramı*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990.
- ÇOBANOĞLU, Özkul, *Türk Dünyası ortak Atasözleri Sözlüğü*, Ankara 2004.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, “Halk Şiirinde Türler”, *Türk Dili Dergisi*, Ankara, 1968.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, *Halk Şiirinde Türler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basım Evi, 1969.

DURBİLMEZ, Bayram, "Kadirli Yusuf Sıra'nın Hikâye Repertuarı ve Güzel Ahmet Hikâyesi", III. *Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri*, Çukurova Üniversitesi yayınları, Adana, 1999, s.258-272.

DURBİLMEZ, Bayram, "Taşpınarlı Âşık İkrâmî ve Bilinmeyen Şiirleri", *Erciyes*, yıl : 12, S.154, (Ekim 1990), Kayseri, 1990, s.28-29.

DURBİLMEZ, Bayram, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları: Taşpınarlı Halk Şairleri*, 3.baskı, Ürün Yayınları, Ankara 2008.

ELÇİN, Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.

ELİADE, Mircea, *Şamanizm*, (çev. İsmet Birkan), İmge Kitabevi, Ankara 1999.

GÖRKEM; İsmail, *Çukurovalı Âşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı*, Ankara 2000.

<http://www.habername.com/haber/nasrettin-hocanın-fikra-sayisi-sizce-kac-9408.htm>, Erişim Tarihi: 10.06.2011.

İŞİK, İhsan, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları*, Elvan Yayınları, Cilt 9, Ankara 2006.

İŞİK, İhsan, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları*, Elvan Yayınları, Cilt 3, Ankara 2006.

İLAYDIN, Hikmet, *Türk Edebiyatında Nazım*, İstanbul 1964.

İNAN, Abdulkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.

Kaşgarlı Mahmut, *Divanü Lûgat'it-Türk*, (çev. Besim Atalay), Cilt III, Ankara 1999.

KAYA, Doğan, "Âşık Şiirinde Ayakla İlgili Problemler ve Terimler", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı 8, Sivas 1999, s. 335-348.

KAYA, Doğan, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

KOCAKAPLAN, İsa, *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, MEB Yayınları, İstanbul 1992.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Edebiyat Araştırmaları I*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1989.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

- KÖPRÜLÜ, M. Fuat, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1991.
- KURTCEPHE, İsrail, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1*, Alp Yayınevi, Ankara 2006.
- NAHİFİ, Süleyman, *Mesnevî-i Şerif*, Timaş Yayınları, İstanbul 2007.
- OĞUZ, M. Öcal, *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994.
- ONAY, Ahmet Talat, *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*, Akçağ Yayınları, Ankara 1996.
- ÖZDEMİR, Ahmet, *Âşık Ruhsatî*, Sivas Platformu Yayınları, İstanbul 2008.
- ÖZDEMİR, Nebi, "Türk Anlatım ve Gösterim Geleneği İçinde Özay Gönüm'ün Yeri", *Milli Folklor*, Sayı 53, 2002, s. 39-55.
- ÖZTUNA, Yılmaz, *Türk Tarihinden Potreler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010.
- PAPPE, İlan, *Ortadoğu'yu Anlamak*, (çev. Gül Atmaca), NTV Yayınları, İstanbul 2009.
- SAKAOĞLU, Saim, *Karaca Oğlan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- SAKAOĞLU, Saim-Ali Berat Alptekin, *Nasreddin Hoca*, Ankara 2009.
- SAYGI, Hakkı, *Alevî Bektaşî İnancısı*, Cem Vakfı Yayınları, İstanbul 2007.
- SOYSAL, M. Orhan, *Edebî Sanatlar ve Tanınması*, MEB Yayınları, İstanbul 1998.
- TOROS, Taha, *Kurtuluş Savaşı'nda Çukurova*, TTK Basımevi, Ankara 2001.
- TURAN, Osman, *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi*, Boğaziçi Yayınları Kültür, İstanbul 1996.
- Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

EKLER

1. ÂŞIK KIRAÇ ATA’NIN HAYATINDAN KESİTLER

Fotoğraf 1. Kıraç Ata, 1969 yılında babasıyla radyo dinlerken.

Fotoğraf 2. 1971 yılında ortaokul bando takımında.

Fotoğraf 3. Kırac Ata 1971 yılında Osmaniye’de bağlama çalarken.

Fotoğraf 4. Kırac Ata 1979 yılında babasıyla duvar örüyor.

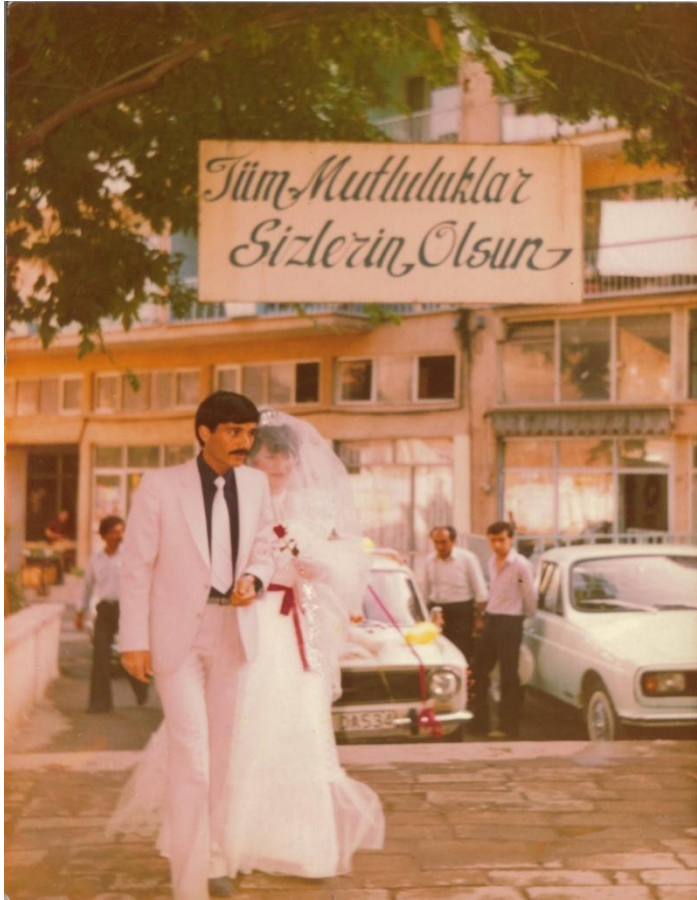
Fotoğraf 5. 1981 yılında Kıraç Ata, babası, annesi ve kardeşiyle birlikte.

Fotoğraf 6. Kıraç Ata 1981 yılında Atatürk Üniversitesi öğrencisi.

Fotoğraf 7. 1982 yılında Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olan Kır a  Ata, hocaları ve arkadaşlarıyla...

Fotoğraf 8. 11 Temmuz 1983 tarihinde Denizli'de Fatma Yıldız'la evliliği.

Fotoğraf 9. 1984 yılında Ankara Etimesgut'ta Asteğmen.

Fotoğraf 10. Yıl 1988, Öğretmen Kırac Ata Sivas Divriği'de yönetici.

Fotoğraf 11. Kırac Ata, Antakya Merkez Lisesi Müdür Baş Yardımcısı, yıl 1991.

Fotoğraf 12. Kırac Ata 1994 yılında Denizli’de öğretmenler gününde âşıklık geleneğini icra ediyor.

Fotoğraf 13. Yıl 1998, Eşi, kızı ve oğluyla birlikte.

Fotoğraf 14. Kırac Ata, Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki odasında.

Fotoğraf 15. Kıraç Ata, Pamukkale Üniversitesindeki mesai arkadaşlarıyla.

Fotoğraf 16. Kıraç Ata, âşıkların ayrılmadığı sazıyla.

2. ÂŞIK KIRAÇ ATA'NIN NÜKTEDANLIĞI VE DOSTLARININ ONUNLA İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Günlük hayatında nüktedanlığı ile bilinen Âşık Kırâç Ata, dost sohbetlerinde ve öğrencilerle bir arada olduğunda sıkça nükteye başvurur. Tarafımızca dostlarından tespit ettiğimiz nüktedanlığı ve hazırcevaplığı ile ilgili bilgileri burada vermek istiyoruz.

ÂŞIK KIRAÇ ATA İLE İLGİLİ TESPİT EDİLEN NÜKTELER

Kırâç Ata'nın Yunus Emre'den sonra Nasrettin Hoca'yı da çok sevdiğini, hatta hemen her sene Akşehir'e gidip onun kabrini ziyaret ettiğini öncelikle belirtelim.

Kırâç Ata, tanıdığı veya tanıştığı ya da karşılaştığı insanlarla iletişim kurarken karşısındaki insanın mümkünse en kısa zamanda karakter yapısını anlayıp o kişiye lâıyk olduğu şekilde muamele etmeyi en doğru yaklaşım olarak kabul etmektedir. Taşlamalarında muhatap aldığı kişiler için de aynı yaklaşımı tercih etmiştir.

Kırâç Ata, ortaokul birinci sınıfa giderken bir sabah kahvaltısında pay edilen peynirden kendisine kibrit kutusundan bile küçük bir parça düştüğünü görünce hiç sesini çıkarmaz ve başlar onu koklamaya. Bakar ki kimse aldırış etmiyor, bu kez bir lokma ekmek alıp peyniri de bir kez koklayarak üstüne bir yudum çay içer. Bunu birkaç kez tekrarlayınca herkes farkına varır ve hayretle: “Sen ne yapıyorsun öyle?” diye sorarlar. “Ne yapayım? Bu kadcıkcık peynir ancak koklamaya gelir, yemeye değıil!” der. Bunun üzerine kahkahayla gülererek herkes kendi tabağından birer parça peynir bölüp onun tabağına koyar.

Kırâç Ata üniversite son sınıfta okurken yurt kaydı yenileme işlemleri için sırada bekleyen eşi (o zaman nişanlısı) Fatma Yıldız Hanım'ın yanına gider. Sıra bekleyen kız öğrenciler uzun bir kuyruk oluşturmuştur. Bu sırada onu tanıyan kızlardan biri sorar: “Ekrem! Erkeklerde de kuyruk var mı? deyince Kırâç Ata dayanamaz; “Valla bende yok; ama diğđer erkekleri bilemem!” der.

Kırâç Ata, 1983 yılında Denizli otogarında lavaboya girer. Çıkışta, elli kuruş olan ücreti ödemek için bir lira verir, görevli ise para üstü olarak ona iki tane sakız verir. Kırâç Ata o sakızları saklar ve kısa bir süre sonra yine otogarda lavabo ihtiyacını giderdikten sonra çıkışta elli kuruş yerine o iki sakızı verir. Görevli buna itiraz edince de; “Sen bize para üstü olarak sakız verirken geçerli oluyor da ben verince neden geçmiyormuş bakalım?” der ve görevli bir daha sesini çıkarmaz.

1984 yılında Kıraç Ata Yedek Subay olarak vatanî görevini yapmaktadır. Halk otobüsüyle evine dönerken oturmakta olan bir bayanın üzerine bir gencin abanmış olduğunu ve onu çok rahatsız ettiğini görür. Bunun üzerine Kıraç Ata, o genci omzuyla itekleyerek oradan kenara kaydırır ve bayana dokunmayacak şekilde kendisini ona siper eder. Otobüsün ani bir kalkışında boş bulunan Kıraç Ata sendeleyince oturan bayan onun bu durumuna alaycı bir tavırla kıkır kıkır güler. Kıraç Ata bayana eğilerek; “İnsanın neye güldüğü zekâsını, nasıl güldüğü de terbiyesini gösterir.” der.

Kıraç Ata konuşurken genellikle asıl söyleyeceği şeyi en sona saklamak suretiyle muhatapları üzerinde şaşkınlık uyandırmayı ve böylece iletişimi daha ilginç hâle getirmeyi de çok sever. Meselâ; Divriği’de görev yaparken ev sahibinin vekili olan Marangoz Miktat Takıl, Kıraç Ata’nın evine bir araba dolusu tahta parçası getirir ve onları bodruma taşıma işinde de Kıraç Ata’ya yardım eder. Kıraç Ata, borcunun ne kadar olduğunu sorduğunda Miktat Bey, o zamanki para değeriyle; “Kırk bin lira, Hocam.” der. Kıraç Ata; “Olmaz.” der. Miktat Bey; “Peki Hocam, otuz beş bin lira olsun.” der. Kıraç Ata yine razı olmayınca; “Peki Hocam hadi senin hatırın için otuz bin lira olsun.” der; ama Kıraç Ata yine kabul etmeyince; “E, hocam daha ne diyeyim? Hadi yirmi beş bin lira ver.” der, Kıraç Ata yine; “Olmaz Miktat Ağabey! Bu kadar tahta parçası elli bin liradan aşağı olmaz!” diyerek ona elli bin lira öder. Miktat Bey de bunu eşe dosta hayret ederek ve de gülerek anlatmış.

Kıraç Ata’nın eşi tarafından akrabası ve kendisiyle aynı dünya görüşüne sahip olan bir tanıdığı, bir gün Kıraç Ata’nın söylediği söze muhalif konuşmaya başlayınca Kıraç Ata; “Ne oldu sana, neden böyle ters konuşuyorsun?” diye sorar. O da; “Enişte ben artık falanca görüşe geçtim.” der. Bunun üzerine; “Oooo! Seni tebrik ederim.” diyerek onun elini sıkan Kıraç Ata; “Çok iyi yapmışsın, çok memnun oldum.” deyince, karşıdaki afallar ve heyecanla: “Ne oldu enişte, yoksa sen de mi bizimle aynı görüşe geçtin?” der. Fakat Kıraç Ata; “Yok yahu! Ne geçmesi? Allah etmesin! Ben sana bakıyordum ve kendi kendime diyordum ki bu karaktersiz mikrobu bizim içimizde ne işi var? Bu bizim adımızı kötülüyor diye üzülüp duruyordum. Oh be! Şimdi tam lâıykını bulmuşsun! Ona sevindim.” der (İki sene sonra o kişi, Kıraç Ata’ya haber gönderir; “Ben tekrar eski görüşüme döndüm.” diye. Kıraç Ata da ona cevap gönderir; “Halbuki yoldaşını bırakıp kaçanların, değişiriz topunu bir sokak kaltağına! Cehennem beri, sen öte!”).

Kıraç Ata, Denizli’de göreve başladığının ilk günlerinde öğretmenevinin bahçesinde bir grup öğretmen arkadaşıyla tanışıp konuşmaktadır. Sohbet sırasında birbirlerine sorarlar: “Nerelisiniz?” diye. Birisi der ki; “Acıpayamlıyım.”, diğeri; “Tavaslıyım.”, bir diğeri; “Güneyliyim.”, sonuncusu da; “Buldanlıyım.” deyince Kıraç Ata; “Ben de buradanlıyım.” der. “O ne demek?” deyince de; “E, baktım hepiniz Denizli’nin ilçelerindensiniz, bir tek ben mi yabancı kalayım? Ben de eniştenizim, burdan evlendim. O, Buldanlıysa ben de burdanlıyım.” der.

Kıraç Ata, Denizli Yunus Emre Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği sırasında, diğer branş öğretmenleriyle birlikte velilerle görüşme yapmaktadır. Çoğu annelerden oluşan veli topluluğu sıraya girmiş, Ekrem Kıraç’a; “Hocam, biz özellikle sizinle tanışmak için geldik. Çocuğumuz Türkçeyi çok sevmeye başladı, okuma faaliyeti arttı...” gibi çok güzel şeyler söylemektedirler. Üzerinde pahalı bir kürk bulunan bayan veli, sıra kendisine geldiğinde elini, oturmakta olan Kıraç Ata’nın âdeta burnuna doğru uzatarak; “Ben, falanca yerin ağır ceza yargıçlarından, filanca kişiyim.” der. Birdenbire o samimi ve sıcak ortamı soğuk bir hava kaplar ve herkes sus pus olur. Orada bulunanlar; “Acaba ne yapacak?” diye Kıraç Ata’ya bakmaktadır. Kıraç Ata, hemen yerinden kalkar, ceketini ilikler ve hanımefendinin elini sıkarak; “Ben de sizin gibi ağır ceza yargıçları yetiştiren şerefli bir Türk öğretmeniym; buyurun.” deyince, hanımefendi kekeleye başlar; oradakiler de; “Ne güzel söyledi göndün mü? Tam da Ekrem Bey’e yakışır bir cevap.” diyerek gülüşmeye başlarlar.

Kıraç Ata, 2001 yılının Ocak ayında sigarayı bıraktıktan sonra epey kilo almış, bu durumu arkadaşlarının gözüne batmaya başlamıştı. “Hocam bu göbek ne? Aman ha bu gidiş hiç de iyi değil.” diyenlere o; “Yoo! Ben çok memnunum!” diyordu. “Aman Hocam bundan kim memnun olur ki?” deyince de o; “Kardeşim, ben hâlâ koşullarda birinci geliyorum.” diyordu. “Bu kiloyla, bu göbekte nasıl birinci geliyorsun?” diyene de; “Göbek farkıyla!” cevabını veriyordu.

Bir gün eşi, Kıraç Ata’nın çamaşırlarını katlayıp çekmeceye yerleştirirken çamaşırın birini göstererek; “Aman Ekremciğim sakın bunu giyme, ayırıyorum. Baksana bunun şurasını çamaşır makinesi yırtmış.” der. Kıraç Ata: “Şu fanilayı niye ayırmıyorsun?” diye sorar. Eşi; “O fanilanın nesi var? “deyince; “Onun da koltuk altlarında iki tane acil çıkış kapısı açılmış!” cevabını verir.

Onu, fakültede elinde sazıyla derse giderken gören arkadaşları; “Ne o Hocam, bir elde saz, bir elde çanta, derse mi gidiyorsunuz?” dediklerinde o; “E, ne yapayım? Birinden birini bıraksam dengem bozuluyor, yanımın üstüne yıkılıyorum.” diyordu.

Bir hısımlık akraba topluluğunda Kırâç Ata oyun havası çalınca oradakilerden biri kalkıp oynamaya başlar; oynarken de deli deli hareketler yapar. Oradakiler; “Ne biçim oynuyorsun?” dediklerinde o da; “Çalgıcı çalmasını bilmiyor ki!” der. Kırâç Ata da; “Köçek oynamasını bilmezse çalgıcı ne yapsın?” cevabını verir.

Kırâç Ata, oluşturduğu beyit, dörtlük ve şiirlerinin de hemen tamamını ilgili olayların gerçekleşmesi sonucu sıcağı sıcağına oluşturmuştur. Bunlardan birkaçına örnek verecek olursak; meselâ: Cumhuriyet Üniversitesinde yüksek lisans yaparken, ders Hocası Doç.Dr.Nazım Hikmet Polat, birkaç tane kelime seçerek bu kelimelerin her birine bir beyit yazma görevi verir. Kırâç Ata her kelimeye bir beyit yazar, “Alaaddin” kelimesine de:

“İsmin Alâaddin şansa aldanma

Her eski lambadan cin çıkar sanma”

Beytini yazar. Hoca bu beyti çok beğendiği için hatıra olarak alır.

Kırâç Ata’nın hanımı tarafından bir akrabanın çocuğu, babasına sorar: “Babacığım biz neyiz?” O da; “Biz Müslümanız kızım.” der. Çocuk; “Peki baba, Ekrem eniştemgil?” diye sorunca da, babası; “Hayır onlar Müslüman değil.” der. “Peki nedir?” diye sorunca da; “Onlar Türk!” der. Bu konuşma da o akrabanın çocuğuyla Kırâç Ata’nın çocuğu arasında tartışma konusu olur ve Kırâç Ata’nın kulağına kadar gelir. Bunun üzerine Kırâç Ata “Bir Yobaza” adlı taşlamayı yazar (Bu taşlama, ulusal Kurultay Gazetesinde yayımlanmış, ancak hangi sayısı olduğu şimdilik tespit edilememiştir.).

Ayrıca Kırâç Ata; fakülteden bir kişinin onu Doçent sandığını belirtmesi üzerine “Unvan” adlı taşlamasını; yakarca sineğinin eziyetiyle uykusu kaçtığında “Yakarca Destanı”nı; zorla dergi satmak istediklerinde “İstemem”, uyuklayan öğrenciyi gördüğünde “Birazcık Uykum Var”, Rektörlük seçiminde ve diğer zamanlarda Öğretim Görevlileri ve Okutmanlar hesaba katılmadığında “Rektörlük Seçimi”, taşlama huyu depreştiğinde “Ben Bu Huyu Üzerimden”, modaya uyayım derken aşırı gidenleri görünce “Moda Buymuş Diye”, kendisine ima yoluyla edepsiz demeye çalışıldığında “Bilmezsin”, fikirsiz olduğu için benden daha genç duruyor diyen biri için “Sanıyor”,

birisi teröristlerin avucuna kolonya döktüğünde “Yağ Çeken Alçak”, ders ücretleri ödenmediğinde “Ders Ücretleri”, köye gelip hısım akrabayı beğenmeyen biri için “Köyümüze Biri Gelmiş”, Yardımcı Doçentten aşağısına bilgisayar verilmeyince “Bilgisayarları”, köydeki evinin suyu kesildiğinde “Suyumuzu Kesme Muhtar”, birileri televizyona çıkma hastalığına tutulduğunda “Televizyon Kuşları” ve kimileri de kimliğini kaybettiği için “Bir Oğlan” taşlamasını ve bunun gibi daha birçok taşlamayı hep bir olayın gerçekleşmesi üzerine yazmıştır.

Pamukkale Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. **Nergis Biray**’ın Kıraç Ata ile ilgili düşünceleri

“Kıraç Ata’yla 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandığımda önce sadece bir isim ve bir sınıf arkadaşı olarak tanıştık. Ama iki yıl sonra belki kaderin de çizdiği yolda dostluk mu, kardeşlik mi – arkadaşlık değil, ondan çok öte – gönlümdeki adını tanımlayamayacağım, adını koyamayacağım bir dönem başladı. Himmet Biray’ın onun gönül dostu olması, Fatma Yıldız Kıraç’ın da benim gönlümün en nadide çiçeği olması bu dönemi pekiştirdi galiba. Bu dostluk, uzun süre farklı mekânlarda olsak da hiç kesintisiz devam etti. Ne zaman birbirimizle görüşsek sanki daha dün berabermişiz, sanki araya hiç zaman girmemiş gibi sürdü.

Onu anlatmak hem çok kolay hem de çok zor. Ben, onu da ailesini de hep kendi ailemin bir parçası gibi gördüm. Benim için hep bir ağabeydi, bir dosttu. Aslında birçok kişi onunla konuşurken çekindiğini söyler. Ben çekinmem, tam tersine kızsız da ağabeydir der, konuşurum. Bana göre en önemli karakter özelliği, günümüzde birçok insanda bulamadığımız dürüstlüğüdür. Dümdüzdür, dosdoğrudur. Bu özelliğini eserlerinde de görmek mümkündür. Belki taşlamalara ağırlık vermesi de bu karakter özelliğinin bir yansımasıdır, diye düşünüyorum.

Babacandır. Kızım da dahil olmak üzere çocukların ve öğrencilerinin onu çok sevdiğini bilirim.

Sade, olması gerektiği gibi olan milliyetçi bir çizgisi vardır. Bu gösterişe dayalı, hava atmaya yönelik bir milliyetçilik değildir. Olduğu gibi, olması gerektiği gibidir.

Fedakar, vefakar, Kazak Türklerinin tabiri ile şeşen (söz ustası), dost, kardeş, baba, ağabey, arkadaş, ne bileyim kısacası adam gibi adamdır.

Âşıklık ve şairlik yönünü değerlendirmek haddim değil. Ama o söylese biz dinlesek... Aslında asıl Kırâç Ata'nın türkü ve şiirlerinde, o mısraların arasında saklı olduğunu düşünmüşümdür. Onu biraz tanıyorsam bu böyledir. Aslında göstermeyi sevmediği yumuşacık yüreği oradadır. Ülkesiyle, milletiyle ilgili konularda kartal gibi yırtıcı olduğunu o mısralarda görürsünüz. İyi bir felsefecidir. Mısralar buna şahitlik eder. Onda bütün sevgileri de bulursunuz. İnsan sevgisi, vatan sevgisi, tabiat sevgisi, Hak sevgisi, millet sevgisi....

Şiirlerinde güncel konulardan dünya görüşüne uzanan bir çizgi bulmak mümkündür. Bazen uzun makalelerle anlatılamayacak bir konuyu onun bir şiirinde özetlenmiş olarak bulmak beni hiç şaşırtmamıştır. Bu, onun düşünce adamı olduğunun da bir göstergesidir.

Hem geçmişini hem de geleceği bulduğumuz şiirleri bize kültürümüzü aktarırken aynı zamanda geleneğe de sahip çıkar.

Eserlerinde gözlemci yönünün de çok kuvvetli olduğunu görürüz.

Taşlamaları için tek şey söylemek mümkün. "Ozan dili çevik olur." Taşlama hak edendir. Hak ettiği gibi de yazılmalıdır. Bu anlayışta onun dürüstlüğünün, yanlış karşısında dimdik duruşunun da etkili olduğu bir gerçek.

Aslında onu anlatmak çok zor... Kelimeler kifayetsiz. İyi ki böyle bir adamla tanışmışım. İyi ki hayatımızın bir yerlerinde o da var. Kısacası iyi ki var." (05.01.2011).

Pamukkale Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Okutmanı **Şenel Çalışkan** ile Kırâç Ata Hakkında Röportaj:

Hüseyin Kürşat TÜRKAN: *Kırâç Ata'yı ne zamandır tanıyorsunuz?*

Şenel ÇALIŞKAN: 1978'den beri tanıyorum. Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne öğrenci olarak başlama tarihimdir bu. Kırâç Ata sınıf arkadaşım olur. Tabii ki bu kadar değildir; aynı zamanda kendisi ve ailesi ile aramızda otuz iki yıldan beri devam eden dostluk, kardeşlik hukuku da vardır.

H. K. TÜRKAN: *Kırâç Ata'nın kişiliği ve karakteri nasıldır?*

Ş. ÇALIŞKAN: Sağlam... Tabii bu ifadeyi kullanırken de, erdemli olma; insana yakışan, insanca olan ne varsa onları taşıma ve hayatında da bunları uyguluyor olmayı kastediyorum. Şiirlerinden bunları çıkarmak mümkündür. Yani düşündüklerini ve

hissettiklerini sadece yazmakla kalmamış; davranışlarını da bu samimi duygu ve düşüncelerine uygun düşürmeyi prensip haline getirmiştir.

Makam ve mevkiye önem vermeyen, ilişkilerinde çıkar kaygısı olmayan, zorbalığa boyun eğmeyen, yanlış gördüğü şeyleri söylemekten çekinmeyen, hangi sebeple olursa olsun, kendisinin veya bir başkasının şeref ve haysiyetinin rencide edilmesine müsaade etmeyen bir yapıya sahiptir.

Sözüne, hele hele randevularına son derece sadıktır. Karşı taraftan da bu hassasiyeti bekler. Maddî ve manevî anlamda asla kimseye borçlu kalmayı sevmez. Karşılığını fazlasıyla verir. Yardımseverdir.

Şair tabiatına uygun olarak son derece hassastır. Dokunulmazlığı olan konularda, özellikle millet ve memleket meselelerinde, millî ve kültürel değerlerin her açıdan korunması konusunda son derece katı ve müsamahasızdır. Karşı tarafın da böyle olmasını ister.

H.K. TÜRKAN: *Kıraç Ata, meslekî hayatında başarılı mıdır?*

Ş. ÇALIŞKAN: “Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz / Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.” Uzun söze gerek yok bence. Sizler onun öğrencilerisiniz; yani eseri... Yani başarısının kanıtı! Eğitimin çeşitli kademelerinde mesleğini başarıyla icra etmiş; bilgi ve sevgiyi gönüllere ekmiş, şimdi de hasadını yapmaktadır. Başarısının devamı ise sizler vasıtasıyla sizden sonrakilerle olacaktır.

H.K. TÜRKAN: *Kıraç Ata'nın çevresiyle olan ilişkileri nasıldır?*

Ş. ÇALIŞKAN: Geleneksel yapımız içinde, bu yapıya vakıf olarak yetiştiği için çevresindekilerle ilişki kurmakta zorluk çekmez. Yukarıda sözünü ettiğimiz karakter özellikleri sebebi ile gerek iş hayatında gerekse özel hayatında çevresi tarafından hep aranan, sevilen insan olmuştur. Varlığına, sözüne rağbet edilmiş; hatta taşlamalarından nasibini almış olanlar tarafından bile sevilmiş, sayılmıştır.

H.K. TÜRKAN: *Kıraç Ata'nın âşıklık ve şairlik yönü hakkında neler söyleyebilirsiniz?*

Ş. ÇALIŞKAN: Yaradılıştan gelen bir kabiliyet bu. Bunun bir de öğrenim tarafı olunca söz müstesna oluyor elbette. Hemen her konuda son derece güçlü şiirleri var. Gündelik hayatın içinde hepimizin kullandığı kelimelerin onun gönül ve dil tezgâhında nasıl sanat eserine dönüştüğünü görüyoruz. Taşlama türünde gerçekten de üzerine söz söyleyecek olanı düşünemiyorum. Ancak pek fazla aşk şiiri yazmadığını ya da

yazdıklarını başkalarıyla paylaşmadığını görüyoruz. Bu da onun gönül mahremiyetini başkalarına açmak konusunda titiz davrandığı anlamına geliyor bence.

H.K. TÜRKAN: *Ayrıca masalcılık, fıkracılık ve kıssa anlatma yönü hakkındaki düşünceleriniz nedir?*

Ş. ÇALIŞKAN: Televizyon, internet vb. araçların henüz kültürel hayatımıza hakim olmadığı dönemde geleneksel yapı içinde yetiştiğinden söz etmiştik. Dolayısıyla pek çok söz ürününün aile içinde alışverişi, bir tür uygulama olmuş; aile, okul olmuş. Masal, fıkra ve kıssa anlatma tekniklerini bizzat aile içinde anne ve babasının rahle-i tedrisinden geçerek öğrenmiş. Dolayısıyla usta - çırak ilişkisi içinde, tabii tadında saza ve söze hâkim olmuş. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu tabii alt yapıya bir de bunun öğrenimi eklenince gerçekten günümüzde eksikliğini fazlasıyla hissettiğimiz bir kelam ehli, söz ustası karşımıza çıkmış oluyor.

Ozan dili taşlı olur

Kötü binbir başlı olur

Onun üstesinden gelen,

Taşlı bol maraşlı olur. (12.02.2011)

Merzifonlu **Ozan Sahibî** (Taner Çalışkan)'nin Kıraç Ata ile ilgili Düşünceleri

H.K. TÜRKAN: *Kişiliği ve karakteri nasıldır?*

Ozan SAHİBÎ: Hemşehrisi Sütçü İmam Fransızlara karşı yüce Türk milletinin şerefini, namusunu nasıl koruduysa, işte Kıraç Ata da iş başa düştüğünde aynen o ruhun bugünkü temsilcisi olabilecek bir Türk yiğidir. Türk Milletinin karakteristik özelliklerini olduğu gibi taşır. İsmi gibi onurludur.

H.K. TÜRKAN: *Çevresiyle olan ilişkileri nasıldır?*

Ozan SAHİBÎ: Vatan, Millet, Din ve Devlet; yani, kısacası ne diyorsa öyle bir adam. Çevresiyle de bunu dolu dolu yaşar. Yanlışı kurt gibi kapar, hicveder ve diliyle recm eder.

H.K. TÜRKAN: *Âşıklık ve şairlik yönü hakkında neler söyleyebilirsiniz?*

Ozan SAHİBÎ:

Mızrabım ondan hediye

Kullanmadım hiç kötüye

Bir hoş sedadır âtiye

Saz ustası Kır a Ata

Söz kudretten hecesi o

Bu ocağın bacası o

“Sahibi”nin hocası o

Söz ustası Kır a Ata (30 Ocak 2011).

ÖZ GEÇMİŞ

14.12.1979'da Hatay'ın İskenderun ilçesinde doğdu. İlkokulu İskenderun Namık Kemal'de, ortaokulu İskenderun Beş Temmuz'da bitirdi. Liseyi İskenderun Şemseddin Mursalolu lisesinden okul birinciliğiyle 1997'de tamamladı.

1998 yılında kazanmış olduğu Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 2002 yılında başarıyla bitirdi. 2003-2009 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı çeşitli kolej ve dershanelerde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yaptı.

2009 yılında Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı.

Uluslararası sempozyumda sunulmuş bir bildirisi ve ulusal hakemli dergilerde yayımlanmış iki makalesi bulunmaktadır.